

วารสารทางวิชาการ

ราชภัฏนครราชสีมา

ปีที่ 4 ฉบับที่ 8 / 2541

ISSN 0859-1040

ปฏิรูปการศึกษา

ISSN 0859 - 1040

วารสารทางวิชาการ

ราชภัฏนครราชสีมา

ปีที่ 4 ฉบับที่ 8/2541

ISSN 0859-1040

วารสารทางวิชาการ ราชภัฏกรุงเก่า

ปีที่ 4 ฉบับที่ 8/2541

เจ้าของ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ที่ปรึกษา อธิการบดีสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

รองอธิการบดีสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ และนักศึกษา รวมทั้งบุคคลภายนอก
2. เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อส่งเสริมภาระหน้าที่หลักทางด้านบริการทางวิชาการแก่ชุมชนและของท้องถิ่น

บรรณาธิการบริหาร

รศ.ดร.บุหงา วัฒนนะ

ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร

ดร.กวีติ ศรีวิเชียร

บรรณาธิการ

ผศ.เจริญ แสนภักดิ์

กองบรรณาธิการ

ผศ.พิทยา รุ่งราตรี	นางสาวชมพูนุช ร่วมชาติ
ผศ.กาญจนา รุ่งราตรี	ผศ.อุทิศ นวลเจริญ
ผศ.วสันต์ จันทรวงศา	นายโกศล อุยวรรณัง
นายนิยม จิมตระกูล	นายสุนทร โภชฉงค์
นางสาวศิริพร เหล่าเมือง	นางสาวสุมาลี ไตรโชค
นายสุวัฒน์ ทับทิมเจือ	ดร.นิป เอมรัฐ
ผศ.มธุรส วีระกำแหง	นายนิวัช โชคพงษ์พันธ์

ปก-ศิลปกรรม-รูปเล่ม

ผศ.นิพนธ์ ทวีกาญจน์

สำนักพิมพ์สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โทร. 035-241196, 241407 ต่อ 111

คอมพิว นางนุชจรี สิงหฤกษ์

นางสาวเพ็ญภา บุญมาวัตร

นางสาวสุภาพร สีแดงสุก

นางสาวชลธิชา แจ่มจำรูญ

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์เทียนวัฒนา อยุธยา โทร. 035-335878, 335527

เนื้อหาสาระและทัศนะในวารสารทางวิชาการ ราชภัฏกรุงเก่า เป็นหลักการและทัศนะของผู้เขียนแต่ละคน กองบรรณาธิการและสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วยเสมอไป

บทนำ

ความพยายามของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรง และโดยอ้อมกับปัญหาของบ้านเมืองไม่ว่าจะเป็นด้านสิทธิเสรีภาพปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการปกครอง ปัญหาด้านสาธารณสุข ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาสังคม เหล่านี้ แต่ละฝ่ายต่างมุ่งมั่นที่จะช่วยกันแก้ปัญหา ด้วยการเสนอแนะให้แก้ปัญหาอย่างมีรูปแบบหรือวิธีการเชิงระบบ คำว่า ปฏิรูปจึงได้ถูกนำมากล่าวถึง และใช้กันแพร่หลายในแวดวงต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน และระยะหลัง 3 - 4 ปีมานี้ การเร่งรัดเรียกร้องให้มีการปฏิรูปด้านต่าง ๆ ยิ่งดังมากและถี่ขึ้น เป็นกระแสพัดโหมที่ไม่หยุดหย่อนไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูปการเมือง ซึ่งออกมาในรูปของรัฐธรรมนูญไปแล้วขั้นตอนหนึ่ง การปฏิรูประบบราชการ การปฏิรูปการศึกษา และโดยเฉพาะการปฏิรูปการฝึกหัดครู ที่เรียกร้องกันมานานปีก็ได้มีแผนหลักที่ชัดเจนขึ้นแล้ว

วารสารทางวิชาการราชภัฏกรุงเทพฯ จึงได้นำเสนอความเป็นมาความเป็นไป เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการฝึกหัดครู ทั้งในภาพกว้างและเจาะลึก และการประมวลวิสัยทัศน์อันที่จะเสริมส่งการปฏิรูปการฝึกหัดครูให้สมบูรณ์แบบ ไม่ว่าจะเป็น ความมีรูปธรรมที่ปรากฏในครูแห่งชาติ: ปุชนียบุคคลในอดีต สภาพและปัญหาปัจจุบัน สถาบันผลิตครูในอนาคต ทำให้ความคาดหวังเป็นจริงได้อย่างไร มีเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาอะไรที่เด่นชัดบ้าง บทบาทของสถาบันราชภัฏที่ยืนยันไว้ในแผนพัฒนา ที่ในสายตาของนักบริหารการศึกษามองว่าหากทุกฝ่ายช่วยกันสังคมไทยจะเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และรู้เท่าทัน ทุกสถาบันการศึกษาของสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ จะต้องรับรู้และตระหนักถึงคลื่นลูกใหม่บ้างที่จะเข้ามากระหน่ำ เพื่อการตั้งรับและเชิงรุก รูปแบบการสอนแบบใด ที่จะมียุทธวิธีกระตุ้นให้บุคคลได้มีโอกาสคิดด้วยแนวทางที่แปลกไปจากเดิมได้ รวมทั้งการจัดการศึกษาของชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนชนท้องถิ่น..เขาทำได้อย่างไรกัน

อีกทั้งมุมมองที่กว้างไกลของนักการศึกษาชั้นนำ ที่ฝากข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปกครอง โรงเรียน และครูยุคใหม่หลักสูตรในบ้าน..บ้านคือโรงเรียนนั้นเป็นฉันใด และคำถามที่จะต้องตอบ ถ้าจะต้องปฏิรูปการฝึกหัดครู... ล้วนมีเนื้อหาที่พร้อม

ด้วยความเชื่อที่ว่าปัญหาสังคมเกิดจากปัญหาของคน ปัญหาของคนเกิดจากปัญหาการศึกษา ปัญหาการศึกษาเกิดจากปัญหาของครูหรือคุณภาพของครู การแก้ที่คุณภาพครูหรือการปฏิรูปการฝึกหัดครูทั้งระบบ จะเป็นการแก้ปัญหาการศึกษา หากแก้ปัญหาการศึกษาได้คุณภาพของคนก็ดีขึ้น สังคมก็มีปัญหาน้อยลง

แนวทางและสาระที่นำเสนอในวารสารฉบับนี้ แม้น้อยนิดเพียงบางส่วน แต่หากได้นำไปพิจารณาและวางแผนปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม และรีบทำทันทีไม่รีรอ ย่อมคาดหวังได้ว่า ไม่เพียงแต่จะเพิ่มคุณภาพชีวิตของคน ทำให้คนมีความเป็นอยู่ที่ดี และสังคมดีขึ้นได้ดังหวังเท่านั้น แต่เชื่อว่ายังสามารถทำให้เราอาศัยอยู่ใน"หมู่บ้านโลก"นี้ได้อย่างเข้มแข็ง และยังมีรั้วกับคลื่นและกระแสต่าง ๆ ที่จะมาพร้อม ศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะมาถึงใน ค.ศ.2000 หรือ พ.ศ.2543 นี้ได้อย่างมั่นใจอีกด้วย

สารบัญ

- 2 ครูแห่งชาติ : แนวทางใหม่ของการปฏิรูปการฝึกหัดครู
- 9 สถาบันผลิตครูแห่งอนาคต
(TOMORROW'S SCHOOLS OF EDUCATION)
คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์แห่งอนาคต (TSEs) 1995
- 17 การปฏิรูปการฝึกหัดครู : บทบาทของสถาบันราชภัฏในแผนฯ 8
- 21 สถาบันการศึกษาของสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์
- 33 รูปแบบการสอน Synectic
- 38 การบรรยายพิเศษ : แนวคิดในการผลิตครู การปฏิรูปการฝึกหัดครู
และแนวทางการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครูประจำการในสถาบันราชภัฏ
- 46 ครูคือนักสร้างผู้ยิ่งใหญ่
- 50 การใช้เพลงประกอบการเรียนการสอน
- 56 การปฏิรูปการฝึกหัดครูของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ
- 72 การพัฒนาครูประจำการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานและมุ่งผลให้เกิดต่อ
การเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรง
- 76 สรุปความเป็นมาและสาระสำคัญของแผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครู
พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และการบริหารจัดการโครงการ
- 80 แนวทางการนำคอมพิวเตอร์มาช่วยในการเรียนการสอน
(AN OVERVIEW OF COMPUTER BASED EDUCATION)
- 92 แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของปวงชนเพื่อเสริมสร้าง
ความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
- 103 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปกครอง โรงเรียนและครูยุคใหม่
- 108 ถ้าจะต้องปฏิรูปการฝึกหัดครู.....
- 112 สถาบันราชภัฏ กับการปฏิรูปการศึกษา
- 119 ZOOM IN RAJABHAT

ครูแห่งชาติ

แนวทางใหม่ของการปฏิรูปการฝึกหัดครู

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทย ต้องมีการปรับเปลี่ยนตลอดเวลาเพื่อให้ทันกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่หลั่งไหลเข้ามาอย่างรวดเร็ว ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้โลก “ไร้พรมแดน” และกระแสผลักดันต่าง ๆ ที่ให้ไทยต้องแข่งขันกับนานาประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อให้ประเทศมีศักยภาพในการแข่งขัน และยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง และมีศักดิ์ศรีในสังคมโลกบนฐานแห่งความเป็นไทย ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งตกอยู่ในภาวะวิกฤตขณะนี้ จำเป็นต้องได้ประชากรที่มีความรู้ ความสามารถสูง มีความรับผิดชอบ มีความอดทน และเสียสละมาช่วยกอบกู้สถานการณ์บ้านเมือง เพราะภาวะวิกฤตนี้ได้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศทุกด้าน รวมทั้งการศึกษาด้วย

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนให้สามารถนำการพัฒนาประเทศทุกด้านให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกประเทศ ผลผลิตของระบบการศึกษา คือ พลเมืองของประเทศที่สามารถปรับตัว แก้ไขปัญหาที่มีความหลากหลายในสภาพการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และสามารถริเริ่มพัฒนาตนเอง ครอบคลุม ชุมชน ตลอดจนประเทศชาติให้พัฒนาและก้าวต่อไปได้อย่างมีหลักการ บนพื้นฐานของความเข้าใจในเหตุและผล ความถูกต้อง ความดีงามและความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

ดังนั้น การศึกษาที่พึงประสงค์ในสังคมปัจจุบันจะต้องเป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนให้สมดุล

ทั้งด้านปัญญา จิตใจและสังคมทั้งในระดับความคิด ค่านิยม และพฤติกรรม ซึ่งต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยปรับแนวคิดในการพัฒนาการศึกษา ให้เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยจัดการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา จัดในรูปแบบ ที่หลากหลาย เพื่อสนองความต้องการ ความสามารถและความถนัด ของผู้เรียน

การจัดการศึกษาในลักษณะดังกล่าวจำเป็นจะต้องได้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะ มีความสามารถสูง และได้รับการฝึกอบรมมาอย่างดี สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี และมีเกียรติ

ครู : ปุชนิยบุคคลในอดีต

ในอดีต คนที่มีความรู้ความฉลาด และประสบการณ์มากที่สุด สังคม/ชุมชนจะมีบทบาทหน้าที่นอกเหนือจากการประกอบอาชีพตามปกติของตนเองคือ การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ด้านต่าง ๆ ที่มีให้กับคนรุ่นต่อไป โดยถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งในสังคมไปสู่คนในอีกรุ่นหนึ่ง คนที่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเหล่านั้น เรียกว่า “ผู้สอน” ซึ่งในสังคมไทยปัจจุบันเราใช้คำว่า “ครู” ซึ่งแปลว่า “คนที่ทำงานหนักมากกว่าคนอื่น ๆ” เพราะต้องทำ 2 หน้าที่ คือ หน้าที่ในการทำมาหากินและหน้าที่การอบรมสั่งสอน ลูกศิษย์ ด้วยเหตุนี้ การสอนจึงเน้นไปที่การถ่ายทอดวิชา ไม่ได้เน้นเรื่องคำตอบแทนหรือผลประโยชน์อื่น เนื่องจากในยุคแรกนั้นงานครูยังไม่ได้อาชีพ แต่เป็นงานที่สอนกันตามความรู้ ตามศักยภาพและ

ความสามารถของครูแต่ละคน

ต่อมาเมื่อได้มีการพัฒนาการศึกษาให้เป็นระบบมากขึ้น ครูจำเป็นต้องทำการสอนตลอดเวลา ทำให้เกิดระบบการทำงานของครูโดยได้รับเงินเดือนขึ้นมาจากงานที่เราเรียกว่า “อาชีพครู” จึงได้เกิดขึ้น แต่ในอดีตคนไทยยังคงเคารพผู้เป็นครูเหมือนกับที่ให้ความเคารพนับถือพระเจ้า ได้มีการยกย่องครูว่าเป็น “ปูชนียบุคคล” เช่นเดียวกับคนตะวันตกวันออกอีกหลายชาติที่มีวัฒนธรรมในการยกย่องและ เชิดชูครูอย่างมาก

สภาพและปัญหาของครูปัจจุบัน

ในยุคแรก ๆ ของการมีครูอาชีพนั้น นับว่า โชคดีเป็นอย่างยิ่ง ที่หลายสังคม รวมทั้งสังคมไทย สามารถคัดเลือกคนเก่ง คนดีมาเป็นครู การฝึกหัดครู ในยุคแรกของประเทศไทยภายใต้ระบบการฝึกหัดครูที่เข้มแข็ง ประสบผลสำเร็จอย่างสูง นักเรียนครูเกือบทุกคนนอกจากมีความรู้ในเนื้อหาวิชาแล้ว ต้องมีความรู้ในเรื่องกระบวนการเรียนการสอน และที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือจะต้องมีความประพฤติที่ดี

ในระยะต่อมาความต้องการครูเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากการผลิตครูที่ทำอยู่ในระบบเดิมที่ค่อนข้างเข้มงวดพิถีพิถันและเน้นเรื่องคุณภาพจึงไม่สามารถที่จะตอบสนองความต้องการอย่างรวดเร็วได้ ดังนั้น การผลิตครูในลักษณะที่เราเรียกกันว่า การผลิตครูจำนวนมาก (Mass Production) จึงเกิดขึ้น เราไม่สามารถ คัดคนดีคนเก่งเข้ามาเรียนครูได้อีกแล้ว ความเข้มของหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

ทั้งในเชิงวิชาการ และคุณลักษณะของความเป็นครู ลดลง เพราะเมื่อนับการผลิตด้านปริมาณ การควบคุมคุณภาพก็ไม่สามารถดำเนินการได้ ในขณะที่จำนวนการผลิตครูได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะภาคสมทบหรือภาคค่ำ แต่ในทางตรงกันข้าม ประชากรนักเรียนได้ลดลง อัตราที่จะบรรจุครูใหม่ก็ลดลง ทำให้ครูที่ผลิตออกมาหางานทำไม่ได้ มีครูว่างงานจำนวนมาก

นอกจากนี้สภาพและปัญหาของครูในเชิง

คุณภาพที่นำมาสู่ภาวะวิกฤตของครูไทย สรุปได้ดังนี้

1. การลดความนิยมในอาชีพครู ปัจจุบันอาชีพครูไม่ได้เป็นความใฝ่ฝันของคนหนุ่มสาวที่จะเข้ามาเรียนอีกต่อไปแล้ว สถาบันฝึกหัดครูจึงสามารถคัดเลือกคนดีคนเก่งมาเป็นครูได้น้อยมาก ผู้สมัครเข้าเรียนคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์มักเลือกเรียนคณะนี้ในอันดับท้าย ๆ (เลือกลำดับสุดท้ายมากที่สุด ถึงร้อยละ 35) และเมื่อเรียนสำเร็จแล้ว ส่วนหนึ่งก็จะพยายามไม่ประกอบอาชีพครู
2. ผู้ที่เข้ามาเป็นครูแล้วส่วนหนึ่งอาจไม่มีใจรักที่จะเป็นครู แต่ใช้สถาบันฝึกหัดครูเป็นทางผ่านหรือไม่พอใจระบบ/แนวปฏิบัติ/ค่าตอบแทนของอาชีพครู ประกอบกับหน่วยงานที่รับผิดชอบก็มีได้คำนึงถึงการที่จะดึงครูดีครูเก่งไว้ไม่มีระบบพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพ จึงไม่สามารถบำรุงรักษาครูดีครูเก่งไว้ได้
3. ค่าตอบแทนของครูในประเทศไทยน้อย

โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับภาระงานที่ต้องรับผิดชอบเด็กที่เป็นอนาคตของชาติ และเมื่อเปรียบเทียบกับวิชาชีพอื่น

4. อาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ แต่ครูในปัจจุบันต้องปรับพฤติกรรมตามสภาพทางเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ความเชี่ยวชาญในการสอนทั้งทางวิชาการ และคุณลักษณะความเป็น ครูลดลง ความตั้งใจทุ่มเทต่อการเรียนการสอนและความเอาใจใส่ต่อเด็กก็ลดลง ครูส่วนใหญ่ไม่เป็นที่พึ่งแก่เด็ก ผู้ปกครองและชุมชนเหมือนเช่นอดีต **ความยกย่องศรัทธาของสังคม/ชุมชนต่อครูจึงลดลง**

ครูแห่งอนาคต

หากมองไปในอนาคต ในโลกยุคใหม่ ในสังคมแห่งการเรียนรู้ครูจะต้องมีบทบาทหน้าที่สลับซับซ้อนขึ้น ครูจะต้องมีความรู้ ประสบการณ์ และก้าวหน้าทันสถานการณ์โลก จะต้องเป็น **ผู้มองกว้าง คิดไกล ใฝ่รู้** ครูจะต้องจัดระบบการเรียนการสอนโดย **เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง** คือต้องสอนโดยยึดพื้นฐานความรู้ ความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก ครูจะเป็น **ผู้ชี้แนะแนวทาง การเรียน ให้แก่เด็ก** ในขณะที่เดียวกันในอนาคต นอกจากครูโดยอาชีพแล้ว จะต้องมีความรู้ประเภทอื่นที่มนุษย์สามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ได้รอบตัว ครูผู้สอนจะเปลี่ยนจากคนกลุ่มเดียว เช่นปัจจุบันเป็นกลุ่มที่หลากหลาย โดยจะมีครู 5 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ครูโดยวัฒนธรรม ครูโดยอาชีพครูโดยธรรมชาติ ครูโดยเทคโนโลยี และครูโดยตนเอง ดังนั้นครูจะต้องเตรียมพร้อมสำหรับสังคมยุคใหม่ที่จะปรับเปลี่ยนไปทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

เพื่อการก้าวไปสู่ครูแห่งอนาคต ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องเร่งแก้ปัญหาของครูทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพ ในทุกกระบวนการ ตั้งแต่การสรรหาคandidateคนเก่งเข้ามาเป็นครู การพัฒนาครูอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนซึ่งจะก่อให้เกิดการปฏิรูปในวงการฝึกหัดครูและกระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเองตลอดเวลา การบำรุงรักษาครูดีและเก่งไว้ในระบบการยกย่องและให้รางวัลแก่ครูที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่นพร้อมทั้งมอบหมายหน้าที่พิเศษให้ในการพัฒนาการเรียน การสอน พัฒนาเพื่อนครูและ

วงการฝึกหัดครู

การยกย่องให้รางวัลและค่าตอบแทนพิเศษที่มีอยู่แล้วในประเทศไทย

การยกย่องและให้รางวัลแก่คนในวงการวิชาชีพต่าง ๆ รวมทั้งวิชาชีพครูได้มีการดำเนินการอยู่แล้วอย่างกว้างขวาง โดยสถาบันอุดมศึกษา สมาคม มูลนิธิหน่วยงาน/องค์กรรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเช่น รางวัลสำหรับแพทย์ นักวิทยาศาสตร์ นักวิจัย ศิลปินแห่งชาติ ราชบัณฑิต ครู เป็นต้น สำหรับการยกย่องให้รางวัลครูก็มีการดำเนินการอยู่หลายรูปแบบโดยหลายหน่วยงาน เช่น ครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่นของคุรุสภา สมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มูลนิธิสमान-คุณหญิงเบญจา แสงมลิ มูลนิธิเทโรฯ เป็นต้น ซึ่งก็เป็นที่น่ายินดีที่ทุกฝ่ายในสังคมได้เล็งเห็นความสามารถของผู้ทุ่มเททำงานในวงการวิชาชีพต่าง ๆ โดยพยายามแยกระหว่างผู้ทำงานหนักกับผู้ทำงานตามหน้าที่ ผู้ทำงานกับผู้ไม่ทำงาน แต่การยกย่องให้รางวัลที่ดำเนินการอยู่แล้ว โดยเฉพาะในวงการครูส่วนใหญ่เป็นการให้รางวัลโดยดูจากผลงานที่สร้างสมมาในอดีตกับการประพฤติตนตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ซึ่งการยกย่องให้รางวัลในลักษณะนี้เป็นการให้รางวัลที่เป็นเกียรติยศเงินทอง ซึ่งเมื่อได้รับรางวัลแล้วก็ไม่ได้ให้ท่านเหล่านั้นซึ่งมีความรู้ความสามารถสูงได้มาช่วยพัฒนางานที่ท่านมีความเชี่ยวชาญต่อหรือบางกลุ่มอาจมาช่วยพัฒนางานต่อตามที่หน่วยงานร้องขอ แต่ก็เป็นการดำเนินการชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง มิได้มีการพัฒนางานอย่างต่อเนื่องตลอดไป นอกจากนี้ในวงการวิชาชีพต่าง ๆ ก็มีการให้ค่าตอบแทนพิเศษแก่ผู้ปฏิบัติงานในภาวะยากลำบาก เสี่ยงภัยหรือวิชาชีพในสาขาขาดแคลนเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ และเป็นแรงจูงใจในการทำงานต่อไป

สภาพปัญหาและการยกย่องครูในต่างประเทศ

วิกฤตปัญหาของครูนั้น มิได้เกิดขึ้นเฉพาะกับประเทศไทยเท่านั้น แต่ได้เกิดขึ้นกับประเทศต่าง ๆ มาช้านานแล้ว บางประเทศก็ได้ดำเนินการแก้ปัญหาไปไต่ระดับหนึ่ง บางประเทศก็ยังเป็นปัญหาวิกฤตอยู่

แม้แต่ประเทศที่พัฒนาแล้วดังเช่น สหรัฐอเมริกาก็กำลังเผชิญวิกฤตปัญหาของครูอยู่ ประเทศญี่ปุ่นได้แก้ปัญหาในระดับหนึ่งแล้ว คือปัญหาในเรื่องรายได้ครู แต่ก็ยังมีปัญหาในด้านคุณภาพของครู

จากการศึกษาปัญหาของครูในต่างประเทศ ส่วนใหญ่ปัญหาหลักจะคล้ายคลึงกับประเทศไทย ในที่นี้จะขอเลือกจากตัวอย่าง 3 ประเทศคือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และมาเลเซีย ซึ่งมีปัญหาหลัก ๆ คือ การฝึกหัดครูขาดความแข็งแกร่งทางวิชาการ เพราะมุ่งสอนเนื้อหาวิชามากกว่าให้คิดวิเคราะห์และปฏิบัติ ผลผลิตของการฝึกหัดครูไม่มีความพร้อมที่จะทำหน้าที่สอน ครูสอนโดยยึดตัวครูเป็นหลัก มิได้ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางอาชีพครูถือว่าเป็นงานหนักแต่มีค่าตอบแทนต่ำ สถาบันฝึกหัดครูจึงไม่สามารถดึงดูดนักเรียนเก่งและดีเข้าสู่วิชาชีพครูได้เท่าที่ควรมิญี่ปุ่นพบว่าคะแนนเฉลี่ยของผู้สมัครเข้าเรียนสาขาวิชาชีพครูยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ และมักจะเลือกสอบเข้าเรียนครูเป็นอันดับท้าย ๆ ซึ่งเป็นปัญหาในเชิงคุณภาพเมื่อเรียนสำเร็จแล้วส่วนหนึ่งจะไม่ประกอบอาชีพครูหรืออาศัยเป็นทางผ่านไปสู่อาชีพอื่น (ครูใหม่ในสหรัฐอเมริการ้อยละ 30 เลิกประกอบอาชีพครูภายใน 3 ปี) เหตุผลหนึ่งเนื่องมาจากค่าตอบแทนของครูต่ำมากเมื่อเทียบกับอาชีพอื่น (สหรัฐอเมริกา และมาเลเซีย) ผู้ที่ยังเป็นครูอยู่ก็ขาดกำลังใจ ทำให้ไม่ตั้งใจและทุ่มเทให้การเรียนการสอนเท่าที่ควร

ทุกประเทศต่างก็ตระหนักถึงวิกฤตของครูในประเทศตน และพยายามเร่งแก้ปัญหา ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีข้อเสนอว่า ในภาวะการณ์เช่นนี้ หากไม่มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการสอน โอกาสและรางวัลตอบแทนแก่ผู้ปฏิบัติวิชาชีพครูในโรงเรียน รวมทั้งถ้าไม่ได้รับความร่วมมืออย่างแท้จริงจากครูและครูของครู トラบไต่ที่ยังละเลยต่อสถานภาพครูอาชีพของครูยังเป็นอาชีพชั้นสองของสังคมอยู่ การจะเห็นการศึกษาที่มีคุณภาพของเยาวชนคงเป็นไปได้ยาก ดังนั้นจึงได้มีการกำหนดเป้าหมายว่าจะต้องมีครูต้นแบบ 105,000 คน ภายใน 10 ปีข้างหน้า คือ 1 คน ต่อ 1 โรงเรียน และประธานาธิบดีบิลคลินตันได้เรียกร้องให้มีการสรรหาและให้รางวัลครูดีเด่นและให้เป็นครูต้นแบบ ดังนั้น ในแผนยุทธศาสตร์ของ

กระทรวงการศึกษสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2541–2545 จึงได้กำหนดเรื่องครูเป็นประเด็นสำคัญเรื่องหนึ่งใน 7 เรื่อง โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ ดัชนีชี้วัดและยุทธศาสตร์ไว้ชัดเจน

ในประเทศญี่ปุ่นก่อนหน้านี้ได้แก้ปัญหาค่าตอบแทนของครูต่ำไปแล้ว โดยออกกฎหมาย 2 ฉบับ ทำให้สามารถปรับปรุงค่าตอบแทนของครูให้สูงกว่าเงินเดือนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำหน้าที่อื่น ๆ และสูงพอ ๆ กับคนในวงการอุตสาหกรรม แต่ก็ยังมีปัญหาด้านการเรียนการสอนที่ครูสอนโดยไม่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นในปี 2535 ได้มีการปฏิรูประบบการฝึกหัดครูในญี่ปุ่น โดยให้ความสำคัญแก่กลุ่มวิชาชีพครู การเปลี่ยนวิธีการสอนในสถาบันผลิตครู รวมถึงเน้นการฝึกสอนมากเป็นพิเศษ

ในส่วนของมาเลเซียนั้น ในช่วงของแผนพัฒนาฉบับที่ 7 (ค.ศ. 1992–2000) จุดประสงค์หลักของการศึกษาวิชาชีพครูจะเป็นการเพิ่มจำนวนครูที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษ เร่งพัฒนาคุณภาพครู เสริมสร้างมาตรฐานทาง จริยธรรมของครู ช่วยเสริมให้อาชีพครูเป็นอาชีพที่น่าสนใจด้วยมาตรการการแก้ไขกฎระเบียบ การเลื่อนขั้นและการจ่ายค่าตอบแทนครู มาตรการช่วยครูในสาขาที่ขาดแคลนและครูในพื้นที่ห่างไกล และมาตรการในการมอบรางวัลสำหรับครูผู้พิศคน

นอกจากนี้ ในต่างประเทศก็ได้มีการยกย่องและให้รางวัลแก่ครูผู้ปฏิบัติงานดีเด่นเช่นในนิวซีแลนด์ จะมีครูอาวุโส ชำนาญงานไว้คอยช่วยเหลือครูใหม่ โดยมีเงินพิเศษให้ครูอาวุโสและครูที่อยู่ห่างไกลกันดาร ออสเตเลียก็เช่นกัน จะมีครูต้นแบบไว้สอนงานครูใหม่โดยมีค่าตอบแทนพิเศษให้ สำหรับญี่ปุ่นนั้น โดยกฎหมาย ครูใหม่ต้องมีเวลา 60 วันต่อปีภายในโรงเรียน และ 30 วันต่อปีนอกโรงเรียนเพื่อฟังการอบรมจากครูอาวุโส ซึ่งจะได้รับเกียรติและได้รับค่าตอบแทนพิเศษนอกเหนือจากเงินเดือน ในสหรัฐอเมริกานั้นแทบทุกรัฐจะมีการสรรหาและยกย่องครูดีเด่นที่เรียกว่า Teachers of The Year กันทุกปี หน่วยงานของรัฐและองค์กรเอกชนที่ทำหน้าที่ยกย่องครูในสหรัฐอเมริกา เช่น คณะกรรมการมาตรฐาน

วิชาชีพครู (National Board for Professional Teaching Standards) ของ Canegie Corporation โครงการเกียรติประวัติครูแห่งชาติ (The National Teachers Hall of Fame) นักการศึกษาดีเด่นของรัฐเท็กซัส (Educator Laureate of Texas) เป็นต้น

โครงการครูแห่งชาติ

จากภาวะวิกฤตของวงการครูและแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูในต่างประเทศดังได้กล่าวมาแล้ว ประกอบกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อ 5 มีนาคม 2538 ที่อนุมัติแผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาคู และบุคลากรทางการศึกษาตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเสนอ ซึ่งเรื่องหนึ่งที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติคือการจัดตั้งราชวิทยาลัยครูศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงแสวงหาแนวทางที่จะพัฒนาวิชาชีพครูอย่างเป็นระบบครบวงจร และเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน จะต้องพยายามเลือกทำในเรื่องที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาด้านอื่นต่อเนื่องกันไป จึงได้ดำเนินการโครงการครูแห่งชาติ

โครงการครูแห่งชาติเป็นโครงการที่มุ่งยกย่องให้รางวัลแก่ผู้ที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น โดยการประเมินผลงานในอดีต ยกย่อง ให้รางวัล และให้เสนอโครงการ/งานที่จะทำต่อไปในอนาคต เพื่อพัฒนาการฝึกหัดครู และการศึกษาของประเทศโดยรวม ทั้งนี้โดยอาศัยความรู้ประสบการณ์ของครูแห่งชาติ ให้เป็นเครือข่ายในการขยายผลการพัฒนาด้วยการมอบหมายหน้าที่พิเศษในการพัฒนางานด้านฝึกหัดครูให้ นอกเหนือจากภาระงานสอนตามปกติ โครงการนี้ มุ่งส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองและพัฒนาการฝึกหัดครูอย่างต่อเนื่อง ตลอดเวลา และขยายเครือข่ายการพัฒนามาออกไปอย่างกว้างขวาง อันจะส่งผลต่อการพัฒนาวิชาชีพครูและการศึกษาของประเทศโดยรวม

วัตถุประสงค์

โครงการครูแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อยกย่องและผดุงเกียรติคุณแห่งวิชาชีพครู
2. เพื่อให้เกิดเครือข่ายในการพัฒนาครูและ

บุคลากรทางการศึกษา

3. เพื่อเป็นการยกย่องและให้กำลังใจแก่ครูที่ทำงานหนักและมีผลงานดีเด่น
4. เพื่อสร้างแรงจูงใจให้คนดี คนเก่ง สนใจเข้ามาเป็นครู
5. เพื่อสร้างบุคลากรครูต้นแบบให้แก่วงการวิชาชีพครู

ขอบข่ายของครูแห่งชาติ

ครูแห่งชาติมีขอบข่ายครอบคลุมครูทุกประเภททุกระดับทั้งการศึกษาในโรงเรียนนอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งจากสถาบันของรัฐ เอกชน และองค์กรประชาชน

กระบวนการคัดเลือกและดำเนินงานโครงการครูแห่งชาติ

ครูแห่งชาติแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ครูแห่งชาติระดับ 1, 2 และ 3 ซึ่งจะมีกระบวนการคัดเลือก ยกย่อง และให้รางวัล ดังนี้

1. ประกาศรับสมัครทั่วไป และประกาศผ่านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้สมัครได้ 2 รูปแบบ คือ สถานศึกษา/หน่วยงานทางการศึกษา/บุคคล/องค์กรเสนอชื่อคัดเลือก ซึ่งอาจเป็นหน่วยงานต้นสังกัด ผู้บังคับบัญชา หรือบุคคล/หน่วยงานอื่น และตัวครูเป็นผู้สมัครเอง
2. คัดเลือกครูที่มีผลงานดีเด่น ด้วยวิธีประเมินผลงานในอดีตเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด โดยพิจารณาอย่างเข้มงวด ยุติธรรม ปราศจากการแทรกแซงจากทุกฝ่าย
3. ผู้ที่ผ่านการพิจารณาจะได้รับการยกย่องให้เป็นครูแห่งชาติ ระดับ 1 และให้รางวัล
4. พิจารณางานที่ครูแห่งชาติจะดำเนินการต่อไปในอนาคต เพื่อพัฒนาการฝึกหัดครู ซึ่งอาจดำเนินการได้ใน 3 ลักษณะ ดังนี้
 - 4.1 ทำวิจัยในชั้นเรียน (Classroom research)
 - 4.2 เป็นครูต้นแบบ (Master Teacher) ทำหน้าที่ดูแลนิเทศและแนะนำครูและนักศึกษาครู ที่เป็น Teacher Network

4.3 พัฒนารูปแบบการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. ดำเนินงานตามโครงการที่ได้รับอนุมัติพร้อมทุนอุดหนุน

6. ส่งผลงานที่ดำเนินการสำเร็จแล้ว และงานอื่นที่มีมาขอรับการประเมินเป็นครูแห่งชาติ ระดับ 2

7. ดำเนินการคัดเลือกใหม่ ประเมินผลงานใหม่ ยกย่องให้รางวัลใหม่ ให้เสนองานที่จะทำในอนาคต และดำเนินการ แล้วเสนอผลงานมาขอประเมินเป็นครูแห่งชาติ ระดับ 3 ต่อไป โดยโครงการ/งานที่เสนอเพื่อดำเนินการจะต้องเป็นโครงการใหญ่ และขยายผลต่อการพัฒนามากขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งจะช่วยให้ครูได้ใช้ความรู้ ความสามารถในการพัฒนาการฝึกหัดครูอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับ

8. ครูแห่งชาติ ระดับ 3 ที่ดำเนินงานตามโครงการ ได้รับการประเมินว่า ประสบผลสำเร็จ จะยังคงสามารถทำงานต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาการฝึกหัดครูและได้รับค่าตอบแทน ตลอดจนงบอุดหนุนโครงการต่อไป โดยมีการประเมินผลงานทุกปี

ค่าตอบแทนของครูแห่งชาติ

ครูแห่งชาติ แต่ละระดับจะมีค่าตอบแทน 3 ส่วน คือ

1. ค่าตอบแทนตำแหน่งครูแห่งชาติ ซึ่งได้รับเป็นรายเดือน ๑ ละ 10,000 บาท, 20,000 บาท และ 30,000 บาท สำหรับ ครูแห่งชาติ ระดับ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ

2. ค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามโครงการที่ครูแห่งชาตินำเสนอ จ่ายเป็นเงินก้อนตามเงื่อนไขและสัญญา เฉลี่ยโครงการละ 100,000 บาท 200,000 บาท และ 300,000 บาท ตามลำดับสำหรับครูแห่งชาติ ระดับ 1, 2 และ 3

3. ค่าตอบแทนแก่สถาบันที่ครูแห่งชาติสังกัดอยู่ โดยจ่ายในรูปเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นเงินก้อนเพื่อการพัฒนาครูและการเรียนการสอนของสถาบัน เฉลี่ยประมาณ 200,000 บาท 300,000 บาท และ 400,000 บาท ตามลำดับ สำหรับครูแห่งชาติ ระดับ 1, 2 และ 3

จะเห็นได้ว่าโครงการครูแห่งชาติเป็นโครงการที่จะมุ่งสร้างแรงจูงใจให้ครูได้พัฒนาตนเองเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนตลอดเวลา โครงการนี้จะได้ครูต้นแบบที่จะช่วยพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทำให้เกิดมาตรฐานวิชาชีพครูที่ทุกคนยอมรับ เกิดภาพลักษณ์ ที่ดีแก่วงการครู ซึ่งในที่สุดแล้วจะสามารถเรียกศรัทธาและความเชื่อถือต่อวิชาชีพครูจากสังคมและชุมชนกลับคืนมา อันจะส่งผล ให้คนตีคนเก่งสนใจเข้ามาสู่วิชาชีพครูมากขึ้น

แผนภูมิที่ 1 กระบวนการคัดเลือก

และยกย่องให้รางวัลครูแห่งชาติ

แผนภูมิที่ 2 ค่าตอบแทนของครูแห่งชาติแต่ละระดับ มีรายละเอียดดังนี้

ครูแห่งชาติระดับ 1

รางวัลครูแห่งชาติ 10,000 บาท/เดือน	ทำโครงการ พัฒนาการฝึกหัดครู 100,000 บาท/ปี เฉลี่ย 3 ปี	มอบให้สถาบันการ ศึกษาที่ครูแห่งชาติ สังกัดอยู่ 200,000 บาท
---------------------------------------	---	---

ครูแห่งชาติระดับ 2

รางวัลครูแห่งชาติ 20,000 บาท/เดือน	ทำโครงการ พัฒนาการฝึกหัดครู 200,000 บาท/ปี เฉลี่ย 3 ปี	มอบให้สถาบันการ ศึกษาที่ครูแห่งชาติ สังกัดอยู่ 300,000 บาท
---------------------------------------	---	---

ครูแห่งชาติระดับ 3

รางวัลครูแห่งชาติ 30,000 บาท/เดือน	ทำโครงการ พัฒนาการฝึกหัดครู 300,000 บาท/ปี เฉลี่ย 3 ปี	มอบให้สถาบันการ ศึกษาที่ครูแห่งชาติ สังกัดอยู่ 400,000 บาท
---------------------------------------	---	---

เอกสารอ้างอิง

รุ่ง แก้วแดง, **ปฏิวัติการศึกษาไทย**, (ฉบับร่าง) 2540.

(เอกสารอัดสำเนา).

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **สำนักนายกรัฐมนตรี, โครงการครูแห่งชาติ**, เอกสารประกอบการประชุมคณะรัฐมนตรี, ตุลาคม 2540.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **สำนักนายกรัฐมนตรี, แผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงการศึกษาศหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2541-2545**, ตุลาคม 2540.

ในคำนำ (Foreward) ของรายงาน 98 หน้าฉบับนี้ Holmes Group ได้แสดงเจตจำนง/ความหวังที่จะเห็นสถาบันวิชาชีพอย่างแท้จริงสำหรับนักรักศึกษาในรูปของคณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ “พันธุ์ใหม่” (TSEs) ที่มีฐานอยู่ในมหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำของประเทศสหรัฐอเมริกา 250 แห่ง (ราว ๆ 1/5 ของสถาบันผลิตครูทั้งหมด) ที่ตระหนักถึงปัญหาสำคัญ ๆ ในวงการฝึกหัดครูและมุ่งระดับมาตรฐานของคุณภาพของการฝึกหัดครู โดยการยกเครื่องหลักสูตร คณาจารย์ สถานที่ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ของพวกเขาและนักศึกษาครู “ข้อเสนอในเอกสารนี้ระบุนักศึกษาครูในประเทศนี้ได้รับการศึกษาที่ถูกที่วาระน้อยเกินไป ในที่ ๆ ผิดและ ณ เวลาที่ ผิด ๆ มาเป็นเวลานานแล้ว” ดังนั้นการแก้ปัญหาดังกล่าว มหาวิทยาลัย หลายแห่งได้ดำเนินการหลาย ๆ อย่างในการที่จะ 1) จัดทำหลักสูตรใหม่ที่ทำให้ความสำคัญกับความต้องการในการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนและพัฒนาการของนักรักศึกษาเป็นสำคัญ 2) สร้างคณาจารย์ “พันธุ์ใหม่” ในคณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ และคณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่เข้าไปสัมผัสกับโรงเรียนต่าง ๆ ในจำนวนมากขึ้น ๆ ร่วมมือกับครูผู้สอนชั้นนำในการทำวิจัยและการให้การศึกษากับนักรักศึกษาแห่งอนาคตที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ 3) สรรหานักศึกษาครู “พันธุ์ใหม่” เข้ามารับการฝึกอบรมเพื่อออกไปเป็นครู “พันธุ์ใหม่” บนพื้นฐานของข้อมูลที่ว่าเกือบครึ่งหนึ่งของคนหนุ่ม/สาวของประเทศ (46%) มาจากชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ ดังนั้นสถาบันฝึกหัดครูจะต้องสรรหา ฝึกอบรม และผลิตผู้นำทางการศึกษาทั้งในระดับเริ่มต้นและระดับสูงที่มีความหลากหลาย เพื่อที่จะรับมือกับกลุ่มประชากรดังกล่าวได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ 4) จัดหาสถานที่ ๆ คณาจารย์ /

สถาบันผลิตครูแห่งอนาคต (TOMORROW'S SCHOOLS OF EDUCATION) คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์แห่งอนาคต (TSEs)

1995

รศ.ดร.สุรศักดิ์ หลาบมาลา

นักศึกษาครูสามารถไปปฏิบัติงานส่วนใหญ่ของพวกเขา แทนที่จะจำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียน ในมหาวิทยาลัย และบางครั้งบางคราวในโรงเรียนทั้งหลาย สถานที่ดังกล่าว คือ โรงเรียนพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development Schools หรือ PD) ที่มหาวิทยาลัย กับโรงเรียนอาสาสมัครร่วมกันจัดตั้งขึ้น เพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพของการเรียนรู้ของทั้งนักศึกษาและนักเรียน และ 5) สร้างสัมพันธ์ภาพแบบใหม่ กับฝ่ายต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัย/คณะให้บริการอยู่เพราะเท่าที่ผ่านมา สัมพันธภาพที่ดำรงอยู่เป็นสัมพันธภาพแบบห่างเหิน เครือข่ายแบบใหม่จะรวมไปถึงฝ่ายต่าง ๆ ที่มีอยู่ ไม่ว่าจะระดับท้องถิ่นมลรัฐ ภูมิภาคและระดับชาติ ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะทำให้งานของสถาบันผลิตครู เป็นงานที่ดีกว่าเดิมและตรวจสอบคุณภาพให้ดีกว่าที่เคยเป็นมา

ทั้งหมดนี้หมายความว่าสถาบันฝึกหัดครูจะต้องเลิก "ธุรกิจตามปกติ" ที่พวกเขาเคยปฏิบัติมาให้ได้

จุดเริ่มต้นใหม่

สถาบันผลิตครูควรยอมรับและดำเนินการปฏิรูป ที่เชื่อมโยง ภารกิจทางการศึกษาของพวกเขา เข้ากับการเรียนรู้ที่ดีขึ้นของเด็ก ๆ ชาวอเมริกัน (ถ้าไม่สามารถทำเช่นนี้ได้ ก็ควรเปลี่ยนไปทำอย่างอื่นเสีย) ตลอดจนที่จะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เอเยนต์ของการอ้างไว้ซึ่งสถานภาพที่ดำรงอยู่อีกต่อไป จะต้องทำตัวเป็นกัลยาณมิตรกับโรงเรียนที่สร้างสรรค์ทั้งหลาย ในการเตรียมและกลั่นกรองนักการศึกษาในบริบทที่เป็นแบบอย่างที่ดี ที่ควร ต้องปรับทิศทางการลงทุนด้าน R/D ให้คลุมถึงเรื่องจำเป็น ๆ ที่ต้องกระทำ เพื่อปรับปรุงโรงเรียนมากขึ้น แทนที่ ๆ จะเป็นการวิจัย/ค้นคว้า เพื่อการวิจัยแยกจากการปฏิบัติดังที่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติมาแต่เดิมที่คนมีเวลาทำวิจัยมาก ก็มักจะไม่ค่อยมีโอกาสรับผิดชอบกับการเตรียมครู

ผู้ที่สัมพันธ์กับการเตรียมครูมาก ๆ ก็มักมีโอกาสน้อยที่จะทำวิจัยเรื่องปัญหาในการเรียนการสอน ตลอดจนทางแก้ไขปัญหานั้น

โรงเรียนจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ สนับสนุน/ความร่วมมือจากสถาบันผลิตครู ที่เห็นโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการฝึกหัดครู และสถาบันผลิตครู ก็จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ สนับสนุน/ความร่วมมือจากโรงเรียนที่เห็นคุณค่าของการวิจัยทางการศึกษาที่คุณภาพ และการฝึกหัดครูที่เป็นวิชาชีพอย่างแท้จริง

นักศึกษาครูต้องเผชิญกับบริบทแห่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแสวงหาความหมาย เข้าใจความไม่แน่นอนทั้งหลาย และสืบค้นด้วยความรับผิดชอบ เพื่อที่จะผลิตซ้ำบริบทต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อนักเรียนของพวกเขาเองในอนาคต บัณฑิตครูในอนาคตต้องมีความสามารถ ถ่ายทอด ความรู้และทักษะ ตลอดจนโอกาสที่จะก้าวหน้าทางการศึกษาให้แก่ แม้กระทั่งนักเรียนที่ด้อยโอกาสที่สุดของพวกเขาได้

และเพื่อทำให้ความคาดหวังเหล่านี้เป็นจริง เราได้ตั้งเป้าหมายดังต่อไปนี้ไว้สำหรับ TSEs

เป้าหมายที่ 1 เพื่อทำให้สถาบันผลิตครูเป็นที่ตรวจสอบได้ โดยวิชาชีพและสาธารณชน โดยผ่านปฏิบัติการของบัณฑิตครู ทั้งในระดับเริ่มต้น และระดับสูงที่มีคุณภาพและความน่าเชื่อถือ

นักศึกษาครูจะต้องมีความรู้ในวิชาเนื้อหาเป็นอย่างดี โดยเรียนควบคู่กับนักศึกษาเอกวิชานั้น ๆ และที่สอนโดยอาจารย์ผู้ชำนาญการในวิชานั้น ๆ ทั้งในระดับต้นและระดับสูง ส่วนวิชาทางการศึกษา ต้องเป็นวิชาที่มีคุณภาพสูง มีฐานของงานวิจัยรองรับเป็นอย่างดี (งานวิจัยการสอนวิชานั้น ๆ) การจัดมว

ประสบการณ์ที่เหมาะสมกับความเข้าใจของ นักเรียนตลอดจนการประเมินผลและการปรับปรุงพัฒนาผลของการสอนอีกด้วย จากนั้นจึงจะส่งไปฝึกสอนอย่างมีคุณภาพ และก่อนที่จะได้รับปริญญาบัตร

ใบประกอบวิชาชีพ พวกเขาจะต้องผ่านการประเมินการสอน โดยอาจารย์ของทั้งโรงเรียนและสถาบันผลิตครูผู้ที่เป็นที่ยอมรับกันในวงการแม้กระทั่งนักศึกษาระดับปริญญาเอก จะต้องฝึกทำการสอนและทำวิจัยกับอาจารย์ที่เป็นปรมาจารย์เช่นกัน

เป้าหมายที่ 2 เพื่อให้การทำวิจัย การพัฒนา และการแสดงออกซึ่งการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพในโรงเรียน/ชุมชนจริงเป็นภารกิจหลักของสถาบันผลิตครู โดยเฉพาะในโรงเรียนที่เด็กนักเรียนส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มาจากกลุ่มเสี่ยงทั้งหลาย ในกรณีนี้ PDSs จะเป็นตัวเชื่อมสิ่งที่ศึกษา ค้นคว้ากันใน TSEs เข้ากับการเรียนการสอนนักเรียน ตลอดจนกับการพัฒนาวิชาชีพของทั้งครูใหม่และครูมือเก่าทั้งหลาย

เป้าหมายที่ 4 เพื่อที่จะชี้ให้เห็นถึงความคล้ายคลึงและความเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน ของเป้าหมายในการเตรียมนักศึกษาให้เข้าไปแบบรับบทบาทต่าง ๆ ในโรงเรียนที่ต้องมีการทำงานร่วมกันเป็นทีม ตลอดจนมีความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับการศึกษาที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในศตวรรษที่ 21

เป้าหมายข้อนี้อยู่บนหลักการที่ว่าความสำเร็จในอนาคตจะขึ้นอยู่กับความสามารถของฝ่ายต่าง ๆ ที่จะร่วมมือกัน เพื่อประโยชน์ในด้านการเรียนรู้ของนักเรียน นักการศึกษาที่เราจะเตรียมจะต้องไม่เป็นคนโดดเดี่ยว แยกกันโดยสิ้นเชิง ไม่ว่าจะผู้บริหาร ครูแนะแนว ครูและฝ่ายอื่น ๆ จำเป็นต้องได้รับโอกาสที่จะเรียนรู้ และพัฒนาภาษาและความเข้าใจอย่างเดียวกัน ต้องพร้อมที่จะมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ดังนั้นพวกเขาเหล่านั้นจะต้องเรียนร่วมกันในหลักสูตรหนึ่งหลักสูตรใด ทั้งในระดับต้นและระดับสูง

เป้าหมายที่ 5 เพื่อเป็นผู้นำในการทำให้สถาบันผลิตครู เป็นที่ที่เหมาะสมสำหรับการศึกษา และการเรียนรู้ทางวิชาชีพมากขึ้น

อาจารย์ในสถาบันฯ ต้องเป็นครูที่มีประสิทธิภาพ เป็นนักวิจัย ที่ดี สามารถปฏิบัติงานได้ทั้งในสถาบันฯและในโรงเรียน อาจารย์ และนักศึกษาครู จะต้องสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายในสังคม หลักสูตรจะต้องเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย เราจะต้องสร้างมาตรฐานใหม่ให้กับสถาบันฯของเรา ทำทุกอย่างเพื่อเข้าให้ถึงมาตรฐานเหล่านั้นตลอดจนกำหนดนโยบายที่กำหนดให้สถาบันผลิตครูทั้งหมด บรรลุเกณฑ์มาตรฐานให้ได้

เป้าหมายที่ 6 เพื่อให้การถ่ายทอดความรู้ และทักษะทางวิชาชีพของนักศึกษา ผู้ที่ให้บริการเด็กและคนหนุ่ม/สาวของเรา เป็นงานหลักของ TSEs โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักการศึกษาที่มุ่งพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กนักเรียน และโดยเฉพาะความต้องการเรียนรู้ของเด็กยากจน จะต้องได้รับการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้/ทักษะดังกล่าวอย่างมีคุณภาพ สถาบันผลิตครูจะพยายามเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่เคยเป็นมาไม่ได้อีกต่อไป ต้องจุดเน้น

เป้าหมายที่ 7 เพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายระดับมลรัฐ และระดับท้องถิ่นที่จะให้โอกาสกับนักเรียนทุกคนได้เรียนรู้จากนักการศึกษาที่มีคุณภาพสูง นโยบายดังกล่าวเริ่มตั้งแต่ต้นนโยบายการรับนักศึกษาครูการเตรียมนักศึกษา การออกใบรับรองวิชาชีพ การว่าจ้าง ตลอดจนการพัฒนาวิชาชีพ ฯลฯ

สาระสำคัญ : การพัฒนา 3 ชนิด

การฝึกหัดครูและการศึกษาค้นคว้าที่เชื่อมโยงกับการเรียนการสอนในโรงเรียน ต้องเป็นภารกิจของ TSE

ดังนั้น TSEs ทั้งหมดควรมุ่งดำเนินใน 3 ด้านใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้ 1) การพัฒนาความรู้ 2) การพัฒนาวิชาชีพ และ 3) การพัฒนานโยบาย โดยมีเนื้อหาสาระดังต่อไปนี้

1) การพัฒนาความรู้ ภารกิจหลักของ TSE คือการผลิตและการประยุกต์ใช้ความรู้ใหม่ ๆ ที่เชื่อมโยงกับชีวิตที่เป็นจริงในโรงเรียน การทำวิจัยค้นคว้าที่สอดคล้องกับและที่เข้าถึงตัวผู้ปฏิบัติ

ภายในโรงเรียน มีความเป็นไปได้มากที่สุดในการที่จะปฏิรูป ปฏิบัติการทั้งหลายทั้งปวงที่นั่นได้ (โดยเฉพาะใน PDS) เพราะการวิจัยแบบนี้กับการประยุกต์ใช้ผลการวิจัยจะไม่แยกจากกัน กระบวนการวิจัยก็จะดึงให้บุคลากรของโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมตลอดมิใช่เป็นเพียงการแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถาม/แบบทดสอบเท่านั้น ซึ่งในขณะนี้ TSE หลาย ๆ แห่ง ก็ได้ร่วมกับ PDSs และครูผู้สอนในกระบวนการดังกล่าว อย่างสร้างสรรค์ร่วมกัน โดยเฉพาะครูใหม่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกระบวนการวิจัยนี้เป็นอย่างมาก

2) การพัฒนาวิชาชีพ เท่าที่เป็นมาสถาบันผลิตครูตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีส่วนในการลดคุณค่าทางวิชาการ ปัญหาของการสอน โดยให้ความสำคัญล้าหลังกับทบทวนอื่น ๆ ที่มีใช้การสอนมากกว่าหรือไม่ก็ไม่ค่อยเป็นความสำคัญของความรู้ที่กว้างขวางของครูผู้สอน แต่สำหรับ TSEs แล้ว ถือว่าการสอนเป็นงานที่ทำหลายสติปัญญา ความคิด และครูในปัจจุบัน และที่กำลังเตรียมที่จะเป็นครู ควรจะมีความสามารถในการใช้วิจารณ์ญาณทางวิชาชีพในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้ทั้ง TSEs และ PDSs จะต้องดัดแปลงและสังสรรค์บทบาทใหม่ให้กับครูให้ผู้สวมบทบาทนี้สามารถได้รับโอกาสที่จะพิจารณาพิจารณาเรื่องต่าง ๆ อย่างใคร่ครวญ ตลอดจนมีปฏิสัมพันธ์กันในเชิงวิชาการ วิชาชีพ ตั้งแต่เริ่มเข้าสู่กระบวนการผลิตครูเลยทีเดียว โอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายทางการศึกษา และการนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติ การเลือกสรรหลักสูตร การพัฒนามาตรฐานต่าง ๆ การออกแบบการประเมินผล ฯลฯ หรืออีกนัยหนึ่ง กิจกรรมภายในโรงเรียนอื่น ๆ /ต่าง ๆ ที่ต้องใช้วิจารณ์ญาณทางวิชาการ/วิชาชีพ นั้นเอง อันจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งของครูเอง และนักเรียนของเขาในการนี้มหาวิทยาลัยที่มีคณะผลิตครู ก็จะต้องคิดหารูปแบบของสัมพันธ์ภาพกับโรงเรียนใหม่ ทบทวนบทบาทของตนใหม่ ในทางที่จะเอื้อต่อพัฒนาการทางวิชาชีพเหล่านี้ให้ได้

3) การพัฒนานโยบาย ที่แล้วมาเสียงพูดเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษาในโรงเรียน มักมาจาก

นักธุรกิจ นักการเมืองและนักวิเคราะห์นโยบาย มิใช่ตัวครู ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์มหาวิทยาลัย (ในคณะผลิตครู) ก็พูดกันบ้างแต่ก็มีน้อยคนนัก ในอนาคต TSEs ต้องมีโอกาสเข้าไปร่วมโต๊ะกับผู้กำหนดนโยบายให้ได้การที่จะเข้าไปร่วมนี้จะเป็นไปได้ก็เพราะข้อคิดเชิงนโยบายที่ TSEs จะได้จากการศึกษา ค้นคว้าแบบที่ได้กล่าวมาแล้วเบื้องต้น และจากการลงไปคลุกคลีกับชีวิตในโรงเรียนอย่างใกล้ชิด ดังที่ได้กล่าวมาแล้วเช่นกัน แน่แน่นอนว่าในอดีตที่ผ่านมา อาจารย์คณะผลิตครูเป็นรายบุคคลได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนในงานเชิงนโยบายระดับสูงมาตลอด แต่เราจะต้องแปลงภารกิจส่วนปัจเจกนี้ให้เป็นภารกิจเชิงองค์การ/สถาบันให้ได้ ในเวลาเดียว TSEs ก็ควรจะร่วมมือกันในบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนกันโดยไม่จำเป็นด้วย ประเด็นสำคัญก็คือ TSEs จะต้องถือว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญยิ่งเรื่องหนึ่งของสถาบันงานวิเคราะห์นโยบายดังกล่าวของ TSEs อาจจะมีอิทธิพลต่อทิศทางในอนาคตเกี่ยวกับเรื่องตัวอย่างเช่น งบประมาณการประเมินการปฏิบัติงาน การทดสอบ และการคัดเลือกครู ฯลฯ ได้

โดยสรุปทุก ๆ กิจกรรมของ TSEs จะต้องอยู่บนฐานของพัฒนาการทั้ง 3 ด้านเหล่านี้ เพื่อสร้างครูอาชีพ (ครูมืออาชีพ) ที่เป็นที่ยอมรับ/เคารพนับถือ โดยเฉพาะทางด้านสติปัญญา/วิชาการ ที่ลึกให้พวกมืออาชีพเหล่านี้ พร้อมทั้งจะตัดสินใจเกี่ยวกับความรู้ที่มาจากความมุ่งมั่นที่จะจัดลำดับความสำคัญ สำหรับการเรียนการสอนของพวกเรา ตลอดจนพร้อมที่จะปฏิบัติการสอนที่จะนำไปสู่การกำหนดนโยบายที่เหมาะสมได้ ที่สำคัญที่สุด TSEs จะต้องดำเนินการทั้ง 3 ด้านนี้โดยการเชื่อมโยงกับโรงเรียน เพื่อเป้าหมายอันปลาย ในการให้การศึกษากับนักเรียนอย่างจริงจัง

ความรู้พิเศษสำหรับนักการศึกษา

หรือ (ความรู้ที่นักศึกษาควรมีเป็นพิเศษ)

โดยทั่วไปแล้ว คนเข้าใจว่า การสอนคือการที่ใครคนใดคนหนึ่ง รู้จะโรบางอย่าง แล้วอธิบาย

สิ่ง ๆ นั้นให้คนอื่น ๆ เข้าใจได้เท่านั้น พวกเขาพอเข้าใจแต่เพียงว่า นักศึกษาครู เรียนรู้เนื้อหาวิชาสาขาหนึ่งในขณะผลิตครู และฝึกสอนส่วนหนึ่งในโรงเรียนเท่านั้น นอกเหนือไปจากนี้ก็ไม่รู้ว่าขณะผลิตครูทำอะไรอีกบ้าง อาจารย์ในคณะอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัยอีกจำนวนไม่น้อยก็เข้าใจเช่นกัน ทั้ง ๆ ที่อาจารย์เหล่านั้นถึงแม้จะมีความรู้ในเนื้อหาวิชาเฉพาะของตนเป็นอย่างดี แต่ก็ทำการถ่ายทอดเนื้อหาเหล่านั้นโดยที่ไม่ต้องมีการเตรียมตัวในด้านการสอนแต่อย่างใด

แต่จริง ๆ แล้วขณะผลิตครูที่ต้นแบบเพาะทักษะความรู้ ความชำนาญพิเศษที่มากไปด้วยเนื้อหาสาระให้กับผู้ปฏิบัติการทางการศึกษา ผู้กำหนดนโยบาย นักวิจัย ฯลฯ โดยที่เนื้อหาสาระของแต่ละแขนง จะเชื่อมโยงกันทั้งหมด ไม่ต้องขาดจากกันโดยเด็ดขาด ดังนั้นภารกิจที่ทำหลายสถาบันผลิตครูทั้งหลายก็คือ การหลอมรวมเอาสาขาวิชาที่หลากหลายให้เข้ามามีความเชื่อมโยงกับประเด็นและปัญหาของปฏิบัติการทางการศึกษาสำคัญ ๆ ที่นักศึกษาครูจะร้อยรัดเอาความรู้จากสาขาวิชาต่าง ๆ เหล่านี้เข้าด้วยกันได้ ความรู้พิเศษเหล่านี้ ได้แก่

- (1) ความรู้เกี่ยวกับเด็ก ๆ และการเรียนรู้อของพวกเขา
- (2) ความรู้เกี่ยวกับความรู้ที่คนรุ่นถัดไปต้องมี
- (3) ความรู้เกี่ยวกับระบบการศึกษา และ
- (4) ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและการเรียนรู้ของเยาวชน

(1) นักการศึกษาปัจจุบันพูดถึงเรื่องเด็ก ๆ พร้อมแล้วหรือยังสำหรับโรงเรียนน้อยลง ๆ แต่พูดถึงว่าโรงเรียนพร้อมแล้วหรือยังสำหรับเด็ก ๆ มากขึ้น ๆ และโรงเรียนจะไม่มีทางพร้อม ถ้าหากนักศึกษายังขาดความเข้าใจที่สำคัญข้อนี้ ถ้าพวกเขามองข้ามพลังของปัจจัยนอกโรงเรียนที่มีต่อตัวเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่ด้อยโอกาสที่มักจะสอนพวกเขาว่า การโรงเรียน (Schooling) นั้นมีความหมายและคุณค่าต่อพวกเขา น้อยเหลือเกิน นั่นหมายความว่าผลงานวิจัย และข้อค้นพบต่าง ๆ จากสาขาจิตวิทยา ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา และ

การศึกษา เปรียบเทียบต่าง ๆ จะทำให้เราเข้าใจถึงความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการรับรู้ของเด็ก จึงเป็นเรื่องสำคัญ พื้นฐานของการประยุกต์ใช้ในการสอนแบบใหม่ รวมถึงการเรียนรู้แบบใหม่ ๆ ด้วย สิ่งเหล่านี้คือภารกิจหลักของ TSEs ที่จะหลอมรวมเข้ากับศาสตร์/ศิลป์ของการสอน การถ่ายทอดไปยังเยาวชนของเรา

(2) สถาบันผลิตครูจะต้องทำหน้าที่ในการวางประเด็นที่เป็นปมเงื่อนของความสลับซับซ้อน เช่น เรื่องความรู้ที่ควรสอนในโรงเรียน โดยชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างคุณค่าต่าง ๆ ที่รองรับประเด็นเหล่านั้นอย่างชัดเจน ซึ่งนำวิธีจัดการกับสภาวะดังกล่าว ตลอดจนหาทางยุติข้อขัดแย้งต่าง ๆ ภายใต้ข้อจำกัดและความไม่แน่นอนต่าง ๆ ซึ่งขณะนี้ยังไม่ค่อยปรากฏเด่นชัดนักว่าได้มีการดำเนินการดังกล่าว

อาจารย์ของสถาบันผลิตครู ต้องเตรียม นักการศึกษาทั้งที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่และแห่งอนาคต ให้พร้อมที่จะเข้าร่วมวงอภิปรายถกเถียงเรื่องเนื้อหา และข้อโต้แย้งทั้งหลาย โดยคงยังคำนึงถึงความสมดุลกันระหว่างสิ่งที่เด็กแต่ละคนต้องการรู้ กับสิ่งที่เด็กโดยทั่ว ๆ ไป ต้องรู้ เสริมสร้างสมรรถนะในการใช้เหตุผลและแก้ปัญหา ฯลฯ แน่แน่นอนว่าโรงเรียนมิใช่เป็นแห่งเดียวที่จะต้องแบกรับภารกิจนี้ แต่ในขณะที่สถาบันทางสังคมอื่น ๆ กำลังอ่อนแอ บทบาทของโรงเรียนจึงมีความสำคัญเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเผชิญหน้ากับปัจจัยเชิงนิเทศนอกโรงเรียนทั้งหลาย ในขณะที่เดียวกันก็เสริมความแข็งแกร่งให้กับตัวที่เป็นบวก แต่ก็ได้สูญเสียพลังอำนาจของมันลงไปแล้ว ความรู้ที่ว่าด้วยเรื่องความรู้ที่คนรุ่นต่อไปจำเป็นต้องมีจะช่วยให้นักการศึกษาที่มีอาชีพตัดสินใจว่าเด็ก ๆ ของเราควรมีความรู้อะไรบ้าง อันเป็นภารกิจที่ผู้คนในวิชาชีพ/อาชีพอื่น ๆ ไม่ต้องแบกรับมาก/หนักเท่าครู

(3) ที่แล้วมา นักการศึกษาแต่ละคน ได้รับการฝึกอบรมมาให้ทำหน้าที่ของใครของมันเพื่อทำให้ “เครื่องยนต์โรงเรียน” เดินอย่างสม่ำเสมอเท่านั้น แต่ในปัจจุบันและอนาคตสภาพเช่นนี้จะดำรงอยู่ต่อไปไม่ได้ นักการศึกษามีอาชีพเดียวนี้ จะต้องเข้าใจระบบโดยรวม เข้าใจว่า แต่ละส่วนมีคุณูปการใบบ้าง

และเกี่ยวข้องกันอย่างไร โดยมีเป้าหมายที่การเรียนรู้ของนักเรียน ตัวอย่าง เช่น ครูประถมปีที่ 2 ในปัจจุบันต้องใส่ใจและรับผิดชอบระดับหนึ่งว่าจะไรเกิดขึ้นกับเด็กนักเรียนประถมปีที่ 1 และประถมปีที่ 3 ด้วย ต้องเข้าใจการทำงานของทั้งระบบ ต้องรู้ว่ นโยบาย และปฏิบัติการทางการศึกษาของทั้งระบบ ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็กอย่างไรทุกสิ่งทุกอย่าง ตั้งแต่นโยบายการวัดผล/ประเมินผล จนถึงเรื่องงบประมาณ โอกาสในการพัฒนาวิชาชีพ ฯลฯ การเรียนรู้สิ่งทั้งหลาย ทั้งปวงเหล่านี้ จะต้องมาจากการศึกษาค้นคว้า และประสบการณ์ในชั้นเรียนหรือโรงเรียนเดียว เพราะที่ผ่านมา (ที่เป็นอยู่) บุคลากรในระบบโรงเรียนมีแนวโน้มที่จะมองภาพระบบใหญ่ผ่านเลนส์ที่ตนเองสวมใส่อยู่ (เหมือนคนตาบอด 3 คนกำลังคลำช้าง) ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญข้อหนึ่งของความล้มเหลวของการปฏิรูปการศึกษาโดยทั่วไป ดังนั้นการปฏิรูปจะสำเร็จได้ ก็ขึ้นอยู่กับผู้ที่เข้าใจความเชื่อมโยงของเสี้ยวส่วนต่าง ๆ และผู้ที่เต็มใจปรับเปลี่ยนตนเองในวิถีทางที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีทั้งหลายที่มีอยู่ ที่สำคัญการเปลี่ยนแปลงจะต้องเกิดจากข้างล่างขึ้นไป

(4) การสอนการเรียนรู้ เป็นสิ่งจำเพาะทางวัฒนธรรมที่มีภาษาเป็นสื่อหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความหลากหลายทางภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่เป็นลักษณะเฉพาะของสังคมอเมริกัน โรงเรียนต้องช่วยให้เด็กนักเรียนเรียนรู้และพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน และผ่านทางความหมายทางวัฒนธรรมที่เป็นลักษณะเฉพาะของเด็กแต่ละกลุ่มครูและนักการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะในการเสริมสร้างกระบวนการเกี่ยวพันเหล่านั้น หรืออีกนัยหนึ่ง การเรียนการสอนต้องสร้างเสริมบรรยากาศที่ผู้เรียนที่หลากหลายเหล่านั้น สามารถเติบโตพัฒนาขึ้นได้สอดคล้องกับบริบทในชีวิตของพวกเขา สถาบันผลิตครูต้องสามารถฝึกอบรมนักศึกษาครูให้ปฏิบัติภารกิจของพวกเขา (และช่วยพวกเขา) ในการนำเสนอความรู้ต่าง ๆ ในหลากหลายวิธี จะถ่ายทอดผ่านกรอบเดิม ๆ แบบเดียวอีกต่อไปไม่ได้

การมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบาย

Holmes Group มีความเชื่อว่า TSEs สามารถเป็นตัวเชื่อมระหว่างกำหนดยุทธศาสตร์ทางการศึกษากับปฏิบัติการทางการศึกษาที่ดำรงอยู่ได้ โดยผ่านทาง PDS โดยเฉพาะในเรื่องใหญ่ ๆ 3 เรื่อง คือ 1) นโยบายว่าด้วยมาตรฐานการสอน การเรียน และการโรงเรียนโดยรวม 2) นโยบายที่ว่าด้วยความเสมอภาค และโอกาสทางการศึกษา และ 3) นโยบายที่ว่าด้วยการประสานบริการสำหรับเด็กและเยาวชน โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยที่ทั้งหมดนี้มีเป้าหมายใหญ่ร่วมกันคือ การพัฒนาการศึกษา

1) เครือข่ายโรงเรียน PDSs สร้างขึ้นจะเป็นทรัพยากรหลักในการศึกษาประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องได้รับการพิจารณาในการกำหนดมาตรฐานที่เป็นไปได้ โดยที่ทั้งครู และนักการศึกษาอื่น ๆ จะต้องเรียนรู้เพิ่มเติมอีกมาก เพื่อบรรลุและดัดแปลงมาตรฐานเหล่านั้นให้เข้ากับภาระงานของพวกเขา และเพื่อให้นักเรียนบรรลุมาตรฐานเหล่านั้นให้ได้ ตัวอย่าง เช่น “ภายในปี ค.ศ. 2000 ครูของประเทสนี้จะมีโอกาสเข้าถึงโครงการพัฒนา/ปรับปรุง ทักษะทางวิชาชีพของพวกเขาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนถึงได้รับโอกาสที่จะเสาะหาความรู้และทักษะเพื่อถ่ายทอดให้กับ/เตรียมนักเรียนอเมริกันทั้งหมด สำหรับศตวรรษที่จะมาถึง” และเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของเป้าหมายแห่งชาติข้อนี้ การเรียนรู้ของนักการศึกษาจึงเป็นประเด็นทางนโยบายที่สำคัญยิ่งต่อการปฏิรูป เท่าที่เป็นอยู่ขณะนี้การพัฒนาวิชาชีพผูกติดกับปริญญาบัตรและอัตราเงินเดือนมากเกินไปโดยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการศึกษาน้อยมาก แทนที่จะเชื่อมโยงกับการพัฒนาโรงเรียนโดยรวม หรือสัมฤทธิ์ผลทางมาตรฐาน การปฏิบัติระดับสูงที่เป็นรูปธรรม ดังนั้น TSEs ควรเชื่อมโยงความสนใจในเรื่องมาตรฐานต่าง ๆ สำหรับนักการศึกษาเข้ากับกิจกรรมของ (ตัวอย่าง เช่น) คณะกรรมการมาตรฐานการสอนวิชาชีพระดับชาติ ที่ได้เริ่มทำการประเมินเพื่อค้นหาครูตัวอย่าง ขณะเดียวกันก็ต้องกำหนดมาตรฐานทางนโยบายสำหรับครูใหม่ ให้สอดคล้องกับงานของสภาผู้บริหารโรงเรียนในระดับมลรัฐด้วยเช่นกัน

2) โรงเรียนของรัฐจะสนองความต้องการของผู้เรียนทั้งประเภทอภิสิทธิ์ชนและผู้ด้อยโอกาสให้ได้ TSEs จะต้องใส่ใจในเรื่องต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ด้านเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม การศึกษาสำหรับผู้บริการ ความไม่เสมอภาคในเรื่องเพศ ฯลฯ เพราะทั้ง TSEs และ PDSs ต่างก็มีเป้าหมายจัดการศึกษาที่ส่งเสริมสิทธิ ความเสมอภาค และโอกาสทางการศึกษาอยู่แล้ว และ PDSs จะทำหน้าที่เหมือนตัวทดสอบของเป้าหมายเช่นว่านี้

3) PDSs จะเป็นศูนย์กลางของการประสานบริการต่าง ๆ สำหรับนักเรียน แม้จะมีใช้เพียงศูนย์เดียวก็ตาม แต่จะทำงานกับ TSEs ในการพัฒนาระบบ/รูปแบบการให้บริการควบคู่ไปกับมาตรการทางนโยบายใหม่ ๆ ที่จะสร้างโครงสร้าง โปรแกรมทางการสนับสนุนด้านงบประมาณใหม่ ๆ ที่จะไม่จำกัดแวดวงอยู่เฉพาะเรื่องวิชาการ แต่จะคลุมไปถึงเรื่องสุขภาพโภชนาการ ปัญหาครอบครัว ปัญหาสายตาเด็กนักเรียน ฯลฯ ที่กระทบต่อการศึกษาศึกษาของเด็กเหล่านั้น การประสานบริการเช่นว่านี้ ดำเนินไปเพื่อเสริมสร้างการเรียนการสอนของนักเรียนนั่นเอง

หลักการว่าด้วยความหลากหลาย

เราจะพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กด้อยโอกาสที่สุดในสังคมได้อย่างไร ? ครูจะมีส่วนเชื่อมโรงเรียนกับบ้านได้อย่างไร ? TSEs จะเตรียมมืออาชีพ เพื่อสร้างสะพานเชื่อมโยงเช่นว่านี้ได้ได้อย่างไร ? โรงเรียนจะหลอมรวมภาษาและวัฒนธรรมของนักเรียนได้อย่างไร ? โรงเรียนจะสอนเด็กให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในวัฒนธรรมกระแสหลักได้อย่างไร ? ถ้า TSEs ขาดความรู้และทักษะที่จะถ่ายทอดให้กับ ทั้งมือใหม่และมืออาชีพ จะเป็นไปได้อย่างไร ? โรงเรียนจะตั้งผู้ปกครองให้เข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาให้กับลูกหลานของพวกเขาได้อย่างไร ?

โรงเรียนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับชีวิตนอกรั้ว โรงเรียนของเด็กที่มาจากภูมิหลังอันหลากหลาย TSEs ต้องเป็นแหล่งรวมของปรีชาญาณเหล่านี้ ตลอดจนเป็นศูนย์กลางการวิจัยวัฒนธรรมอันหลากหลายของประเทศ ตลอดจนเป็นแหล่งสร้างวิธีการสอน การเรียนที่จะเสริมคุณค่าให้กับประสบการณ์ในโรงเรียนของเด็กทั้งหมดให้ได้ โดยเริ่มจากการส่งเสริมให้บุคลากรใน

โรงเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับตัวพวกเขาเอง งานวิจัยค้นคว้าทั้งหลาย ก็ควรจะมุ่งเสนอความแตกต่างในเรื่องของการเรียนรู้ที่อยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน มืออาชีพทางการศึกษา จะต้องได้รับการสอนให้รู้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก ครอบครัวของพวกเขาชุมชนของพวกเขาเพื่อประเมินและออกแบบการสอนให้สอดคล้องกับความแตกต่างเหล่านั้น นักศึกษาคู และนักการศึกษาในอนาคตแขนงอื่นๆ ควรมีโอกาสใช้เวลาในโรงเรียนคลุกคลีกับนักเรียนจากภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ตลอดจนสังเกตการสอนของครูที่ประสบผลสำเร็จคนอื่น ๆ

ที่สำคัญ TSEs ต้องสรรหานักศึกษาคูที่มาจากชนกลุ่มน้อยให้มากขึ้น เพราะภายในปี 2020 ผู้เรียนที่เป็นชนกลุ่มน้อยจะมีถึง 40% ของประชากรนักเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา บรรยากาศการเรียนการสอนใน TES ต้องเป็นไปในทำนองให้ความเคารพต่อความเสมอภาคและความหลากหลาย และต้องเป็นแบบอย่างของชุมชนที่เราอยากจะทำให้เกิดขึ้น ในโรงเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษาของเราให้ได้

ทรัพยากรมนุษย์ : คนคือศูนย์กลาง

นอกจาก TSEs จะต้องเสาะหาวิธีการ/หนทางใหม่ ๆ ในการดำเนินการตามภารกิจเหล่านี้แล้ว ยังจะต้องร่วมมือกับคณาจารย์สายศิลป์ และวิทยาศาสตร์อื่น ๆ ในมหาวิทยาลัย เพื่อให้ร่วมกันมองเห็นถึงความสำคัญของวิชาชีพครูอีกด้วย ไม่ว่าจะ เป็นนักสถิติ นักประวัติศาสตร์ นักนโยบายวิเคราะห์ นักจิตวิทยาพัฒนาการ ฯลฯ ที่แต่ละแขนงจะนำเอาความรู้เฉพาะทางของตนเข้ามาสู่โครงการพัฒนาวิชาชีพ โดยร้อยรัดเอาวิชาการเข้ากับการปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน PDSs อันจะเป็นสถานที่ทดสอบวิชาการเหล่านั้นอย่างเข้มข้น มิใช่เฉพาะของอาจารย์ของสถาบันผลิตครูโดยตรงเท่านั้น

นักศึกษาคูที่มาจากภูมิหลังที่หลากหลายวัฒนธรรมอันหลากหลายนั้น ควรจัดกลุ่มกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 12-20 คน ที่จะเดินทางร่วมกัน ในกระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบ และไม่ควรคัดเลือกฐานของ GPA และคะแนนตามแบบสอบทดสอบ

มาตรฐานเท่านั้น แต่ต้องเป็นผู้ที่พิสูจน์ได้ว่ามีจิต/ จรรยาบรรณบริการที่ให้ความสำคัญอันดับแรกต่อ ความหลากหลาย เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ และการช่วยให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ ตลอดจนมีการสนับสนุน ด้านการเงินให้กับนักศึกษาเหล่านี้ด้วย โดยที่แต่ละ กลุ่มจะมีอาจารย์จากสาขาต่าง ๆ คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด ให้มีประสบการณ์การเรียนรู้ ที่มีคุณค่า ทั้งภายในสถาบันผลิตครูเองและที่ PDSs ตลอดจนคอยประเมินความก้าวหน้าทางวิชาการของ นักศึกษาเป็นระยะ ๆ ประกอบกับการประเมิน ของครูใน PDSs ด้วย ในขณะเดียวกัน TSEs จะต้อง ดำรงไว้ซึ่งสัมพันธ์ภาพกับกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนและ คณะกรรมการโรงเรียนอื่น ๆ ตลอดจนเวลาเพื่อ ประโยชน์ของนักศึกษาครูที่ตนเองดูแลอยู่นอกจากนั้น TSEs จะต้องเสาะหาโอกาสสำหรับบัณฑิตครูที่จบ ออกไปในการที่จะพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง/ตลอด ชีวิตการปฏิบัติการสอน ไม่ว่าจะหน่วยงานต้นสังกัด ของพวกเขาจะยอมรับบทบาทเช่นนี้หรือไม่ก็ตาม แต่ที่ผ่านมามักจะเน้นรูปแบบการเปิดโอกาสให้มา ศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัย และการที่อาจารย์เป็นราย บุคคลออกไปให้คำปรึกษาเป็นครั้งคราว ซึ่งมักจะ ห่างเหินจากปฏิบัติการจริงที่มีผลต่อการเรียนรู้ของ นักเรียน และจุดนี้เองที่ PDSs จะเป็นสถานที่ สำคัญสำหรับการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและ อย่างสัมพันธ์กับโลกความเป็นจริง เพราะจะส่งผล โดยตรงต่อการพัฒนาการเรียนรู้จริง ในโรงเรียนจริง ตลอดจนอาจจะมีความเป็นไปได้มากที่โรงเรียนอื่น ๆ ที่มีใช้ PDSs จะได้รับประโยชน์ในด้านนี้ไปด้วย ศักยภาพของเครือข่ายมนุษย์และเทคโนโลยีที่ PDSs พัฒนาขึ้นมาในบั้นปลายแล้วควรจะถูกกลายมาเป็น ทรัพยากรที่สำคัญสำหรับการเผยแพร่ผลการวิจัย ทฤษฎีที่ได้ผ่านการทดสอบแล้ว ตลอดจนปฏิบัติการ ที่ชาญฉลาดไปยังเครือข่ายการพัฒนาทางวิชาชีพ ทั่วประเทศอีกด้วย

นอกจากนี้ ข้อเสนอที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง ของ Holmes Group คือ ข้อเสนอที่ว่าด้วยการ บูรณาการ เอาอาจารย์บางส่วนของ PDSs ที่ผ่านการคัดเลือก อย่างรอบคอบและการเตรียมตัวที่ดีเข้าสู่ความเป็น อาจารย์หรือสมาชิกภาพของ TSEs ไม่ควรถือว่าเป็น

เป็นพลเมืองชั้นสอง หรือเป็นลูกมือของอาจารย์ของ TSEs แต่ต้องถือว่าครูของ PDSs เหล่านั้นเป็นเสมือน เพื่อนร่วมงานในการฟื้นฟูการศึกษาวิชาชีพโดยการ หลอมรวมทฤษฎี กับปฏิบัติเข้าด้วยกันในการวิจัย และกิจกรรมพัฒนาทั้งหลาย เพราะครูเหล่านั้น คือผู้เชี่ยวชาญและแบบอย่างของผู้ปฏิบัติที่ควรเอา ยึดอย่าง ในกรณี TSEs อาจจะต้องลงทุนในการ วางแผนและการพัฒนาวิชาชีพสำหรับทั้งอาจารย์ของ TSEs เองกับครูของ PDSs และเสาะหารูปแบบที่ เหมาะสมสำหรับแต่ละแห่ง เพื่อที่ฝ่ายหลังจะ สามารถช่วยเหลือนักศึกษาครูที่มาปฏิบัติการอยู่ใน PDSs ได้ถ้าเป็นไปได้ TSEs อาจจะต้องหาตำแหน่ง อย่างเป็นทางการให้กับครูของ PDSs ที่คัดเลือกมาแล้ว มีเงินค่าตอบแทนและเปิดโอกาสให้ทำการสอนใน มหาวิทยาลัยควบคู่ไปกับการสอนใน PDSs ได้

ทั้งหมดนี้เป็นข้อเสนอเพื่อนำไปสู่วัฒนธรรม สถาบันแบบใหม่ ตลอดจนเอกลักษณ์ทางวิชาชีพ แบบใหม่ เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นใน โรงเรียนที่ TSEs จะต้องช่วยสร้างวัฒนธรรมใหม่มุม อาจารย์ใหม่ โดยที่มหาวิทยาลัยเองก็จะต้อง ปรับเปลี่ยนนโยบายบางอย่างของตนด้วย

สาระของการเรียนรู้ : สิ่งที่นักการศึกษาทั้งหมดต้องรู้

สาระทางวิชาชีพต้องสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับ การเรียนการสอนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนของโรงเรียน ประถมศึกษา-มัธยมศึกษาทั้งหลาย แต่มิได้ หมายความว่าวิธีการปลูกฝังความรู้หลักที่ฟังจะมี เพียงวิธีเดียว แต่สถาบันผลิตครูจะต้องมี คุณลักษณะร่วมกันอย่างหนึ่งคือ ยึดหลักการเรียนรู้ ที่มีคุณภาพสูงของนักการศึกษา ที่ TSEs ผลิตครู แห่งอนาคตจะต้องมีฐานความรู้ในสาขาศิลป์และ วิทยาศาสตร์ที่แน่น เพื่อที่จะทำให้การสอนเป็นงาน ที่ใช้สติปัญญาตามด้วยการฝึกประสบการณ์ระยะหนึ่ง

องค์ประกอบของสาระของความรู้ที่นักศึกษ ากรุ/นักศึกษาต้องมีคือเรื่องของ

- พัฒนาการของมนุษย์และการเรียนรู้ของ เยาวชน
- เนื้อหารายวิชา เทคโนโลยีและการสอน สำหรับการเรียนรู้ของเยาวชน

- การเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ของ
เยาวชน
- การสืบค้น การวิเคราะห์ใคร่ครวญ วิจัย/
พัฒนาเพื่อประโยชน์การเรียนรู้ของเยาวชน
- การร่วมมือกันเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้
ของเยาวชน

และความรู้เหล่านี้มิใช่ที่จะจำกัดอยู่ในเฉพาะระดับปริญญาตรี หรือในระยะก่อนปฏิบัติการของบุคลากรทางการศึกษาเท่านั้น แต่จะต้องแสวงหาในระดับบัณฑิตศึกษา (ปริญญาโท-ปริญญาเอก) และตลอดเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ และในสถาบันผลิตครู ความรู้เหล่านี้จะได้จากกระบวนการพื้นฐานทางการศึกษาทั้งหลายที่เรารู้จัก แต่ที่อาจารย์จำนวนไม่น้อยดูหมิ่น ดูแคลนอยู่นั่นเอง TEs สามารถฟื้นฟูวิชาเหล่านี้ โดยสอนให้ดีขึ้น และการโยงเนื้อหาของกระบวนการเหล่านี้เข้ากับสภาพการณ์จริงที่นักการศึกษาเผชิญอยู่ในโรงเรียนปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่กำลังเตรียมตัวเข้าสู่วิชาชีพแล้ว สิ่งเหล่านี้มีความสำคัญยิ่งยวดเลยทีเดียว และ Holmes Group เสนอเพิ่มเติมว่าควรมีกระบวนการที่ว่าด้วย Educational Ethics และประเด็น/ปรากฏการณ์ร่วมสมัยในวงการการศึกษาด้วย

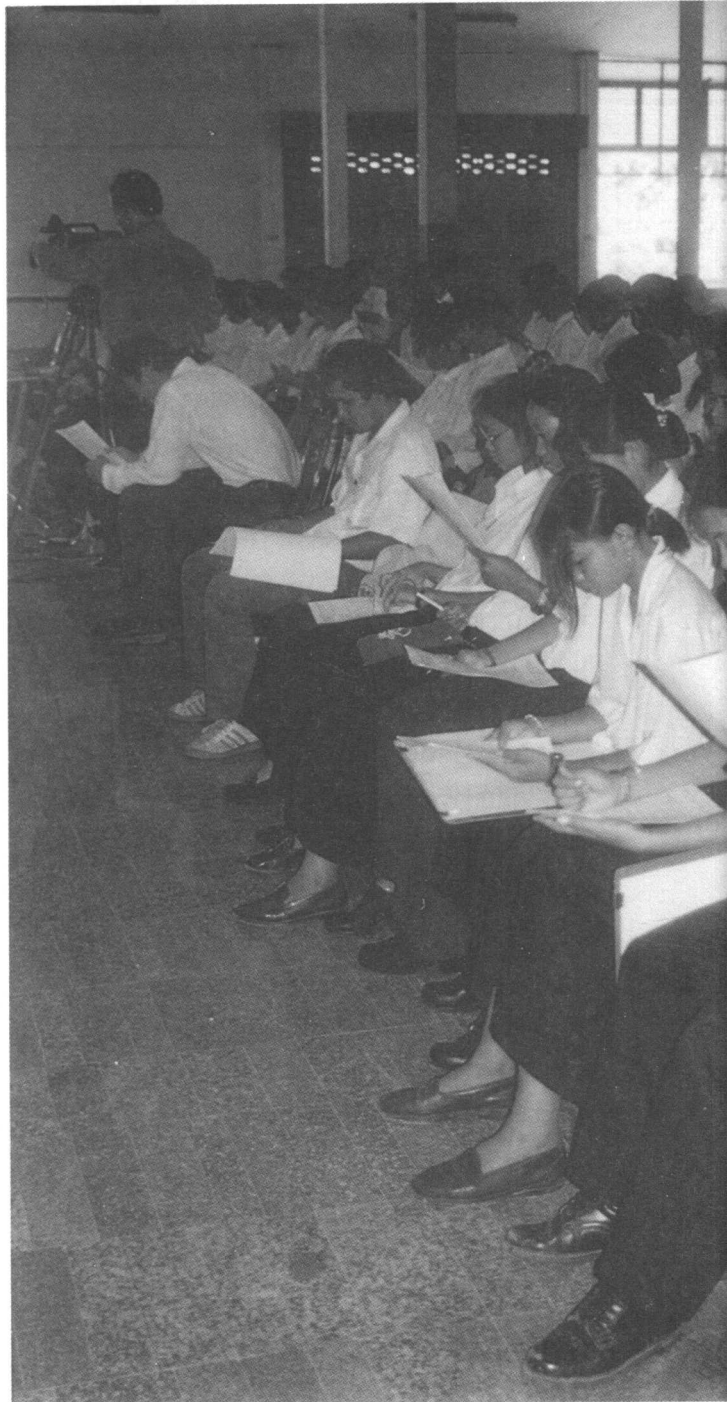
TSEs แนวใหม่จะมีความยืดหยุ่น ในการจัดกิจกรรมการเรียน/การสอนเป็นลักษณะเด่น นักศึกษาครูจะไม่ได้รับการคาดหวังว่าจะต้องทำอะไรต่ออะไรเหมือนกัน แม้แต่ผู้ที่เรียนในกระบวนการเดียวกัน แต่ละคน/กลุ่ม อาจได้รับมอบหมายงานให้ทำแตกต่างกันไป โดยเฉพาะใน PDSs หรือพื้นที่อื่น ๆ ในปฏิบัติการภาคสนาม เวลาที่ใช้ในการปฏิบัติการเหล่านี้ก็ไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน

คำถามในตอนสุดท้ายของเอกสารฉบับนี้ก็คือ ทำไมวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ จึงบรรลุได้ยากเหลือเกิน ? Holmes Group ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า เนื่องจากปัจจัย 3 ประการต่อไปนี้

- 1) เราไม่สามารถสร้างเจตจำนงร่วมที่
แข็งแกร่ง/จริงจังพอที่จะเผชิญกับสิ่งท้าทายเหล่านั้น
- 2) เราไม่สามารถณรงค์/ดึงคณาจารย์ (ทั้ง
ในสถาบันผลิตครูและมหาวิทยาลัยโดยรวม) ให้เข้า

ร่วมกระบวนการ/ขบวนการปฏิรูปได้มากพอ

- 3) เราไม่สามารถสร้างพันธมิตร/เครือข่าย
กับหน่วยงาน/องค์กร/พลัง ภายนอกสถาบันฯ และ
มหาวิทยาลัยได้กว้างขวาง/มากเพียงพอในการเอาชนะ
อุปสรรคทั้งหลายทั้งปวงที่เราแต่เพียงลำพังไม่อาจ
จะเอาชนะได้

การปฏิรูปการฝึกหัดครู

บทบาทของสถาบันราชภัฏในแผนฯ 8

สุทัศน์ ปภะวานิช

ในแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ของกระทรวงศึกษาธิการ เน้นการพัฒนาคน (Human Development) ได้กำหนดคุณลักษณะของ “คนไทย” ที่พึงประสงค์ไว้ว่า ต้องเป็นผู้ที่ “มองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี” โดยมุ่งให้มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ปัญญา จิตใจ และสังคม ด้านร่างกาย ให้มีร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง มีพัฒนาการที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัยในแต่ละช่วงอายุ ด้านปัญญา มุ่งหวังให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ รู้จักวิเคราะห์และประยุกต์ใช้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ มีความคิดรวบยอด และมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านจิตใจ หวังให้เห็นคนไทยมีวินัยในตนเองรับผิดชอบทั้งต่อตนเองครอบครัว ชุมชนและสังคมยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมตลอดจนรู้คุณค่าวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ไทยควบคู่ไปกับการเลือกรับวัฒนธรรมต่างชาติ ด้านสังคม มุ่งให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) เช่น มีความรู้ภาษาต่างประเทศ รู้จักใช้คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีใหม่ รู้ทักษะกระบวนการจัดการ (Management) เป็นต้น

รัฐบาลมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้การศึกษาไทยมุ่งสู่ความเป็นเลิศในปี 2550 ซึ่ง ศ.นพ.ประเวศ วะสี ถึงกับเรียกการปฏิรูปการศึกษาว่าเป็น “การยกเครื่องทางปัญญา” โดยสนองหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ต้องเป็นการศึกษาเพื่อคนทั้งหมด (Education for All)
2. สังคมทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (All for Education)
3. เป็นการศึกษาที่แก้ปัญหาทั้งหมด

(Education for All Problems)

หากจะปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้คนไทยมีคุณลักษณะดังกล่าวนอกจากพ่อแม่จะต้องเป็นต้นแบบที่ดีแล้วยังต้องมี ครู เป็นเบ้าหลอมที่เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติที่ดีงาม จนถือได้ว่า ครู คือหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปฏิรูปการฝึกหัดครูให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก

บทบาทของสถาบันราชภัฏ

สถาบันราชภัฏ เป็นสถาบันอุดมศึกษา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษาด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงทำการวิจัยให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ปรับปรุง ถ่ายทอด และพัฒนาเทคโนโลยี ทำนุ บำรุง ศิลปวัฒนธรรม ผลิตครู และส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

แนวคิดในการปฏิรูปการฝึกหัดครู มาจากการศึกษาวิเคราะห์ คุณภาพการศึกษาของไทยพบว่าอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วงความรู้ความสามารถของเด็กไทย โดยเฉลี่ยอ่อนลงทั้งในด้านกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างมีเหตุผล การริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา ความรู้ทางวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย รวมทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านลักษณะนิสัยใฝ่รู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย การทำงานเป็นหมู่คณะ ครู-อาจารย์ในระดับอุดมศึกษา และการฝึกหัดครู มักจะถ่ายทอดเนื้อหาวิชาการมากกว่าการพัฒนาคนให้สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแสวงหาความรู้ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ และแก้ปัญหา สถาบันราชภัฏทั้งหมด 36 แห่ง ซึ่งจำแนกตามภูมิศาสตร์ ได้แก่ กทม. 6 แห่ง ภาคกลาง 9 แห่ง ภาคเหนือ 8 แห่ง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8 แห่ง และภาคใต้ 5 แห่ง
ผลิตบัณฑิตรวม 3 สาขา คือ 1) สาขาวิชาการศึกษา
2) สาขาวิทยาศาสตร์ 3) สาขาศิลปศาสตร์

นโยบายการปฏิรูปการฝึกหัดครูของสถาบัน
ราชภัฏจึงจำเป็นต้องดำเนินการผลิตครูและพัฒนาครู
ประจำการอย่างเป็นระบบ และเสริมสร้างเครือข่าย

ครูทั่วประเทศ เร่งพัฒนาครูในสาขาที่ขาดแคลน และ
พัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งในช่วงปี 2535-
2539 มีนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปี 2535-2539
มีนักศึกษาระดับอนุปริญญา และปริญญาตรีใน
สถาบันราชภัฏ ดังตารางต่อไปนี้

**ตาราง แสดงจำนวนนักศึกษา ระดับอนุปริญญา ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี
ปี 2535-2539 สังกัดสถาบันราชภัฏ**

ระดับ	จำนวนนักศึกษาสังกัดสถาบันราชภัฏ ปีการศึกษา				
	ปี 2535	ปี 2536	ปี 2537	ปี 2538	ปี 2539
ปริญญา	13,189	12,336	11,990	11,761	11,601
ปริญญาตรี	65,193	76,962	87,511	100,731	114,667
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-	-	-	-
รวม	78,382	89,298	100,259	112,492	126,268

ที่มา : สำนักงานนโยบายและวางแผนการจัดการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

จากตารางพบว่าจำนวนนักศึกษาที่เข้าเรียน
ในสถาบันราชภัฏทั้ง 36 แห่ง นักศึกษาระดับอนุปริญญา
มีแนวโน้มลดลง แต่ในระดับปริญญาตรี กลับมีจำนวน
เพิ่มขึ้น ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องปฏิรูปการฝึกหัดครูให้ครู
มีวิสัยทัศน์ (Vision) ที่กว้างไกล เข้าใจกระแสการ
เปลี่ยนแปลงของโลก โดยอาศัยมาตรการสำคัญคือ

1. ใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์ที่ทันสมัย
2. สอนวิธีทำงานที่ดี
3. ให้คนในและนอกองค์กรมีส่วนร่วม
4. ใช้ระบบการบริหารคุณภาพโดยรวม

(TQM : Total Quality Management)

5. ใช้การรื้อปรับระบบ (Re-engineering)

ได้แก่

- 1) Re-Think
- 2) Re-Tool
- 3) Re-Design
- 4) Re-Train

ดังนั้น สถาบันราชภัฏจะต้องกำหนดทิศทาง

และแผนหลักของการปฏิรูปฝึกหัดครู เพราะ “ครูเป็น
ปัจจัยของความสำคัญในการพัฒนาการศึกษาโดยรวม”
กล่าวคือ การฝึกหัดครูและพัฒนาครูประจำการจัก
ต้องมุ่งให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง เพื่อฟื้นฟู
ความเชื่อมั่นของประชาชนและเพื่อสร้างจิตสำนึก
ของความเป็นครู พัฒนาความรู้ความสามารถทั้งทาง
วิชาชีพครูและวิชาการให้ได้มาตรฐานสูง และยก
ฐานะวิชาชีพครูให้สูงขึ้น โดยการเปลี่ยนแปลง
กระบวนการผลิตและการใช้ ตลอดจนการพัฒนาครู
และบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งปรับปรุง
สวัสดิการให้บุคลากรในสถาบันการศึกษาทุกระดับ
เกิดความมั่นคงและมีขวัญกำลังใจสูงขึ้น ซึ่งจำแนก
ออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

1. ระบบการสรรหา ระบบการสรรหามี
ความสำคัญมากต่อการสร้างอาชีพครูให้ได้คนเก่งคนดี
เข้ามาสู่อำชีพนี้ การปรับระบบเงินเดือนครูระบบ

ความก้าวหน้าและบรรยากาศของการทำงานของคุณ จึงเป็นจุดที่จะต้องสร้างความดึงดูดให้เยาวชนเข้ามาสู่ อาชีพนี้ ในขณะที่เดียวกันกระบวนการสรรหาครูก็จะ ต้องเริ่มตั้งแต่ชั้นมัธยมต้น มัธยมปลาย โดยคัดผู้ที่ เรียนดีมีเจตคติ บุคลิกภาพเหมาะสมเข้ามาสู่การ ฝึกหัดครู อบรมโดยให้ทุนการศึกษาระบบการสรรหา ต้องเปิดกว้างให้ผู้ใหญ่ที่เรียนจบสายวิชาสามัญหรือ วิชาอื่น ๆ เข้ามาสู่อาชีพนี้ภายหลังได้ โดยให้ศึกษา วิชาการศึกษาประมาณ 1 ปี เพิ่มเติม

2. ระบบการฝึกอบรมและการศึกษา กล่าว คือ การปรับหลักสูตรให้สามารถเตรียมคนเข้าสู่ สถานการณ์ที่แตกต่างกันได้ หลักสูตรเน้นการศึกษา ด้านปรัชญา มนุษยศาสตร์ และจิตวิทยาการเรียนรู้ จึงเป็นแกนกลางที่สำคัญ การสอนภาคปฏิบัติก็ควร มีการปรับปรุงเช่นกัน โดยเฉพาะการฝึกปฏิบัติใน โรงเรียนควรจัดระบบครูพี่เลี้ยงให้ชัดเจนและมีภารกิจ ที่แน่ชัด

3. การพัฒนาคุณลักษณะของคณะครูศาสตร์/ ศึกษาศาสตร์มีความสำคัญมาก การได้มาซึ่งอาจารย์ ในคณะศึกษาศาสตร์เป็นประเด็นที่สำคัญในอันดับแรก การได้ผู้ที่มีประสบการณ์จริงจากการสอนในโรงเรียน หรือหากไม่ได้ก็จะต้องกำหนดให้อาจารย์ คณะครูศาสตร์ได้ทำการวิจัยในห้องเรียนระดับ ประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาจะต้องมีกองทุนให้ศึกษา ค้นคว้า มีระบบการแลกเปลี่ยนระหว่างอาจารย์ใน มหาวิทยาลัยกับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน

4. การพัฒนาครูประจำการ ระบบการใช้ครู ก็มีความสำคัญเช่นกันครูจะดีหรือไม่อยู่ที่ระบบการ ใช้ครูและการพัฒนาครูประจำการจึงควรจะต้องมีระบบ การฝึกอบรม เพื่อดึงเข้าสู่ระบบการประเมินทุก ๆ 5 ปี และการพัฒนาตลอดชีวิตจัดระบบแรงจูงใจให้ ครูทุก ๆ คนรู้สึกว่าจะต้องพัฒนาตนเองตลอดไป ระบบการพัฒนาและหลักสูตรการพัฒนาครูของ กรมฯผู้ใช้ครู และจะต้องจัดระบบ “on the job training” ไว้เช่นกันให้มีระบบครูพี่เลี้ยงครูชำนาญการหลัก (Master-teacher) ครูผู้เชี่ยวชาญสายวิชาการและ ครูผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นต้น

5. การจัดสมาคมวิชาชีพและจัดตั้งราชวิทยาลัย

ครูศาสตร์ เนื่องจากอาชีพครูเป็นอาชีพขั้นสูงที่มี ความสำคัญต่ออนาคตของชาติ การจัดตั้งสมาคม วิชาชีพตามสายวิชาที่มีความสำคัญมากเพื่อการพัฒนา ตนเองในแต่ละสายวิชาควรเริ่มก่อตั้งสมาคมตั้งแต่ ระดับอำเภอและจังหวัด และจากจังหวัดให้รวมกัน ในระดับชาติเป็นสหพันธ์ ส่วนการจัดตั้งราชวิทยาลัย ครูศาสตร์นั้นอาจจะทำได้ 2 ทาง ทางที่หนึ่งคือให้ สหพันธ์ครูสายวิชาต่าง ๆ วางกฎเกณฑ์การคัดเลือก ผู้ที่จะมาเป็นสมาชิกราชวิทยาลัยครูศาสตร์ (Fellow of Royal Academy of Teacher) หรือทางที่สอง ให้คณะครูศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์คัดเลือก Post – doctoral Fellow จากครูผู้มีผลงานด้านการวิจัย การเรียนการสอนที่มีคุณภาพระดับสูง ตำแหน่ง Post – doctoral Fellowship คือคุณสมบัติของการ เป็นสมาชิก Royal Academy of Teacher และ ราชวิทยาลัยครูศาสตร์ คือ องค์การสูงสุดของครู ด้านวิชาการ

6. การปรับระบบบริหาร จะต้องกระจาย อำนาจของเลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏไปสู่ อธิการบดีสถาบันราชภัฏ ตาม พ.ร.บ. สถาบันราชภัฏ จัดองค์กรรองรับการกระจายอำนาจ 2 ระดับ คือ คณะกรรมการสภาสถาบันราชภัฏ และสภาประจำ สถาบันราชภัฏ นำเทคโนโลยีมาใช้กำหนดนโยบาย และสนับสนุนให้ทุกหน่วยงานนำคอมพิวเตอร์มาใช้ พัฒนางาน มอบอำนาจการบริหาร การเงิน และพัสดุ การวางแผนงบประมาณ การหารายได้ของสถาบัน การจัดการศึกษาและการเก็บเงินค่าธรรมเนียมใหม่ ให้สถาบันราชภัฏทุกแห่งดำเนินการ

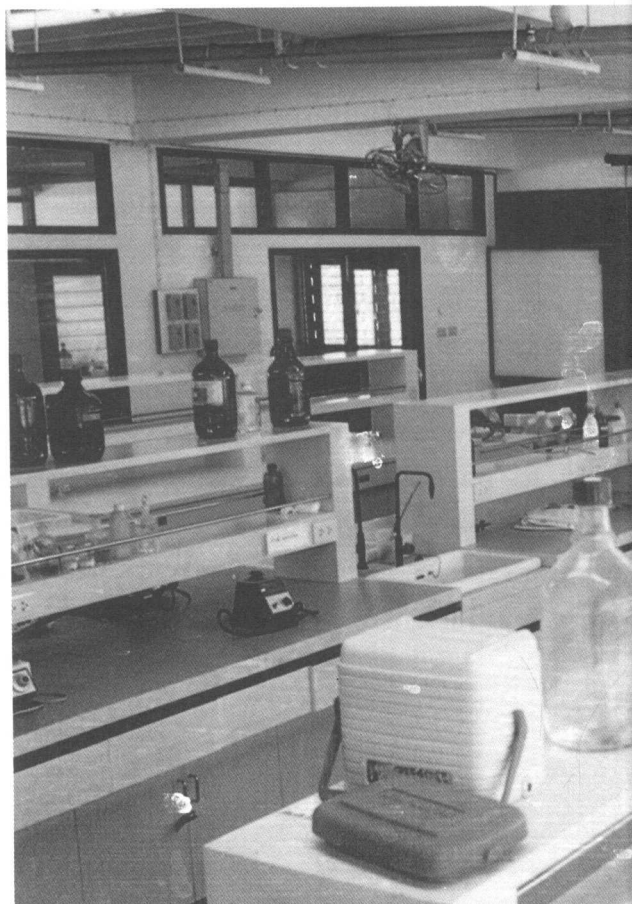
บทสรุป

หากการปฏิรูปการฝึกหัดครูได้รับการส่งเสริม อย่างจริงจังจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจน เป็นรูปธรรมแล้ว สังคมไทยในอนาคตจะเป็นสังคม แห่งการเรียนรู้ รู้เท่าทันโลก แข่งขันและร่วมมือ มีสมรรถภาพ มีวินัย คุณธรรมตามหลักศาสนา เสรีภาพ ความยุติธรรม เมตตากรุณา ครอบคลุมรอบอุ้น ชุมชน เข้มแข็ง สังคมสันติ โดยเฉพาะให้ครูที่ผ่านกระบวนการ ผลิตของสถาบันราชภัฏ จัดการเรียนการสอนที่ เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่จำเป็น

และสำคัญในยุคโลกาภิวัตน์ ยุคไร้พรมแดน และ
ยุคปฏิรูปการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษา ระยะ
ที่ 8 (พ.ศ.2540-2544)

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ, **วิงจันทรเกษมยุคปฏิรูปการศึกษา.**
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, กทม. 2540.
- ชำนาญ อริยะกุล. **ครูกับการเปลี่ยนแปลงไปสู่การพัฒนาคน.**
วารสารข้าราชการครูปีที่ 17 ฉบับที่ 5 มิถุนายน -
กรกฎาคม 2540.
- ประเวศ วะสี. **ปฏิรูปการศึกษาไทย.** วารสารข้าราชการครู ปีที่
16 ฉบับที่ 4 เมษายน-พฤษภาคม 2539.
- วิชัย ตันศิริ. **แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทย ในยุค
โลกาภิวัตน์.** วารสารข้าราชการครู ปีที่ 16 ฉบับที่ 3
กุมภาพันธ์-มีนาคม 2539.
- ศูนย์สารสนเทศทางการศึกษา. **สถิติดัชนีการศึกษา.** วารสาร
ศึกษาแห่งชาติ ปีที่ 29 ฉบับที่ 3 เดือนกุมภาพันธ์ -

สถาบันการศึกษาของสังคมไทย ยุคโลกาภิวัตน์

ศิริรัตน์ แอดสกุล

ยุคโลกาภิวัตน์ (globalization) นี้จะเห็นได้ว่าเป็นยุคของความเจริญทางด้านสารสนเทศคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ทำให้โลกแคบลงมนุษย์สามารถติดต่อสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว จนทำให้วัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตของคนเปลี่ยนแปลงไป เกิดระบบการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเอาอย่างตามกระแสชาวโลกอย่างรวดเร็วเกินกว่าที่จะรับได้ สังคมก็จะมีปัญหาการขาดความสมดุลทางสังคม แต่หากการเปลี่ยนแปลงเป็นไปในอัตราที่พอจะรับได้ ประชาชนในสังคมนั้นก็จะสามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติสุข

ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงประสิทธิภาพในการรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อกำหนดทิศทางของสังคมได้อย่างเหมาะสม และที่สำคัญที่สุดก็คือเราต้องอาศัยสถาบันการศึกษานั้นเอง ในการช่วยนำสังคมไปในทิศทางที่ปรารถนา และนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

สถาบันการศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันและในอนาคต

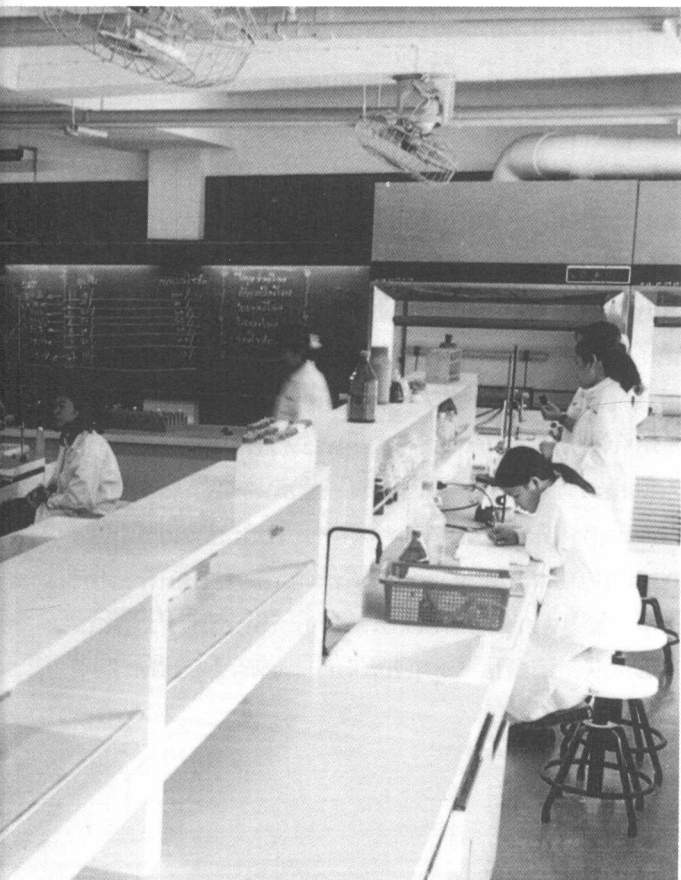
โลกาภิวัตน์หมายถึงอะไร

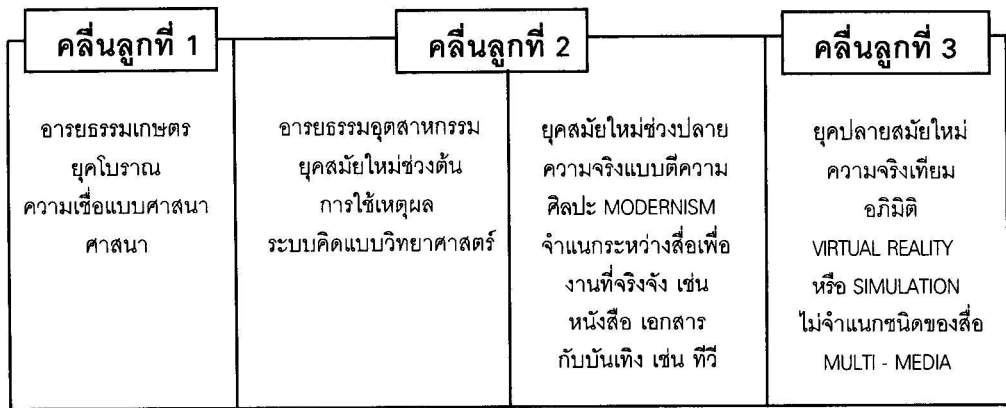
โลกาภิวัตน์ คือ กระบวนการซึ่งโลกกำลังเปลี่ยนแปลงยุค เปลี่ยนแปลงสมัยครั้งสำคัญ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้อาจสำคัญกว่าการเปลี่ยนแปลงในยุคใด ๆ ในอดีต การเปลี่ยนแปลงในยุคนี้ (ค.ศ. 1990 – ปัจจุบัน) เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ (ธีรยุทธ บุญมี ในสยามโพสต์, 27 ตุลาคม 2537 : หน้า 4)

1. การเปลี่ยนแปลงจากเศรษฐกิจอุตสาหกรรมมาเป็นเศรษฐกิจหลังอุตสาหกรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงเป็นระบบเดี่ยวทั่วโลก (global economy) หรือที่เรียกว่า“เศรษฐกิจโลกาภิวัตน์” ระบบเศรษฐกิจนี้ทำให้โลกมีระบบเศรษฐกิจเดี่ยว นอกจากนั้นการปฏิวัติเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ระบบเศรษฐกิจในโลกทุก ๆ จุดเชื่อมโยงเข้าด้วยกันได้โดยไม่เสียเวลา เป็นผลให้มีการปรับตัวในระดับโลก (global reorganization) ของเศรษฐกิจในทุก ๆ ด้าน

2.การเปลี่ยนแปลงจากสังคมสมัยใหม่ มาเป็นสังคมหลังสมัยใหม่ ระบบความคิดหรืออุดมการณ์ของผู้คนกำลังปฏิวัติตนเองจากระบบความคิดแบบสมัยใหม่ (modernism) มาเป็นความคิดแบบหลังสมัยใหม่ (post modernism)

ระบบความคิดของโลกตะวันตกเปลี่ยนแปลงใหญ่ๆมาหลายครั้ง แต่ละครั้งจะนำไปสู่วิกฤตที่เพิ่มมากขึ้น และที่วิกฤตใหญ่ที่สุดก็คือ ครั้งนี้ในทวีปยุโรปในยุคแรกๆของคริสตกาลสามารถอธิบายเรื่องโลกชีวิต และสิ่งลึกลับด้วยกฎเกณฑ์ความเชื่อทางศาสนาและเชื่อในพระเจ้า (Devine law) ต่อมาประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 16 ความคิดของชาวตะวันตกก็เปลี่ยนแปลงมาเป็นระบบความคิดสมัยใหม่ คือ อารยธรรมอุตสาหกรรม ซึ่งมีลักษณะดังนี้คือ

รูปที่ 1 : แผนภาพจำลองพัฒนาการในชั้นต่างๆของระบบความคิดมนุษย์
 แหล่งที่มา : อีรยุทธ บุญมี ,“วิกฤติมนุษย์ยุคโลกาภิวัตน์” สยามโพสต์ (27 ตุลาคม 2537), หน้า 4

2.1 สนใจค้นคว้าเกี่ยวกับมนุษย์ มากกว่าความสนใจและความเชื่อในพระเจ้า มนุษย์จะสนใจ เข้าใจธรรมชาติ และศักยภาพของมนุษย์ในแง่ต่างๆเป็นครั้งแรก เพื่อให้มนุษย์ได้พัฒนาตนเองมาสู่จุดสูงสุด ระบบความคิดจึงกลายเป็นลัทธิมนุษยนิยม เป็นการศึกษามนุษย์เพื่อความก้าวหน้าของมนุษย์เอง มนุษย์เชื่อในเรื่องความก้าวหน้าของโลก เชื่อในเรื่องปัจเจกชนนิยม (individualism) อันเป็นพื้นฐานเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม และเป็นพื้นฐานของประชาธิปไตย

2.2 เชื่อในระบบเหตุผลนิยม (reason) เชื่อว่าวิทยาศาสตร์เป็นจุดสุดยอดของความรู้ มนุษย์เลิกเชื่อและปฏิเสธศาสนาและวัฒนธรรม ไม่สนใจในเรื่องจิตวิญญาณและสุนทรียะ

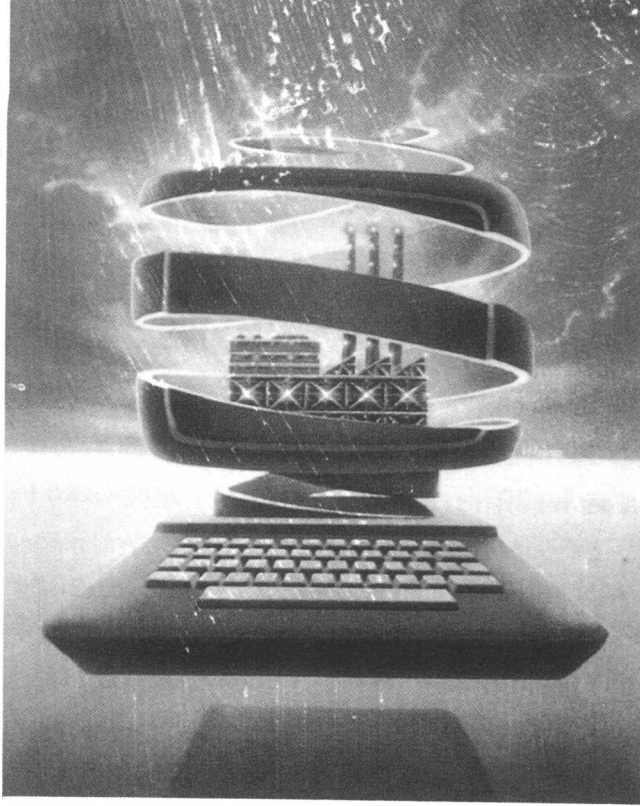
3. การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงหรือการปฏิวัติทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และข่าวสาร ที่สำคัญมีดังนี้

3.1 การเกิดโลกของสัญญาณข่าวสาร ซึ่งมีชื่อเรียกเฉพาะว่า “อภิมิติ” (cyber-space) กล่าวคือ เป็นการจินตนาการว่า โลกทั้งโลกถูกห่อหุ้มล้อมด้วยสัญญาณข้อมูลทั้งด้านธุรกิจการเงิน อุตสาหกรรม เพลง ภาพยนตร์ การศึกษา การเมือง การแพทย์ ข้อมูลทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ที่เชื่อมโยงถึงกันหมด สัญญาณข้อมูลเหล่านี้มองไม่เห็นและนับวันจะมีมากขึ้น ดังนั้นชีวิตของมนุษย์บนโลกนี้จะเชื่อมโยงและมีกิจกรรมต่อกัน โดยอาศัยเครือข่ายคอมพิวเตอร์

ทั่วโลกที่เชื่อมโยงถึงกัน อาจกล่าวได้ว่า โลกนี้เป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสาร ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของชีวิตมนุษย์

ในทางสังคมวิทยา มองว่าในอนาคตความขัดแย้งระหว่างอภิมิตินับกับมิติธรรมดาหรือโลกของข้อมูลกับโลกปกติของมนุษย์ก็จะขัดแย้งกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และจะเกิดขึ้นในหลาย ๆ ด้าน ความแตกต่างทางอุดมคติ ค่านิยมของโลกอภิมิตินับกับโลกปกติ และอาจทำให้มีบุคคลที่เน้นการมีชีวิตโดดเดี่ยวเชื่อมโยงตัวเองกับโลกอภิมิติ และจะมีบุคคลที่นิยมเดินทางอพยพเคลื่อนที่ย้ายบ่อยๆ เนื่องจากขีดจำกัดเก่า ๆ ยกเลิกไป เป็นต้น

3.2 เกิดภาวะเพียงจริง (virtual reality หรือ VR) หรือเรียกว่า “ความจริงเทียม” เนื่องจากคอมพิวเตอร์สามารถย่อยทุกอย่างสิ่งเป็นรหัสดิจิทัล และสามารถสังเคราะห์แสง สี เสียง และข่าวสารได้เอง **มีลักษณะเหมือนจริงแต่ไม่ใช่ของจริง** ซึ่งจะเห็นได้ในจอภาพยนตร์ มิวสิกวิดีโอ วีดีโอเกม คอนเสิร์ต ละคร หรือความบันเทิงสมัยใหม่ ซึ่งมีความจริงเทียมหลายด้าน เช่น ศิลปะเทียม กีฬาเทียม เป็นต้น ซึ่งทำให้เกิดปัญหาการสร้างสมดุลระหว่างสมองกับร่างกาย จิตใจกับการสร้างสรรค์ศิลปะจริง เล่นกีฬาที่ใช้กำลังจริง ๆ การเดินทางเทียม เช่น ไปดวงจันทร์ ไปปีนยอดเขาหิมาลัย เป็นต้น ล้วนสามารถเชื่อมโยงตนเองกับคอมพิวเตอร์ได้ทั้งสิ้น เด็กรุ่นใหม่เติบโตพร้อมกับคอมพิวเตอร์เกม ยุคโทรศัพท์มือถือ ยุคเพจเจอร์ แฟกซ์ ผลิตภัณฑ์

เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงในสี่ประการที่กล่าวมานี้ทำให้วิถีชีวิตหรือแบบแผนการดำรงชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปหมดอย่างหน้ามือเป็นหลังมือ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้จะไปปรากฏชัดในทวีปอเมริกา ยุโรป ญี่ปุ่น เป็นหลัก ถัดมาคือประเทศอุตสาหกรรมใหม่อย่างเกาหลี ไต้หวัน สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย และตามด้วยประเทศล้าหลังอื่น ๆ เฉพาะภายในกิ่งแรกของศตวรรษหน้า ปรากฏการณ์ที่กล่าวนี้ก็อาจเปลี่ยนโฉมโลกไปอย่างสิ้นเชิง

ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ที่มีต่อลักษณะสังคมและวัฒนธรรม

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า โลกาภิวัตน์ คือ การเปลี่ยนยุคของโลกครั้งใหญ่ ที่มีผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างมาก ลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์จะเป็นดังนี้

1. พรมแดนทางวัฒนธรรมจะถูกกลบล้าง ประชาคมโลกจะเคลื่อนเข้ามาใกล้กันมากขึ้น อันเนื่องจากเครือข่ายข้อมูลในอนาคต จะทำให้ความต่างในเรื่องเวลาและสถานที่หมดไปในศตวรรษที่ 21 จะเป็นปีที่ประชาชนเคลื่อนย้ายไปอาศัย หรือไปทำงานสนสถานที่ต่างๆทั่วโลก ผลก็คือจะมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมอย่างมากในทุก ๆ สังคม จนกล่าวได้ว่าไม่มีสังคมใดที่จะไม่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม หรือที่เรียกกันว่าเป็น “สังคมวิวิธวัฒนธรรม” (multi cultural society)

2. ความนิยมและศรัทธาในประชาธิปไตยจะช่วยให้เกิดความเท่าเทียมในเชิงวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น ด้วยมีแนวความคิดว่า ทุกระบบความคิด ทุกระบบคุณค่า แท้ไม่แท้ งามไม่งาม ฯลฯ ล้วนไม่มีพื้นฐานความจริงที่รองรับ จะเห็นได้ว่าในวงการศึกษาศาสตร์ของโลกตะวันตกมีการศึกษาศาสตร์ วารณกรรมคลาสสิก หรือ วารณกรรมชั้นสูงว่าไม่จำเป็นต้องมีคุณค่ากว่าการศึกษาวารณกรรมของคนผิวดำ หรืออินเดียแดง เรื่องราวของคนเอเชีย แอฟริกา จะมีมากขึ้น ในภาพยนตร์ของฮอลลีวูด แฟชั่น ก็จะมีลักษณะผสมผสานรูปทรง สีลวดลาย ของหลายทวีป หลายชาติพันธุ์

3. ภาวะชีวิตที่ถูกกดดันจะถูกเปิดกว้างออกมา จะมีการเรียกร้องสิทธิมากขึ้น การเรียกร้องให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมของคนกลุ่มน้อย เป็นต้น จากอารมณ์ที่ถูกกดทับมานานจึงปะทุออกมาจนสุดขีด ทำให้เกิดความรุนแรง การทำลายและกระตุ่นด้วยยาเสพติด งานศิลปะ และวรรณกรรม จะแสดงออกสะท้อนถึงความโหดร้ายรุนแรง

แบบโพนลิงค์ โลกก็คงจะเปลี่ยนแปลงไปอีกมากมาย ทั้งนี้เพราะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีช่วยให้มนุษย์มีเสรีภาพและหลุดพ้นข้อจำกัดทางธรรมชาติ แต่ในขณะเดียวกันก็นำมาซึ่งภาวะเทียม ซึ่งทำให้ชีวิตมนุษย์เปลี่ยนไปจากเดิมมากมายด้วย

4. การเปลี่ยนแปลงแนวคิดและอุดมการณ์ทางการเมือง เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้เกิดแนวคิดโลกไร้พรมแดน ทำให้พรมแดนทางการเมืองของรัฐ ของชาติ ลดความสำคัญลงไป แต่พรมแดนทางวัฒนธรรมและศาสนายังคงมีความสำคัญอยู่ ในโลกหลังสมัยใหม่มีความจำเป็นต้องเข้าใจเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคมการเมืองในขอบเขตกว้างขวางกว่าขอบเขตของประเทศตน มิฉะนั้นจะเสียเปรียบคู่แข่งชั้นเสมอไม่ว่าจะเป็นเรื่องสงครามหรือการแข่งขันทางเศรษฐกิจ และทำให้มนุษย์ต้องดิ้นรนจากพลเมืองของชาติไปเป็นพลโลก ซึ่งเราจะเห็นจากการรวมกลุ่มทางการเมืองหรือเศรษฐกิจ เช่น กลุ่มยุโรป (EU) กลุ่มอเมริกาเหนือ (NAFTA) กลุ่มเอเชีย-แปซิฟิก (APEC) เป็นต้น และทำให้เกิดคำศัพท์ใหม่ๆ เช่น ภูมิทัศน์(scape) เพื่อใช้มองภาพรวมทั้งโลกหรือภูมิภาคหนึ่ง ภูมิทัศน์การเงิน (finanscape) ภูมิทัศน์ทางการผลิตและเทคโนโลยี(production and technoscape) เพื่อมองภาพรวมว่าสมควรลงทุนด้านใด ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมและประชากร (cultural and ethnoscape) เพื่อพิจารณาการเคลื่อนย้ายผู้คน และการ

หรือแสดงอารมณ์ความรู้สึกด้วยรูปทรงที่บิดเบี้ยว การแสดงออกเรื่องเพศแลความรุนแรงจะโจ่งแจ้งขึ้น เป็นวัฒนธรรมแบบตัดต่อเรียงกันโดยไม่มีตรรกะใด ๆ เนื่องจากการปฏิเสธเหตุผลของระบบแนวคิดสมัยหลังสมัย ใหม่

4. เทคโนโลยีจะพัฒนาไปเพื่อบริโภคนิยม เป็นการ พัฒนาเพื่อความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเองไม่ใช่เพื่อตัวมนุษย์ แต่เพื่อการแข่งขัน หลอกให้มนุษย์บริโภคสินค้าที่มนุษย์ ผลิตขึ้นมาเองและทรัพยากรจะถูกทำลายเพื่อการบริโภค มากยิ่งขึ้น

5. เทคโนโลยีในยุคหลังสมัยใหม่ปูทางให้กับ อารยธรรมเทียม เศรษฐกิจทุนนิยมทำให้ภาวะเทียม มีมูลค่า ทางเศรษฐกิจ เช่น การซื้อขายล่วงหน้า เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อมนุษย์รุนแรงขึ้น เทคโนโลยีมอมเมา มนุษย์ทางจิตใจด้วยการให้มนุษย์ต้องเสพบกับภาพลวงตา สร้างภาวะเทียม มนุษย์จึงเปรียบเสมือนตกอยู่ใ้อำนาจ ของเทคโนโลยีทั้งทางวัตถุและจิตใจ

6. สังคมโลกอนาคตจะกลายเป็นชุมชนเล็ก ๆ ที่ติดต่อเชื่อมโยงกัน มนุษย์สามารถมีชีวิตที่สะดวกสบายได้ ด้วยเทคโนโลยีสื่อสารที่ทันสมัย

7. การเมืองในอนาคต ผู้คนจะมีอำนาจเท่าเทียมกัน เพราะเข้าถึงเครือข่ายสื่อสารที่เท่า ๆ กัน การเมืองจะเป็น ประชาธิปไตยมากขึ้นจนอาจกลายเป็นการเมืองยุคหลัง ระบบตัวแทน (post representation) เพราะประชาชน สามารถลงมติในญัตติสำคัญ ๆ ได้โดยตรง โดยผ่าน เครือข่ายคอมพิวเตอร์

8. โลกาวัดณ์ทำให้มนุษย์ในอนาคตมีโอกาส เสพติดอยู่กับภาพลวงตาและความจริงเทียม เน้นการ เสพสุขทางกาย มากกว่าที่จะเน้นด้านสติปัญญาและความ สงบทางจิตวิญญาณ สถาบันครอบครัวจะถูกทำลาย ความผูกพันในอารมณ์ร่วม ความผูกพันร่วมในสัญลักษณ์ พิธีกรรมและศิลปะหายไป ความเชื่อในปรัชญาชีวิตที่ดี ประวัติศาสตร์ที่ตีมนุษย์ชาติที่ดีจะถูกมองว่าเป็นเรื่องไร้สาระ วรรณกรรมดี ๆ ถูกทำลาย และเมื่อศึกษาดูในอดีตอารยธรรม ใหญ่ ๆ ที่ล่มสลายก็จะมีสภาพเช่นนี้ และในอีกความคิดหนึ่ง โลกาวัดณ์เป็นจุดสุดยอดของสัญชาตญาณความรักและความ ผืนของมนุษย์ที่จะรวมทุกเผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน ซึ่งจะช่วยสร้างสรรค์อุดมการณ์ ระดับโลก (global ideology) เช่น อุดมการณ์ ประชาธิปไตย

ลัทธิมนุษยชน การอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งอื่น ๆ ที่จะช่วย ให้มนุษย์ยึดเหนี่ยวร่วมกันมากขึ้น และจะทำให้เกิด อารยธรรมใหญ่ ๆ อันเนื่องจากการผสมผสานทาง วัฒนธรรมครั้งใหญ่ในยุคโลกาวัดณ์ เช่น การเกิดขึ้นของ ภาษาร่วมของมนุษยชาติ คือ ภาษาอังกฤษ เป็นต้น โลกาวัดณ์จะปฏิวัติการศึกษาของโลกด้วย

สังคมไทยที่พึงปรารถนาและกลยุทธ์ในการพัฒนา

จากผลของการประชุมเสวนาเรื่อง "จุดประกาย ความคิดสู่แผนฯ 8" ซึ่งจัดโดยสำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระหว่างวันที่ 28-29 มกราคม 2538 ณ พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรีซึ่งได้ระดมนักคิด นักปฏิบัติ นักวางแผน ทุกวัย ทุกอาชีพ ได้สรุปและกำหนดวิสัยทัศน์(vision) ของ สังคมไทยที่พึงปรารถนาในอนาคตไว้ว่า ควรเป็นสังคมที่มี สมรรถภาพ เสรีภาพ ความยุติธรรม เมตตากรุณา คนมี ความสุข ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติ เศรษฐกิจสมดุล สิ่งแวดล้อมยั่งยืน เคารพในสิทธิมนุษยชน ประเทศชาติ มีความมั่นคง และปรัชญาหลักในการพัฒนา ประเทศก็คือการพัฒนาคนโดยพัฒนาเป็นองคร่วม ให้คนมี ส่วนร่วม และบทบาทในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมและควรมีกกลยุทธ์ในการพัฒนาดังนี้

1. ส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว และชุมชน ให้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม
2. ปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดปัญญา โดยเน้นการศึกษาที่ต่อเนื่อง หลากหลาย และรอบรู้ และพัฒนาคุณภาพครูเพื่อพัฒนาคนให้เต็มศักยภาพ รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งของกระบวนการวิจัยและพัฒนา
3. ส่งเสริมและสร้างศักยภาพของสื่อมวลชน ให้สนับสนุนการพัฒนา โดยเป็นยุทธศาสตร์ที่สามารถ ดำเนินการได้ทันที
4. ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคน ให้สอดคล้อง กับทุกกลุ่มเป้าหมาย อายุและเพศ โดยเฉพาะสตรี
5. ปรับปรุงระบบบริหารราชการแผ่นดิน เน้นการ ปฏิรูปที่สอดคล้องกับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยให้มีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ พร้อมทั้งเน้น ลดขนาดกำลังคนภาครัฐในส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค และเพิ่มในส่วนท้องถิ่น เน้นการเพิ่มคุณภาพ ประสิทธิภาพ และใช้ระบบคุณธรรมอย่างจริงจัง

6. พัฒนาระบบการเมืองให้มีค่านิยม วัฒนธรรม กติกา และวิธีบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสังคมไทย

7. เพิ่มสมรรถนะเศรษฐกิจไทยให้เข้มแข็ง สามารถแข่งขันให้ทันกับกระแสโลกและสามารถสร้างความเข้มแข็งและสมดุลให้กับเศรษฐกิจชุมชนให้ได้รับประโยชน์ทั้งในเขตชนบทและเขตเมือง

8. นำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการพัฒนาเทคโนโลยีของตนเอง เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยคำนึงถึงต้นทุนทางสังคม

9. สนับสนุนการให้บริการขั้นพื้นฐาน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาชนบท

10. การวางแผนพัฒนาประเทศ ควรเป็นหลักชี้้นำ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลและมีกลไกกระตุ้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาตามแผนฯ

การที่สังคมไทยจะเจริญพัฒนาไปในแนวทางที่ปรารถนานั้น จำเป็นต้องร่วมมือกันทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนคนไทยทุกคน เพราะฉะนั้น กระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีกระแสรุนแรงและกระหน่ำเข้ามาในสังคมไทยอย่างต่อเนื่อง โดยที่ไม่มีใครสามารถหยุดยั้งได้นั้น จะมีผลกระทบต่องานทุกชีวิตในสังคมไทย และคนไทยทุกคนคงไม่ประสงค์ที่จะเห็นสังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่มีมนุษยธรรม ศิลธรรม และคุณธรรม สังคมที่มีแต่การแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น ผู้ที่แข็งแกร่งกว่ารู้จักเอาเปรียบผู้อื่นคือ ผู้ชนะ คนไทยทุกคนไม่ประสงค์สภาพสังคมดังกล่าวแน่นอน วิธีแก้ไขที่ดีที่สุดคือ การให้การศึกษาก่อนแก่พลเมืองไทยเสียใหม่ เพื่อให้คนไทยได้เตรียมตัวรับกับกระแสโลกาภิวัตน์ได้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาของไทยในยุคโลกาภิวัตน์

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2516 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาของประเทศไทยนั้น ได้แก่

1. ความพยายามเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยได้ประสบความสำเร็จอย่างสูงมากทางด้านเศรษฐกิจ และได้มีความผูกพันกับเศรษฐกิจโลกมากขึ้น กว่าร้อยละ 60 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศเกิดจากการค้าระหว่างประเทศ อัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรเพิ่มสูงขึ้น ไทยได้รับการยกย่องจากทั่วโลกว่ามีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเฉลี่ยในช่วงสามสิบปีมานี้สูงสุด และ

มีบทบาทสูงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อศึกษาถึงโอกาสในการพัฒนา ประเทศไทยมีโอกาที่จะขยายตัวด้านการค้าเข้าสู่นานาชาติมากขึ้น (ลีปพนนท์ เกตุทัต 2537 : 9-10)

ประเทศไทยตั้งอยู่ในทำเลที่มีภูมิศาสตร์เศรษฐกิจที่ดี คือเป็นบริเวณที่เชื่อมต่อกันระหว่างจีนตอนใต้(มณฑลยูนนาน) อินโดจีน (ลาว เขมร เวียดนาม) และเอเชียใต้เข้าด้วยกัน และมีความพร้อมทางเศรษฐกิจ จึงอยู่ในฐานะที่จะใช้ความได้เปรียบเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ได้มากขึ้น เช่น โดยการจัดตั้งโครงการศูนย์การผลิตและการขนส่งทางอากาศยานนานาชาติสำหรับอุตสาหกรรมบริการที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology : IT) เป็นต้น ซึ่งเหตุผลเหล่านี้ล้วนบ่งชี้ว่าตลาดสินค้าและบริการของไทยจะมีแนวโน้มของการเปิดตลาดและการขยายตัวมากขึ้น โอกาสที่ประเทศไทยจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจให้เข้าสู่สากลก็มีมากยิ่งขึ้น เพราะมีฐานทางเศรษฐกิจที่ดีและมีประสิทธิภาพ

2. ความเจริญก้าวหน้าทางด้านความรู้ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสารแบบสมัยใหม่ มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การแตกฉานในเรื่องวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่และสามารถส่งผ่านความรู้ด้วยวิทยาศาสตร์ล้ำยุคเช่นนี้ ทำให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงต่อชีวิตผู้คนและมีผลกระทบกันหมดทั่วโลก หรือที่เรียกว่า“กระบวนการโลกาภิวัตน์” ประเทศไทยเป็นประเทศสังคมเปิดและมีความพร้อมในการปรับตัวต่อการไหลบ่าของเทคโนโลยีและวัฒนธรรมจากสังคมภายนอกไม่ว่าวิถีชีวิตตามเศรษฐกิจสมัยใหม่ กระสวนของครอบครัว และชุมชนที่ต้องเปลี่ยนไป โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการหล่อหลอมพฤติกรรมของบุคคลและกลุ่มคน สังคมจะมีความหลากหลายมากขึ้น ชนชั้นกลางหรือนักธุรกิจและผู้ประกอบการจะเพิ่มมากขึ้นจะทำให้มีการเพิ่มการลงทุนทั้งวัตถุดิบและเกิดสังคมเศรษฐกิจแบบซื้อขาย-ผ่อนส่งในหมู่ผู้ยากจนในชนบท และจะมีผลกระทบต่อการอพยพ การมีงานทำ แรงผลักดันทางความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสมัยใหม่ที่พัฒนาเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจโลกจะทำให้ประชากรดำเนินกิจการด้วยตนเองมีทั้งขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ ป็นบริษัทลงทุนข้ามชาติ ทั้งนี้เพราะประเทศไทยสามารถมีโอกาสในการนำเอาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการยกระดับการพัฒนา เนื่องจากมีความพร้อมที่จะขยายขีดความสามารถทางด้าน

การวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ระบบสากล ทั้งในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และบริการได้ อาชีพใหม่ๆก็ต้องใช้ความรู้ ความเชี่ยวชาญจะมีมากยิ่งขึ้น แต่แรงงานที่มีความรู้ความสามารถ เช่นกล่าวนี้ยังมีไม่เพียงพอและขาดแคลน สังคมไทยจะต้องหาทางที่จะนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมเป็นอันดับแรก สิ่งสำคัญคือ ควรสนับสนุนให้มีการลงทุนทางเทคโนโลยีที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรบุคคลได้มากที่สุด

3. การเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นอุตสาหกรรม มีการเปลี่ยนแปลงอย่างคาดไม่ถึงจากสังคมเกษตรเป็นสังคมอุตสาหกรรม เศรษฐกิจไทยเจริญเติบโตสูงเข้าสู่ระบบเครือข่าย เศรษฐกิจโลกมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 8 และไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 ในช่วงถึงสิ้นปี แผนพัฒนาฯ 9 (สุพล วุฒิสาน 2537 : 5) ประเทศไทยส่งสินค้าออกในรูปสินค้าอุตสาหกรรมเป็นศูนย์กลางประกอบสินค้าเพื่อส่งออกโดยส่วนประกอบแต่ละส่วนของสินค้าไม่จำเป็นต้องอยู่ในประเทศ นอกจากนี้รัฐบาลยังมีนโยบายกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ส่วนภูมิภาคตามศักยภาพตามนโยบายการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม ซึ่งนับว่ารายได้ประชาชาติส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าอุตสาหกรรมมากกว่าสินค้าเกษตรกรรม

4. ความเสื่อมโทรมทางด้านสิ่งแวดล้อมและความ ร่อยหรอของทรัพยากร ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ทรัพยากรที่เป็นปัจจัยการผลิตขั้นพื้นฐาน เช่น ที่ดิน แหล่งน้ำ และป่าไม้ เป็นต้น ถูกใช้ไปอย่างสิ้นเปลือง ขาดการบูรณะ และฟื้นฟูอย่างเหมาะสม สิ่งเหล่านี้จึงเริ่มขาดแคลน และมีราคาสูงขึ้น ทรัพยากรที่ให้พลังงานมีไม่เพียงพอ ต้องพึ่งพา การนำเข้าจากต่างประเทศและเมื่อหันไปมองสภาพสิ่งแวดล้อม จะปรากฏความเสื่อมโทรมแทบทุกด้าน เช่น น้ำเสีย อากาศ เสีย ดินเสื่อมโทรม พันธุ์ไม้ พันธุ์สัตว์บางชนิดสูญพันธุ์ไป น้ำท่วม อากาศร้อนจัด นอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่องการ จราจรในเมืองหลวง ความเสื่อมโทรมทางด้านจิตใจของผู้คน ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้ ล้วนรบกวนการแก้ไขทั้งสิ้น

นอกจากนี้กระแสการพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนา การบริหารและการเป็นชุมชนเมืองมีเพิ่มขึ้นมาก ความต้องการ ใช้พลังงานและทรัพยากรก็มีเพิ่มขึ้น สังคมไทยจะต้อง ประสบบกกับปัญหาสิ่งแวดล้อมรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ จะต้องมีการจัดการ แก้ไข ฟื้นฟู และป้องกันด้านสิ่งแวดล้อม

โดยอาศัยความร่วมมือและการตัดสินใจจากชุมชน องค์การชุมชน และใช้ความรู้ทางวิชาการให้มากขึ้น อีกทั้งต้องปลูกจิตสำนึก ในการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ปลูกจิตสำนึกให้ตระหนักในการกินพอดี อยู่พอดี

ชาวไทยจะมีคุณภาพชีวิตและสังคมที่ดีขึ้นได้ ก็ต้อง อาศัยความรู้ความสามารถในการเสาะหาพลังงาน และ ทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้ได้ประสิทธิภาพสูง ขณะเดียวกัน ก็ต้องรักษาและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วย สังคมไทย จะต้องใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้นใน ด้านการผลิตและการบริการ อีกทั้งจะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติ ในการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ โดยหาความพอดีระหว่าง การนำความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติภายนอก มาผสมผสานกับ ความรู้ความต้องการภายในจิตใจเพื่อรักษาสสมดุลทางธรรมชาติ (ลิปพนนท์ เกตุทัต 2537 : 7)

5. การแสวงหาทางเพื่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเมือง การมีส่วนร่วมและการยอมรับในเรื่องสิทธิมนุษยชน หลักการ ปกครองที่สำคัญของไทยคือ “ชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์” ประชาชนชาวไทยมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ เนื่องจากศูนย์รวมแห่งจิตใจอยู่ที่พระมหากษัตริย์ ลักษณะเด่น อีกประการหนึ่งคือ ความสมดุลในระบบการปกครอง ของประเทศอันประกอบด้วยสถาบันพระมหากษัตริย์ ราชการฝ่ายพลเรือน และกองทัพไทยเป็นหน่วยหลักใน การสนับสนุนความเป็นเอกราช ความมั่นคง และความ ยืนยงของประเทศ ซึ่งสืบทอดมาเป็นเวลากว่าเจ็ดร้อยปี แต่ในช่วงหกสิบกว่าปีมานี้ มีการเปลี่ยนแปลงหลายครั้ง และในบางครั้งเกิดการขัดแย้งทางการเมือง แต่ก็ไม่เคย รุนแรงและยืดเยื้อ และสามารถพัฒนาไปได้จากกล่าวได้ว่า ประเทศไทยมีเสถียรภาพทางการเมืองระดับหนึ่งและเคารพต่อ สิทธิมนุษยชนมีอุดมการณ์ประชาธิปไตย

6. การมีลักษณะชาตินิยมมากขึ้น มีการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและพัฒนาด้านภาษามากขึ้น สำหรับคุณลักษณะ ประจำชาตินั้น คนไทยมีลักษณะที่เปิดกว้างยอมรับ วัฒนธรรมอื่นมีขันติต่อวัฒนธรรมที่แตกต่าง ไปจาก วัฒนธรรมของตนและยินดีเรียนรู้วัฒนธรรมของโลกภายนอก คนไทยพร้อมที่จะยอมรับวัฒนธรรมต่างถิ่นในส่วนที่สอดคล้อง กับวัฒนธรรมไทย และช่วยสนองตอบต่อความต้องการของ มนุษย์และสิทธิมนุษยชน

โลกในปัจจุบันจะมีการติดต่อคมนาคมสื่อสารมากขึ้น ชาวไทยไม่ว่าจะอยู่ในเมืองหรือชนบทห่างไกลจะได้รับข่าวสาร

ทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์เท่าเทียมกัน จะมีชาวต่างชาติไปท่องเที่ยวทั่วทุกหัวระแหงในบ้านเมือง และชาวไทยจะมีโอกาสไปเยือนต่างประเทศมากขึ้น ถ้าชาวไทยไม่มีความเข้าใจในรากลึกทางวัฒนธรรมไทย เยาวชนไทยก็อาจจะโอนเอนไปตามแฟชั่นของยุคสมัยอย่างไร้สาระ และโดยที่ทั้งโลกดูจะเป็นที่ไร้พรมแดนมากขึ้น ประชากรชาวไทยและสังคมไทยจะต้องหาความพอเหมาะพอควรระหว่างการพัฒนาความเป็นไทยมีวัฒนธรรมไทยในกระแสโลก ซึ่งจะต้องวางกลยุทธ์ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีเครือข่ายการเรียนรู้จากส่วนต่าง ๆ ของสังคมให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิต อีกทั้งมีศาสนธรรมประจำใจ มีการตัดสินใจด้วยการรับฟังความคิดเห็นอันหลากหลาย โดยมุ่งยึดมั่นในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติกับเพื่อนร่วมโลกที่มีทรัพยากรจำกัดให้ได้บนฐานของวัฒนธรรมความเป็นชาติไทย

สำหรับการพัฒนาด้านภาษานั้น เนื่องจากเศรษฐกิจไทยขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจโลกความสามารถของประชากรในการทำธุรกิจบนพื้นฐานของเศรษฐกิจระดับนานาชาติจะต้องรู้ถึง 2 ภาษาเป็นอย่างน้อย รวมถึงภาษาคอมพิวเตอร์ด้วย จึงจะประกอบธุรกิจต่อกันได้

7. การเพิ่มขึ้นของประชากร จำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้นมีผลทำให้การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดมีปัญหามากขึ้นเกิดการแย่งที่ดินทำกิน แย่งน้ำใช้ประกอบอาชีพและปัญหาอื่น ๆ เพิ่มขึ้นมากมาย เมื่อรัฐบาลวางแผนพัฒนาประชากรเพื่อลดจำนวนลงก็เริ่มมีข้อจำกัดเกี่ยวกับปริมาณและโครงสร้างประชากร ผลจากการลดลงอย่างรวดเร็วของอัตราเพิ่มประชากร ทำให้โครงสร้างกลุ่มอายุเปลี่ยนแปลงไปสู่สัดส่วนของประชากรวัยเด็กลดลง และมีแนวโน้มสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งจะกลายเป็นภาระที่ต้องดูแล ในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศไทยขยายตัวอย่างต่อเนื่องและมีความต้องการแรงงานสูงขึ้น แต่สัดส่วนของประชากรวัยแรงงานกลับลดลง ทำให้อัตรากำลังแรงงานมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยที่ประสิทธิภาพการผลิตมิได้เพิ่มขึ้นอย่างสอดคล้องกัน ดังนั้นความได้เปรียบทางด้านทรัพยากรมนุษย์ของไทยจึงเริ่มลดลงไปเป็นลำดับ

และเมื่อสภาพสังคมและเศรษฐกิจของไทยเปลี่ยนเข้าสู่ระบบสากล หรือเข้าสู่เศรษฐกิจระดับนานาชาติ ประชากรของไทยก็ควรมีคุณสมบัติที่สามารถอยู่ในสังคมอนาคตได้และเอื้อต่อการพัฒนาประเทศ วิจิตร ศรีสะอ้าน (อ้างถึงใน สุลล วุฒิสาน 2537 : 7) ได้ให้แนวทาง

คุณลักษณะสากลซึ่งเป็นคุณสมบัติของคนไทยที่ต้องการสำหรับศตวรรษที่ 21 ไว้ 5 ประการดังนี้

7.1 ต้องมีความรู้ในด้านภาษาอย่างน้อย 2 ภาษา โดยรวมภาษาคอมพิวเตอร์ด้วย

7.2 ต้องมีความชำนาญเฉพาะทาง โดยมีทักษะพื้นฐานเป็นฐานรองรับ

7.3 มีทักษะและความสามารถในการแสวงหา และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

7.4 มีทักษะในการจัดการทำให้เป็นผู้ประกอบการได้

7.5 มีความเข้าใจในค่านิยมร่วม (common value) และนำไปสู่การเข้าใจ ค่านิยมประชาธิปไตย ค่านิยมเกี่ยวกับมนุษยชน ค่านิยมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ

และนอกจากนี้คนไทยควรมีวัฒนธรรมที่แข็งแกร่งที่เอื้อต่อความทันสมัย รับรู้การเปลี่ยนแปลงของโลก มีความรู้ความสามารถทำธุรกิจบนพื้นฐานของเศรษฐกิจระดับนานาชาติได้

8. เจตนารมณ์ทางการเมืองในด้านการกำหนดนโยบายการวางแผนและการจัดการ จะเห็นว่ารัฐบาลพยายามกระจายการพัฒนาออกสู่ส่วนภูมิภาค มีการจัดตั้งกลุ่มเขตเศรษฐกิจพิเศษ จัดทำแผนการลงทุนของจังหวัดต่างๆ ซึ่งเป็นการดำเนินงานตามนโยบายกระจายความเจริญสู่ชนบท ซึ่งในการนี้รัฐบาลเน้นความสำคัญเรื่องคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากเป็นจุดอ่อนของไทยในสายตานักลงทุนต่างชาติที่มองว่า ประเทศไทยมีภาพรวมด้านการศึกษาไม่ดี ระดับการศึกษาของชาติมีเพียงระดับประถมศึกษา ส่วนการศึกษาในระดับสูงขึ้นไปประชากรมีโอกาสศึกษาได้น้อยมาก นอกจากนี้รัฐบาลยังได้เน้นความสำคัญเกี่ยวกับการบริการพื้นฐานที่มีผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตเช่น การจัดหาน้ำสะอาด การแก้ไขปัญหาจราจร การพัฒนาท่าเรือชายฝั่ง การสร้างเมืองหลัก การพัฒนาท่าอากาศยาน การขยายถนน การกระจายความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาค ปัญหาสิ่งแวดล้อม การร่วมมือทางด้านการศึกษาต่างประเทศ การจัดตั้งมหาวิทยาลัยนานาชาติในประเทศ เป็นต้น ซึ่งเจตนารมณ์ของรัฐบาลเน้นนโยบาย 3 ประการให้ต่อเนื่องกัน คือ การกระจายรายได้ การกระจายโอกาสและการกระจายอำนาจ และที่สำคัญการพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูงซึ่งไทยยังเสียเปรียบประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากต้องใช้เวลาในการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน

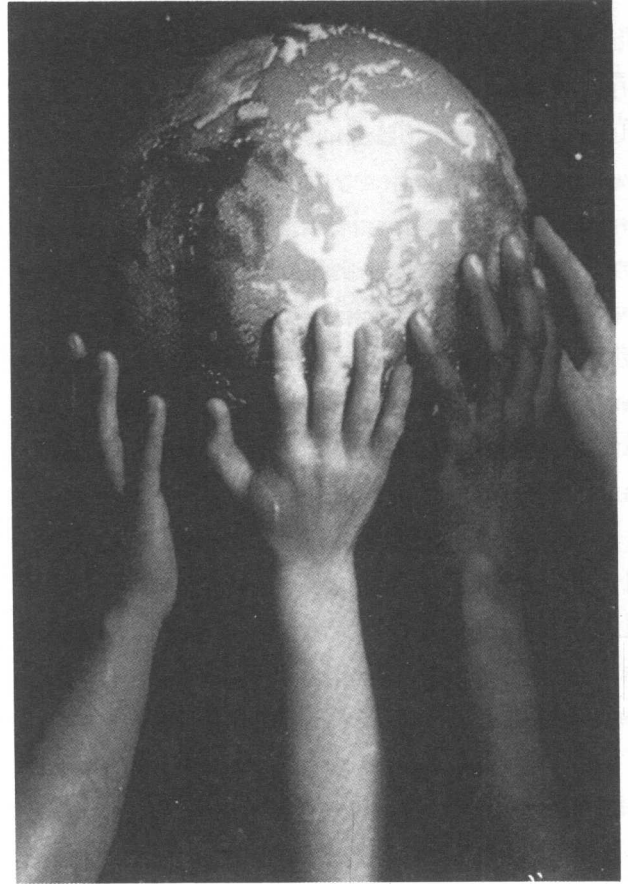
9. ไทคอมนาคมและการขนส่ง โลกทุกวันนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความเจริญก้าวหน้าของการสื่อสารโทรคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้โลกแคบลง สามารถติดต่อส่งข้อความถึงกันได้อย่างรวดเร็วฉับไว และก้าวหน้า ข้อมูลข่าวสารจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสูง เทคโนโลยีการสื่อสารกลายเป็นสิ่งแสดงถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคมและเศรษฐกิจ

10. การเชื่อมระหว่างเศรษฐกิจและการเมืองระดับภูมิภาคมีมากขึ้น โลกปัจจุบันจะมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันไปหมด เพราะการติดต่อค้าขายและโทรคมนาคมทั้งโลกจะมีความสัมพันธ์กันเชิงเศรษฐกิจและการค้ามากขึ้น เศรษฐกิจโลกขึ้นอยู่กับการค้า การค้าเสรีจะช่วยยกระดับเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตมากขึ้น และโดยที่ทั้งโลกมีปัญหาด้านการค้าเสรี ประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกันจึงจับกลุ่มกันเพื่อการค้าภายในกลุ่มกันอย่างเสรี และบางกลุ่มก็มีแนวโน้มจะรวมตัวเป็นกลุ่มการเมืองใหญ่ๆ ได้แก่ กลุ่มยุโรป ตะวันตกกลุ่มอเมริกาเหนือกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงและ อาเซียนกลุ่มเอเชียแปซิฟิก ซึ่งการรวมกลุ่มเช่นนี้ก่อให้เกิดความร่วมมือกันเองภายในกลุ่ม และร่วมมือกับกลุ่มอื่นๆ เพื่อผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ การร่วมมือจะเป็นการลดอุปสรรคทางการค้าต่อทุกประเทศโดยไม่มีผลตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น และเป็นการลดราคามูลค่าการนำเข้าสินค้าด้วย อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมความเติบโตของเศรษฐกิจและการแข่งขันภายในภูมิภาค แต่ถ้าหากการรวมกลุ่มเพื่อกีดกันการค้ามุ่งชิงดีชิงเด่นกันก็อาจทำให้โลกเกิดปัญหาขึ้นมาได้เช่นกัน

เนื่องจากประวัติศาสตร์โลกชี้ให้เห็นว่า สงครามโลกเกิดขึ้นจากสองเหตุผลเท่านั้นคือ “การกีดกันทางการค้าหรือการคลังอุดมการณ์” แต่โลกปัจจุบัน เป็นกระแสโลกที่ค่อนข้างจะไร้พรมแดนทางเศรษฐกิจการเงินการค้า ไร้พรมแดนทางสิ่งแวดล้อมและนิเวศน์วิทยา ไร้พรมแดนทางข่าวสารข้อมูล แต่ยังมีพรมแดนทางความเป็นชาติ มีพรมแดนทางการเมืองภายในและยังคงมีพรมแดนทางวัฒนธรรมบ้าง เพราะฉะนั้น สิ่งที่น่าพิจารณาก็คือการกีดกันทางการค้า ซึ่งถ้าหากขจัดไปเสียได้อันาคตของโลกจะดำเนินไปในทิศทางที่ดี ชีวิตของมนุษย์ในโลกก็แจ่มใสแน่นอน

จากปัจจัย 10 ประการที่กล่าวมาแล้วนี้ ทำให้เห็นความสำคัญของการเร่งปรับปรุงการจัดการศึกษาของไทยให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงให้เร็วที่สุด ทั้งนี้เพื่อ

ให้การจัดการศึกษาได้ตอบสนองความจำเป็นและความต้องการของสังคมอย่างแท้จริง

การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ และมนุษย์เป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นรากฐานของการพัฒนาทั้งปวง และผลของการพัฒนาจะสะท้อนกลับไปพัฒนาการศึกษาให้ก้าวหน้าและพัฒนามากยิ่งขึ้น สังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ จึงควรมีพลเมืองที่เป็นคนเก่งและเป็น คนดี มีความพอดีในเรื่องของเศรษฐกิจ มีความมั่นคงในเอกราชและวัฒนธรรมของชาติ มีความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสามารถอยู่ร่วมกับชาวต่างชาติ ต่างภาษาต่างวัฒนธรรมได้ นั่นคือการศึกษาจะเอื้อต่อสภาพสังคม โดยการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ จะต้องกลายเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต รู้หลักการอยู่ร่วมกัน รู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง การกินการอยู่ เรียนรู้ความรู้รอบโลก และเรียนรู้จากสังคมข่าวสารที่ทันสมัย สังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่ต้องใช้ความรู้เป็นหลักในการสร้างความเจริญของประเทศ

แต่ในสภาพความจริง สภาพการศึกษาของประชากรไทยที่ทั้งรัฐและเอกชนได้ใช้เวลาและทุนทรัพย์จัดไปนั้น ยังไม่สามารถที่จะทำให้พลเมืองมีคุณภาพและมีความสามารถดังที่กล่าวข้างต้นได้ การศึกษาของไทยกำลังอยู่ในสภาพล้าหลังและด้อยกว่าประเทศเพื่อนบ้านอยู่มากมาย (ดูรูปที่ 2) จากการศึกษางานวิจัยขององค์การระหว่างประเทศพบว่า ประชากรไทยที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป ได้รับความศึกษาเฉลี่ยคนละ 4 ปี และใน 25 ปีข้างหน้าจะมีการศึกษาเฉลี่ยคนละ 7.6 ปีเท่านั้น ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกาหรือญี่ปุ่น ประชากรในวัยเดียวกันนี้ได้รับการศึกษาเฉลี่ยคนละ 12 ปี (อำนาจ วิวิธธรรม 2538: 8) เมื่อเป็นเช่นนี้จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องปรับระบบการศึกษาของไทยให้คนไทยได้รับการศึกษาโดยเฉลี่ยคนละ 12 ปีให้เร็วที่สุดจะต้องเปลี่ยนแนวความคิดของคนในสังคมให้เห็นว่าการศึกษาเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตพัฒนาคุณภาพของผู้บริหารการศึกษาทุกระดับให้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และให้ทุกคนยอมรับว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาคือการลงทุนทางเศรษฐกิจที่หวังผลตอบแทนในอนาคต ในฐานะผู้ผลิตความรู้ไม่ใช่เพียงแคให้คนไทยอ่านออก เขียนได้ เท่านั้น

รูปที่ 2 แสดงสัดส่วนการศึกษาโดยรวมของประเทศในทวีปเอเชียคิดเป็นร้อยละของแต่ละระดับการศึกษา

ที่มา : คู่แข่งรายวัน 9 พฤศจิกายน 2537 : 25

หมายเหตุ :- จากสถิติล่าสุดของประเทศ

- ไม่มีข้อมูลระดับอุดมศึกษา
- อ้างจาก: รายงานของธนาคารโลกและยูเอ็นดีพี

นอกจากนั้น มิ่งขวัญ ขาวสะอาด ผู้อำนวยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (คู่แข่งรายวัน 20 มกราคม 2538 : 4) ได้ชี้ให้เห็นจุดอ่อนในการพัฒนาประเทศไทยว่า จากการศึกษาที่ประเทศญี่ปุ่นกับประเทศไทยเปิดประเทศมาพร้อม ๆ กัน แต่ความเจริญได้แตกต่างกันทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุ 4 ประการคือ

1. ความแตกต่างทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ ที่ไทยได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมกับภาคเกษตรกรรมทำให้ไทยไม่มีความกระตือรือร้นในภาคอุตสาหกรรม
2. ระบบการศึกษาของไทยมีความล่าช้ากว่าญี่ปุ่น พื้นฐานความรู้ของคนไทยต่ำกว่ากลุ่มประเทศอาเซียนอยู่มาก
3. ความแตกต่างในเรื่องคุณภาพของแรงงานไทยที่ขาดความเชี่ยวชาญในการพัฒนาอุตสาหกรรม ทำให้ต้อง

นำเข้าผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ รัฐบาลจึงควรเร่งรัดพัฒนาการศึกษาอย่างรีบด่วน และกระจายการศึกษาสู่ชนบทอย่างทั่วถึง

4. จากการศึกษาการศึกษาพื้นฐานภาคบังคับในระดับที่สูงขึ้น มีผลทำให้แรงงานไทยในปี ค.ศ. 2000 จะติดเชืโรคเอดส์ถึงประมาณหนึ่งล้านคน ยิ่งทำให้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

จากปัญหาดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นว่าการศึกษาให้มากขึ้น คนไทยจะเตรียมตัวและได้รับการศึกษาอย่างไรจึงจะสามารถรับกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ได้

แนวโน้มในการจัดการศึกษา

จากสภาพสังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคโลกาภิวัตน์นี้ ทำให้สถาบันการศึกษาของชาติจะต้องรีบดำเนินการจัดการศึกษาอย่างเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหา และเตรียมความพร้อมในการก้าวไปสู่ยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม ฉะนั้นแนวโน้มในการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ควรมีลักษณะดังนี้คือ

1. ให้ขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี หรือ 12 ปี ถ้าสามารถทำได้
 2. ลดความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องโอกาสทางการศึกษาด้วยวิธีการต่างๆ
 3. เน้นคุณภาพของการศึกษาให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน
 4. เน้นการฝึกทักษะ เน้นการปฏิบัติ เน้นการคิดเป็นทำเป็น และการวิเคราะห์เป็นหัวใจของการเรียนการสอน
 5. จัดการฝึกอบรมทักษะแบบเข้มเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานไทย เป็นการเฉพาะควบคู่กันไป
 6. ร่วมมือกับธุรกิจเอกชนพัฒนาฝีมือพนักงานประจำการ
 7. จัดสวัสดิการและค่าตอบแทนให้ครูอาจารย์เพื่อป้องกันสมองไหล
 8. รัฐควรทุ่มเทงบประมาณในการศึกษาให้มากขึ้น
 9. ขอความร่วมมือและแลกเปลี่ยนนักวิชาการกับประเทศพัฒนา เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยี
 10. พัฒนาคุณภาพของครูอาจารย์ ฯลฯ
- นอกจากนั้น รัฐบาลจะต้องวางแผนการศึกษาของชาติไว้ล่วงหน้า และต้องระดมความคิดจากผู้รู้ต่าง ๆ

และความต้องการจากภาคธุรกิจมาประกอบพิจารณา เพื่อที่จะใช้การศึกษาพัฒนาคนให้สนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างเหมาะสม และเพื่อให้ทันต่อความเคลื่อนไหวของโลกาภิวัตน์

ลิปพนนท์ เกตุทัต (2537 : 13-17) จึงได้เสนอทิศทางการพัฒนาการศึกษาเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยใน 10 ปีข้างหน้าไว้ ซึ่งขอสรุปอย่างย่อ ๆ ไว้ให้พิจารณาดังนี้

1. วัตถุประสงค์

เพื่อที่จะเผชิญอนาคตที่สังคมต่างๆ เชื่อมโยงกันทั่วโลก และเพื่อที่จะสามารถประมวลผลนำความรู้สู่การปฏิบัติอีกทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตและสังคมที่ดีขึ้น ดังนั้นการศึกษาจะต้องเสริมสร้าง ความรู้ ความคิด ทักษะ และทัศนคติของแต่ละบุคคลและสังคม ที่ดีขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นหลักดังนี้

1.1 ให้มีความรู้ความเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรมไทยพอที่จะสามารถวิเคราะห์ทางเลือกต่าง ๆ ที่จะต้องเผชิญและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

1.2 ให้มีความเข้าใจในสังคมอื่น และเข้าใจความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันทั่วโลกพอที่จะหาทางเลือกที่จะอยู่ร่วมกันได้โดยสันติ

1.3 ให้มีความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และศาสตร์ในสาขาใดสาขาหนึ่ง พอที่จะมีชีวิตที่มีคุณภาพดีในโลกที่มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

1.4 ให้มีความเข้าใจพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์สังคมและสิ่งแวดล้อม

1.5 ให้มีความรู้และการฝึกปฏิบัติในด้านการประกอบสัมมาชีพ

1.6 ให้มีหลักศาสนธรรมประจำใจ เป็นคติเตือนใจในการดำรงชีวิต

เมื่อวางวัตถุประสงค์ทางการศึกษาในลักษณะเช่นนี้ ผู้รับการศึกษาที่มีพื้นความรู้ทางวิทยาศาสตร์และมีวิธีคิดวิเคราะห์เชิงวิทยาศาสตร์ อีกทั้งยังมีความรู้ความคิดในศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งโดยเฉพาะจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมไทยให้ดีขึ้น

2. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ประชากรไทยทุกคนจะต้องได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงตามที่กำหนดไว้ในตัวบทกฎหมาย แต่การศึกษาที่ทุกคนได้รับเท่าเทียมกันทุกคนนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความต้องการ

และความสามารถของแต่ละบุคคล แต่ละสังคมซึ่งแตกต่างกันไป ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้ทำให้รัฐต้องจัดการศึกษาออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

2.1 การศึกษาสำหรับประชากรไทยรุ่นใหม่ ซึ่งจะต้องจัดขึ้นเพื่อความก้าวหน้าของประเทศในยุคกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นการเฉพาะสำหรับบุคคลปัญญาเลิศ มีการจัดกลุ่มหรือสถาบันให้การศึกษาโดยเฉพาะ

2.2 การศึกษาสำหรับประชากรทั่วไปสำหรับดำรงชีพได้อย่างมีความสุขในสังคมปัจจุบัน

2.3 การศึกษาสำหรับประชากรที่มีความต้องการศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะเพื่อการประกอบอาชีพ หรือต้องการศึกษาตามความต้องการของหน่วยงาน

8. ความคาดหวังต่อการศึกษา

เพื่อให้บรรลุอุดมทัศน์หรือวิสัยทัศน์ดังกล่าว การศึกษาไทยจะต้องมีบทบาทในทั้งสามด้านคือการสนองตอบ การช่วยชี้นำ และการเตือนสติ ต่อสังคม โดยวางแนวทางดังนี้

3.1 การสร้างและถ่ายทอดความรู้พื้นฐาน ควรเน้นในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 ความเชื่อมโยงระหว่างไทย ภูมิภาค ท้องถิ่น โลก และโลกาภิวัตน์

3.1.2 การเสริมสร้างประเทศสู่การเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับภูมิภาค และการสร้างความแข็งแกร่งด้านการศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้อง

3.1.3 การพัฒนาความเป็นสากลของการศึกษาไทย การรับและแลกเปลี่ยนอาจารย์ นักศึกษาต่างชาติ และสร้างเครือข่ายสถานศึกษา

3.1.4 การพัฒนาบัณฑิตศึกษาให้มีคุณภาพสูง เพื่อผลิตอาจารย์และนักวิจัย

3.1.5 การร่วมมือกับสถานประกอบการในการผลิตและพัฒนากำลังคนระดับต่างๆ

3.1.6 การนำความรู้สู่การปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาชนบท การพัฒนาเมือง และเครือข่ายการเชื่อมโยงชนบทกับเมือง การพัฒนาระบบการเมือง การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนา ฯลฯ

3.2 การดำเนินงาน เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาตอบสนองความต้องการของประเทศได้ และเตรียมบุคลากรให้พร้อมรับกระแสโลกาภิวัตน์ ในการดำเนินงานด้านการศึกษาจึงควรเร่งพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

3.2.1 ปรับปรุงการเรียนการสอนด้วยการปฏิบัติจริง นอกเหนือจากการเรียนตามตำรา

3.2.2 การใช้สื่อสารด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีระบบเครือข่ายเชื่อมโยงถึงกัน

3.2.3 การพัฒนาที่ดินและทรัพยากรเพื่อการศึกษา เพื่อการวิจัยและพัฒนาและหารายได้เสริมการศึกษาและวิจัย

3.2.4 ปรับปรุงการคัดเลือกรับนักศึกษา เลือกคนเก่งและดีในด้านต่างๆ ทั้งด้านสติปัญญา กีฬา ศิลปะ ฯลฯ ในระดับอุดมศึกษา

3.2.5 สนับสนุนครูอาจารย์ที่ทุ่มเทการสอน การวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพของการศึกษา

3.2.6 พัฒนากิจกรรมนักเรียนนักศึกษา เพื่อสามารถนำไปปฏิบัติในอาชีพจริง กิจกรรมนักเรียน นักศึกษาควรสนองตอบคุณภาพการเรียนการสอนด้วย นักเรียนนักศึกษาควรมีส่วนร่วมในองค์กรการบริหารวิชาการ โดยการกำหนดสถานภาพและบทบาทให้ชัดเจน

3.2.7 จัดระบบการเรียนการสอนที่มีการถ่ายโอนผลการเรียนกันได้ ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน

3.2.8 จัดหลักสูตรให้เป็นสากลที่สามารถเกี่ยวโยงกันได้ตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาทุกระดับ และเชื่อมโยงกับระดับนานาชาติ ในเรื่องขององค์ความรู้ ในขณะที่เดียวกันก็ให้แต่ละท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรของตนให้สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตน และให้ความหลากหลายสนองตอบความต้องการของตลาดงานได้ หลักสูตรควรมีลักษณะนำในเชิงแนวคิด และวิธีการ เป็นหลักสูตรที่ชี้ทิศทางการของบุคคลและสังคมด้วย

3.2.9 การเรียนรู้ ควรเน้นวิธีคิด สร้างคนให้ฉลาด เป็นคนดีและมีความสุข

3.2.10 ใช้หลักประชาธิปไตยในการจัดการศึกษาทุกระดับ เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนและสถาบัน มีการกระจายอำนาจ และให้อิสระทางวิชาการโดยเน้นผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่

3.2.11 ปลุกฝังและพัฒนาประชาธิปไตยและปฏิรูปทางการศึกษาทุกระดับ

3.2.12 ในการดำเนินงานควรเน้นการลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายแต่คงคุณภาพและประสิทธิภาพไว้ มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและประหยัด เรียนในห้องเรียน

น้อยและสามารถสร้างบทเรียนแบบใหม่ทดแทนการเรียนในห้องเรียน

3.2.13 พัฒนาการเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการสื่อสารกับสังคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการเรียน 2 ภาษาเป็นอย่างน้อย โดยเน้นภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองและเน้นการเรียนคอมพิวเตอร์ เพื่อสามารถผลิตความรู้ สื่อ และแลกเปลี่ยนในแวดวงวิชาการกับทั่วโลก

3.2.14 พัฒนาคูณลักษณะ การดำเนินการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคนนั้นจำเป็นต้องปลูกฝังคนให้มีลักษณะตามที่สังคมต้องการ การศึกษาจะช่วยพัฒนาให้คนมีความรู้รอบ วิทยาลัยที่กว้างไกล มีทักษะในทางความคิด รู้จักการใช้เหตุผล เข้าใจสภาพแวดล้อมของตน เข้าใจเพื่อนมนุษย์ มีทัศนคติที่ดีต่อการอยู่ร่วมในสังคมหลายเผ่าพันธุ์ในประเทศไทยและโลกยุคใหม่

3.2.15 สนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวกับต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศคู่ค้ารายสำคัญ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อความจำเป็นใหม่ ๆ ของประเทศอันเนื่องมาจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจการเมือง สังคมและวัฒนธรรมในโลกและในภูมิภาคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

3.2.16 ให้มีความมั่นคงทางด้านวัฒนธรรม การพัฒนาทางวัตถุและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้มีปัญหาด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรเน้นวัฒนธรรมในรูปแบบที่เป็นวิถีชีวิตของคนไทย รักษารากฐานทางวัฒนธรรมเดิมไว้ ยอมรับความหลากหลาย ยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ และเลือกสรร ไม่ควรปฏิเสธวัฒนธรรมใหม่และเก่าอย่างสิ้นเชิง ควรที่จะเลือกรับวัฒนธรรมอื่นๆ ด้วยความมีสติและรอบคอบ

3.2.17 ขยายการศึกษาภาคบังคับในระบบโรงเรียนเป็น 9 ปีให้ได้ทั่วประเทศภายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) และเพิ่มเป็น 12 ปีในโอกาสต่อไป

3.2.18 จัดการศึกษาอกระบบโรงเรียนให้กว้างขวางหลากหลาย ให้มีการเชื่อมโยงการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนเข้าด้วยกัน เปิดโอกาสให้พลเมืองได้ศึกษาต่ออย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งปฏิรูปการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในทุกระดับให้เหมาะสมโดยเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาขีดความสามารถตามความสนใจและความถนัด

4. การบริหารการศึกษา

รูปแบบการบริหารการศึกษานั้น ควรมี

การปฏิรูปดังนี้คือ

4.1 ระบบบริหารให้มีการบริหารภายในได้อย่างอิสระ

4.2 ระบบการคัดเลือกและแต่งตั้งผู้บริหารให้ปลอดจากระบบการเมืองและระบบอุปถัมภ์

4.3 ระบบโครงสร้างทางวิชาการ เช่น มีการรวมกลุ่มประสานกิจการและกิจกรรมต่างๆ เพื่อใช้ทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ ให้เป็นประโยชน์คุ้มค่าร่วมกัน

4.4 การใช้ข้อมูลท้องถิ่น แปรนโยบายส่วนกลางไปสู่ปฏิบัติการท้องถิ่น อาจจะทำลำดับข้อมูลเป็นกลุ่มประเทศ ภาค ส่วนของภาค จังหวัด กลุ่มอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ชุมชน ทุกส่วนจะต้องมีความเป็นเอกภาพและเป็นบูรณาการ และขณะเดียวกันก็มีความเฉพาะของตนเอง ทั้งปัญหาและเป้าหมายการพัฒนา นโยบายส่วนกลางจะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างได้ประสิทธิผลเต็มทีนั้นจำเป็นต้องมีข้อมูลท้องถิ่นรองรับและเป็นตัวแปร

4.5 การกระจายอำนาจอย่างเป็นระบบและสัมพันธ์กัน ซึ่งจะทำให้เกิดความเป็นอิสระที่เอื้อต่อกันของสถานศึกษาในอนาคต

4.6 การร่วมปฏิบัติงานเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายในหน่วยงานของตนเอง และของหน่วยงานอื่นๆ ในสถานศึกษา ตัวอย่างเช่น โปรแกรมวิชาซึ่งเป็นการร่วมมือกันทั้งบุคลากร เครื่องมือ และสถานที่

นอกจากนี้ วิจิตร ศรีสะอ้าน อดีตปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ได้ให้ทรรศนะในการจัดการศึกษาเพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่รอดในยุคโลกาภิวัตน์ไว้ว่า ควรจะมีปัจจัย 4 คือ **ปัจจัยคุณภาพ** และกำลังคนที่ดี เพราะจะได้เปรียบในการแข่งขัน **ปัจจัยเกี่ยวกับระบบสารสนเทศที่ดี** เพราะถ้ามีข้อมูลข่าวสารมากก็จะเป็นประเทศมีพลัง และอำนาจเหนือกว่า ปัจจัยที่ 3 จะต้องมี**การจัดการที่ดี** ปัจจัยที่ 4 จะต้องมี **สามารถพึ่งพาตนเองทางด้านเทคโนโลยีได้** ดังนั้นการจัดการศึกษาในยุคนี้จึงต้องเปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และให้มีการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อเตรียมประชากรให้เป็นพลเมืองดีและพลโลกที่ดี ซึ่งต้องมีทักษะทางภาษาที่ดีทั้งภาษาประจำชาติและภาษาสากล และมีทักษะทางเทคโนโลยีขั้นสูง

และในการพัฒนาประชากรให้พร้อมในการมีชีวิตอยู่ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย ดังที่กล่าวมาแล้วจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้เกิดการเรียนรู้

ตลอดชีวิต โดยจะถือว่าการศึกษเป็นปัจจัยที่ 5 ของการดำรงชีวิต เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบรอบรู้ รู้ลึก เพื่อจะได้เป็นผู้บริโภคที่ฉลาดและเป็นผู้ผลิตที่สามารถ (วิจิตร ศรีสะอ้าน 2538 : 17)

ฉะนั้นรัฐบาลจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันการศึกษาโดยดำเนินการปฏิรูปการศึกษาอย่างเร่งด่วน เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบันนี้

บรรณานุกรม

วิจิตร ศรีสะอ้าน. "บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับการศึกษายุคโลกาภิวัตน์." คู่แข่งรายวัน (17 มกราคม 2538) : 17.

ธีรยุทธ บุญมี. "วิกฤติมนุษยยุคโลกาภิวัตน์." สยามโพสต์ (27 ตุลาคม 2537) : 4.

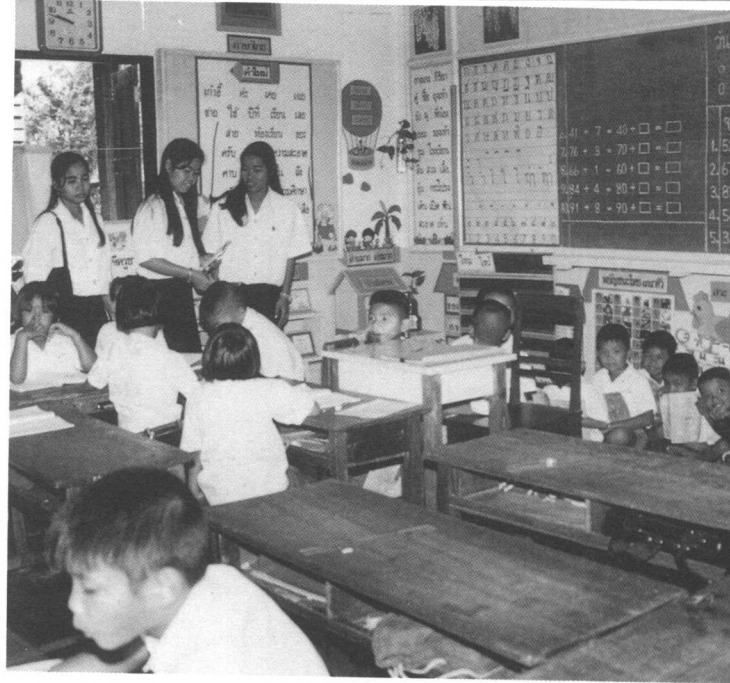
ลิปพนนท์ เกตุทัต. "ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยในสิบปีข้างหน้า : วิสัยทัศน์ใหม่การเพิ่มสมรรถนะไทยในสังคมโลก." บรรยายในการประชุมสัมมนาทางวิชาการระดับชาติเรื่องการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยในอนาคตของกระทรวงศึกษาธิการ, โรงแรมดิเอ็มเพรส เชียงใหม่, 22-23 กันยายน 2537.

สุพล วุฒิสาน. "พันธกิจของการศึกษาระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาต่อการพัฒนาประเทศ ช่วงของแผนพัฒนาระยะที่ 8-9-10." บรรยายในการประชุมสัมมนาทางวิชาการระดับชาติ เรื่องการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยในอนาคตของกระทรวงศึกษาธิการ, โรงแรมดิเอ็มเพรส เชียงใหม่, 22-23 กันยายน 2537.

อำนาจ วีรวรรณ. "การรื้อปรับระบบการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพมนุษย์." ไทยรัฐ (3 กุมภาพันธ์ 2538)

รูปแบบการสอน SYNECTIC

ดร.นวลจิตต์ เชวเกียรติ์

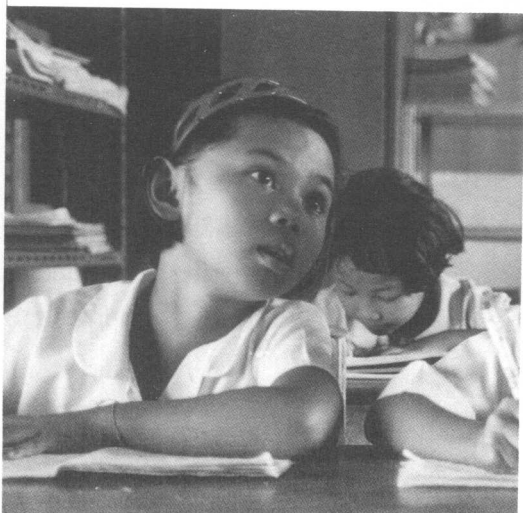

ความนำ

สังคมมนุษย์ในปัจจุบันมีขนาดใหญ่มากประกอบด้วยสมาชิก หลายกลุ่ม มีความหลากหลายอย่างมากในแง่ของการดำเนินชีวิต ลักษณะทางพันธุกรรม สภาพแวดล้อม และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน สิ่งเหล่านี้ทำให้แต่ละคนหรือกลุ่มคนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ต่างก็จะมุ่งแก้ปัญหาโดยจะยึดความคิดเห็นจากพื้นฐานประสบการณ์ของตนเองว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ปัญหาความขัดแย้งต่างๆ จึงมีอายุขัยได้

ถ้าคนเหล่านี้มีโอกาสได้คิดปัญหาด้วยแนวความคิดใหม่ ๆ ที่ไม่เหมือนเดิม ไม่เหมือนในสภาพที่เป็นตัวเอง แต่ได้ลองใช้ความคิดในฐานะที่เป็นคนอื่น หรือสิ่งของอย่างอื่น จะทำให้เขาเหล่านั้นได้มองเห็น วิธีการแก้ปัญหา แบบใหม่ๆ และได้เกิดความตระหนักว่าในปัญหา เรื่องเดียวกัน มีวิธีการคิดแก้ปัญหาได้หลากหลายวิธีและสามารถเลือกหาวิธีการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดได้

รูปแบบการสอน Synectic เป็นรูปแบบการสอนที่สร้างขึ้นเพื่อใช้แก้ปัญหา โดยให้บุคคลจากหลายกลุ่ม ประสบการณ์เข้ามาช่วยแก้ปัญหาด้วยวิธีคิดที่ไม่เคยคิดมาก่อน

แนวคิดพื้นฐานสู่การปฏิบัติ

แนวคิดพื้นฐาน

1. บุคคลมีแนวความคิดเห็นแตกต่างหลากหลายกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะทางพันธุกรรมสภาพแวดล้อม และประสบการณ์ที่ได้รับ

2. ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้น บุคคลจะตัดสินใจแก้ปัญหาโดยใช้ความรู้จากประสบการณ์ที่เคยได้รับมาในอดีต รวมทั้งอิทธิพลของ ลักษณะทางพันธุกรรม และสภาพแวดล้อมที่เคยเกี่ยวข้องมาใช้สร้างวิธีการแก้ปัญหา

3. บุคคลมักจะยึดมั่นว่าวิธีการแก้ปัญหาของตัวเอง เป็นวิธีการที่ดีที่สุดแล้ว มิได้คำนึงถึงวิธีการแก้ปัญหาจากความคิดของคนอื่นเป็นวิธีการแก้ปัญหาในมุมที่คับแคบเกินไป และไม่ได้ผลดี

4. ถ้าให้บุคคลจากหลายกลุ่ม ประสบการณ์มาช่วยกันแก้ปัญหา จะได้วิธีการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. บุคคลจะเกิดความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากเดิมได้ ถ้ามีโอกาสได้ลองคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ไม่เคยคิดมาก่อน หรือคิดแก้ปัญหาโดยสมมติว่าตัวเองเป็นคนอื่น

6. วิธีการที่จะกระตุ้นให้บุคคลมีโอกาสดำเนินการด้วยแนวทางที่แปลกไปจากเดิม ประกอบด้วยกระบวนการ 3 ประการ คือ

6.1 Direct Analogy เป็นการเปรียบเทียบสิ่งที่ไม่น่าจะนำมาเอามาเปรียบเทียบความเหมือนและแตกต่างกันของสิ่งของคู่กัน

6.2 Personal Analogy เป็นวิธีการให้บุคคลลองคิดว่า ถ้าต้องเป็นอะไรสักอย่างที่ไม่ใช่ตัวเอง จะมีความรู้สึกอย่างไร ในสภาพการณ์ต่างๆ เป็นการฝึกเอาใจเขามาใส่ใจเรา

6.3 Compressed conflict เป็นการสร้างคำใหม่ที่มีความหมาย จากการนำเอาคำ 2 คำ หรือวลี 2 วลีมาเขียนต่อกันโดยคำหรือวลีทั้งสองนั้นไม่น่าจะนำมาอยู่รวมกันได้เป็นคำหรือวลีที่มีความหมายแย้งกันอยู่ในตัว

การปฏิบัติ

1. ครูจะต้องสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ว่าในการแก้ปัญหาใดๆ มีวิธีการแก้ได้หลากหลายวิธี ซึ่งจะนำไปสู่วิธีการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด 2-3 ครูสามารถทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ดังกล่าวได้โดยการสร้างกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนได้มีโอกาสคิดด้วยแนวทางที่ไม่เคยคิดมาก่อน หรือคิดโดยรวมบทบาทเป็นคนอื่น ในขณะเดียวกันก็ให้นักเรียนได้รับรู้ ความคิดของคนอื่นๆ ต่อปัญหาเดียวกันด้วย 4-6 ครูสร้างกิจกรรมหลัก 3 ประการ ให้นักเรียนทำคือ

- 1) คิดหาคำคู่ต่างๆ ที่ไม่น่าจะนำมาเปรียบเทียบกันได้ ให้นักเรียนฝึกหาข้อเปรียบเทียบ ทั้งเปรียบเทียบและเปรียบเทียบต่าง
- 2) ให้นักเรียนสมมุติตัวเองว่าเป็นอะไรสักอย่างหนึ่งในสถานการณ์ที่ครูกำหนดให้ แล้วให้นักเรียนบรรยายความรู้สึก ในฐานะที่เป็นของสิ่งนั้นออกมา
- 3) ให้นักเรียนฝึกสร้างคำใหม่จากการนำคำ 2 คำ หรือ 2 วลี ที่ไม่น่าจะนำมาอยู่รวมกันได้แล้วทำให้เกิดคำใหม่ที่มีความหมายขึ้นมา

เป้าหมายวัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอน

1. ต้องการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ว่าในการแก้ปัญหาใด ๆ นั้น สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยวิธีการที่ถูกต้องหลายวิธี
2. ต้องการให้นักเรียนฝึกการใช้ความคิดแบบหลากหลายมุม (Divergent Thinking)
3. ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ที่จะยอมรับแนวความคิดที่แตกต่างจากแนวความคิดเดิม ๆ ที่ตนเองเคยมีอยู่

ปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้การใช้รูปแบบการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การนำรูปแบบการสอน Synectic ไปใช้จะได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในสภาพการณ์ต่อไปนี้

1. นักเรียนมีพื้นฐานความรู้เรื่องการใช้ภาษาเป็นอย่างดี ดังนั้นจึงควรใช้รูปแบบการสอนนี้กับนักเรียนระดับประถมปลายขึ้นไป จะได้ผลดีกว่านักเรียนชั้นเด็กเล็ก เนื่องจากพัฒนาการและวุฒิภาวะเรื่องการใช้ภาษาที่แตกต่างกัน
2. สมาชิกในกลุ่มนักเรียนมีพื้นฐานประสบการณ์ที่

หลากหลายแตกต่างกันมาก

3. ครูมีความสามารถกระตุ้นให้นักเรียนกล้าคิดกล้าแสดงออก และมีเทคนิคช่วยเหลือการเชื่อมโยงความคิดของนักเรียนให้ต่อเนื่องและผสมผสานกันได้

วิธีดำเนินการ

กรรมการ/วิธีการ

ก. ขั้นเตรียม

1. เตรียมประเด็นหัวข้อ หรือเนื้อหาที่จะให้นักเรียนคิด
2. เตรียมหาคำคู่ต่างๆ จะนำมาเปรียบเทียบกันได้นักเรียนเปรียบเทียบความเหมือนกันและความแตกต่างกัน
3. เตรียมรายชื่อบุคคล หรือสิ่งของเป็นบทบาทที่จะให้นักเรียนร่วมเพื่อแสดงความรู้สึกออกมา
4. เตรียมคำอธิบายและตัวอย่างของคำที่เป็น Compressed Conflict

ขั้นสอง

5. เสนอประเด็น หัวข้อเป็นโจทย์ ให้นักเรียนใช้ความคิดแล้วให้นักเรียนจำคำตอบหรือเก็บผลงานที่ตนทำได้
6. เสนอคำคู่ที่ไม่น่าจะนำมาเปรียบเทียบ ทั้งเปรียบเทียบและเปรียบเทียบต่าง แล้วเขียนข้อความเปรียบเทียบที่เป็นคำตอบของนักเรียนไว้บนกระดาน
7. เสนอรายชื่อ สิ่งของและสถานการณ์ให้นักเรียนลองสมมติตัวเองเป็น และให้นักเรียนบรรยายความรู้สึกออกมาเขียนถ้อยคำเหล่านั้นบนกระดาน
8. อธิบายความหมายของคำ Compressed conflict และให้นักเรียนลองหาคำดังกล่าวจากคำต่างๆ ที่มีอยู่บนกระดานครูจะให้นักเรียนช่วยกันคิด คำจำนวนมากที่สุดที่จะทำได้จนเป็นที่พอใจของนักเรียน
9. ให้นักเรียนช่วยกันอธิบายความหมายของคำ Compressed conflict ทุกคำที่เขียนไว้บนกระดาน แล้วให้นักเรียนเลือกคำที่ชอบ โดยครูจะวงรอบคำบนกระดานที่นักเรียนเลือกไว้
10. ให้นักเรียนนำคำ Compressed conflict ที่เลือกไว้มาแก้ไข ปรับปรุง แต่งเติมงานที่ครูกำหนดให้ทำในตอนต้น
11. ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเปรียบเทียบระหว่างผลงานเดิม กับผลงานที่ปรับปรุงใหม่ และให้นักเรียนแสดงความรู้สึกว่าตนได้เรียนรู้สิ่งใดใหม่ๆ บ้างจากการเรียน

เทคนิคการสอนและข้อเสนอแนะ

1. ประเด็นหัวข้อที่จะนำมาใช้ อาจเป็นปัญหาปลายเปิดที่สามารถหาคำตอบที่ถูกต้องได้หลายคำตอบ หรือเป็นกิจกรรมใดๆ ที่เป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียน ใช้ความคิดที่จะต้องหาคำตอบหรือแสดงผลงานใดๆ ออกมา

2. หากคำคู่ จำนวนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยที่คำคู่ดังกล่าวนั้นจะต้องมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับเนื้อหาในประเด็นหัวข้อที่ให้นักเรียน คิด ในข้อ 1

3. ทารายชื่อบุคคลหรือสิ่งของที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์หรืออยู่ในเนื้อหาของประเด็นหัวข้อที่เตรียมไว้ในข้อ 1 และ 2

4. คำ compressed Conflict คือวลีที่เกิดจากการนำคำหรือวลี 2 คำที่ไม่น่าจะอยู่รวมกันได้ มาต่อกันให้เกิดคำใหม่ที่มีความหมาย และเป็นความหมายที่มีความขัดแย้งกันอยู่ในตัวเอง เช่น วลีที่ว่าความรื่นรมย์ที่น่าพิงกลัว สนุกอย่างอึดอัด รักอันตรราย สงครามเย็น แผ่ขยายไร้อำนาจ ใช้กำลังอย่างสงบ ฯลฯ

5. กระตุ้นให้นักเรียนทุกคนใช้ความคิดอย่างอิสระ และให้กล้าแสดงความคิดเห็น หรือคำตอบออกมา โดยไม่ต้องกลัวว่าจะตอบผิด และต้องกระตุ้นให้นักเรียน แสดงออกอย่างทั่วถึง

6. กระตุ้นให้นักเรียนทุกคนใช้ความคิดอย่างอิสระ และกล้าแสดงออก โดยการยอมรับคำตอบที่เป็นไปได้ทุกคำตอบในขณะที่เดียวกัน ครูแสดงตัวอย่างการเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของคำคู่ให้นักเรียนดู

7. กระตุ้นให้นักเรียนทุกคนคิดและกล้าแสดงออกตลอดเวลาในขณะที่เดียวกัน ครูจะต้องช่วยยกตัวอย่างประกอบและให้การเสริมกำลังใจทุกครั้งเมื่อนักเรียนแสดงคำตอบออกมา

8. ครูยกตัวอย่างประกอบ และเมื่อนักเรียนเสนอคำที่สร้างขึ้น ครูจะต้องให้ข้อมูลย้อนกลับว่าใช้คำ Compressed conflict หรือไม่ ถ้าไม่ใช่ผิดตรงไหนแล้วกระตุ้นให้นักเรียนเสนอคำขึ้นใหม่อีก เมื่อพบว่าเป็นคำที่ถูกต้อง ครูจะให้คำชมเชยและเขียนคำดังกล่าวนั้นไว้บนกระดาน

9. กระตุ้นให้นักเรียนทุกคนช่วยกันอธิบายความหมายของคำในกรณีที่ติดขัด ครูสามารถช่วยแนะนำความหมายของคำนั้นๆ ได้ การเลือกคำที่ชอบ นักเรียนสามารถเลือกได้มากกว่า 1 คำ

10. กระตุ้นให้นักเรียนเชื่อมโยงความคิดจากงานเดิม

ที่ทำไว้กับคำต่าง ๆ ที่คิดได้ แล้วปล่อยให้ให้นักเรียนใช้ความคิดอย่างอิสระมากที่สุดเพื่อคิดงานใหม่ขึ้นมา

11. ใช้วิธีการอภิปรายร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียนทุกคน เน้นให้นักเรียนแต่ละคนได้แสดงออกอย่างทั่วถึงและเป็นอิสระ

ตัวอย่างสภาพการสอน

ครูปรีชาเป็นครูสอน วิชาศิลปะประจำโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่ง รับผิดชอบสอนวิชาศิลปะให้กับนักเรียนชั้น ม.1, ม.2 และ ม.3 รวม 6 ห้องเรียน

วันนี้มีนักเรียนจำนวนมากขาดเรียนรวมทั้งครูบางส่วน ขอลากิจและลาป่วยไปด้วย หัวหน้าสายจึงสั่งให้ครูปรีชา รวมนักเรียนที่เหลืออยู่เข้ามาไว้ในห้องเดียวกันและมอบหมายให้ครูปรีชาควบคุมให้งานนักเรียนทำ ไม่ให้ออกมาเดินเล่นนอกห้องเรียน ครูปรีชาเห็นเป็นโอกาสดีที่จะได้ทดลองสอนศิลปะ โดยให้นักเรียนฝึกความคิดด้วยวิธีที่ไม่เคยทำมาก่อน เมื่อจัดการรวบรวมนักเรียนเรียบร้อยแล้วครูปรีชาจึงเริ่มชี้แจงให้นักเรียนฟัง

ครูปรีชา : ครูจะให้นักเรียนลองทำอะไรสักอย่างหนึ่ง นั่งให้สบายๆ ทายซิครูจะให้พวกเขาทำอะไร ดูซินี่อะไร (ครูปรีชานำกระดาษวาดเขียนแผ่นหนึ่งชูให้นักเรียนดู บนกระดาษแผ่นนั้นมีรูปวงกลมขนาดต่างกันอยู่ 3 รูป)

นักเรียน : กระดาษครับ , กระดาษค่ะ

ครูปรีชา : ใช้แล้วกระดาษ จะแจกให้ทุกคนเลย ได้แล้วมองดูเฉยๆ ก่อนนะ (ครูปรีชาแจกกระดาษที่มีลักษณะเดียวกันให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น) ครูปรีชา : ครูจะให้นักเรียนวาดภาพอะไรก็ได้จากวงกลม 3 วง ที่ให้มานี้ ให้เวลา 5 นาที วาดด้วยปากกาวาดตรงไหนก็ได้ ไม่จำกัดเลย

(ระหว่างที่นักเรียนวาดภาพ ครูจะยืนดู เดินดูให้ความสนใจ และพูดเน้นตลอดเวลาว่านักเรียนจะวาดอย่างไรก็ได้ตาม อิสระของนักเรียน)

ครูปริษา : หมดเวลาแล้วทุกคนวางมือได้แคไหนเอา แคนั้น ต่อไปเราจะเล่นเกมสลับกัน ครูจะให้พวกเธอเปรียบเทียบ ของสองสิ่งนี้ว่ามีอะไรเหมือนกันและแตกต่างกันบ้าง เอา ลูกบอลกับมะนาว (ครูให้ การกระตุ้นและให้การเสริมแก่นักเรียนตลอดเวลาและเมื่อนักเรียนให้คำตอบครูจะเขียน คำตอบของนักเรียนบนกระดาน)

นักเรียน : ที่เหมือนกันมี กลม กลิ้ง จับ เตะ โยน ประโยชน์ ของแข็ง ที่ต่างกันมี กิน ชีวิต เปรี๊ยะ เล่น แข่งขัน

ครูปริษา : เอาเปรียบฟุตบอลกับดอกไม้บ้าง

นักเรียน : ที่เหมือนกันมี เพลิดเพลิน เป็นสสาร สถานะ (ในขณะที่นักเรียนตอบ ครูบอกให้นักเรียนฟังว่า ไม่ต้องกลัวคำผิด ไม่มีอะไรผิดเลย) ที่ต่อกันมี รูปร่าง ชีวิต กลิ่น สี สัน

ครูปริษา : ต่อไปเอาดอกไม้กับขบวนพาเหรด (นักเรียนบอกคำซ้ำ ครูไม่ต้องเขียนคำซ้ำบนกระดาน)

นักเรียน : ที่เหมือนกันมี สี สัน สวย น่าดู ประดับ ที่ต่างกันมี เคลื่อนที่ คน จำนวน

ครูปริษา : ขบวนพาเหรดกับเรือหางยาว

นักเรียน : ที่เหมือนกันมี คนประกอบเสียง เคลื่อนที่ที่ต่างกันมีมอเตอร์ เครื่องยนต์ แรงขับเคลื่อน

ครูปริษา : เรือหางยาวกับเสือ

นักเรียน : ที่เหมือนกันมี มีหาง เคลื่อนที่เร็วที่ต่างกั นมีชื่อชีวิตของใช้

ครูปริษา : ถ้านักเรียนเป็นดอกไม้ ในขบวนพาเหรด จะรู้สึกอย่างไรบ้าง

นักเรียน : เบื่อหน่าย สบายใจ สันโดษ สวยงาม กลิ่นหอม กลัว (ครูเขียนคำตอบทุกคำตอบของนักเรียน บนกระดาน)

ครูปริษา : ตัวนักเรียนเป็นดอกไม้ที่ถูกคนเด็ดไปจะ รู้สึกยังไง

นักเรียน : ไร้ค่า เจ็บ

ครูปริษา : ถ้านักเรียนเป็นเรือหางยาวที่กำลังแล่น อย่างช้าๆ ละ

นักเรียน : จักจี้

ครูปริษา : ถ้าเป็นเรือหางยาวที่กำลังแล่นเร็วๆ ละ

นักเรียน : มันส์ หวาดเสียว เหนื่อย

ครูปริษา : ถ้านักเรียนเป็นได้ฝุ่น นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร
นักเรียน : ไม่ชอบ เสียใจ ฆ่า

ครูปริษา : พอหรือยัง

นักเรียน : พอแล้ว

ครูปริษา : ครูจะสอนให้นักเรียนช่วยกันสร้างคำขึ้นใหม่ โดยใช้คำบนกระดานนี้ จะใช้คำเชื่อมโยงบ้างก็ได้แต่ต้องเป็น คำมีความหมายใหม่ แต่ไม่ใช่เอาคำตรงกันข้ามมาจับคู่กัน ครูจะยกตัวอย่างให้ฟังอย่างคำว่ารักอันตรราย ความรักทำให้ มีความสุข อันตรรายทำให้เจ็บปวดรวมเป็นคำใหม่รักอันตรราย เช่น รักที่พ่อแม่รักลูก ไม่ให้ทำงานเลย ทำให้ลูกทำอะไรไม่เป็น อย่างนี้ อันตรราย อีกคำคือสงครามเย็น แปลว่า สงครามที่เลือดเย็น

นักเรียน : สนุกเพลิดเพลิน

ครูปริษา : คำนี้ไปกันไม่ได้ครับ เป็นคำที่มีความหมายไปในทางเดียวกัน เอาคำใหม่ครับ อย่างเช่น เพลิดเพลินอย่างหวาดเสียว

นักเรียน : ประกอบเครื่องยนต์

ครูปริษา : ไม่ใช่ครับ ต้องคิดใหม่ (ครูเขียนคำทุกคำ ที่นักเรียนบอกบนกระดาน โดยเขียนเครื่องหมาย X ไว้หลัง คำผิด และ / หลังคำถูก) นักเรียน : มอเตอร์จี้จี้

ครูปริษา : ไม่ใช่ครับ (เขียนคำมอเตอร์จี้จี้บนกระดาน แล้วเขียนเครื่องหมาย X)

นักเรียน : สวยงามแบบสันโดษ

ครูปริษา : ดีมากครับ ปรบมือให้เพื่อนหน่อย(เขียนคำ สวยงามแบบสันโดษ แล้วเขียนเครื่องหมาย /)

นักเรียน : ไม่เคลื่อนที่เพราะเบื่อหน่าย

ครูปริษา : ยังใช้ไม่ได้ครับ ลองคิดใหม่

นักเรียน : มีหาง เพราะเบื่อหน่าย

ครูปริษา : ก็ยังใช้ไม่ได้ ลองใหม่อีกที

นักเรียน : สวยงามแบบหวาดเสียว

ครูปริษา : ได้ครับดีมาก

นักเรียน : ฆ่าแบบสวยงาม “เตะได้สบายใจ”

ครูปริษา : ได้ครับ ดีมากเลย เอาแค้นก่อน ขอให้ นักเรียนช่วยกันให้ความหมายคำที่ครูเขียนเครื่องหมาย / ไว้ เอา คำว่าสวยงามแบบสันโดษก่อน

นักเรียน : ของสวยๆ งามๆ ที่อยู่ห่างไกลผู้คน คนไป หาไม่ถึง ดอกไม้สวยๆ ที่อยู่อย่างโดดเดี่ยวในแจกัน ผู้หญิง สวยที่ชอบอยู่คนเดียว

ครูปริษา : ดีมากครับ ต่อไปคำว่า สวยงามแบบ

หาวาดเสี้ยว

นักเรียน : ผู้หญิงสวยแต่แต่งตัวไปเห็นแล้ว
หาวาดเสี้ยว คนที่ชอบแต่งตัวด้วยเครื่องประดับราคาแพงเดิน
ตามถนน เห็นแล้วหาวาดเสี้ยวกลัวถูกจี้ปล้น

ครูปริษา : ใช้ได้ทีเดียวครับ เก่งมาก แล้วคำ
ว่า ฆ่าแบบสวยงามล่ะครับ

นักเรียน : ฆ่าด้วยท่าทางที่สวยงาม

ครูปริษา : เตะได้สบายใจ

นักเรียน : เล่นฟุตบอล ได้เตะฟุตบอลแล้ว
สบายใจ เตะฟุตบอลหรือเตะก้อนหินเป็นสิ่งไม่มีชีวิต เตะเล่น
ได้ไม่มีปัญหา สบายใจได้ ไม่เหมือนเตะคนหรือสิ่งมีชีวิต
เตะแล้วเกิดปัญหาไม่สบายใจ

ครูปริษา : คำที่ช่วยกันอธิบายความหมายนี้นักเรียน
ชอบคำไหนบ้าง (ครูวงรอบคำที่นักเรียนเสนอ เลือกออกมา)
ขอให้นักเรียนหยิบแผ่นกระดาษวงกลม 3 รูปที่ครูให้ตอน
ต้นชั่วโมงขึ้นมาแล้วเอาความคิดที่ได้จากคำที่ช่วยกันคิดนี้
วาดเพิ่มเติมลงไปบนกระดาษ แล้วให้ตั้งชื่อตอบคำที่นักเรียน
ชอบด้วย(ครูให้นักเรียนทำงานต่อเมื่อเสร็จแล้ว ครูให้
นักเรียนอภิปรายว่าได้อะไรบ้างจากการเรียนในวันนี้)

ระหว่างภาพที่เขียนในตอนแรกกับตอนหลังนี้ นักเรียน
เขียนความคิดที่แตกต่างไปจากเดิมหรือไม่ นักเรียนได้อะไร
ใหม่ๆ บ้างจากการเรียนแบบนี้

นักเรียน : ได้ความคิดแปลกๆ ใหม่ๆ ที่ไม่เคยได้คิด
มาก่อนครับ/ค่ะ

ท้ายเรื่อง

รูปแบบการสอนที่นำเสนอนี้ เป็นแนวคิดใหม่ๆ
ที่ครูไทยยังไม่คุ้นเคย แต่อาจเก่าแล้วสำหรับครูอเมริกา
จึงเรียนได้ว่ารูปแบบการสอนนี้เป็นนวัตกรรมทางการสอนได้
อย่างหนึ่ง ผู้เขียนได้รู้จักแนวคิดนี้ในช่วงเวลาที่ศึกษาต่ออยู่
ณ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุม
สัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับรูปแบบการสอนแบบต่างๆ
โดยผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ ณ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
ถ้าบทความนี้เป็นสิ่งที่มีคุณประโยชน์ท่านผู้อ่าน สามารถ
จุดประกายความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนได้บ้าง
ผู้เขียนขอขอบคุณที่ให้บุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะท่าน
รองศาสตราจารย์ ดร.ทิตินา แซมมณี อาจารย์ประจำสาขา
วิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหา
วิทยาลัย ผู้ชี้แนะให้ผู้เขียน ได้พบกับความลึกๆ ตื้นตื้น
และทำทนายอย่างไม่รู้จบของศาสตร์แห่งการสอน

บรรณานุกรม

Joyce, B. and Weil, M. **Models of Teaching**. 2nd ed.
Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1980.

แนวคิดในการผลิตครู การปฏิรูปการฝึกหัดครู และ แนวทางการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครูประจำการ ในสถาบันราชภัฏ

ดร.ทองอยู่ แก้วไทรชะ

เกริ่นนำ

ผมเกือบใจหาย ดีที่ได้ยินประโยคสุดท้าย ผมจะพูดไม่ได้เลย ถ้าไม่ได้สิ่งที่ผมจะพูดไม่ใช่เรื่องวิชาการ เป็นความคิดมากกว่า บ้านเมืองเราตอนนี้ลำบากมาก หากใครไม่รู้ลึก ๆ จริง ๆ จะยิ่งลำบาก เราจะขายประเทศ เงินแทบจะไม่มีแล้ว ไม่ว่าจะเดือนหน้า เดือนต่อไปจะมีเงินเท่าไร ค่อนข้างวิกฤตจริง ๆ ปีหน้านี้เผลอ ๆ เงินเดือนเราจะถูกแบ่งออกเป็นส่วน ๆ ส่วนหนึ่งทำเป็นพันธบัตร รับอีกใน 3 ปี ข้างหน้า เงินประจำตำแหน่งถูกตัด รัฐบาลพยายามอย่างอื่นที่จะไม่ให้มันเลวร้าย ไปกว่านี้มากนัก อย่างไรก็ตาม ยังมีช่วงหายใจ เมื่อคืนนี้หมอบอกของเขาก่อน (ฮา) ธันวาคมนี้จะต้องขึ้นแต่ไม่มากนักเพราะว่าดาวมฤตยูมันยังคุมดวงเมืองอยู่จนถึงเดือนมีนาคม แต่หลังจากนั้นแล้วมันจะคลี่คลายไปในทางที่ดี แต่ว่าธันวาคมนี้จะกระตือรือร้นขึ้นมาก เราก็หวังหมอบของคงจะทำนายแม่นยำ เราอย่าเพิ่งมั่นใจในรัฐบาลมากนัก แต่โดยการบริหารงานของ พณฯ นายกฯ คงจะไม่ย่ำแย่ถึงขนาดที่เราคาดคิดเอาไว้

แต่อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ของกระทรวงศึกษาธิการคงลำบาก ขณะนี้งบประมาณอาจจะถูกตัดอีกกรอบหนึ่ง แต่ว่าจะพยายามไม่ให้กระทบกับกระทรวงศึกษาธิการมากนัก ก็หวังว่าท่านคงพยายามช่วยเหลืองานการศึกษาของบ้านเมืองได้มากขึ้น นั่นก็เป็นสิ่งที่เล่าสู่กันฟัง เป็นการโหมโรง เขาให้เวลาถึงสิบโมงครึ่ง ผมก็จะใช้เวลาตามนั้นให้เต็มที่ คุยเรื่องที่ไม่เป็นเรื่อง สัก 1 ชั่วโมง คุยเป็นเรื่อง 10 นาที ก็พอได้เข้าใจกันในการความคิด

ก่อนอื่นต้องขอขอบคุณสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ทั้งหมดที่กรุณาจัดงานครั้งนี้ ได้มานั่งพูดคุยเจรจากันทางคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์

อยุธยาที่กรุณาเอื้อเพื่อสถานที่ให้บรรยากาศที่ดีเสียใจนิดหนึ่ง ที่อธิการบดีไม่บอกว่าจะล่องเรือรอบเกาะคืนนี้ไม่เช่นนั้นจะได้วางแผนมานั่งเรือรอบเกาะบ้าง มันก็ได้บรรยากาศทางประวัติศาสตร์ที่ดีอีกแบบหนึ่งนะครับ

ความรับผิดชอบของเราในการผลิตครู

ผมได้ติดตามการประชุมมาครั้งว่า ขณะนี้หลาย ๆ หน่วยงานได้พูดถึงการพัฒนาครู แล้วก็หลายหน่วยงานได้ดำเนินการปฏิบัติออกมาบ้าง แต่ก็ยังมีการติดต่อว่ากันอยู่เรื่อย ๆ ว่า เอ หน่วยปฏิบัติไม่เห็นมีอะไรออกมาในเชิงปฏิบัติการฝึกหัดครู การติดต่อว่านั้นก็ออกมาประปรายตามสื่อมวลชนบ้างการอภิปรายในวาระต่าง ๆ บ้างครับ ก็เป็นส่วนหนึ่ง เป็นภาระส่วนหนึ่ง ที่จะต้องถือว่าเป็นความรับผิดชอบของเราในการฝึกหัดครู ที่จะต้องดูแลเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ และที่สำคัญคือ ผมว่ามันเป็นเรื่องที่ตีสอดคล้องกับ

อุปนิสัยของชาวไทยเราที่จะทำอะไรจะต้องอาศัยกระแสสังคม ถ้ามีกระแสอะไรเข้ามาหน่อยรู้สึกมันจะเร่งรัดทำงานนั้นไปข้างหน้าได้ อย่างขณะนี้พยายามสร้างกระแส ลดค่าเล่าเรียนในสถาบันราชภัฏ คนที่ออกมาวิพากษ์วิจารณ์ ออก

มาสร้างความกดดันมาก ๆ ก็ไม่ใช่คนที่เดือดร้อนจากการขึ้นค่าเล่าเรียน เมื่อปีที่แล้วเป็นนักศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 3 แล้วก็ เป็นนักศึกษาที่ไม่เดือดร้อนจากการที่พ่อแม่ผู้ปกครองตกงาน แต่ก็พยายามที่จะสร้างกระแสอันเนื่องจากภาวะทางเศรษฐกิจ ถูกจับออกมาเป็นข้ออ้างที่ระบือน้องเรียนขอให้มีการลดค่าเล่าเรียนลงโดยไม่คำนึงถึง เหตุผลว่ามันจะเกิดอะไรขึ้น ด้วยว่าทำตามกระแสเรียกร้องตรงนั้นใช้กระแสพูดง่าย ๆ ผลักดันบ้านเมืองเราก็มีที่จะคล้อยตามกระแสการผลักดันนั้น ๆ ด้วย

ความคิดเชิงปฏิรูปในการฝึกหัดครู/สร้างกระแสให้แรงขึ้น

นั่นคือว่าการพัฒนาครู การฝึกหัดครู การผลิตครู ในความคิดใหม่ในความคิดเชิงปฏิรูปในการฝึกหัดครูนี้ ถ้าเราจะทำให้สำเร็จคงต้องอาศัยกระแสบ้าง หมายความว่าคงต้องอาศัยการโหมโรงทางสังคมเข้ามาช่วย ขณะนี้ผู้หลักผู้ใหญ่หลายท่านได้พยายามจุดกระแสเหล่านี้ขึ้น รูปลักษณ์จากระบบราชภัฏเรา รูปลักษณ์จากมหาวิทยาลัยในการที่จะสร้างต่อความคิดยังน้อยอยู่ ไม่สามารถที่จะไปสร้างกระแสผลักดันขึ้นในสังคมได้ อาจจะเป็นเพราะบังเอิญในช่วงของวิกฤติเข้ามาตอนนี้ทำให้กระแสมันอ่อน อยากรู้ก็ตามผมว่า ถ้าเราอยากให้ความคิดนี้สำเร็จและดำเนินได้ ผมว่าเราต้องช่วยกัน ช่วยกันสร้างกระแสให้อยู่ในสังคมให้ได้ สื่อมวลชนเป็นส่วนหนึ่งของกระแสความคิดตรงนี้ให้อยู่ในสังคมไว้

นอกจากนั้นการดำเนินการต่าง ๆ เช่น ที่กองส่งเสริมวิद्यฐานะครู ท่าน ดร.พลสิทธิ์และคณะร่วมกับสถาบันราชภัฏต่าง ๆ จัดทำโครงการนำร่องและโครงการฝึกหัดครูการพัฒนาครู พวกนี้ดี แต่ยังไม่เพียงพอ ทั้งที่มีโครงการให้แล้วก็พยายามสร้างกระแสความคิดให้แรงขึ้นตามโครงการนำร่องคำถามก็คือว่ามันมีแรงพอที่จะสร้างกระแสหรือยัง คณะของเทพสตรี คณะของบุรีรัมย์ คงต้องคิดตรงนั้นว่าจะทำอย่างไรที่จะสร้างกระแสให้มันแรงขึ้น จะผลักดันตรงนั้นให้เข้าไปสู่กระแสของสังคมได้อย่างไร บางทีเรามีครูบาอาจารย์ นักวิชาการ นักบริหาร มีผู้สนับสนุน แต่ถ้าหากว่ากระแสสังคมไม่แรงพอ ความพยายามตรงนั้นก็ยังเป็นกระแสตัน

ยุทธศาสตร์/ประชาสัมพันธ์เชิงรุก

ฉะนั้น สิ่งที่ต้องเป็นสิ่งแรกที่เราจะต้องพูดกัน จะต้องมองยุทธศาสตร์ มาตรการ จึงจะสร้างกระแสความคิดตรงนี้ให้เข้าไปอยู่ในสังคม มันอาจจะไม่ใช่ความคิดเห็นในทำนองคล้อยตามกันตลอดไปมันอาจจางในความคิดเห็นที่แย้งกันได้

มันเป็นประเด็นทางความคิดที่อาจจะคล้อยตามหรือโต้แย้ง และคงจะดูว่ามีกระแสแรงมากกว่า มันเป็นการสร้างความคิดใหม่ เมื่อมีการขัดแย้งกันทางความคิดแล้วเรื่องของการนำร่องเรื่องของแนวปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อสอดแทรก เข้ามาเป็นระยะ ๆ ประชาสัมพันธ์เชิงรุกถือว่าเป็นการทำให้งานก้าวไปข้างหน้าได้ ไม่นั่นมันเจ็บ มันชบเซา ไม่แรงพอ เป็นเรื่องหนึ่งที่เราน่าจะพิจารณาตรงนี้

วิญญานของความเป็นครู

เรื่องที่ 2 ที่ผมมาสนทนาด้วยตรงนี้ คือ เรื่องของครูที่มันติดใจอยู่ทุกวันนี้และติดใจกันมานานพูดกันในหลาย ๆ ที่หลาย ๆ โอกาส หลาย ๆ เวที ครูของเราเดี๋ยวนี้ไม่ค่อยเหมือนครูสมัยก่อนครูสมัยนี้มีมุขเยอะ สภาพไม่ดีเยอะ มีความรู้ในครูน้อย ไม่ใช่ครูน้อยครูใหญ่ นะ เป็นครูน้อยลง มีวิญญานของความเป็นครูน้อยลง อาจจะเป็นเพราะว่าสังคมลำบากมากขึ้น สังคมมีปัญหา กระทบเข้ามามากขึ้น สังคมเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว รับกระแสวัฒนธรรมต่างประเทศ รับความคิดนอกเข้ามามากรวดเร็ว กระแทกแตกตื่นมากขึ้น คนจึงมองหาวางจะทำอย่างไรลูกหลานจึงจะอยู่รอดปลอดภัย เขามองที่ครู โดยไม่ได้คิดว่าครูก็ถูกกระทบจากสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มากมายเช่นเดียวกัน แต่เขาหวังคงไม่ใช่คนธรรมดา ก็หวังว่าครูจะเป็นคนที่ช่วยแก้ไขปัญหาดัง ๆ เหล่านี้ได้

ความคาดหวังของเขาครูก็เป็นบุคคลพิเศษ เมื่อครูทำไม่ได้ อย่างนั้นเขาก็จะบอกรู้ไม่ได้ตั้งใจเลย ประกอบกับความจริงแล้วครูก็ถูกผลกระทบจากสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มาก ทำให้ครูที่ออกไปไม่มีวิญญานครูอยู่เลย เราจะทำอย่างไรกับสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เรามามองดูสาเหตุกันก่อนว่ามันเกิดอะไรขึ้นมา และกลายเป็นสาเหตุสำคัญ ที่ทำให้ครูของเราเปลี่ยนแปลงไปมาก จนกระทั่งมองไม่เห็นภาพครูตามที่เราได้เคยพบเคยเห็นมา

ครูไม่ได้มีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาประสบการณ์

แน่นอนสถานการณ์เป็นจุดสำคัญ การเปลี่ยนแปลงของสังคม ที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมไทย และครูก็เปลี่ยนแปลงไปนั้นเป็นส่วนสำคัญ แต่ว่าสาเหตุสำคัญอย่างยิ่งนอกเหนือไปจากสาเหตุสำคัญต่าง ๆ ที่เป็นคลาสสิกมาตั้งแต่โบราณมาแล้ว เช่น ครูไม่ได้รับการยกย่อง ครูไม่มีเกียรติ ครูไม่ได้รับการดูแล ในเรื่องสวัสดิการ ครูยากจน ครูไม่ได้มีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่ง

นานมาแล้ว

เราเรียนวิชาครูแต่ไม่ได้เรียนการฝึกหัดครู

นอกจากปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ผมอยากจะแสดงตัวผมเอง ผมมองเห็นว่าการผลิตครูของเรามันต่างจากการผลิตครูสมัยโบราณซึ่งการผลิตครูสมัยนี้ เป็นการเรียนวิชาครูขอโทษ เป็นภาษาบาลี ก็ครูศาสตร์ ผมแปลว่า การเรียนวิชาครูไม่ใช่การฝึกหัดครู ผมจำได้ว่าหลักสูตรมัธยมเขาบอกว่า ปัญหาของหลักสูตรที่มีอยู่แต่เดิม ก็คือ ให้นักเรียนได้เรียนหนังสือ ไม่ได้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ หมายความว่า การเรียนการสอนของนักเรียนเป็นการเรียนโดยวิธีอ่านหนังสือท่องจำ การฟังครู คิดตามครู ทำตามครู ผมก็เลยคิดว่า การฝึกหัดครูของพวกเราว่าเป็นอย่างนั้น เราเรียนวิชาครูเรียนหลายเรื่อง แต่เราไม่ได้เรียนการฝึกหัดครู ที่ผมว่าไม่ได้เรียน การฝึกหัดครูนั้นเพราะว่าคนที่จะเป็นครู ไม่ได้เพียงแต่เรียนวิชาครูเท่านั้น ไม่ได้เรียนหนังสือที่เกี่ยวข้องกับครูกับเด็ก การเรียนการสอนเท่านั้น แต่ต้องการฝึกอบรม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตรัสว่า การอบรมบ่มนิสัยนั้นเราไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก ในกระบวนการฝึกหัดครูนั้น อาจจะเป็นด้วยความคิดใหม่ ๆ ของนักวิชาการศึกษา อาจเป็นด้วยวัฒนธรรม เป็นด้วยปรัชญาทางการศึกษาที่เข้ามาในการฝึกหัดครู ผมยังไม่ได้พูดนะคิดว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างนี้มีถูกหรือผิด

ผมเพียงแต่แสดงทัศนะของผมว่าเราน่าจะต้องพิจารณากระบวนการฝึกหัดครูกันใหม่ว่า ทำอย่างไรกระบวนการฝึกหัดครูของเราจะเป็นการอบรมบ่มนิสัย สร้างจิตสำนึก สร้างความรักในการเป็นครูสร้างวิญญานของการเป็นครู ทำอย่างไร ตรงนี้เป็นคำถามที่ท้าทาย ทำลายทุกคนรวมทั้งอธิการบดี เลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้ง คณะรัฐมนตรี เป็นคำถามที่ท้าทายมาก ถ้าเรายังคงใช้กระบวนการผลิตครูเหมือนอย่างที่เรากำลังคิด เราคงจะได้ครูที่ไม่พึงประสงค์เท่าใดนัก เหมือนเดิม

ทำอย่างไรจึงจะได้ครูที่พึงประสงค์ ตรงนี้เป็นเรื่องที่เรายพยายามแสวงหา เป็นเรื่องที่พยายามทำโครงการนำร่องอะไรต่าง ๆ มากมาย แต่โครงการนำร่องบางเรื่อง ก็มีปัญหาในตัวของมันเอง เราประชุมคณะทำงานวิชาการที่สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏครั้งที่แล้ว เราพูดถึงการวิจัย การทดลอง การนำร่องการฝึกหัดครู เราต้องทำให้เรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ให้มันง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ทำให้มันสนุก ทำให้มันอ่อนตัว

ไม่แข็งจนเกินไปอย่าไปตั้งกฎเกณฑ์มันมากมาย นี่เป็นความคิดเกี่ยวกับการจะทำโครงการนำร่องการฝึกหัดครู

ทำให้การผลิตครูเป็นการอบรมบ่มนิสัย

ผมหวังจะทำให้การผลิตครูเป็นการอบรมบ่มนิสัยให้ได้ ผมว่าเรื่องการอยู่ร่วมกันเป็นเรื่องสำคัญประการหนึ่งเรื่องของการผลิตครูในจำนวนจำกัดตามความต้องการ เรื่องกระบวนการเรียนการสอน การฝึกหัดครู และที่สำคัญที่สุดครูที่จะมาสอนนักเรียนฝึกหัดครูก็เป็นเรื่องสำคัญ รวมถึงหลักสูตรของการฝึกหัดครูด้วย เมื่อวานผมไปที่ สสวท.อภิตถกรรมวิชาการ ได้ต่อว่าผมว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนของเราปัจจุบันนี้เกิดขึ้นเพราะวิทยาลัยครูไปสอนนักศึกษาฝึกหัดครูตามหลักสูตรใหม่ 2521 (ปรับปรุง 2533) อธิบายว่าในหลักสูตรใหม่เขาให้สอนนักเรียนแบบ “บูรณาการ” (Integrated) มีกลุ่มวิชา สปช. และ สลน. เอาหลักสูตรหลาย ๆ วิชามารวมกันเป็น “บูรณาการ” ไม่ได้แยกสอนเป็นสังคม สุขศึกษา แต่เอารวมกันเป็นประสบการณ์ชีวิตแต่การฝึกหัดครูสอนแยกไปตามรายวิชา ผลผลิตครูในรายวิชา ครูมีความชำนาญในแต่ละวิชาถ้าไปรวมสอนกับหลายวิชา ครูก็สอนไม่ได้เลย

ปัญหาการเรียนการสอนดังกล่าวมาแล้ว ผมก็ไม่ทราบว่าจะจริงหรือเปล่า แต่ผมกลับมาคิดในส่วนของเรา วิธีการเรียนการสอนนักศึกษาฝึกหัดครูในปัจจุบัน จะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการเสียใหม่ สอนอย่างไรจึงจะทำให้นักเรียนได้รู้จักคิด รู้จักช่วยตัวเอง สอนอย่างไรจะน่ารักเด็ก สอนอย่างไรให้รักความเป็นครู หมายเหตุด้วยว่าทำไมเดี๋ยวนี้ มีสถาบันราชภัฏจำนวนมาก รวมทั้งมหาวิทยาลัย สอนนักเรียนครูเหมือนกับสอนนักศึกษาด้านวิทยาศาสตร์

สถาบันของเราไม่ได้เน้นถึงความเป็นครู ไม่ได้เอาวิญญาณความเป็นครูใส่ไปในการเรียนการสอน ผมไม่ทราบว่าท่านเห็นด้วยหรือเปล่า อาจจะต้องคิดค้นเพราะท่านได้ทราบว่าผมไม่ได้เป็นคนสอน แต่ผมคิดอย่างนั้น การเรียนการสอนในการฝึกหัดครูปัจจุบันไม่เน้นการอยู่หอพัก ไม่ได้เน้นการสร้างนิสัยของการอยู่ร่วมกัน ไม่มีเวลาที่จะปลุกฝังความรัก ไม่มีเวลาปลุกฝังความเป็นครูที่ดี ไม่มีโอกาสที่จะแสดงออกถึงนิสัยของความเป็นครู

สมัยที่ผมเป็นนักเรียนฝึกหัดครู ผมอยู่หอพักเรียนอยู่ประสานมิตร ท่านอธิการบดี ดร.สาโรช ท่านเน้นมาก บอกว่าเป็นครูต้องไม่สูบบุหรี่ ไม่ใส่เสื้อพับแขน พวกเราอยู่มา 4 ปี ในประสานมิตร บุหรี่ไม่สูบเสื้อไม่พับแขน จบ 4 ปี ท่าน

อาจารย์สาโรชไปเป็นรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พวกเราไปทำงาน วันหนึ่งเราเข้ามาที่ประสานมิตร ตอนที่พวกเราไปทำงานนั้นบางคนพับแขนเสื้อแต่พอเข้ามาในรั้วประสานมิตรก็เอาแขนเสื้อลงม้วนถูกปลุกฝัง แม้ว่าลิ้มไปบ้าง พอนึกขึ้นได้มันก็กลับมาที่เดิม เพราะการปลุกฝังตรงนั้น ผมว่าเราขาดไปในปัจจุบัน เพราะว่าเราไม่มีโอกาสที่จะให้นักศึกษามีชีวิตอย่างนั้น อีกทั้งนักศึกษาครูเรามากเหลือเกิน ครูอาจารย์มีน้อยไม่สามารถทำอย่างนั้นได้ เราไม่สามารถที่จะคัดนักศึกษามาเรียนครูนักศึกษาที่มาเรียนครูของเราในปัจจุบันนี้เป็นนักศึกษาที่ไม่รู้ว่าจะเรียนอะไรแล้วครูเป็นทางเลือกสุดท้ายของพวกเขาที่เรียน เขาไม่มีความคิดที่จะเป็นครูเลย

สมัยที่พวกเรายังเด็ก ๆ อยู่ คนที่จะมาเรียนครูนั้นต้องเป็นที่ 1 ของจังหวัด เก่งมากจึงจะได้เป็นครู ฉะนั้น คนที่จะเป็นครูต้องเป็นคนชั้นเยี่ยม เมื่อได้รับการอบรมบ่มนิสัยปลุกฝังที่จะเป็นครูที่ดี ตรงนี้เราไม่มี เราเริ่มหายไป นักศึกษาจึงเป็นอย่างที่เห็นในปัจจุบัน

ต้องทำทั้งระบบพร้อม ๆ กัน

เมื่อมากระทบปัญหาที่ได้กล่าวแล้วในข้างต้นว่าครูยากจนเป็นหนี้เป็นสิน ครูไม่ได้รับการยกย่องในสังคม สถานภาพของครูตกต่ำ เมื่อกระทบปัญหาล่าช้าเข้าครูก็ไม่เป็นครู ครูก็จะไปทำมาหากิน ครูก็จะไปขายสินค้า ไปขายประกันทำงานอย่างอื่นครูทั่วไปแก้ปัญหาชีวิตของตนเองในสิ่งที่ไม่ถูกต้องมันก็เกิดปัญหาที่เราจะต้องปฏิรูปการฝึกหัดครูมันคงต้องทำทั้งระบบ คำตอบเบื้องต้นคือ ต้องทำทั้งระบบพร้อม ๆ กัน

ทำอย่างไร ขณะนี้ดูจากตัวอย่างที่เราอุปลอกัน คือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้เริ่มมีส่วนร่วม

พยายามที่จะสร้างระบบของการผลิตครูให้เข้ารูปเข้ารอย เริ่มตั้งแต่ทำอย่างไรจึงจะยกฐานะของครูให้ดีขึ้น ทำอย่างไรให้การเรียนการสอนของครูเป็นเรื่องเป็นราว มีการสร้างมาตรฐานครูอะไรต่าง ๆ ทำให้สถานภาพของครูเป็นที่ยกย่องในสังคมให้ได้ ตัวนี้ต้องช่วยกันหลาย ๆ ส่วน

ทำอย่างไรให้การผลิตครูมีกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสม ขณะที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เขาเริ่มเป็นฟันเฟืองใหญ่ พวกเราทางสถาบันราชภัฏจะเริ่มเป็นฟันเฟืองเล็กได้หรือเปล่า ในฐานะที่เป็นฝ่ายผลิตครู เราอาจจะทำอะไรได้ไม่มากนักแต่เราเริ่มในส่วนของเราก่อน กระบวนการเรียนการสอนเป็นอย่างไร เราจะเริ่มจากการปรับคณะครุศาสตร์ของเราก่อนได้ไหม หลักสูตร ท่านคิดอย่างไร สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏส่วนกลางเองก็ดี ภารกิจหน้าที่ ทำอย่างไร จึงจะผลักดันเข้าไปสู่ กรม.ให้ได้ เพราะการฝึกหัดครูเราจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องจำกัดจำนวนนักศึกษาครู ไม่ผลิตครูมาก จำกัดจำนวนลง เพื่อจะได้เพิ่มคุณภาพครูให้ เป็นไปตามที่ประสงค์ ทำอย่างไรที่เราจะคัดเลือกนักศึกษาครู เข้าสู่สถาบันราชภัฏไม่ให้เป็นคนเหลือเดนจากคณะอื่น

นั่นหมายถึงว่าเราต้องดูแลตั้งแต่โรงเรียนมัธยมศึกษา เราต้องทำอย่างไร จะร่วมมือกับโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างไร เราจะผลิตครูทุกคนในลักษณะของครูหายาที่ได้หรือไม่ เราจะให้ทุนนักศึกษา ที่จะเข้ามาเป็นนักศึกษาครู ที่เข้ามาเป็นครูหายาได้อย่างไร ถ้าเราไม่ทำเช่นนี้ เราก็คงได้นักศึกษาครูที่เหลือเดนมาอีกเช่นเคย และถ้าเราไม่จำกัดจำนวน นักศึกษาครูเราก็ไม่สามารถที่จะเพิ่มคุณภาพการฝึกหัดครูตามที่เรากำลังต้องการได้

ภารกิจตรงนี้ยิ่งใหญ่ สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ ส่วนกลางเรา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สถาบันราชภัฏต้องร่วมมือกันจริงจัง มันบังเอิญเหลือเกินที่เกิดสะดุด เนื่องจากเศรษฐกิจจำกัดแต่ถ้าเราวิเคราะห์ให้ดีจะพบว่ามันมีบางเรื่องที่เราสามารถทำได้ในภาวะเศรษฐกิจจำกัดเช่นนี้ และเรื่องที่ทำได้มาก ๆ ก็คือการสร้างกระแสในสังคม ต้องช่วยกันแสดงความคิดเห็นความอ่านในแนวทางต่าง ๆ ว่ามันเป็นอย่างไร โดยเฉพาะในเรื่องของการฝึกหัดครู การสอนวิชาครู นั่นคือประเด็นที่ 1

จะแสดงความคิดเห็นไว้ก่อนว่าทำอย่างไรถึงจะผลิตครูให้มีวิญญูณของครูให้เป็นครูที่เป็นที่สูงส่งของเราให้ได้ จุดเน้นของเราก็คือว่า คงจะต้องร่วมมือร่วมใจ ร่วมทำ ร่วมคิด ให้เข้มแข็งต่อเนื่อง รับช่วงของความคิด รับช่วงของงานอย่าง

สมเหตุสมผล ระหว่างระดับนโยบายกับระดับปฏิบัติ ระดับนโยบายต้องเริ่ม แล้วระดับปฏิบัติยังรับช่วงไม่ทันด้วยสาเหตุต่าง ๆ เราไม่ว่ากัน อย่างเช่น การฝึกหัดครูอยากจะเป็นครูที่ดี เป็นครูที่มีวิญญูณ เราต้องทำต้องช่วยกันต้องเอาจริง

แล้วผมไม่เห็นอะไรวิเศษเท่าที่เห็นพวกเรามา นั่งกัน เป็นพลังมหากาฬ เป็นพลังอันยิ่งใหญ่ ความคิดต่าง ๆ เหล่านี้ ไม่มีขอบจำกัดของวิกฤตทางเศรษฐกิจผมว่าเราเริ่มตรงนี้ให้ สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอง ท่านดร.พลสันท์ ทำงานร่วมกันใกล้ชิดอยู่กับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ผมว่าเป็นตัวประสานที่ดี ผมตั้งใจว่าถ้าผมยังทำตรงนี้อยุ่จะต้องทำตรงนี้ได้ต้องปฏิรูป การฝึกหัดครูให้ได้ใช้เวลาสักเท่าไรก็ควรจะยอม

ความหวังของผมคืออยากจะทำให้พวกเรานั้นแสดง ความคิดความอ่านไม่ถือว่าผิดหรือถูก ความคิดของคน ที่ทำงานฝึกหัดครู 20-30 ปี มีประสบการณ์ในการเป็นครูมา ยาวนาน ความคิดตรงนี้ผมคิดว่าเป็นขุมทรัพย์มหาศาล จะเป็น ตัวสร้างกระแสให้กับสังคมให้แรงขึ้น จนกระทั่งไปกระทบจิตใจ ของคนมีอำนาจวาสนา จะได้ช่วยกันผลักดัน เมื่อเวลาเรา ผลักดันอะไรเข้าไปก็จะได้มีการขานรับกันได้

จุดเด่นของเราอีกจุดหนึ่งที่จะช่วยในสิ่งเหล่านี้ ก็คือ รัฐธรรมนูญใหม่ ถ้าพวกเราอ่านรัฐธรรมนูญบ่อย ๆ โดยเฉพาะ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคม พัฒนาการศึกษาก็ พบว่า รัฐธรรมนูญใหม่นี้มุ่งเรื่องการศึกษาไว้มากและเป็น ประโยชน์ต่อการทำงานของเรายิ่ง ยิ่งจะเป็นแรงผลักดัน อย่างหนึ่ง เป็นแรงหนุนให้เราอย่างหนึ่ง ถ้าเราขับเคลื่อนโดย พลังของเราทั้งหมด พุดบอย ๆ เขียนบอย ๆ มันจะสร้าง กระแสได้ นี่เป็นเรื่องของการผลิตครู

การพัฒนาครูประจำ

อีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญไม่แพ้กัน เป็นเรื่องของการ พัฒนาครู ซึ่งก็หนีไม่พ้นความรับผิดชอบของเรา สถาบัน การฝึกหัดครู เราพบว่าครูที่ผลิตออกไปน้อยคนที่ จะได้รับการดูแลเอาใจใส่ในเชิงของการเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์ ใหม่ ๆ ให้พวกเขาเหล่านั้น บางคนออกไป 5 ปี หรือถึง 10 ปี ยังไม่เคยได้รับการฝึกอบรมอะไรเลย ถ้าหากการพัฒนาครูยังเป็นสภาพอย่างนี้อยู่ ไม่ว่าการพัฒนาจะตีเด้น ขนาดไหนก็ไม่สามารถทำให้มีวิญญูณครูได้อย่างเต็มที่ สมบูรณ์แบบ เพราะการผลิตครูการพัฒนาครูต้องไปควบคู่ กันตลอด เคียงคู่ เคียงบ่า เคียงไหล่กัน เพราะฉะนั้นการ

พัฒนาครูก็จำเป็นต้องทำ จำเป็นต้องเตรียมไปพร้อม ๆ กับการผลิตครู แนวความคิดของครูเหล่านี้จะต้องมีการพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา ยิ่งในสังคมปัจจุบันยิ่งต้องการการพัฒนาตัวเองตลอดเวลา มิฉะนั้นแล้วครูจะล้าหลัง เราจะมีวิธีการจะมีกระบวนการ จะมีแนวทางอย่างไรที่จะทำให้มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา

เรื่องนี้ต้องมีการคิดนโยบายอยู่แล้วเช่นกันแต่ความคิดเหล่านั้น ยังไม่ได้รับการปฏิบัติเท่าใดนัก ผมเองคิดเรื่องนี้อยู่ตลอดเวลา และพยายามมองว่าเราจะมีช่องทางอย่างไรที่จะพัฒนาศักยภาพของชาวราชภัฏเอง คำตอบที่ได้ก็คือว่าถ้าลำพังเราอย่างเดียว พลังพวกเราอย่างเดียว ช่วยได้ส่วนหนึ่ง แต่จะช่วยให้เต็มที่ก็ต่อเมื่อระบบทั้งระบบขับเคลื่อนไปด้วยกันพร้อม ๆ กัน นั่นหมายถึงว่าหน่วยงานอื่น ๆ เช่น สำนักงาน ก.ค. ต้องไปด้วยกันกับเรา สถาบันทางวิชาการอื่น ๆ ในพื้นที่ต้องไปด้วยกันกับเรา และที่สำคัญองค์กรชุมชน กรรมการโรงเรียน ชวบ้าน วัดวาอาราม คนในท้องถิ่น ต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับเราด้วย ภารกิจตรงนี้มีมันไม่ใช่ง่าย ๆ เป็นภารกิจที่ต้องใช้ความพยายาม ต้องใช้ความรัก ความเอาใจจริงเอาใจเสียสละ อดทน ถามว่า สถาบันราชภัฏจะทำอะไรได้ในขณะนี้ ผมเองมองชาวราชภัฏว่า ถ้าหากเราตั้งใจจริง เราจะสร้างประวัติศาสตร์ของการพัฒนาครูให้เกิดขึ้นได้ เราก็คงทำอะไรได้หลาย ๆ เรื่อง

การทำศูนย์พัฒนาครูในสถาบันราชภัฏ

เรื่องซึ่งที่ผมคิดก็คือเรื่องการทำศูนย์พัฒนาครูในสถาบันราชภัฏ เรามีศักยภาพพอสมควรในสถาบันของเรา เรามีครูบาอาจารย์ที่มีความชำนาญ มีประสบการณ์ในเรื่องของการเรียนการสอน ในเรื่องของการวิจัย และการพัฒนา เรามีครูบาอาจารย์ที่เก่งในเรื่องของการผลิตสื่อ เก่งในการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน ครูบาอาจารย์ที่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องของการประเมินผล ในการสร้างมาตรฐานคุณภาพในการประกันคุณภาพของการศึกษามีครูบาอาจารย์ที่มีความสามารถ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของเทคโนโลยีในการใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์ใช้ประโยชน์จากสื่อปัจจุบัน เรามีสื่อต่าง ๆ อยู่มากมายในสถาบันราชภัฏ ถ้าหากเราจะทำให้สื่อต่าง ๆ เหล่านี้รวมกันขึ้นมาเป็นศูนย์ที่ครูบาอาจารย์จะได้มาใช้ได้ มาฝึกอบรม ได้มาหาความรู้ ได้มาหาความคิด ได้มารับการแนะนำ ได้มาฝึกปฏิบัติไม่ว่าจะฝึกในเรื่องของการเรียนการสอน การผลิตสื่อ ฝึกการใช้

สื่ออะไรต่าง ๆ เหล่านี้ในศูนย์พัฒนาครู ศูนย์พัฒนาครูจะเป็นที่ที่ครูบาอาจารย์จะมาพัฒนาตัวเอง

ไม่เป็นศูนย์ที่หยุดนิ่งตายตัว/สถาบันราชภัฏยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับบุคคลเหล่านี้

ในเวลาเดียวกัน ศูนย์นี้ก็ควรต้องไม่เป็นศูนย์ที่หยุดนิ่งตายตัวอยู่แต่ในราชภัฏ เราจะมีเครือข่ายของการพัฒนาครูนี้ อยู่ตามโรงเรียน อยู่ตามแหล่งต่าง ๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ โรงเรียนต่าง ๆ ขณะนี้เรามีอาจารย์ 3 ระดับ 8 อาจารย์ 2 ระดับ 7 มีครูดีเด่น ครูที่ได้รับรางวัลมากมาย อยู่ในท้องถิ่น อยู่ในชนบท อยู่ในชุมชน ผมยังเห็นว่าราชการเรา โรงเรียนเรา สถาบันราชภัฏของเรา ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับบุคคลเหล่านี้มากเพียงพอ ไม่สามารถที่จะยกย่องให้เขาเป็นกำลังหลักในการพัฒนาครูประจำการให้เต็มที่ ยังใช้ศักยภาพเหล่านี้น้อยเกินไป ถามว่าจริงหรือเปล่า ตอบว่าจริง แต่มันไม่สำคัญ ถ้าจะใช้กำลังของคนเหล่านี้จำเป็นต้องมีสิ่งจูงใจ (incentives) ให้กับคนเหล่านี้ด้วย ยกย่องเฉย ๆ คงไม่พอกระมังในสังคมปัจจุบัน

ตรงนี้เป็นส่วนที่ผมเรียกว่าเราต้องทำงานร่วมกันทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาทุก ๆ ฝ่าย เนื่องจากว่าเสียงนี้มันยังไม่ออกไปตามชุมชน โดยเฉพาะในการปฏิบัติเราเข้าใจกันหมด เรามองเห็น เราเข้าใจว่าทุกคนรู้ ทุกคนเห็น แต่ว่าเรายังเก็บไว้ เรายังเสียบอยู่ พุดไม่ดัง เขาก็คิด เรายังไม่ได้คิดตรงสิ่งนั้น ทั้งที่เรารู้แล้ว เราเข้าใจแล้ว เราอยากทำ แต่เราไม่มีกำลังที่จะมาช่วยกัน แต่เราไม่พุดออกไป

มีสิ่งจูงใจให้ครู/ภาพที่ต้องการคือ อาจารย์ช่วยผมหน่อย

ผมอยากให้พวกเราได้คิดเรื่องนี้ที่ที่เรายู่ พุดให้มาก ๆ มันจะเป็นการขานรับในระดับนโยบายแต่ไม่ออกมาปฏิบัติ แต่ปฏิบัติบอกว่าจะพุดจะคิดอย่างโน้นอย่างนี้ ยกตัวอย่างอย่างโน้นอย่างนี้ แต่ต้องการการสนับสนุนอย่างทั่วไป จะทำให้การขับเคลื่อนการพัฒนาครูของเราเป็นผลสำเร็จได้

แล้วครูละ ครูคิดที่จะมาพัฒนาตัวเองได้อะไรขึ้นมา ผมเคยมาคุยกันอยู่พักหนึ่ง เจ็บปวดเกือบกด ความอดทน เพราะมันเหมือนพวกเราชาวราชภัฏ ตอนที่เป็นรองเลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏ ต้องไปแค้นครูให้มาเข้าอบรม เป็นขอร้องให้เขามาอบรม เขาก็มาอบรมพร้อมกับความอหังการในฐานะเป็นครูมันไม่น่าเป็นอย่างนั้นภาพที่ต้องการคือ โอ! ท่านครับ

อาจารย์ครับ ช่วยผมหน่อย ผมต้องการอย่างนั้น ผมจะพัฒนา อันโน้นจะทำอย่างไรมันควรจะเป็นอย่างนั้น ทำอย่างไรจะทำให้ภาพเหล่านั้นเกิดขึ้น

ถ้าเรามีสื่อการพัฒนาครู ถ้าเรามีหลักสูตรมีเทคนิค คล้าย ๆ เรามีอาหารกับแบคทีเรียเต็มไปหมด นู่นก็อร่อย นี่ก็อร่อย ทำให้คนอยากเข้ามากขึ้น แต่ถ้าเก็บเงิน อันนี้ 30 บาท กินอันนี้ 50 บาท ถ้ามีสิ่งเหล่านี้ให้ครู ครูก็หิวเขา มาซื้อกินกับครูของเรา เราจะทำอย่างไรจึงจะทำให้ครูหิวได้ มันต้องมีสิ่งจูงใจ ให้ครูของเราด้วยเช่นเดียวกัน

ที่นั่นนโยบายของเรา ก็เข้ามาเพิ่ม 2 ปี ครูไม่มีการ ผูกอบรม ไม่มีการพัฒนา ไม่มีการปรับปรุงอะไรต่าง ๆ การเลื่อนขั้น เลื่อนเงินเดือน ไม่มีปัญหา ถ้าปี ๆ หนึ่ง ถ้ามีการอบรมต่างหลักสูตรที่เราจัดขึ้น ครูจะได้รับวุฒิบัตร วุฒิบัตรนี้เมื่อได้ไปใบหรือ 2 ใบ แล้วก็จะมีราคาเป็นซี วุฒิบัตรเหล่านี้เมื่อให้ไปแล้วจะมีราคาเป็นเงินเพิ่มขึ้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้กำลังเคลื่อนไปทิศทางของมัน

ครูมีพัฒนาการขึ้น คุณภาพของนักเรียนดีขึ้น

ฉะนั้น ภารกิจของเราชาวราชภัฏเราจำเป็นจะต้อง สร้างอาหารเหล่านี้ เราจำเป็นจะต้องมี Cafeteria ต้องมี เครื่องช่วยของเรา อาจารย์ 2 อาจารย์ 3 ระดับ 8 ครูดีเด่น ครูประจำท้องถิ่นที่มีความรู้ ความสามารถ เรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือสถานประกอบการต่าง ๆ ที่เราสามารถนำมาเป็น กำลังที่จะให้ครูต่าง ๆ เขาไปหาจากที่เหล่านี้ได้แล้ว เราก็จะมีโรงอาหารใหญ่ของเราที่สถาบันเราต้องการ ถ้าเป็นแบบนี้ได้ ครูก็พร้อมที่จะพัฒนาเมื่อไรก็ได้ ไม่จำเป็นต้อง 5 ปีที หรือ 3 ปีที หรือ 2 ปีครั้ง ค่อยมาที่สถาบันราชภัฏ หรือ 2 ปีครั้ง ครูของเราหรือของสถาบันราชภัฏก็ค่อยไปขอให้เขามาอบรม วิธีนั้นก็จะหมดไป

ครูก็จะมี การฝึกอบรม ครูก็จะยินดีที่จะเข้ารับการอบรม ครูก็พร้อมที่จะเสียสละเพื่อที่จะได้รับความรู้ ความคิดได้ผล ที่เกิดขึ้น แน่นนอนครูพัฒนาขึ้น แต่ผลจริง ๆ สิ่งที่เราพึงประสงค์ มาก ๆ คือ นักเรียน เด็กของเรา นักเรียน เพราะครูมีการ พัฒนาขึ้น ครูได้รับข้อมูลใหม่ ครูได้มีการฝึกฝน ครูมี ประสบการณ์ ครูมีสื่อ สามารถใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้น เด็กก็ดีขึ้น ความรู้ความคิดของนักเรียนก็ดีขึ้น นักเรียนจาก ที่ด้อยอยู่แล้ว ฟังแลคเชอร์ การที่ได้จัดเขียนไทยต่าง ๆ เหล่านี้ นักเรียนจะได้รับการเรียนรู้อย่างถูกต้อง อย่างมีประสิทธิภาพ คุณภาพของนักเรียนดีขึ้น ถ้าเรามองจุดนี้ มันจะเป็นกำลังใจ สามารถพัฒนากระบวนการ วิธีการ ระบบ พัฒนาครูได้ดีขึ้น

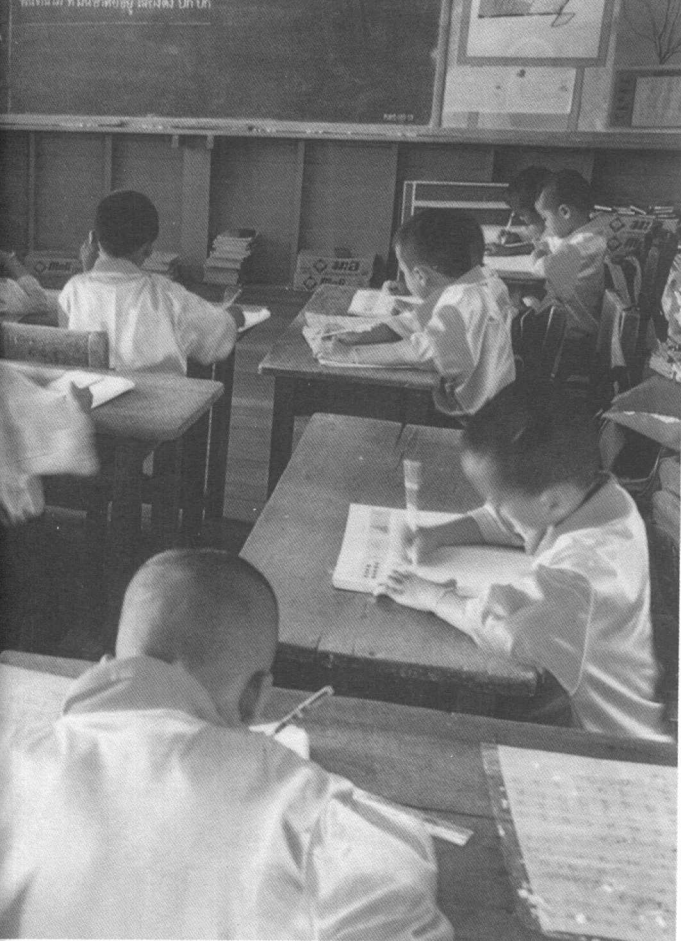

พื้นที่ความรับผิดชอบของเรามีครูระดับใดบ้างที่จะเป็น Master Teacher ให้กับเรา

มาถึงตรงนี้ก็ท่านก็คงคิดว่า แล้วเมื่อไหร่จะทำเสียทีละ ผมว่าเราอย่ามองคนอื่น มองตัวของเราเอง เราทำในสิ่งที่เรา ทำได้ ถ้าเราทำ สเกลใหญ่ไม่ได้ ลองทำสเกลเล็ก ๆ ดู ถามว่า แล้วในภาวะเศรษฐกิจการณอย่างนี้จะทำอย่างไร เราคงไม่ปล่อย เวลาให้เศรษฐกิจขาลง ให้เสียไปโดยไม่ได้ทำอะไรเลย อย่างน้อยเราได้ทำในสิ่งที่เราทำได้ เช่น การสร้างเครือข่าย ในชุมชน การทำทะเบียน การทำทะเบียนครูดีเด่น อาจารย์ 2 อาจารย์ 3 เขาทำอะไร เขาเก่งตรงไหน ในพื้นที่ความ รับผิดชอบของเรา มีใครเป็นอย่างไรบ้าง มีครูระดับไหน บ้างที่สามารถที่จะเป็น Master Teacher ให้กับเรา อย่างน้อย เราก็มียการยกย่อง มีการสัมมนา มีการพูดคุยประชุมกันบ้าง เขาเรียกว่าเราสร้างเครือข่ายต่าง ๆ เหล่านี้

เริ่มทำในสิ่งที่ทำได้เศรษฐกิจตรงตัวเราจะได้เดินหน้าไป พร้อม ๆ กัน

เมื่อหมอยกบอก ว่า ปีหน้ามันจะดีขึ้น เมื่อถึง เวลานั้นผมว่าเราจะปล่อยมันไว้เฉย ๆ ถ้าเราเริ่มทำสิ่งที่เรา ทำได้ในขณะนี้เสียก่อน อันนี้ก็เป็นการคิดที่ผอมอยากคิด ผอมอยากที่จะแสดงความคิดเห็นนะครับ เผื่อว่ามันอาจจะ มี ประกายเล็กน้อย ที่จะจุดให้เกิดขึ้น ในการประชุมสัมมนาครั้งนี้

อย่างไร ผมมีปัญหากับคณะท่านรัฐมนตรีอยู่ค้างคาอยู่จนถึงขณะนี้ ผมต้องทำความเข้าใจให้ท่านเข้าใจให้ได้ ว่างานของเราที่งานของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ นั้นไม่เหมือนกัน ผมต้องทำความเข้าใจตรงนี้ได้ พวกเราก็ต้องทำความเข้าใจตรงนี้ได้ หรือเรื่องของการแก้ปัญหา

นี่เป็นของแถม

การคำนวณเรื่องการขึ้นค่าเล่าเรียนของนักศึกษา อันนี้ไม่เกี่ยวข้องกับเราหรอก แต่จะเรียนตรงที่ว่า เราขึ้นค่าเล่าเรียนเมื่อเทอมที่ผ่านมาแล้ว เทอมนี้เป็นเทอมที่สองแล้ว มีนักเรียนบางกลุ่มที่ไม่เข้าใจเราก็โทษว่านักเรียนไม่พยายามเข้าใจเข้าใจว่านักเรียนพยายามที่จะร้องเรียน หรือพยายามที่จะทำให้เกิดความวุ่นวาย นี่มองจากแง่มุมของผู้บริหาร

แต่ถ้าเรามองในแง่ของนักเรียน นักศึกษา เขาก็อยากให้เห็นเหมือนกันว่าเขาเพิ่มค่าเล่าเรียนเข้ามานั้น สถาบันได้นำไปใช้อย่างไร สถาบันได้ก่อให้เกิดประโยชน์อะไรแก่เขาได้บ้าง สถาบันได้ช่วยให้เขาดีขึ้นอย่างไรหรือเปล่า ครูบาอาจารย์ได้ทำตัวให้เป็นแบบอย่างกับนักศึกษาหรือเปล่า ถ้าเราสามารถที่จะอธิบายให้เด็ก ๆ เข้าใจ ผมคิดว่าปัญหาต่าง ๆ ก็จะไม่บางลง นี่เป็นของแถม

ถ้าได้มีโอกาสได้พูดคุยกับท่านอธิการบดีให้เข้าใจ ท่านบอกว่าเลขาธิการสถาบันราชภัฏเขาพูดมาอย่างนี้ ท่านอธิการบดีจะว่าอย่างไร

ท่านทั้งหลาย ผมใช้เวลามานานพอสมควรก็ขอยุติไว้เท่านี้ สวัสดี

ผมเพียงแต่หวังว่ามันจะช่วยทำให้เรามองอะไร ได้มองกว้างขวางมากขึ้นกว่าเดิม มันจะช่วยทำให้เราคิดไม่ท้อแท้ต่อสถานะเศรษฐกิจกลางเสียที่เดี๋ยวมันทำให้เราคิดว่าไม่เพียงแต่พวกเราชาวราชภัฏเท่านั้นที่กำลังคิดเรื่องสำคัญอยู่ แต่ท่านมาบอกด้วยเช่นกัน อยากจะให้เราขานรับกันไป ทำไปด้วยกัน พร้อม ๆ กัน ทำได้น้อยยิ่งดีกว่าไม่ทำอะไรเสียเลย

แล้วถ้าทำได้น้อยตอนนี้เมื่อเศรษฐกิจมันทรงตัวมันดีขึ้นเราก็จะได้เดินหน้าไปพร้อม ๆ กัน การที่พวกเราทั้งหลายมานั่งคุยกัน มาหาวิธีการ มาวางแผนร่วมกัน ผมว่าเป็นเรื่องที่ดีพิเศษที่สุด ไม่มีอะไรจะดีกว่าการอยู่ในท่ามกลางมหาบัณฑิตทั้งหลาย ความคิดจะเกิดขึ้น แล้วก็ขอให้คิดว่ามันไม่จำเป็นต้องคิดเหมือนกันไปหมดนะครับ ความคิดที่ไม่ตรงกัน ไม่ไปทางเดียวกันก็ก่อให้เกิดปัญหาได้ เพียงแต่ที่เราพยายามมองเหตุผลแล้วใช้ความขัดแย้งเหล่านั้นให้เป็นประโยชน์มากที่สุดก็จะช่วยได้เป็นอย่างดี

ต้องการคนที่มองราชภัฏอย่างทะลุปรุโปร่ง

ขณะนี้ผมอยากจะจบตรงว่า สถาบันราชภัฏของเรา กำลังต้องการคนที่ช่วยกันคิด กำลังต้องการคนที่จะมองงานของชาวราชภัฏอย่างทะลุปรุโปร่งให้ได้ หลายเรื่องที่เราซึ่งมองไม่ชัด เช่น เรื่องของการเป็นอุดมศึกษา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มันต่างกับมหาวิทยาลัย งานของมหาวิทยาลัยทั่วไป

ครูคือนักสร้างพวยังใหญ่

พศ.อรุณวรรณ เกตุอร่าม

ขณะที่ข้าพเจ้าไปโรงเรียนประถมศึกษามักจะได้ยินนักเรียนอ่านออกเสียงดังลั่น ตอ อา ตา มอ อา มา ตามา และเมื่อเดินผ่านห้องเรียนก็จะเห็นภาพที่เจนนาคือนักเรียนผู้หนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้อ่านนำแล้วนักเรียนในห้องทั้งหมดเป็นผู้อ่านตาม ส่วนจังหวะและน้ำเสียงในการอ่านจะกระแทกกระทั้นหรือยืดขาดอย่างใดนั้นขึ้นอยู่กับอารมณ์ของนักเรียน สภาพเช่นนี้ข้าพเจ้าพบเห็นมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้หลักสูตรจะปรับเปลี่ยนมาหลายครั้งหลายครา บรรดาครูอาจารย์ได้เข้ามารับการอบรม การเปลี่ยนแปลงจุดหมายของหลักสูตร และแนวคิด ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ เป้าหมายของหลักสูตรตั้งแต่ พ.ศ. 2521-2539 แต่ ครูอาจารย์ส่วนใหญ่ยังไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน

ในฐานะที่ข้าพเจ้ารับผิดชอบเกี่ยวกับการอบรม ครูกลุ่มทักษะภาษาไทยใน 3 จังหวัด คือ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา จังหวัดอ่างทอง และจังหวัด

นครนายก ทำให้ข้าพเจ้าเกิดความรู้สึกไม่สบายใจ เป็นอย่างยิ่งที่ครูอาจารย์ส่วนใหญ่ยังสอนภาษาไทย โดยยึดหนังสือเรียนเน้นการอ่านออกเขียนได้เป็นหลัก ขาดกระบวนการ ขาดกิจกรรมการเล่นที่เสริมสร้างสมรรถภาพการคิด และบรรยากาศการเรียน การสอนที่สนุกสนาน ข้าพเจ้าเคยทำวิจัยในชั้นเรียน โดยศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มทักษะ ภาษาไทย ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในอำเภอ พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปีการศึกษา 2535-2536 เป็นเวลา 2 ปี โดยเข้าไปนั่ง สังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนของครู และ นักเรียนในชั้นเรียนครั้งละ 1 ชั่วโมงกลุ่มตัวอย่างเป็น ครูผู้สอนกลุ่มทักษะภาษาไทยในชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 จำนวน 32 คน เป็นครูที่สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ 24 คน และ สังกัดเทศบาล 8 คน โดยแบ่งเป็น

1. กลุ่มตัวอย่าง ที่รู้ตัวล่วงหน้าว่าจะถูกสังเกต การสอน 2 คน แต่ไม่ทราบกำหนด วัน เวลาว่าจะ

ถูกสังเกตการสอนวันไหนบ้าง ข้าพเจ้าทำการสังเกตครู 2 คนนี้ ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ.2535- เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2536 โดยทำการศึกษาสังเกตการสอนเป็นระยะๆ ต่อเนื่องกันไปคนละ 30 ครั้ง

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ไม่รู้ตัวล่วงหน้าว่าจะถูกสังเกตการสอน จำนวน 30 คน ข้าพเจ้าทำการสังเกตการสอนคนละ 1 ครั้ง ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ.2536 – เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2537

ในการสังเกตการสอนแต่ละครั้งข้าพเจ้าใช้เครื่องมือ 2 แบบ คือ

1. แบบประเมินพฤติกรรมการสอนของครูโดยประเมินพฤติกรรมแต่ละรายการเป็นระดับคุณภาพ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการสอน

2. แบบบันทึกพฤติกรรมการสอนของครู และนักเรียน โดยข้าพเจ้าบันทึกพฤติกรรมเป็นข้อๆตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการสอน ถ้ามีปัญหาใดๆ ข้าพเจ้าก็บันทึกไว้และมีข้อเสนอแนะตามที่ข้าพเจ้าคิดว่าควรจะเป็นในการแก้ปัญหา การเรียนการสอนที่เกิดขึ้น

หลังจากที่สิ้นสุดกระบวนการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู ข้าพเจ้าได้สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูและได้ให้ครูผู้สอนกรอกแบบสอบถามเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของครูผู้สอนเพื่อจะได้หาทางช่วยเหลือต่อไป

การทำวิจัยเรื่องนี้ถึงแม้ว่าข้าพเจ้าต้องใช้เวลามากและเหนื่อยยากตรากตรำมากกว่างานวิจัยทุกเรื่องที่เคยทำมา แต่ข้าพเจ้าคิดว่าการที่ได้สัมผัสได้รู้เห็นสภาพการเรียนการสอนจริงๆ เป็นประสบการณ์ที่ล้ำค่าเกิดประโยชน์มากมาย อาทิ

1. ทำให้ทราบปัญหาของกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน
2. ทำให้เห็นสภาพการเรียนการสอนที่ดีและไม่ดี
3. ทำให้เห็นพฤติกรรมการเรียนของเด็กทำให้ทราบว่า พฤติกรรมของครูแบบไหนที่เด็กชอบ และแบบไหนเด็กไม่ชอบ
4. ทำให้ทราบสภาพความเป็นจริงของการสอนภาษาไทยในโรงเรียนว่าทำการสอนกันอย่างไร

5. ทำให้ทราบว่าครูมีความรู้ความเข้าใจในการสอนภาษาไทยมากน้อยเพียงใดโดยสังเกตจากพฤติกรรมการสอน

6. ทำให้ทราบปัญหาต่างๆ ของครู

7. ทำให้มีโอกาสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้บริหารและครูผู้สอน

8. ทำให้มีโอกาสนำวิธีการสอนภาษาไทยแก่ครู

9. ทำให้มีโอกาสนักเรียนและเป็นแนวทางการสอนแก่ครูผู้สอน

10. ทำให้ได้ประสบการณ์ที่ทรงคุณค่าไปใช้ประโยชน์ในการสอนรายวิชาพฤติกรรมการสอนภาษาไทย และการอบรมครูประจำการที่สอนภาษาไทยต่อไป

ในการทำวิจัยนี้ข้าพเจ้ามีความสุขที่ได้สัมผัสกับความบริสุทธิ์ของเด็กๆ บางคนมองดูข้าพเจ้าอย่างตื่นๆ บางคนพอเห็นหน้าก็ยิ้มอ้อยๆ บางคนก็กล้าเข้าหาวิ่งเอางานที่เขาทำมาอวด พอข้าพเจ้าชมว่า เก่งดีมาก สวยแล้ว ทำดีแล้ว ทำถูกหมดรู้สึกว่าเขามีความภาคภูมิใจมาก มีโรงเรียนหนึ่งที่ข้าพเจ้าต้องเข้าไปนั่งสังเกตการสอนตลอดปีการศึกษาจึงคุ้นกับเด็กๆ มากพอเขาเห็นหน้าข้าพเจ้าเขาก็วิ่งเข้ามาหอมล้อมด้วยความดีใจ เสียงสวัสดีครับ สวัสดีค่ะ ดังลั่น ขณะที่นั่งสังเกตการสอนถ้าครูเขาสอนร้องเพลงหรืออ่านทำนองเสนาะไม่ได้เขาก็ขอให้ข้าพเจ้าเป็นวิทยากรสอนเด็กๆ ที่นี้เองพอหมดเวลาจะเลิกก็เลิกไม่ได้เพราะเด็กๆ เขาขอให้สอนต่อ วันหลังพอเจอหน้าเด็กก็มักจะบอกว่า “ครูขำวันนี้ร้องเพลงอีกนะ” สิ่งที่ข้าพเจ้าจำได้ไม่ลืมคือการไปนั่งเก้าอี้ตัวเล็กๆ ของเด็กป.1 ใครที่รู้จักข้าพเจ้าคงจะนึกถึงภาพของข้าพเจ้าออกว่าอ้วนขนาดไหน เก้าอี้ของเด็กข้าพเจ้านั่งได้เพียงครึ่งตัวเท่านั้นใครเห็นก็เป็นภาพที่ตลกดีตั้งนั้นกว่าจะหมดชั่วโมงเนื้อตัวข้าพเจ้าก็ปวดเมื่อยไปหมดแต่ความมุ่งมั่นที่จะศึกษาข้อมูล ทำให้ข้าพเจ้าอดทนจนงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผลการวิจัยปรากฏว่าพฤติกรรมการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของครูที่รู้ตัวล่วงหน้าว่าจะถูกสังเกตการสอนนั้นการจัด

กระบวนการเรียนการสอนพอใช้ได้ ในการสอนมีการใช้สื่อการเรียนการสอนพอสมควรนักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการกระทำกิจกรรมที่ครูเตรียมไว้ นักเรียนและครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน บรรยากาศในห้องเรียนไม่เคร่งเครียดและนักเรียนไม่เบื่อหน่ายในการเรียน

สำหรับครูผู้สอนกลุ่มทักษะภาษาไทยที่ไม่รู้จักตัวล่องหน้าบางท่านก็สอนได้ดีแต่เป็นส่วนน้อย ส่วนใหญ่การเรียนการสอนดำเนินไปในลักษณะมุ่งเน้นให้นักเรียนอ่าน คัด เขียน และทำแบบฝึกหัด ไม่ค่อยมีการใช้สื่อการเรียนการสอน แม้แต่บัตรคำซึ่งเป็นสื่อที่ควรมีใช้ในการสอนก็ไม่ค่อยมี สื่อประเภทกิจกรรม/วิธีการ เช่น เกม เพลง การแสดงบทบาทสมมติ กระบวนการกลุ่ม มีน้อย

ส่วนความคิดเห็นที่ได้จากการตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดกระบวนการเรียนการสอนมีมากมาย เช่น หนังสือเรียนมีเนื้อหามากเกินไป และยากสำหรับเด็ก ปานกลาง-อ่อน ครูผู้สอนไม่มีแผนการสอนรายชั่วโมง ไม่มีเวลาทำสื่อร้องเพลงไม่ได้ ไม่มีเทปเพลง อ่านทำนองเสนาะไม่ได้ เป็นต้น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับความต้องการของครู มีการเสนอให้จัดการอบรมในเรื่องการจัดทำสื่อการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย เพลงประกอบ การสอนภาษาไทย การวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ ภาษาไทย เทคนิคการสอนอ่าน-เขียน การอ่านทำนองเสนาะบทร้อยกรอง การใช้เกมในการสอนภาษาไทย เทคนิควิธีการใหม่ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการสอน

จากการไปคลุกคลีเป็นเวลานานเช่นนี้ทำให้ข้าพเจ้ามองออกว่า ครูผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการสรรค์สร้างเด็กให้เป็นบุคคลากรที่มีคุณภาพของชาติ ควรมีการปรับปรุง พัฒนาระบบการเรียนการสอนอย่างจริงจัง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการสอนภาษาไทย ในการสังเกตการสอน ข้าพเจ้าพบว่าครูส่วนใหญ่เน้นเรื่องอ่าน คัด เขียน ขาดสื่อการเรียนการสอน ขาดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกทักษะ พัฒนาระบบการคิด กลุ่ม

สัมพันธ์การร้องเพลง และเล่นเกมภาษาไทย เมื่อการสอนเป็นเช่นนี้การที่จะให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อภาษาไทย รักภาษาไทย รักการอ่าน มีความเข้าใจหลักเกณฑ์ทางภาษา และใช้ภาษาในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นเรื่องลำบากมาก เป็นที่ทราบกันอยู่แก่ใจว่า เด็กส่วนใหญ่ไม่ชอบเรียนภาษาไทย แม้แต่ผู้ใหญ่ที่มีภาระงานทำกันแล้วเมื่อถามว่า “สมัยที่คุณเป็นนักเรียนชอบเรียนภาษาไทยหรือไม่” คำตอบส่วนใหญ่คือ “ไม่ชอบ” และถ้าถามต่อไปว่า “เพราะอะไร” คำตอบที่พรั่งพรูออกมาคือ “น่าเบื่อ เนื้อหายาก อาจารย์สอนไม่รู้เรื่อง” ในเมื่อคนส่วนใหญ่มีความรู้สึกต่อการเรียนภาษาไทยเหมือนยาหม้อใหญ่เช่นนี้แล้ว ภาษาไทยที่เป็นภาษาประจำชาติเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทยจะเฟื่องฟูได้อย่างไร

จากข้อมูลเหล่านี้จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าครูเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็ก บทบาทของครูสามารถเสริมสร้างเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนได้ทั้งด้านบวกและด้านลบ ถ้าครูเป็นบุคคลที่รักการสอนขยันจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างสนุกสนานเด็กก็จะอยากเรียนและรักภาษาไทย นอกจากนี้ครูจำเป็นต้องตรวจแบบฝึกหัดของเด็กทุกครั้งอย่างละเอียด

ถี่ถ้วน แกไขข้อบกพร่องการเขียนของเด็กทั้งในด้านความถูกต้องของข้อความ การสะกดคำ ตรวจการเขียนให้ตำแหน่งของสระ วรรณยุกต์ถูกต้อง การที่ครูมีอารมณ์แจ่มใสอ่อนโยน รักเด็ก และเข้าใจธรรมชาติของเด็ก มีความเอื้ออาทรต่อเด็กทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าตนเองได้รับความรักความอบอุ่นเหมือนได้รับจากบิดามารดามีส่วนสำคัญในการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้น่ารื่นรมย์ เด็กระดับประถมศึกษาเปรียบเสมือนผ้าขาวแล้วแต่ครูจะแต้มสีสันทให้ผ้าสวยงามหรือมีดดำ ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จึงควรพิถีพิถันในการคัดเลือกครูที่มีคุณภาพสอนภาษาไทย เพราะภาษาไทยไม่ใช่เป็นวิชาที่ใครๆก็สอนได้แต่ภาษาไทยเป็นวิชาที่ต้องใช้กลวิธีการสอนหลากหลายในการถ่ายทอดความรู้ให้เด็กเกิดความประทับใจในครูผู้สอน รักภาษาไทย และอยากเรียนภาษาไทย ดังนั้นครูผู้สอนภาษาไทยจึงควรเป็นบุคคลที่มีความรักในวิชาภาษาไทยเป็นแม่แบบที่ดีในการใช้สำนวนภาษา และออกเสียงภาษาไทยได้ถูกต้องชัดเจน อดทนต่อการปรับแก้พฤติกรรมที่บกพร่องของนักเรียน ติดตามสังเกตให้เด็กเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น พัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการสอน โดยการสอนภาษาไทยใน

ลักษณะให้เด็กเกิดความรู้ ทักษะ ค่านิยม การจัดการ และปลูกฝังนิสัยเด็กให้รักการอ่านก็จะเป็นประโยชน์แก่เยาวชนและประเทศชาติมากที่สุด

**ใครเอ่ยที่ เป็นผู้สรรค์สร้าง
ชี้นำทางความคิดจิตสดใส
ฟัง พูด อ่าน เขียน ร่ำเรียนไป
กระบวนการหลากหลายฝึกชำนาญ
สอนเยาวชนให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์
เพิ่มพูนวิชาการจนแตกฉาน
นำความรู้ไปใช้อย่างเชี่ยวชาญ
ผู้ยิ่งใหญ่ท่านนั้นก็คือครู**

การใช้เพลง ประกอบการเรียนการสอน

ผศ.พิทยา รุ่งราตรี

ความนำ

เป็นที่ยอมรับกันในวงการศึกษาทั่วไปว่าการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศ และการนำกิจกรรมหลาย ๆ อย่างมาประกอบบทเรียน โดยไม่ซ้ำซากกับของเดิมมากนัก เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งที่จะคงระดับความสนใจในตัวผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนไว้ได้เป็นอย่างดี และการหาวิธีการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศในการเรียนการสอน หรือทบทวนวิชาการต่าง ๆ นั้น มีวิธีการมากมายที่สามารถทำได้ ซึ่งวิธีการที่สามารถเพิ่มความสนใจ ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ความแปลกใหม่ และให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนอย่างหนึ่งก็คือ "การใช้เพลง" ประกอบการเรียนการสอน นั่นเอง

ความหมายของเพลง

มีผู้ให้ความหมายของเพลงไว้หลายอย่าง กล่าวคือ

1. มานิต มานิตเจริญ (2519:678) ให้ความหมายว่าเพลงคือ ลำนำ ทำนอง ทำนองดนตรี คำขับร้อง กระบวนวิธีร้อยราอาวุธ ชื่อการร้องแก่กัน
2. ราชบัณฑิตยสถาน (2530:601) ให้ความหมายของเพลงไว้ว่า เพลงคือ ลำเนียง ขับร้อง ทำนองดนตรี กระบวนจำตาบ เป็นต้น
3. นิวเฟลด์ท และกูราลนิก (Neufeldt and Guralnik: 1978) ให้ความหมายของเพลงไว้ดังนี้
 - 3.1 การกระทำหรือศิลปะของการขับร้อง
 - 3.2 ดนตรีที่บรรเลงหรือแต่งขึ้นเพื่อบรรเลงเพลง
 - 3.3 คำประพันธ์ หรือร้อยกรองที่แต่งไว้สำหรับขับร้อง เช่น คำโคลง หรือโคลงที่แสดงความรู้สึก

3.4 เสียงดนตรีที่บรรเลงเพลง

จากความหมายของเพลงดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่า เพลงหมายถึงบทร้อยกรอง ลำนำหรือเสียงของดนตรีที่สร้างขึ้นมา โดยใส่เนื้อร้อง ทำนองไว้ เพื่อขับร้องหรือบรรเลงหรือขับร้องประกอบดนตรีของมนุษย์นั่นเอง

ปัจจุบัน การใช้เพลงประกอบการเรียนการสอน ถือเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา (Educational Innovation) อย่างหนึ่งในวงการศึกษาของไทยเรา

ประวัติความเป็นมาของเพลงประกอบการเรียนการสอน

มนุษย์เรามีอารมณีสุนทรีย์เกี่ยวกับเรื่องดนตรีและการร้องเพลงมาช้านานแล้ว เมื่อมนุษย์มีอารมณ์ต่าง ๆ ก็ถ่ายทอดอารมณ์เหล่านั้นมาทางเครื่องมือนดนตรีซึ่งบางอย่างมนุษย์มีติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ได้แก่ อวัยวะทำเสียงต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวตามธรรมชาติ เช่น ปากอาจทำเสียงสูง กลาง ต่ำ แบบต่าง ๆ ได้ มือ เท้าอาจใช้ตี เคาะ กระทับ หรือทำเสียง และจังหวะต่าง ๆ กัน เมื่อมีภาษาพูด ก็นำเอาคำในภาษามาเรียบเรียงกันให้มีสัมผัสและจังหวะ ทำนอง จนกลายเป็นบทเพลงขึ้นมา ระยะเวลาต่อมา เมื่อมีการประดิษฐ์เครื่องมือนดนตรีขึ้นก็รู้จักนำภาษาดนตรีมาผสมผสานกันกับเพลงที่คิดขึ้นเพื่อทำให้บทเพลงมีความประสมกลมกลืน ไพเราะและสมบูรณ์มากขึ้น ต่อมาการแสดงของมนุษย์ด้านเพลงจึงเกิดขึ้นมากมาย เช่น เพลงเท่กลม เพลงปลอบโยน เพลงรัก เพลงปลุกใจ เพลงพื้นเมือง และเพลงทางวิชาการ เป็นต้น

ในราวพุทธศตวรรษที่ 23 - 24 นักการศึกษาชาวตะวันตก ชื่อ Frederic Frobel ได้มีส่วนสนับสนุนให้

นำดนตรีเข้ามาประกอบการเรียนการสอน โดยมีความเชื่อว่า เพลงและดนตรีช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมไปพร้อม ๆ กัน

สำหรับประเทศไทยเรานั้น ดนตรีและการขับร้องเพลง ได้มีบทบาทที่ยิ่งใหญ่อยู่ในชนบทประเพณี และวัฒนธรรม ของคนไทยมาช้านานแล้ว เรามีการนำดนตรีและการร้องเพลง มาใช้ในงานพิธีต่าง ๆ เช่น งานบวช งานแต่งงาน การโกนจุก และงานฉลองต่าง ๆ อยู่เสมอ

ในวงการศึกษาระยะหลังของกรุงรัตนโกสิน ได้มีนักการศึกษาและครูไทยนำบทเพลงและดนตรีเข้ามาเป็น สื่อประกอบการเรียนการสอนขึ้น ซึ่งบางท่านเชื่อว่าคงเริ่มมี การแต่งเพลงกันในสมัยรัชกาลที่ 8 โดยเริ่มแต่งเพลงง่าย ๆ สำหรับใช้ประกอบการเรียนการสอนกันมากขึ้น

ประโยชน์ของการใช้เพลงประกอบการเรียนการสอน

เพลงมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก นอกจากจะช่วยเพิ่มความสุขเพลิดเพลินแก่ผู้เรียนและผู้สอนแล้ว เพลงที่รับการคัดเลือกดี ยังอาจช่วยในการเรียน การสอนได้หลายอย่าง ซึ่ง Maria Eugena Monreal (1982:44) แห่ง Instituto Penafloreda of San Sebalian ประเทศสเปน กล่าวถึงประโยชน์ของเพลงที่นำมาประกอบการเรียนการสอน ไว้หลายประการคือ

1. ช่วยเพิ่มบรรยากาศที่แปลกใหม่แก่บทเรียน
2. ช่วยเพิ่มความสุขสนานเพลิดเพลินให้แก่บทเรียน เพราะฉะนั้นจึงเป็นเครื่องมือช่วยจูงใจ (Aids motivation) ด้วย
3. เป็นกิจกรรมการประสานเสียงตามธรรมชาติ ซึ่ง

แตกต่างไปจากการท่อง อ่านหรือฟังตามปกติวิสัย

4. ทำให้ผู้เรียนทั้งชั้นร่วมกิจกรรม และช่วยเพิ่มความรับผิดชอบอันสูงยิ่งร่วมกันทั้งชั้น (Involves the whole class and promotes maximum participation)

5. ช่วยให้ผู้เรียนจดจำด้านภาษาและเนื้อหาได้ดี เนื่องจากทำนองและจังหวะของเพลง จะช่วยให้จำคำต่าง ๆ และเนื้อหาได้ดีขึ้น

6. ช่วยในการเสริมแรงที่มีคุณค่า (Valuable Reinforcement) แก่ผู้เรียน

นอกจากประโยชน์ของการใช้เพลงดังกล่าวข้างต้นแล้ว อาจกล่าวได้ว่า เพลงที่ได้รับการคัดเลือกดีแล้ว มีประโยชน์ ต่อการเรียนการสอนอีกมากมาย สามารถนำมาสอนได้ ครอบคลุมถึงจุดประสงค์ทุกด้านของการเรียนการสอน คือ

1. ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เพลงสามารถนำมาประกอบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริม หรือสรุปความรู้ด้านพุทธิพิสัย คือ ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ ได้เป็นอย่างดี เช่น ใช้เพลง “กระบวนการบริหาร 5 ขั้นตอนของ Sears หรือ “เพลงสื่อการเรียนการสอน” ฯลฯ

เพลงประกอบการบริหาร 5 ขั้นตอน ของ Sears

<p>เนื้อร้อง พัทยา รุ่งราตรี อันท่าน Sears ทำขึ้นแห่งกระบวนการ และขั้นต่อไป ขั้นสามคือหรือคือ Directing ขั้นสี่นั้นขอ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญ อีกห้าขั้นนั้น เรียก Control เดิม i-n-g</p>	<p>ทำนอง กุหลาบเวียงพิงค์ พูดถึงเรื่องบริหาร อย่างหนึ่งนั่นคือขั้น Planning ท่านก็ใช้ Organizing สำคัญอย่างยิ่งควรมี Coordinating นั้น ต้องประสานงานจึงจะดี ควบคุมงานนั้นแหละนะพี่ จำไว้ให้ตีเกิดเคย</p>
---	--

เพลงสื่อการเรียนการสอน

เนื้อร้อง พิทยา รุ่งราตรี	ทำนอง น้ำตาเจ้าหุ่ย
เมื่อก็ูลุงจร	แกหันไปถามป่าผอน
อะไรคือ "สื่อการสอน"	ไหว้วอนให้ช่วยอธิบาย
คุณป่าบอกลุง	เรื่องมันไม่ยุ่ง.....ง่ายตาย
สื่อ คืออะไรก็ได้	ที่ครูท่านใช้ช่วยสอนศิษย์ตน
หนึ่งนั่น "เครื่องมือ"	เขาเรียกประเภท "สื่อใหญ่"
เช่นอุปกรณ์เครื่องฉาย-	สไลด์และภาพยนตร์(ฯลฯ)
สอง "วัสดุ"	เช่นภาพน้ำพุ-ฝั่งชล
แผ่นฟิล์ม แผนภูมิ รูปคน	ของจริง หุ่นยนต์ ผลไม้จำลอง
(ฯลฯ)	
สาม "วิธีการ"	นั้นใช้เทคนิคต่างๆ
เช่นการแสดงบางอย่าง	ท่าทาง สาธิต ทดลอง (ฯลฯ)
สื่อที่บรรยาย	ย่อมมีมากมายก่ายกอง
เมื่อฟังแล้วจงไตร่ตรอง	อาจฝึกอาจลองรอบรู้ได้สิ้น

2. ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)

เพลงสามารถนำมาส่งเสริมพัฒนาการด้านทักษะพิสัย คือ ด้านการปฏิบัติ ทักษะ ความชำนาญ ได้หลายอย่าง เช่น การออกเสียงทางภาษา (Pronunciation, Stress, Rhythm Intonation) การเรียนรู้ศัพท์ รวมทั้งเรียนรู้ การขับร้องเพลง เป็นต้น เช่น เพลง Row Your Boat และเพลง Daisy-Bell ฯลฯ

เพลง Row Your Boat

Row, Row, your boat
Gently down the stream.
Merrily, merrily, merrily, merrily
Life is but a dream.

เพลง Daisy-Bell

Daisy, daisy
Give me your answer true.
I'm half crazy,
All for the love of you.
It won't be a stylish marriage.
I can't afford a carriage.
But you'll look sweet,
Upon the seat,
Of a bicycle built for two.

3. ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เพลงหลาย

เพลงสามารถนำมาเสริมพัฒนาการด้านจิตพิสัยให้ผู้เรียน เกิดเจตคติที่ดีต่อบทเรียน ผู้สอน สถาบันการศึกษา สถานที่ ฯลฯ เช่น เพลงเซียงราย และ เพลงพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น

เพลง เซียงราย

เนื้อร้อง พิทยา รุ่งราตรี	ทำนอง ส่วนเกิน
เยี่ยม เมืองเซียงราย	ซึ่งใจไม่อยากจากจร
เคยได้ไปพักผอน	เวียงแก่น ย้อนมาแล้ว
พาน เทิง เวียงชัย	แม่สรวย แล้วไป เวียงป่าเป้า
แม่จัน แม่แจ่ม แม่ลาว	แม่สาย เล่าชวนฝัน
พญาเม็งราย	โฉโลเกินกว่าจันรรจ์
เซียงของ	นั่นตรึงตรา
จาก เซียงแสน ไป	ยังซึ่งในคุณค่า
ป่าแคด ได้มา	สมอุราไม่เลื่อน

เพลงพระนครศรีอยุธยา

เนื้อร้อง พิทยา รุ่งราตรี	ทำนอง แม่สะเรียง
นายลหนักหนา	อยุธยาเมืองกรุงเก่า
เมืองหลวงของปวงไทยเรา	เมื่อก่อนเก่าที่ผ่านมา
อำเภอสิบหกแห่งมี	ภาษี บ้านแพรง เสนา
พระนครศรีอยุธยา	แล้วมา บางซ้าย บางไทร
นครหลวง เรื่อยไป บางบาล	
ไปเที่ยว ลาดบัวหลวง	หัวใจยังห่วงถึง บางปะหัน (ข้า)
ผักไห่ เจ็ดจีน	บางปะอิน แสนพิลาส
วังน้อย จำอย่าขาด	มหาราช ไม่ไกลกัน
อุทัย เคยได้มาเยือน	ติดเดือนเกินกว่าจันรรจ์
ท่าเรือ พร้อมพลัน	สมดังโฆษจันนำชม
สุดแสน ภิรมย์ในฤดี	
โอ้ออยุธยา ชื่อดังก้องหล้ามานานหลายปี (ข้า)	

โอกาสในการใช้เพลงประกอบการเรียนการสอน

ผู้สอนสามารถนำเอาบทเพลงไปใช้ประกอบการเรียน การสอนในโอกาสต่างๆ ได้หลายโอกาส เช่น

1. ใช้ประกอบการเรียนการสอนสำหรับผู้เริ่มเรียน เพื่อช่วยทำให้ผู้เริ่มเรียนเกิดความเพลิดเพลิน มีเจตคติที่ดีต่อบทเรียน และมีความพร้อมที่จะเรียนต่อไป

2. ใช้ในการนำเข้าสู่บทเรียน โดยอาศัยเพลงเป็นสื่อ ในการสร้างความสนใจให้ผู้เรียนเกิดความต้องการหรืออยาก เรียนในเรื่องที่ผู้สอนจะลงมือสอน

3. ใช้ในขั้นของการดำเนินการสอน โดยที่เพลงที่มีเนื้อหาตรงกับบทเรียนที่กำลังเรียนอยู่ เป็นสื่อในการช่วยอธิบายเนื้อหา หรือทบทวนเนื้อหาของบทเรียนที่ผู้สอนต้องการให้ ขั้นนี้ผู้สอนให้ผู้เรียนทำกิจกรรม โดยร่วมกันร้องเพลง พร้อมกับแสดงท่าทางประกอบด้วย ก็จะทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความสนุกสนาน มีความประทับใจและจดจำเรื่องราวต่างๆ ที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น

4. ใช้ในขั้นสรุปบทเรียน เป็นการสร้างความคิด ความเข้าใจ สาระสำคัญๆ ของเรื่องที่เรียนจากบทเพลง ทำให้จดจำเนื้อหาได้แม่นยำและนานวันขึ้น อีกทั้งอาจจะเป็นคติสอนใจบางอย่างแก่ผู้เรียนอีกด้วย

หลักการเลือกเพลงประกอบการเรียนการสอน

การเลือกเพลงประกอบการเรียนการสอน นับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก ดังนั้นผู้สอนจึงควรรู้หลักในการเลือกเพลงให้เหมาะสมกับสภาวะการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งในการเลือกเพลงดังกล่าวมีหลักดังนี้

1. เลือกเพลงที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนโดยตรง (ถ้ามี) เช่น สอนเรื่อง “การปลูกพืชสวนครัว” ก็ใช้ “เพลงปลูกพืชสวนครัว” หรือถ้าสอนเรื่อง “จังหวัดสุพรรณบุรี” ก็ใช้ “เพลงจังหวัดสุพรรณบุรี” เป็นต้น

2. ถ้าไม่มีเพลงที่ตรงกับเนื้อหาของบทเรียนโดยตรง ผู้สอนควรเลือกเพลงสั้นๆ สนุกๆ ซึ่งผู้เรียนทุกคนหรือส่วนใหญ่ร้องได้ หรือได้เรียนรู้มาแล้วในชั่วโมงซ้ำร้องดนตรี ไม่ต้องฝึกหัดกันใหม่

ข้อเสนอแนะในการใช้เพลงประกอบการเรียนการสอน

การใช้เพลงเพื่อสร้างความสนใจ และเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนนั้น มีนักการศึกษาบางท่านได้ให้ข้อเสนอแนะไว้หลายอย่าง เช่น

1. ซลिया ลิมเปียกร และคณะ (2520:5) ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้เพลงประกอบบทเรียนไว้ดังต่อไปนี้คือ

1.1 ควรควบคุมเสียงร้องเพลงของผู้เรียนมิให้ดังเกินควรจนรบกวนห้องข้างเคียง

1.2 ควรเลือกเพลงให้เหมาะสม ไม่มุ่งสอนเพลงใหม่ที่ไม่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับบทเรียน

1.3 ไม่มุ่งฝึกทักษะในการร้อง ทั้งด้านความไพเราะหรือความถูกต้องในโอกาสนี้

1.4 ควรให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสร่วมร้องเพลง และทำท่าทางประกอบมิใช่ทำกิจกรรมอยู่เพียงคนเดียวหรือกลุ่มเดียว

2. ปาริชาติ วชิรรัตนภาพ และคณะ(2519:ค-ง) ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีใช้เพลงประกอบบทเรียนไว้ ดังนี้

2.1 พิมพ์เนื้อเพลงให้ผู้เรียน และเขียนแผนภูมิติดบนกระดานดำ (ถ้าเนื้อเพลงไม่ยาวนัก) อาจใช้สีสลับกันบ้าง ให้ดึงดูดตาผู้เรียน หรืออาจขีดเส้นดำใต้ประโยคที่ควรสนใจเป็นพิเศษ ในชั้นเล็กๆ เช่น ป.1-ป.2 อาจติดภาพหรือวาดภาพประกอบไว้ในเพลงบ้าง เพื่อให้ดูสวยงามและน่าสนใจยิ่งขึ้น

2.2 ให้ผู้เรียนอ่านเนื้อเพลงทั้งหมดก่อน โดยผู้สอนอธิบาย หรือช่วยกันอภิปรายเนื้อเพลงให้เข้าใจ อาจให้ผู้เรียนสะกดคำยากบ้าง

2.3 ผู้สอนร้องเพลงให้ฟัง หรือถ้าใช้เทปเพลงก็เปิดให้ฟัง 1-2 ครั้ง แล้วให้ผู้เรียนร้องตามพร้อมกันทีละวรรค ทีละท่อนและทั้งหมด 1-2 ครั้ง

2.4 ให้ผู้เรียนปรบมือตามจังหวะเพลง อาจใช้เคาะจังหวะ เช่น ไม้ ฉิ่ง ฯลฯ ช่วยทำให้จังหวะสนุกครึกครื้นมากขึ้น บางเพลงอาจให้ผู้เรียนทำท่าทางประกอบตามเนื้อเพลง ออกไปรำ กระโดด ฯลฯ ท่าทางประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้สอนช่วยแนะนำหรือให้ผู้เรียนลองคิดเองบ้าง เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน และช่วยให้เกิดความหมายแก่บทเพลงนั้น ๆ ยิ่งขึ้น และช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ๆ มากขึ้น ในกรณีที่ร้องเป็นหมู่

2.5 ให้ผู้เรียนคัดเนื้อเพลงลงสมุด ถ้ามีเวลาจะวาดภาพประกอบเนื้อเพลงก็ได้ ตามความสนใจ ความถนัดและความสามารถของนักเรียนเอง ควรลงทบทวนบทเพลงนั้นอีกในยามว่าง หรือใช้แผนภูมิเพลงช่วยในการทบทวนเนื้อหาวิชานั้น ๆ ได้

3. ภิญญา บุญทอง (2528:12) ให้ข้อเสนอแนะในการใช้เพลงประกอบการเรียนการสอนให้ได้ผลดี โดยให้ผู้สอนดำเนินการตามขั้นตอนที่เรียกว่า “บันได 6 ขั้นของการสอนเพลง” ดังนี้ คือ

3.1 เลือกเพลงให้เหมาะสมกับเนื้อหา จุดประสงค์ของบทเรียนและเวลาที่จะสอน

3.2 เขียนเนื้อเพลงลงบนกระดานดำ หรือแผนภูมิ จัตุวรรคตอนตามจังหวะเพลง หากภาพมาติดประกอบและอาจใช้อักษรสีต่างๆ กันเป็นวรรค

3.3 แบ่งกลุ่มผู้เรียน ให้อ่านเนื้อเพลงกลุ่มละวรรค หรือกลุ่มละตอนสลับกัน ผู้สอนกับผู้เรียนร่วมกันอภิปรายความหมายของเนื้อเพลง

3.4 เปิดเทปบันเสียง หรือผู้สอนร้องให้ผู้เรียน ฟังตลอดเพลง 1-2 เทียว

3.5 ผู้สอนร้องนำให้ผู้เรียนร้องตามทีละวรรค 2-3 เทียว

3.6 ให้ผู้เรียนร้องพร้อมๆ กันโดยฝึกเคาะจังหวะ และทำท่าทางต่างๆ ประกอบการร้องด้วย

4. Maria Eugena Monreal (1982:45) ให้คำแนะนำบางประการ (Some Words of advice) เกี่ยวกับการใช้เพลงไว้ว่า เมื่อผู้สอนเลือกเพลงเป็นส่วนหนึ่งของบทเรียน จะต้องตระหนักไว้เสมอถึงองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ

4.1 คุณภาพของเครื่องบันทึกเสียง และความแจ่มใสชัดเจนของเสียงร้อง

4.2 ระดับภาษาที่ใช้ในเพลง ควรได้มาตรฐาน คือสำเนียงง่าย คำศัพท์ที่ใช้ไม่ยากหรือแปลกหูจนเกินไป

4.3 ความนิยมในบทเพลง ผู้สอนควรหาทำนองเพลงต่างๆ มาเปลี่ยนบรรยากาศบ้าง เพื่อขจัดความจำเจ ซึ่งอาจทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย และเพื่อให้ทันสมัยนิยมด้วย

สิ่งสำคัญที่สุดอีกประการหนึ่งก็คือ ผู้สอนต้องไม่คิดว่าเพลงเป็นเรื่องที่สอนง่ายจนเกินไป ในการที่จะได้รับคุณค่าสูงสุดจากเพลง และการที่จะเอาเพลงรวมไว้เป็นส่วนหนึ่งของบทเรียน ผู้สอนจะต้องมีการเตรียมตัวแสดงและฝึกหัดทำนองเดียวกับการเตรียมวัสดุอุปกรณ์การสอนประเภทอื่นๆ และเมื่อมีการสอน หรือทบทวนบทเรียนสิ้นสุดลง ควรให้ผู้เรียนร่วมร้องเพลง และยัวยุ (Encourage) ผู้เรียนให้ร้องเพลงด้วยกันทุกคน เพื่อความพร้อมเพรียงกันของผู้เรียน และเพื่อกระตุ้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมในบทเรียนอย่างแข็งขัน (Active participation) มิใช่ให้ผู้เรียนเพียงคนเดียวคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้นที่มีส่วนร่วมดังกล่าว

¹เมืองสุพรรณฯ หมายถึง เมืองสุพรรณบุรี

²เดิมบางฯ หมายถึง เดิมบางนางบวช

ตัวอย่างเพลงประกอบการเรียนการสอนอื่น

เพลง เทคนิคการเร้าความสนใจ

เนื้อร้อง พิทยา รุ่งราตรี	ทำนอง กุหลาบเวียงพิงค์
เทคนิคที่เรา-	ใช้เร้าความสนใจ
นั้นหนาหม้อยู่มากมาย	เลือกมาใช้อย่าได้หวั่นเกรง
เช่น เล่าเหตุการณ์	เล่านิทาน เรื่องสั้น ครั้นโครง
อีก สาธิต เล่นเกมส์ บทเพลง	เร้าเร่ง ให้ใจไม่ไปตาม
อีกพวก อุปกรณ-	การสอนนั้นเป็นสื่อกลาง
แสดงบทบาททำทาง	ตั้งปัญหา สนทนา โต้ถาม
เทคนิคใดๆ	เลือกใช้ไปปมมีไผ่ห้าม
โปรดลองใช้และลองติดตาม	ให้เด็กงอกงามดีเอย

เพลง วิธีการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน

เนื้อร้อง พิทยา รุ่งราตรี	ทำนอง อุทยานดอกไม้
การใช้สื่อการเรียนการสอน	
จงอย่าอวดฤทธิ์หนทางนั้นมีมากมาย	
มาเป็น บทนำ ส่งเสริมในการเร้าใจ	
อีกทั้งช่วยไซ อธิบายบทเรียน	
ยังอาจ ช่วยขยายความรู้	
หรืออาจ ช่วยสรุปเนื้อหาวิชาที่เรียน	
เป็นการทดสอบความรู้ ของผู้เรียน	
จงอย่าปวดเคียรพากเพียรไปเกิดคุณครู	

เพลง ปลุกพืชสวนครัว

เนื้อหา พิทยา รุ่งราตรี	ทำนอง ปู่ไช่-โก๋หลง
ปลุกพืชสวนครัว	ไม่ต้องกลัวพืชผักจะแพง
ปลุกตำลึงและผักแพง	ไว้แกงช่างอร่อยดี
ผักบุ้งคะน้า	โหระพาอีกกระหล่ำปลี
ผักกาดและผักชี	ปลุกไว้ที่ข้างเรือนเรา
อีกบวบตะไคร้	พริกไทย มะกรูด มะนาว
ปลุกกระเทียมและกระเพรา	บ้านเรามีผักมากมาย
ไม่ต้องซื้อหา	ชิง ช่า บัวบก กระชาย
ปลุกกินแสนสบาย	ค่าใช้จ่ายประหยัดจริง ๆ

เพลง สุพรรณบุรี

เนื้อร้อง พิทยา รุ่งราตรี	ทำนอง เฮอร์หรือเปล่าประยุกต์
เฮอร์หรือเปล่า	ว่าเราได้เยือนสุพรรณ
อยากจะบอกให้รู้จักัน	ว่า เมืองสุพรรณฯ หนึ่งไม่มีสอง
จาก เดิมบางฯ¹	เรือมาจน สองพี่น้อง
หากไปเยี่ยม อู่ทอง	รับรองไม่ลืมสุพรรณ
สามชุก คอนเด้ย	ก็มีแต่ความสดใส
อีกทั้ง ด่านช้าง ไร่	หนองหญ้าไซ สุดจะสรร

จาก **บางปลาหมอ**
ฝากใจไว้สุพรรณ

เรื่อยมาถึง **ศรีประจันต์**
นิรันดร์ไม่ลืมได้เลย

บรรณานุกรม

เพลง Concept

เนื้อร้อง พิทยา รุ่งราตรี ทำนอง ลอยกระทงประยุกต์
"Concept" คำเดียวนี้ ไทยเรามีคำบัญญัติ
"สังกัป" "มโนทัศน์" ตามถนัด นิยมกัน
"ความคิดรวบยอด" ไชรั บางท่านใช้ "สาระสำคัญ"
"มโนภาพ" "แนวคิด" นั้น "มโนมิติ" มิลืมเลียน

จุดมุ่งหมายของการประเมินผล

เนื้อร้อง พิทยา รุ่งราตรี ทำนอง สังขารา
ประเมินผลมีจุดมุ่งหมายอยู่หลายอย่าง

หนึ่ง ทาทางวัดดูรู้แค่ไหน

สอง พยากรณ์การเรียนรู้อันต่อไป

สาม วินิจฉัยแก้บกพร่องของการเรียน

สี่ เพื่อประโยชน์บริหารการศึกษา

ห้า ให้เกิดความก้าวหน้าไม่ปวดเศียร

หก ผู้ปกครองได้ผลประโยชน์

เจ็ด ผู้เรียนทราบผลที่ตนทำ

แปด ประสิทธิภาพของครูผู้สอนสั่ง

เก้า มุ่งหวังแนะแนวให้ไม่ถล่ำ

สิบ เพื่อค้นคว้าวิจัยให้จดจำ

ที่แนะนำนั้นหนาอย่าลืมเอ๋ย

เพลง ลักษณะของแบบทดสอบที่ดี

เนื้อร้อง พิทยา รุ่งราตรี ทำนอง ตะลุง
แบบทดสอบจะบอกคุณพี่ ลักษณะที่ดีมีสิบประการ
หนึ่งต้องให้ **เที่ยงตรง** ตามจุดประสงค์ที่เราต้องการ
ข้อสอง **เชื่อถือได้**มัน (ซ้ำ) อีกข้อสามนั้นต้อง **ยุติธรรม**
สี่ **ย้ายเป็นเยี่ยงอย่าง**
และช่วยสรรค์สร้างทำท่ายให้ทำ
ข้อห้าคือ**เจาะจง** ผู้สอบไม่งงแจ้งเรื่องที่ถาม
หกนี้ข้อ**จดจำ** (ซ้ำ) นั้นคือมีความเป็น **ปรนัย**
เจ็ดจะบอกให้ท่านทราบ คือ **ประสิทธิภาพ** สำคัญยิ่งใหญ่
แปดนั้นจะบอกพี่ คือ **ความพอดี** ไม่ยากไม่ง่าย
เก้าถาม **ลึกซึ้ง** ใช้ได้ (ซ้ำ) ข้อสิบนั้นไชรั **อำนาจแจกแจง**

ชลิตา ลิ้มปิยากร และคณะ. "แนวการฝึกทักษะการแก้ความสนใจ"
ใน **โครงการสอนแบบจุดภาค**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว, 2520.

ปรีชาต วชิรรัตนานภาพ และคณะ. **เพลงประกอบการเรียนการสอน
วิชาภาษาไทย**. (อัดสำเนา) 2519.

พิทยา รุ่งราตรี. **เพลงเพื่อการศึกษา "อำเภอใน 78 จังหวัดของไทย"**.
พระนครศรีอยุธยา : สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา,
2534.

มานิต มานิตเจริญ. **พจนานุกรมไทย**. กรุงเทพมหานคร :
กรุงสยามการพิมพ์, 2519.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพ
มหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2530.

Maria Eugena Monreal. "How I Use Songs" in **English Teaching
Forum**. Twentieth anniversary, Number 3, July 1982.

Neufeldt, Victoria and Guralnik, David B. **Webster's New World
Dictionary of American English**. New York : Prentice
Hall, 1994.

การปฏิรูปการฝึกหัดครู ของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ

มศ.เจริญ แสกกักดิ์

ภูมิหลังจากวิทยาลัยครูสู่สถาบันราชภัฏ

การปฏิรูปการฝึกหัดครู ในความหมายทางกว้าง หมายถึง การปฏิรูปการฝึกหัดครูของชาติเป็นองค์รวม เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนแรกของการผลิต ไปจนถึงขั้นตอนสุดท้าย ในกระบวนการผลิตครูของสถาบันการผลิตครู ทุกระดับ ทุกสังกัด รวมไปถึงการพัฒนาครูประจำการ และราชวิทยาลัยครุศาสตร์ อีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539 : 13)

แต่การปฏิรูปการฝึกหัดครูและ/หรือการผลิตครู ที่จะกล่าวต่อไปนี้ เป็นความหมายในทางแคบ เฉพาะในส่วนที่คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏรับผิดชอบโดยตรงและ/หรือโดยอ้อมเท่านั้น มิได้กล่าวล่วงไปถึงสถาบันการฝึกหัดครูอื่น ๆ แต่อาจกล่าวถึงองค์การหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินการในการผลิตครูของคณะครุศาสตร์บ้างเท่าที่จำเป็น และถ้ากล่าวถึงคณะครุศาสตร์ก็หมายถึงคณะครุศาสตร์ในสถาบันราชภัฏเท่านั้น

ย้อนอดีตไปเล็กน้อย (2518) จากที่มีเหตุผลว่า เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายขยายและปรับปรุงการศึกษาทุกระดับให้กว้างขวางและคุณภาพดียิ่งขึ้น ในการนี้จะต้องผลิตครูระดับสูง เพื่อสนองนโยบายดังกล่าวประกอบกับในปัจจุบันปรากฏว่า วิทยาลัยครูในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคได้เจริญก้าวหน้า ถึงขั้นที่สามารถดำเนินการเปิดสอนถึงระดับปริญญาได้ จึงได้ตราพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 ขึ้น โดยให้วิทยาลัยครูจัดการศึกษาและผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี

ส่งเสริมวิชาชีพและวิทยฐานะของครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ แม้จะมีการยกฐานะสถาบันการฝึกหัดครูเป็นวิทยาลัยครู 36 แห่งไม่พร้อมกัน (บางแห่ง 2518, 2519 และ 2520) แต่กล่าวได้รวมๆ ว่า การจัดการศึกษาในวิทยาลัยครูช่วงนี้ ผลิตครูได้ถึงระดับปริญญาตรีและจัดการศึกษาอยู่เพียงด้านเดียว คือ การผลิตครูระดับปริญญาตรี และแม้ว่าจะมีคณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และบางแห่งมีคณะอุตสาหกรรมศิลป์อยู่แล้วก็ตาม คณะต่างๆ ยังร่วมกันผลิตบัณฑิตครูทั้งสิ้น (กรมการฝึกหัดครู , 2525) ต่อมา มีเหตุผลเนื่องจากในระยะเวลาที่ผ่านมา รัฐบาลมีนโยบายขยายการศึกษาในระดับประถมศึกษา ทำให้เกิดความต้องการครูเป็นจำนวนมาก อีกทั้งเกิดภาวะการขาดแคลนครูที่จะไปสอนในโรงเรียนประถมศึกษาดังกล่าว รัฐบาลจึงได้ขยายการฝึกหัดครู เพื่อผลิตครูออกไปสอนในโรงเรียนประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษา ให้เพียงพอกับความต้องการในขณะนั้น ด้วยเหตุดังกล่าวจึงได้จัดตั้งวิทยาลัยครูขึ้น 36 แห่งทั่วประเทศ แต่ปัจจุบันความต้องการครูลดลง จึงต้องลดประมาณการผลิตครูลง แต่เนื่องจากทรัพยากรของวิทยาลัยครู สังกัดกรมการฝึกหัดครู โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทรัพยากรด้านบุคลากร ซึ่งมีอาจารย์ในระดับปริญญาเอก ปริญญาโท และปริญญาตรีรวมทั้งสิ้นหกพันกว่าคน รวมทั้งมีอาคารเรียน และอาคารประกอบการเรียนต่างๆ พร้อมทั้งบริเวณสถานที่กว้างขวาง สมควรที่จะนำไปใช้ให้เกิด

ประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา ในด้านวิชาการต่าง ๆ แก่เยาวชนในท้องถิ่น นอกเหนือจากการจัดการศึกษาในสาขาวิชาชีพครู นอกจากนี้ยังสมควรแก้ไขบทบัญญัติต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถใช้วิทยาลัยครูให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาอย่างเต็มที่ จึงได้ตราพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2527 ขึ้น (ราชกิจจานุเบกษา)

วิทยาลัยครูจึงจัดการศึกษาสาขาอื่น ๆ ได้ ดังบทบัญญัติ ให้วิทยาลัยครูมีวัตถุประสงค์ส่วนหนึ่งคือให้ การศึกษา วิชาการในสาขาวิชาต่างๆ ตามความต้องการของ ท้องถิ่น และผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี ส่งเสริมวิทยฐานะ ของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

จุดเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงบทบาท

จากนี้ (2527) เป็นจุดเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงบทบาท ที่เคยมีอยู่เดิม ด้วยการแบ่งส่วนราชการภายในวิทยาลัยครู ออกเป็น คณะวิชา ได้แก่ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิชาวิทยาการจัดการ คณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี บางวิทยาลัยครูจะมี คณะวิชาเกษตรและอุตสาหกรรม (ราชกิจจานุเบกษา 2530 : 31) แต่ละคณะวิชาสามารถจัดการศึกษาในสาขาของตนได้ ซึ่งจะมีสาขาหลัก 3 สาขา ได้แก่ สาขาวิชาการศึกษา สาขา วิชาศิลปศาสตร์ และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์

เนื่องจากการผลิตครูได้มีส่วนร่วมกันมาตั้งแต่ต้น จึงยังคงต้องช่วยกันต่อไป เพราะเมื่อมีภาระกิจใหม่เข้ามา สัดส่วนของปัจจัยการผลิตครูของคณะวิชาครุศาสตร์ไม่ได้เพิ่ม ไม่ว่าด้านอัตรากำลัง อาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ และ งบประมาณ เป็นต้น บางแห่งลดน้อยลงไปในทุกด้านเสีย ด้วยซ้ำไป ในที่สุด จุดเปลี่ยนแปลงอันสำคัญอีกก้าวหนึ่งของวิทยาลัยครู อันเนื่องมาจากเหตุผลที่ว่า เนื่องจากวิทยาลัยครู ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ.2518 ได้รับ พระราชทานชื่อจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดชว่า “สถาบันราชภัฏ” ประกอบกับในปัจจุบัน วิทยาลัยครูได้ให้การศึกษาสาขาอื่นนอกเหนือจากการให้ การศึกษาในสาขาวิชาการศึกษา นอกจากนี้ สมควรให้ สถาบันราชภัฏ มีความอิสระและความคล่องตัว ทั้งในด้าน การดำเนินการของสถาบัน และเปิดสอนในระดับการศึกษา ที่สูงกว่าปริญญาตรีได้จึงได้ตราพระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ.2538 ขึ้น เป็นผลให้วิทยาลัยครู เปลี่ยนเป็น สถาบัน

ราชภัฏ และเป็นสถาบันอุดมศึกษา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์ ให้การศึกษาระดับปริญญาตรีและวิชาชีพชั้นสูง ทำการวิจัยให้บริการวิชาการแก่สังคม ปรับปรุง ถ่ายทอด และพัฒนาเทคโนโลยี ทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ผลิตครูและ ส่งเสริมวิทยฐานะครู (ราชกิจจานุเบกษา, 2538 : 2-26)

เจตนารมณ์เดิมที่สำคัญคือการเป็นนิติบุคคล เพื่อจะ ได้ลดขั้นตอนต่างๆ ลงเพื่อจะมีอิสระและคล่องตัวสูงขึ้นแต่ ก็ได้เพียง ความมีอิสระ และความคล่องตัวเชิงเหตุผลเท่านั้น ในทางนิตินัยและพฤตินัยยังไม่มีอิสระและคล่องตัวเท่าที่ควร จะเป็น ในส่วนของคณะวิชา เปลี่ยนเป็น คณะ ซึ่งมีคณะ เหมือน ๆ เดิม ตัดคำว่า “วิชา” ออกไปเท่านั้น

ด้านการผลิตครู หรือการฝึกหัดครูนั้น คณะต่าง ๆ ยังคงร่วมกันช่วยกัน แต่ความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา ส่วนใหญ่ยังคงรักษารูปแบบเดิม เช่น คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ยังจัดการศึกษาสาขาวิชาการศึกษา หรือ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาบางโปรแกรมวิชา ไปสังกัดอยู่กับคณะอื่น โดยที่คาดว่าในอนาคตคณะครุศาสตร์จะทยอย รับผิดชอบดำเนินการเอง

มาถึงยุคนี้ (2538) และบัดนี้ (2540) สถาบันราชภัฏ ควรเปลี่ยนนโยบายและยุทธศาสตร์ใหม่เป็นว่าให้ คณะครุศาสตร์จัดการศึกษาทั้งหมด ด้วยความร่วมมืออย่าง ดียิ่งจากคณะอื่น (ถือว่าคณะอื่นเป็นเครือข่ายความร่วมมือ อย่างเป็นทางการภายในที่สำคัญ) ได้แล้ว

กระแสปฏิรูปการฝึกหัดครู

ถ้าจะกล่าวว่าการปฏิรูปการฝึกหัดครูเป็นเพราะมี กระแสโลกาภิวัตน์ผลักดันย่อมถูกต้อง หากการผลิตครู ไม่เปลี่ยนผลผลิตก็จะมีใครยอมรับหรือบทบาทครูไม่เปลี่ยน ไม่นานครูก็จะตกรุ่น ครูยุคใหม่จึงต้องเป็นผู้บุกเบิกทางแห่ง ปัญญา ต้องเป็นทั้งผู้ให้ความรู้ เป็นผู้ให้เครื่องมือในการ แสวงหาความรู้ เป็นผู้จุดไฟแห่งการเรียนรู้ (อมรวิรัช นาคทรพร, 2540 : 117-127) แต่ในที่นี้จะชี้ประเด็น กระแสให้แคบลงและชัดเจนขึ้น เป็นกระแสที่ประมวลไว้เป็น รูปธรรมเป็นลายลักษณ์อักษรหรือกลายเป็นหลักการอัน สำคัญที่ชัดเจนไปแล้ว ที่สำคัญๆ ได้แก่

1. แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535

โดยที่แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 เป็นปัจจัยกระตุ้นอย่างสำคัญ เพราะการประกาศใช้แผน ศึกษาดังกล่าวนี้ก็เพื่อให้ระบบการศึกษา สามารถสนองตอบ

ความต้องการ และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาพลเมืองของประเทศให้มีคุณภาพ และปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

และยังประกาศว่า การฝึกหัดครู เป็นการศึกษาที่มุ่งฝึกหัดครูและพัฒนาผู้ที่ประกอบอาชีพครู และครูประจำการให้มีคุณธรรม ความรู้ ความสามารถ ทักษะในการสอน และการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มีจิตสำนึกของความเป็นครู มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านความประพฤติ การดำรงชีวิต ตลอดจนการรักษาภาษาและวัฒนธรรมของชาติ มีความใฝ่รู้ มุ่งพัฒนาตนเอง และการสอนอย่างสม่ำเสมอตลอดจนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชน การฟื้นฟู การอนุรักษ์และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและประเทศ

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงแนวนโยบายการศึกษาอันเป็นการย้ำไว้อีกว่า รัฐพึงกำหนดนโยบายปฏิรูปการฝึกหัดครู และการพัฒนาครูประจำการ โดยมุ่งให้เป็นการพัฒนาวิชาชีพเฉพาะเพื่อสร้างจิตสำนึกของความเป็นครู พัฒนาความรู้ความสามารถทั้งทางวิชาชีพครู และวิชาการให้ได้มาตรฐาน และยกฐานะของวิชาชีพครูให้สูงขึ้น (ราชกิจจานุเบกษา, 2535 : 1-8)

การปฏิรูปการฝึกหัดครู จึงเริ่มก่อกระแสอย่างเป็นรูปธรรมอย่างน้อยก็ห้าปีเศษแล้ว แต่พุดิตินัยจริงๆ ยังมีความเคลื่อนไหวข้องข้องอย่างมา ดูเหมือนว่า ความข้องข้องส่วนใหญ่อยู่ที่ต้องมีขั้นตอนมากขึ้นไป และอยู่ในระดับบนมากกว่าการปฏิบัติการในระดับคณะครูศาสตร์

2. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) แผนงานหลักที่ 3 : การพัฒนาการผลิตครู และการฝึกอบรมครูและพัฒนาครูประจำการซึ่งเห็นว่าบทบาทของครูมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมยุคใหม่ การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของครูจึงเป็นภารกิจที่สำคัญ และควรดำเนินการโดยเร่งด่วน โดยต้องการแก้ทั้งระบบ ตั้งแต่การผลิต การใช้ และการยกมาตรฐานของวิชาชีพครูให้สูงขึ้น จึงต้องทำการปฏิรูปการฝึกหัดครูทั้งระบบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539 : 61-65)

3. แผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา

แผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครูดังกล่าวนี้ คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบแล้วเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2539 ถึงวันนี้ (5 ธันวาคม 2540) เป็นเวลารวม 1 ปี 9 เดือนแล้ว ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อมยังไม่เข้าใจทั่วถึง ทั้งที่มีการแพร่หลายออกไปพอสมควรในรูปแบบต่างๆ เช่น การประชุมสัมมนา รวมทั้งตัวแผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครูที่จัดพิมพ์เผยแพร่เป็นรูปเล่ม เป็นต้น การสร้างความเข้าใจจึงต้องรีบทำ และทำนองเดียวกัน ผู้ใดฝ่ายใดหน่วยใดรับทราบแล้วก็ต้องรับสนองโดยเร็วด้วย

4. แนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2539-2550 ซึ่งมีแนวทางดำเนินงานด้านที่ 2 คือ การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ตั้งแต่เร่งรัดปฏิรูปการผลิต การสรรหา และการพัฒนาครู อย่างครบวงจร แม้ว่าแนวทางนี้จะแพร่หลายออกไปในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อมแล้ว แต่การขานรับอย่างฉับไวในภาคปฏิบัติยังไม่ดีเท่าที่ควรจะเป็น

5. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ บัญญัติไว้ในมาตรา 81 ว่า รัฐต้องเร่งรัดพัฒนาวิชาชีพครู (ราชกิจจานุเบกษา, 2540 : 16) ซึ่งนับเป็นแรงขับเคลือนอันสูงสุดในทางนิตินัยแล้ว แม้ว่าจะบัญญัติไว้สั้นๆ แต่กินความกว้างและลึก และกว่าจะบัญญัติไว้ได้เกือบวินาทีสุดท้ายแล้ว หากทางปฏิบัติหรือพุดิตินัยไม่เร่งรับสนองตอบเรื่องนี้ สู้ไม่บัญญัติไว้จะดีกว่า

6. นโยบายของรัฐบาล คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี โดยนายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2540 ในด้านการศึกษา (7) ว่าเร่งรัดพัฒนาวิชาชีพครู ให้เป็นวิชาชีพที่ได้รับการยกย่องได้ทำงานอย่างมีเกียรติ โดยปฏิรูปกระบวนการผลิตครู และการพัฒนาครู เน้นการผลิตครูในสาขาขาดแคลนตลอดจนการสร้างเกณฑ์มาตรฐานเพื่อการยกย่องให้รางวัลครูที่ดีและเก่ง มีความก้าวหน้าในอาชีพโดยส่งเสริมสวัสดิการของครู (คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี, 2540 : 32)

ดังนั้น จะเห็นว่าการฝึกหัดครูนั้น ถ้านิ่งเฉยไม่ปรับปรุงตนเอง ไม่เร่งรัดดำเนินการก็จะมีผู้มาดำเนินการจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งให้แน่แต่จะถูกใจหรือไม่ ตรงความต้องการแท้จริงหรือไม่มิอาจบอกได้ ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่นครูศาสตร์ สถาบันราชภัฏ จึงต้องเร่งรีบเป็นต้นเรื่องดำเนินการการปฏิรูปการฝึกหัดครูโดยทันที เพราะไม่มีแรงขับเคลือนใดจะรุนแรงเท่ากับยุคนี้ได้อีกแล้ว

แผนหลักและนโยบายแนวทางการปฏิรูปการฝึกหัดครู

ตามแผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบดังกล่าวข้างต้นแล้ว เสนอแนวทางหลักในการปฏิรูปการฝึกหัดครูไว้ 5 แนวทาง ได้แก่

1. การสรรหาคนเข้าเรียนวิชาชีพครู
2. การพัฒนาอาจารย์ทางครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์
3. การปฏิรูปการเรียนการสอนในสถาบันการฝึกหัดครู
4. การพัฒนาคูประจำการ
5. การจัดตั้งราชวิทยาลัยครุศาสตร์ (สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539 : 13)

รายละเอียดแต่ละแนวทางได้มีการเผยแพร่หลายออกไปพอสมควรแล้วถึงปัจจุบัน

สำหรับคณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏนั้นได้รับนโยบายและแนวทางดำเนินงานการปฏิรูปการฝึกหัดครูของสถาบันราชภัฏ (พ.ศ. 2540-2544) ซึ่งประกาศโดยคณะกรรมการสภาสถาบันราชภัฏ มีอยู่ 7 ข้อ ที่ต้องถือปฏิบัติ ได้แก่

นโยบายข้อ 1. ให้มีการปฏิรูปการฝึกหัดครูในสถาบันราชภัฏที่สอดคล้องกับแผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษา โดยให้ครอบคลุมถึงการสรรหาบุคคลเข้าเรียนครู การพัฒนาอาจารย์ การปฏิรูปหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอน การพัฒนาคูประจำการ และการบริหารจัดการฝึกหัดครู

นโยบายข้อ 2. เร่งรัดให้มีการพัฒนาระบบการสรรหาบุคคลเข้าเรียนวิชาชีพครู เพื่อให้ได้ผู้มีความรู้ความสามารถ มีบุคลิกภาพ มีความประพฤติที่เหมาะสม มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู

นโยบายข้อ 3. เร่งรัดให้มีการพัฒนาอาจารย์ผู้สอนทางครุศาสตร์ให้เป็นผู้นำทางวิชาการ มีอุดมการณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นแบบอย่างในการเป็นครู (Master Teacher)

นโยบายข้อ 4. เร่งรัดปฏิรูปการเรียนการสอนในสถาบันราชภัฏ โดยรับหลักสูตรให้มีความทันสมัย และสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่

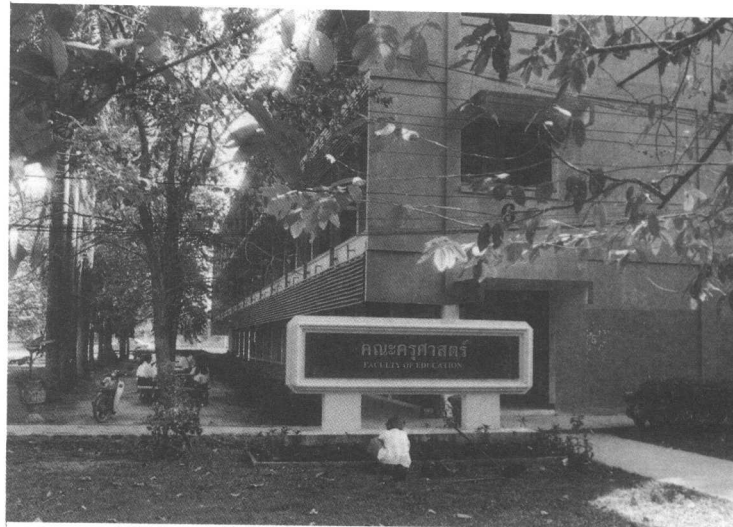
นโยบายข้อ 5. เร่งรัดพัฒนาระบบและกลไกในการพัฒนาคูประจำการ โดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี เครือข่ายความร่วมมือ และการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ครูมีสมรรถภาพในวิชาชีพและสามารถนำผลการพัฒนาไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

นโยบายข้อ 6. เร่งรัดพัฒนาระบบและกลไกการ

บริหารการจัดการการปฏิรูปการฝึกหัดครู ในสถาบันราชภัฏ ให้มีเอกภาพ เกิดความคล่องตัว มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

นโยบายข้อ 7. เร่งรัดพัฒนาระบบและกลไกการตรวจสอบคุณภาพบัณฑิตครู เพื่อให้ได้มาตรฐานวิชาชีพครู (ประกาศคณะกรรมการสภาสถาบันราชภัฏ, ลงวันที่ 21 พฤษภาคม 2540)

นโยบายแต่ละข้อได้กำหนดแนวทางดำเนินการไว้หลายแนวทางและค่อนข้างชัดเจนในการปฏิบัติบางแนวทางให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏเป็นผู้ประสานหรือร่วมดำเนินการกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง และหลายแนวทางที่คณะครุศาสตร์ต้องดำเนินการเอง เช่น การสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาวิชาชีพครู การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน การปรับหลักสูตรที่มีความหลากหลาย การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่ การประเมินผลที่สอดคล้องกับสภาพจริง การปรับหรือโครงสร้างการบริหารจัดการให้เกิดความคล่องตัว เป็นต้น

ประเด็นย่อยการปฏิรูปการฝึกหัดครู คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ

อย่างไรก็ดีจากการผสมผสานตั้งแต่ภูมิหลัง กระแส แรงขับ หลักการและนโยบายข้างต้น คณะครุศาสตร์จึงกำหนดประเด็นสำคัญในการปฏิรูปการฝึกหัดครู โดยสังเคราะห์จากผลการประชุมกลุ่มย่อยของคณบดี คณะครุศาสตร์ ซึ่งจัดโดยสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ เมื่อวันที่ 3-6 มีนาคม 2539 มีเป้าหมายและวิธีการดังนี้

เรื่องที่ 1 การพัฒนาอาจารย์คณะครุศาสตร์

เป้าหมาย	วิธีการ
1. พัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับอาชีพ	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดอบรมด้านการวิจัย คอมพิวเตอร์ ภาษา ฯลฯ 2. สนับสนุนให้เข้ารับการอบรมด้านการวิจัย คอมพิวเตอร์ ภาษา ฯลฯ
2. สร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการศึกษาค้นคว้า และวิจัย 2. ให้อาจารย์เข้ารับการอบรมทางวิชาการอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง 3. จัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในวิชาชีพและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น 4. ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเพื่อกิจกรรมทางวิชาการ 5. มีการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ 6. ให้มีการจัดตั้งสมาคมวิชาชีพ 7. สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนบุคลากรต่างสถาบัน ทั้งในและต่างประเทศ 8. ศึกษา อบรม ดูงาน ทั้งในและต่างประเทศ
3. พัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ยกย่องและประกาศเกียรติคุณครูดี 2. อบรมและเสวนาเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม
4. สร้างองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาวิชาชีพครู	<ol style="list-style-type: none"> 1. สนับสนุนให้อาจารย์ พัฒนา คิดค้น ทดลอง รูปแบบ วิธีการ และเทคนิคการเรียนการสอน 2. ให้มีการวิจัยในชั้นเรียน 3. จัดการประชุมทางวิชาการ 4. หาแหล่งสนับสนุนงบประมาณด้านการวิจัย
5. ให้ท้องถิ่นมีส่วนช่วยในการพัฒนาอาจารย์	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างอาจารย์กับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. ตั้งกองทุนพัฒนาอาจารย์	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดหาเงินสมทบกองทุนพัฒนาอาจารย์คณะครุศาสตร์ 2. จัดสรรทุนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอาจารย์
7. สร้างระบบสนับสนุนการตรวจสอบและจูงใจ ในการปฏิบัติหน้าที่	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดหาอาจารย์ที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ แนะนำ แก่อาจารย์ใหม่ 2. ประกวดและให้รางวัลผลงานดีเด่นของอาจารย์ 3. ประเมิน ตรวจสอบการปฏิบัติงานของอาจารย์ อาจารย์น้อยปีละ 1 ครั้ง 4. ปรับปรุงระเบียบให้เอื้อต่อการเรียนการสอน การทำผลงานทางวิชาการ การศึกษาต่อการวิจัย ฯลฯ

เรื่องที่ 2 การสรรหาคณะเข้าเรียนวิชาชีพครู

เป้าหมาย	วิธีการ
1. สรรหาคณะเก่ง คนดี รักและศรัทธาเข้าเรียนครู	<ol style="list-style-type: none"> กำหนดเกณฑ์ สร้างเครื่องมือมาตรฐานเพื่อคัดเลือกนักศึกษาเข้ามาเรียนวิชาชีพครู ทดสอบบุคลิกภาพของนักศึกษา
2. สรรหาคณะเก่งในห้องถิ่นมาเรียนครูและกลับไปเป็นครูในห้องถิ่น	<ol style="list-style-type: none"> กำหนดเกณฑ์ โดยให้ท้องถิ่นเป็นผู้คัดเลือกนักศึกษา ประสานงานกับหน่วยงานผู้ใช้ครูในการบรรจุนักศึกษา กลุ่มนี้ให้เป็นครูในห้องถิ่น
3. สรรหาคณะเข้ามาเรียนครูในสาขาวิชาที่ขาดแคลน	<ol style="list-style-type: none"> ให้ทุนโดยไม่มีเงื่อนไข เปิดหลักสูตรวิชาชีพครู 1 ปีหลังปริญญาตรี
4. การสร้างแรงจูงใจให้คณะเก่งดีมาเรียนครู	<ol style="list-style-type: none"> จัดสรรทุนให้เพียงพอ สร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ให้นับอายุราชการและมีเงินเดือน ให้มีการปรับวิธีการเลื่อนขั้นเงินเดือนของครูให้สูงกว่าข้าราชการอื่น จัดสรรทุนสนับสนุนนักเรียน ม.ปลาย ที่ประสงค์จะเรียนครู จัดให้มีหลักประกันการมีงานทำหลังจากจบวิชาชีพครู

เรื่องที่ 3 การปฏิรูปการเรียนการสอน

เป้าหมาย	วิธีการ
ด้านหลักสูตร	
1. ให้มีหลักสูตรที่ยืดหยุ่น หลากหลายเน้นความเป็นมนุษย์และก้าวหน้าทันกับการเปลี่ยนแปลง	<ol style="list-style-type: none"> พัฒนาหลักสูตรที่มีลักษณะหลากหลาย (ภาคปกติ/ภาค กศ.บป./หลักสูตร 1 ปี) พัฒนาหลักสูตรที่มีลักษณะบูรณาการที่สอนได้ทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ระดมความคิดเห็นจากผู้ผลิตและผู้ใช้ครูและผู้เกี่ยวข้องมาร่วมพัฒนาหลักสูตร จัดหลักสูตรแบบเรียนรวมในระยะแรกและแยกโปรแกรมวิชาภายหลัง ปรับโครงสร้างในกลุ่มวิชาพื้นฐานโดยเรียนวิชาภาษาอังกฤษและวิชาคอมพิวเตอร์ มีการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

<p>2. ให้มีระบบการจัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปรับปรุงเกณฑ์การวัดและประเมินผล 2. ให้ประเมินผู้เรียนครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติ 3. สร้างเครื่องมือวัดผลที่เป็นมาตรฐาน 4. ตรวจสอบเพื่อรับรองความรู้ความสามารถก่อนสำเร็จการศึกษา
<p>ด้านกระบวนการเรียนการสอน</p>	
<p>1. ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. สอนเน้นกระบวนการคิดแก้ปัญหา 2. สรรหาและส่งเสริมผู้เป็น master teacher 3. จัดตั้งศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ 4. จัดให้มีศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาสื่อ 5. ปรับการใช้ข้อสอบเป็นข้อสอบแบบบรรยายให้มากขึ้น
<p>2. ปรับพฤติกรรมการสอนของอาจารย์</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้ใช้วิธีสอนหลาย ๆ แบบและเน้นกระบวนการ 2. ให้มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการสอนให้มากขึ้น 3. ให้เรียนทฤษฎีควบคู่กับการปฏิบัติ 4. ให้มีแนวการสอนและเอกสารประกอบการสอนของแต่ละรายวิชา
<p>3. พัฒนาระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้โรงเรียนฝึกสอนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์วิชาชีพมากขึ้น 2. จัดให้มีการฝึกประสบการณ์ภายในสถาบันให้มากขึ้น 3. มีระบบจูงใจและสนับสนุนอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง 4. ปรับปรุงระเบียบวิธีการวัดผลฝึกประสบการณ์ให้เป็นแบบให้ระดับคะแนน 5. จัดให้มีการนิเทศการฝึกประสบการณ์อย่างจริงจัง

เรื่องที่ 4 การพัฒนาครูประจำการ

เป้าหมาย	วิธีการ
<p>1. ให้ครูได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้ครูได้รับการอบรมอย่างน้อย 2-5 ปี/ครั้ง 2. จัดพาครูไปศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ 3. ให้ท้องถิ่นมีส่วนช่วยในการพัฒนาครู 4. ให้ครูศึกษาต่อเพื่อเพิ่มวุฒิ
<p>2. จัดตั้งศูนย์พัฒนาครู</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดหลักสูตรเพื่อพัฒนาผลงานเพื่อเลื่อนตำแหน่ง 2. อบรมหลักสูตรระยะสั้น-ยาว และสามารถ

	เก็บสะสมเพื่อปรับวุฒิได้
	3. จัดรูปแบบการอบรมให้หลากหลาย
	4. พัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อพัฒนาครู
	5. ให้มีการกำกับ ติดตามผลการอบรมครูอย่างต่อเนื่อง
3. สร้างแรงจูงใจเพื่อเอื้อต่อการเพิ่มประสิทธิผล	1. ให้ผู้สมัครเพื่อนำไปเทียบโอนได้
	2. จัดให้มีอาจารย์ผู้คิด เพื่อพัฒนางานวิชาการ
	3. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับระเบียบการลาศึกษาต่อให้ครูได้รับเงินเดือนขั้นระหว่างลา
	4. จัดทีมวิชาการสัญจรเพื่อเผยแพร่แนวคิดในการพัฒนาวิชาการ

เรื่องที่ 5 การบริหารและการจัดการคณะครุศาสตร์

เป้าหมาย	วิธีการ
1. คณะมีอิสระในการบริหาร	1. ให้มีการกระจายอำนาจทั้งในด้านวิชาการ การบริหารงานธุรการ การเงิน พัสดุ บุคคล
	2. แก้ไขระเบียบที่เป็นปัญหาต่อการบริหารงาน
	3. จัดองค์กรให้เอื้อต่อการบริหารงาน
2. สร้างเอกภาพในการผลิตบัณฑิตครู	1. รับผิดชอบในการเปิดสอนและบริหารโปรแกรมสาขาการศึกษา
3. บริหารทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ	1. พัฒนาบุคลากรในคณะให้เหมาะสมกับภาระหน้าที่
	2. ให้คณะมีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคลากร
	3. ระดมทรัพยากรบุคคลในท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาครู
	4. สร้างแรงจูงใจในการช่วยเหลือและสนับสนุนในการจัดทำผลงานวิชาการ
4. มีบรรยากาศในการทำงานที่ดี	1. จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน
	2. จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างบรรยากาศในการทำงาน

(รายงานสังเคราะห์ผลการประชุมกลุ่มย่อย ของคณบดีคณะครุศาสตร์ จัดโดยกองส่งเสริมวิद्यฐานะครู สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ เมื่อวันที่ 6-9 มีนาคม 2539)

บทสรุป อภิปรายและเสนอแนะ

คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ มีความเป็นมาและพัฒนาการที่มีลักษณะเฉพาะ และอาจแตกต่างออกไปในรายละเอียดของแต่ละแห่งต่างทำหน้าที่การฝึกหัดครูมาด้วยดี เมื่อกระแสสังคมและพลังรูปธรรมอื่น ๆ มีความต้องการการศึกษาแบบใหม่ ต้องการครูแบบใหม่ ผู้รับผิดชอบจึงต้องปรับปรุงระบบการฝึกหัดครูใหม่ หรือปฏิรูปการฝึกหัดครูด้วย (ประกอบ คูปรัตน์, 2540: 13–25) คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏจึงต้องปฏิรูปการฝึกหัดครูเช่นเดียวกัน

ในการปฏิรูปการฝึกหัดครูมีสิ่งที่ปฏิบัติไม่ได้ทันที อาจเพราะเกี่ยวกับงบประมาณ การจัดการที่อาจต้องใช้ระยะเวลา การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น แต่การปฏิรูปการฝึกหัดครูนั้น อาจไม่ต้องใช้งบประมาณ หรือใช้เพียงงบประมาณปกติก็ทำได้ ดังนั้นสิ่งใดทำได้ต้องทำทันที ตามอำนาจและหน้าที่ที่มีอยู่ของผู้นั้น หรือหน่วยงานนั้น อย่าลังเลและรีรออีกต่อไป

การปฏิรูปการฝึกหัดครูที่คณะครุศาสตร์ทำเองไม่ได้ผู้ใดหน่วยงานใด มีอำนาจหน้าที่ช่วยดำเนินการให้ด้วย ได้แก่

1. การพัฒนาอาจารย์คณะครุศาสตร์ที่กล่าวกันมานานแล้วคือ การให้อาจารย์ไปฝึกอบรมเพิ่มเติมโดยไม่ถือเป็นวันลา และลาศึกษาต่อโดยได้ขึ้นเงินเดือน และไม่ควรมีเงื่อนไขมาก
2. การสรรหาคนเข้าเรียนวิชาชีพครู ต้องการมีแรงจูงใจอย่างถาวร ได้แก่ การให้เงินเดือนครูสูง ไม่ว่าของรัฐหรือเอกชน แยกบัญชีเงินเดือนหรือค่าตอบแทนออกมาต่างหาก มิฉะนั้นคนดีคนเก่งไม่มาเรียน และที่ไม่มา ไม่ใช่ไม่ศรัทธาวิชาชีพครู แต่เป็นเพราะเห็นว่าไม่ให้ความสำคัญในอาชีพครูเท่าที่ปากว่า อาชีพครูเป็นอาชีพชั้นสูงจริงต่างหาก นักเรียนที่มีผลการเรียนดี ๆ จึงสมัครเรียนวิชาชีพครูน้อย หรืออาจไม่มีเลยในบางแห่ง
3. การปฏิรูปการเรียนการสอน ในด้านหลักสูตรนั้น การพัฒนาและอนุมัติใช้หลักสูตร การตีค่าหลักสูตรมีขั้นตอนมากเกินไปและเชื่องช้า ควรกระจายอำนาจและลดขั้นตอนลง หลักสูตรต้องยืดหยุ่น ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทำได้ง่ายและสะดวกรวดเร็วทันเหตุการณ์
4. การพัฒนาครูประจำการ ต้องการให้เข้าฝึกอบรมวิชาการอย่างน้อยคนละ 2–5 ปีต่อ 1 ครั้ง และประชุมสัมมนาวิชาการอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

5. การบริหารการจัดการคณะครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ (รวมถึงคณะอื่น) ต้องการความเป็นอิสระ และคล่องตัวในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการจัดการศึกษา แผนงาน บุคลากร การเงิน งบประมาณ พัสดุ อาคารสถานที่ เป็นต้น

จากผลการประชุมสัมมนาของคณบดีคณะครุศาสตร์หลายครั้งพบว่า การบริหารการจัดการของคณะครุศาสตร์หรือทางครุศาสตร์ และการจะปฏิรูปการฝึกหัดครู เกี่ยวข้องกับแนวทางการดำเนินงานของผู้บริหารระดับสูงคือ อธิการบดีอยู่อย่างมาก ยุคใหม่ มีมติใหม่ ควรปฏิรูปไปด้วย โดยการให้อธิการบดีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของคณาจารย์ แต่ก่อนเลือกตั้งต้องจัดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้แถลงแนวทางดำเนินงานของตนให้คณาจารย์ฟังก่อนอย่างเป็นทางการ เพราะวิธีการได้มาโดยทางอื่นทำมาแล้วทั้งสิ้น กระแสประชาธิปไตย วิถีประชาธิปไตย และการอยากเห็นตัวอย่างที่ดีของท้องถิ่น มีอยู่โดยรอบสถาบันราชภัฏทุกแห่ง จึงเป็นวิธีเดียวเท่านั้นที่จะสร้างบรรยากาศทางวิชาการและการบริหารการจัดการและการปฏิรูปด้านต่าง ๆ ที่แจ่มใสได้

อย่างไรก็ดี การปฏิรูปการฝึกหัดครูที่คณะครุศาสตร์ทำได้เองและอาจทำได้ทันที ได้แก่

1. การพัฒนาตนเองของคณาจารย์ ในทักษะที่จำเป็นของครูยุคใหม่ การทำการศึกษาค้นคว้าและวิจัย การเสวนาวิชาการ การสอนอย่างมีคุณธรรม และมีความเป็นกัลยาณมิตรกับศิษย์
2. ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนและวัดผล โดยการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนให้มากขึ้น มุ่งให้ไปสู่วิชาชีพที่แท้จริง และเน้นการปฏิบัติได้จริง ในสถานการณ์จริง สอนวิธีการแสวงหาความรู้ เครื่องมือหาความรู้และเทคนิคการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองในสังคมยุคใหม่
3. การบริหารการจัดการภายในคณะครุศาสตร์ที่ไม่ต้องมีภาควิชา ไม่แบ่งพวกแบ่งภาค ลดกำแพงตัวตนลง เพื่อรวมพลังในการดำเนินภารกิจ ลดความเห็นแก่ตัวความเห็นแก่ได้ลง เสียสละและอุทิศตนทุกอย่างมุ่งไปสู่คุณภาพของการผลิตครู การบริการวิชาการ และการสร้างเครือข่ายทั้งภายในกับคณะอื่นและภายนอกสถาบันให้เข้มแข็งและมั่นคง และสุดท้ายที่ทำได้คือการกำหนดวิสัยทัศน์ในการดำเนินงานของคณะครุศาสตร์ให้เหมาะสมเป็นช่วง ๆ ไป ดังเช่น

วิสัยทัศน์คณะครุศาสตร์ (2540–2544) ของ

สถาบันราชภัฏแห่งหนึ่ง มีว่า

จะให้มีความธรรมในการสอนศิษย์
จะสร้างเครือข่ายช่วยกันคิดแบ่งกันทำ
จะเป็นผู้นำทางเทคนิคการสอน

หนังสืออ้างอิง

การฝึกหัดครู, กรม. **หลักสูตรการฝึกหัดครูระดับปริญญาตรี (ฉบับปรับปรุง) สภาการฝึกหัดครู พุทธศักราช 2524.**

กรุงเทพฯ:ส.สมบูรณการพิมพ์, 2525.

การฝึกหัดครู, กรม. **ระเบียบสภาการฝึกหัดครู.** กรุงเทพฯ : อักษรไทย, 2534.

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันพฤหัสบดีที่ 20 พฤศจิกายน 2540. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี, 2540.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **แผนหลักการ ปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาระบบและบุคลากรทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ : ฟีนนี่พับลิชชิ่ง, 2538.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) มกราคม 2539.**

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **แผนหลักการ ปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาระบบ และบุคลากรทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ : ฟีนนี่พับลิชชิ่ง, 2538.

“ประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535” **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 109, ตอนที่ 71. หน้า 1-14. 23 มิถุนายน 2535.

ประกอบ คูปรัดน์ และคณะ. **การปฏิรูปการฝึกหัดครูในต่างประเทศ : ปัจจุบันและอนาคต,** สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540.

“พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2527”. **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 10, ตอนที่ 144. หน้า 1-13. 12 ตุลาคม 2527.

“พระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ.2538”. **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 112 ตอนที่ 4 ก. หน้า 2-26. 24 มกราคม 2538.

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540”. **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 114, ตอนที่ 55 ก. หน้า 16. 11 ตุลาคม 2540.

อมรวิเศษ นาคทรพ. **ความฝันของแผ่นดิน.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตะวันออก จำกัด (มหาชน), 2540.

การประเมิน โปรแกรมวิชา ในสถาบันราชภัฏ

กิติ ตรีวิเชียร

สถาบันราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษาประเภทหนึ่ง ซึ่งเดิมที่เมื่อครั้งยังเป็นวิทยาลัยครูมีหน้าที่ในการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาเพียงสาขาเดียว ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข พ.ร.บ. วิทยาลัยครูพุทธศักราช 2527 ก็ได้เริ่มเปิดโปรแกรมวิชาในสาขาอื่นๆขึ้น จนกระทั่งบัดนี้เมื่อเป็นสถาบันราชภัฏ อาจกล่าวได้ว่าโปรแกรมวิชาที่เปิดสอนในสถาบันราชภัฏทั้ง 36 แห่งนั้นมีจำนวนมากกว่าโปรแกรมวิชาที่เปิดสอนกันอยู่ในมหาวิทยาลัยต่างๆเสียอีก การเปิดโปรแกรมวิชาในสาขาวิชาการอื่น ที่นอกเหนือจากสาขาการศึกษาของสถาบันราชภัฏโดยส่วนรวมแล้วนั้นได้รับการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างมาก ทั้งจากบุคคลภายนอกและจากบุคลากรภายในของสถาบันเองในแง่ที่ไม่สู้จะแน่ใจเกี่ยวกับคุณภาพของการศึกษาเท่าใดนัก หลังจากที่บุคคลเหล่านั้นได้พิจารณาถึงปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแล้วเมื่อเป็นเช่นนี้จึงจำเป็นต้องอยู่เองที่สถาบันราชภัฏ จักต้องมุ่งเร่งปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาโปรแกรมวิชาของตนให้เข้มแข็งซึ่งเป็นเรื่องที่น่าแน่นอนว่า ถ้าพิจารณากันในเชิงระบบแล้ว จุดอ่อนของโปรแกรมย่อมต้องมีอยู่ไม่ว่าส่วนใดก็ส่วนหนึ่งของระบบ หรืออาจจะหลายส่วนเสียด้วยซ้ำไป การที่จะทราบว่าจะส่วนประกอบใดหรือจุดใดของโปรแกรมที่สมควรจะต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงนั้น สถาบันจำเป็นต้องทำการประเมินโปรแกรมวิชาที่เปิดสอนอยู่ เมื่อกล่าวถึงการประเมินโปรแกรมวิชานั้นหลายคนเห็นด้วยว่าเป็นเรื่องที่จะต้องทำแต่ครั้งจะให้ลงมือทำการประเมินจริง ๆ ก็ไม่สู้จะแน่ใจว่าจะประเมินอะไร ตรงไหน อย่างไร ในบทความนี้ผู้เขียนจะเสนอกรอบความคิดกว้างๆเกี่ยวกับการประเมินโปรแกรมวิชาเพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานให้แก่คณาจารย์ที่มีส่วนรับผิดชอบในการเปิดโปรแกรมวิชาต่าง ๆ เสียก่อน

ปรัชญาของการประเมินโปรแกรมวิชา

เป็นที่เห็นพ้องต้องกันโดยทั่วไปแล้วว่า หน้าที่อย่างแรกของการประเมินผลก็คือ การตัดสินคุณค่าของสิ่งหนึ่งสิ่งใด กระบวนการหรือระเบียบวิธีประเมินผลจะประกอบด้วย กิจกรรมกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมุ่งให้ข้อมูลหรือสารสนเทศที่แน่นอนเที่ยงตรง เชื่อถือได้ และสอดคล้องกับประเด็นปัญหาที่ต้องการทราบ วิธีประเมินผลนั้นมีอยู่หลายวิธี การที่จะเลือกใช้วิธีใดก็ขึ้นกับบริบท วิเคราะห์ และแปลผลข้อมูล ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมินเป็นสำคัญ วัตถุประสงค์ของการประเมินอาจจะแยกพิจารณาได้เป็นสองมิติด้วยกันคือหนึ่ง การประเมินระหว่างดำเนินการ กับการประเมินเมื่อสิ้นสุดโปรแกรมคือเมื่อนักศึกษาสำเร็จการศึกษาไปแล้ว และสองการประเมินจากภายใน กับการประเมินจากภายนอก สกริว (Scriven, 1967) เป็นคนแรกที่อธิบายให้เห็นข้อแตกต่างระหว่างการประเมินในระหว่างการดำเนินการ (formative) กับการประเมินเมื่อสิ้นสุดโปรแกรม (summative) ไว้ว่า การประเมินระหว่างดำเนินการมีวัตถุประสงค์ที่จะนำผลการประเมินมาพัฒนา แก้ไข และปรับปรุงโปรแกรมให้ดียิ่งขึ้น ส่วนการประเมินเมื่อสิ้นสุดโปรแกรมจะทำต่อเมื่อได้มีบัณฑิตจบการศึกษาตามโปรแกรมวิชานั้นไปแล้ว วัตถุประสงค์ก็เพื่อที่จะตัดสินคุณค่าของโปรแกรมวิชาที่เปิดสอนนั้นว่ามีประสิทธิผล หรือไม่เพียงใด

สำหรับการประเมินจากภายในและภายนอกที่กล่าวถึงเรามองกันที่ตำแหน่งของผู้มีความรับผิดชอบในการทำการประเมิน ถ้าการประเมินโปรแกรมวิชาทำโดยอาจารย์ที่สอนอยู่ในโปรแกรมและอาจารย์เหล่านั้นยังถือเป็นความรับผิดชอบต่อกระบวนการและต่อการเผยแพร่ผลของการประเมิน เราก็เรียกว่าเป็นการประเมินจากภายใน แต่ถ้าความรับผิดชอบในการวางแผนการดำเนินงานและการใช้ผลการประเมินเป็นของบุคคลที่ไม่ได้ร่วมสอนอยู่ในโปรแกรม ก็เรียกว่าเป็นการประเมินจากภายนอก ตามปกติผู้ประเมินจากภายในจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวโปรแกรมวิชาดีกว่าผู้ประเมินจากภายนอกเพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิด และคลุกคลีกับการเรียนการสอนตามโปรแกรมวิชาโดยตรง และเพราะความเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับโปรแกรมวิชามากมายนั่นเอง จึงมักทำให้เกิดความลำเอียงในผลการประเมินอยู่บ่อย ๆ ส่วนการประเมินโปรแกรมวิชาจากบุคคล

ภายนอกนั้น ดูเหมือนจะไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องความลำเอียงมากนักซึ่งนับว่าเป็นข้อดีประการหนึ่งของการประเมินจากภายนอก

ในหลาย ๆ กรณีการประเมินโปรแกรมวิชาในระหว่างดำเนินงานมักจะเป็นการประเมินจากภายนอก อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติไม่จำเป็นต้องเป็นเช่นนี้เสมอไป

ในสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัย จะมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประเมินผล หรือวิจัยสถาบันอยู่ โดยเฉพาะ ถ้าเป็นสถาบันราชภัฏ ภารกิจนี้จะเป็นของสำนักวิจัยซึ่งทำหน้าที่ในการวิจัยสถาบันด้วย ถ้ามองจากหน่วยงานดังกล่าวจะเห็นว่า การประเมินโปรแกรมทางวิชาการน่าจะได้รับการพิจารณาเพิ่มขึ้นอีกมิติหนึ่ง นั่นคือการประเมินเพื่อให้บริการกับการประเมินเพื่อความรับผิดชอบ (accountability) ลักษณะสำคัญของการประเมินโปรแกรมในมิตินี้ก็คือว่า ถ้าวัตถุประสงค์ของการประเมินอยู่ที่การมุ่งให้อาจารย์ทำหน้าที่สอนตามโปรแกรมวิชาได้รับทราบโดยไม่จำเป็นต้องรายงานผลนั้นขึ้นไปให้ผู้บริหารหรือคณะกรรมการบริหาร หรือสภาประจำสถาบันทราบ แต่ประการใด ก็ถือว่าเป็นการประเมินเพื่อให้บริการ แต่ถ้าเป็นการประเมินเพื่อมุ่งนำผลเสนอต่อหน่วยงานที่ใช้งบประมาณ เพื่อพิจารณาดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ก็เรียกว่าเป็นการประเมินเพื่อความรับผิดชอบ การประเมินโปรแกรมวิชาในมิตินี้ก็เหมือนกับในสองมิติแรก ที่จะแบ่งแยกให้ชัดเจนลงไปไม่ได้ แต่โดยมากแล้วการประเมินในระหว่างการดำเนินงานซึ่งทำโดยบุคคลภายในที่ใกล้ชิดกับโปรแกรมวิชามักจะเป็นการประเมินเพื่อให้บริการและการประเมินเมื่อสิ้นสุดโปรแกรมโดยบุคคลภายนอก มักจะเป็นการประเมินเพื่อความรับผิดชอบ ในบทความนี้จะขอจำกัดขอบเขตของการอภิปรายเกี่ยวกับวิธีการประเมินอยู่แต่เพียงการประเมินในระหว่างการดำเนินงานโดยบุคคลภายใน และเป็นการประเมินเพื่อให้บริการเท่านั้น เพราะเห็นว่าน่าจะสอดคล้องกับสภาพของสถาบันราชภัฏในช่วงของการเริ่มต้นความพยายามที่จะนำเอาระบบการประกันคุณภาพการศึกษามาใช้ ในลักษณะเช่นนี้บุคคลที่ควรจะทำ การประเมินก็คืออาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมนั้นได้รับทราบจะได้คิดหาทางปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาโปรแกรมวิชาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

เริ่มต้น

การที่จะให้ได้ผลการประเมินที่แน่นอน ถูกต้อง เชื่อถือได้ และตรงกับความต้องการนั้นจำเป็นต้องมีการวางแผนการประเมินอย่างรอบคอบเสียก่อน ในเรื่องนี้ ผู้ที่จะทำหน้าที่ประเมินโปรแกรมวิชาจะต้องตอบคำถามเกี่ยวกับกระบวนการประเมิน และลักษณะของโปรแกรมที่จะประเมินให้ได้อย่างชัดเจนเสียก่อน ผู้ประเมินจะต้องเข้าใจอย่างชัดเจนว่าจะประเมินโปรแกรมวิชาไปเพื่ออะไร และการประเมินนั้นจะมีบทบาทสำคัญอย่างไรกับตัวโปรแกรมต่อไปนี้เป็นคำถามที่อาจารย์ซึ่งจะทำหน้าที่ประเมินจะต้องตอบให้ได้ ก่อนที่จะมีการวางแผนการประเมินในรายละเอียดต่อไป

คำถามเกี่ยวกับกระบวนการประเมิน

1. จะประเมินโปรแกรมวิชาไปทำไม หรือจะเอาผลที่ได้จากการประเมินไปทำอะไร การเปลี่ยนแปลงอะไรบางอย่างที่สามารถจะทำให้เกิดขึ้นได้จริง ๆ ในตัวโปรแกรมเช่น วิธีการสอนของอาจารย์จะเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ จะสามารถนำเอานวัตกรรมบางอย่าง เช่น บทเรียนแบบโมดูล คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ฯลฯ มาใช้ได้หรือไม่ รายวิชาต่าง ๆ จะสามารถแก้ไขปรับปรุงหรือเพิ่มเติมใหม่จะได้หรือไม่
2. ข้อมูลประเภทใดบ้างที่จำเป็นสำหรับการประเมิน ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะพอเพียงหรือไม่ การตัดสินใจคุณค่าขององค์ประกอบต่าง ๆ ของโปรแกรมนั้นจะให้นักศึกษามีส่วนร่วมด้วยหรือไม่ จำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาร่วมพิจารณาตัดสินใจหรือไม่
3. การประเมินนั้นจะใช้รูปแบบ (design) อย่งไร มีความจำเป็นหรือไม่ที่จะต้องเปรียบเทียบผลของการสอนแบบต่าง ๆ เนื้อหาของรายวิชาต่าง ๆ จำเป็นต้องได้รับการวิเคราะห์หรือไม่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือของโปรแกรมวิชาที่จะต้องตรวจสอบ ตลอดจนเครื่องมือที่ใช้วัดมีอยู่แล้วหรือไม่
4. ในกระบวนการประเมินจะใช้แหล่งข้อมูลจากบุคคลกลุ่มใดบ้าง นักศึกษา อาจารย์ คณะกรรมการบริหาร คณะกรรมการสภาประจำสถาบัน และ/หรือสมาคมทางวิชาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมที่ประเมิน
5. จะวางกำหนดการประเมินเอาไว้อย่างไร จะใช้ผลการประเมินมาพิจารณาตัดสินใจดำเนินการกันเมื่อไร การเขียนรายงานผลการประเมินมีความจำเป็นหรือไม่ ถ้าจำเป็นที่จะต้องเขียนจะเขียนให้แล้วเสร็จได้เมื่อไร

6. บุคลากรและทรัพยากรอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการประเมินมีอยู่แล้วหรือไม่

7. ใครคือบุคคลเป้าหมายที่ควรจะได้รับทราบผลของการประเมิน และการทำรายงานผลการประเมินจะทำในรูปแบบใด

คำถามเกี่ยวกับตัวโปรแกรมวิชาที่จะทำการประเมิน

1. จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของโปรแกรมวิชา มีว่าอย่างไรหรือ ความรู้ ทักษะและเจตคติอะไรบ้างที่คาดหวังจะให้เกิดแก่นักศึกษาเมื่อเรียนจบตามโปรแกรมแล้ว
2. แต่ละรายวิชาที่กำหนดให้เรียนตามโปรแกรม มีส่วนที่จะเอื้อต่อการบรรลุตามจุดมุ่งหมายของโปรแกรมหรือไม่อย่างไร รายวิชาใดบ้างที่นักศึกษาจำเป็นต้องเรียนก่อนที่จะเรียนวิชาอื่น ๆ ได้
3. วิธีการสอนแบบใดที่อาจารย์ผู้สอนตามโปรแกรมส่วนใหญ่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน (อภิปราย บรรยาย ทดลอง ฝึกปฏิบัติ ฯลฯ)
4. มีการนำเอานวัตกรรมใดบ้างมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามโปรแกรม (บทเรียนแบบโมดูล คอมพิวเตอร์ช่วยสอน การสอนเป็นรายบุคคล ฯลฯ)
5. มีนักศึกษาลงทะเบียนเรียนตามโปรแกรม และในแต่ละรายวิชาเป็นจำนวนเท่าใดเมื่อแรกเข้านักศึกษา มีคุณลักษณะใดบ้างที่จะช่วยให้สามารถทำนวยสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนตามโปรแกรมวิชาในสถาบันได้ (เกรดเฉลี่ยในชั้นทางการเรียนตามโปรแกรมวิชาในสถาบันได้ (เกรดเฉลี่ยในชั้น ม.6 หรือ คะแนนสอบคัดเลือก ฯลฯ))
6. ชุมชนในเขตพื้นที่ให้บริการของสถาบันมีลักษณะใดบ้างที่สามารถเป็นตัวกำหนดลักษณะของโปรแกรมวิชา (อาจจะพิจารณาเป็นช่วงเวลา 5 ปี หรือ 10 ปีก็ได้ เพราะปัจจุบันชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงที่ค่อนข้างรวดเร็วพอสมควร)
7. คุณลักษณะใดบ้างของสถาบันการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการเปิดโปรแกรมวิชา (เช่น มีอาจารย์ที่มีศักยภาพความพร้อมในสาขาวิชาการอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นจำนวนมาก)
8. ในการพัฒนาโปรแกรมวิชานั้น มีเหตุการณ์ใดบ้างที่เข้ามามีอิทธิพลต่อลักษณะของโปรแกรม และอิทธิพลดังกล่าวนั้นคืออะไร

การวางแผนการประเมิน

การวางแผนการประเมินโปรแกรมวิชา เป็นการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ 1) คำถามเชิงประเมินที่ต้องการได้รับคำตอบในการประเมินโปรแกรมวิชา 2) ข้อมูลที่จำเป็นต้องมีก่อนที่จะตอบคำถามเหล่านั้นได้ 3) ข้อมูลต่าง ๆ ดังกล่าวจะเก็บรวบรวมมาได้จากที่ใดบ้าง เก็บอย่างไร และจะใช้เครื่องมืออะไรในการเก็บ 4) จะทำการวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาอย่างไรจึงจะให้ได้ผลการประเมินที่มีความหมาย และ 5) จะนำผลการประเมินไปใช้อย่างไร แผนหรือเค้าโครงการประเมินควรจะได้จัดทำให้มีลักษณะที่ชัดเจน และมีรายละเอียดพอที่จะใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการประเมินโปรแกรมทั้งหมดได้

คำถามเชิงประเมิน

ในการประเมินโปรแกรมนั้น โดยปกติแล้วจะมีคำถามเชิงประเมินอยู่สองประเภท คือ

1. คำถามเกี่ยวกับเทคนิคหรือวิธีการ ที่นำมาใช้เพื่อบริหารโปรแกรมให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย เช่น

- การจัดอาจารย์เข้าสอนรายวิชาต่าง ๆ เป็นไปอย่างเหมาะสมหรือไม่

- วิธีการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับความสนใจของนักศึกษาหรือไม่

- เทคนิคหรือรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษามีประสิทธิภาพหรือไม่ ฯลฯ

2. คำถามที่เกี่ยวกับผลที่ต้องการให้เกิด ซึ่งถ้าแยกให้ชัดเจนก็จะประกอบด้วย

2.1 คำถามที่เกี่ยวกับผลผลิต (Products) เช่น

- ผลงานวิจัยของอาจารย์ผู้สอนตามโปรแกรมมีบ้างหรือไม่ และงานวิจัยเหล่านั้นมีส่วนช่วยบุกเบิกความรู้ใหม่ ๆ ในสาขาวิชาและ/หรือสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาโปรแกรมวิชาได้เพียงใด

- บทความของอาจารย์ที่ลงพิมพ์ในวารสารทางวิชาการต่าง ๆ มีลักษณะที่ให้แนวคิดใหม่ ๆ เชิงสร้างสรรค์เพียงใด

- สิ่งประดิษฐ์ของอาจารย์หรือของนักศึกษามีคุณค่าทางวิชาการและต่อชีวิตประจำวันเพียงใด

ฯลฯ

2.2 คำถามที่เกี่ยวกับผลที่เกิด (outputs) เช่น

- นักศึกษามีการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ และเจตคติไปในทางที่พึงประสงค์หรือไม่ เพียงใด

ฯลฯ

2.3 คำถามที่เกี่ยวกับผลสุดท้าย (outcomes) เช่น

- มีนักศึกษาที่จบไปแล้วในช่วงเวลาหนึ่ง สามารถทำงานได้ในอัตราส่วนที่น่าพอใจหรือไม่

- พฤติกรรม และ/หรือสมรรถภาพในการทำงานของผู้ที่ได้ออกมาเป็นที่พอใจแก่นายจ้างหรือผู้บังคับบัญชาเพียงใด ฯลฯ

ข้อมูลที่สำคัญ

ในการประเมินโปรแกรมวิชาจะใช้ข้อมูลที่เป็นประเภทใดนั้น ขึ้นอยู่กับคำถามเชิงประเมินที่ต้องการทราบคำตอบเป็นสำคัญ ถ้าต้องการทราบเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของนักศึกษา ข้อมูลที่สำคัญจะต้องหามาให้ได้ก็คือคะแนนที่ได้จากการวัดผลสัมฤทธิ์ หรือทักษะ ถ้าต้องการประเมินเกี่ยวกับพฤติกรรม (เช่น การอภิปรายในห้องเรียน พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ ฯลฯ) ข้อมูลที่เป็นประโยชน์น่าจะได้แก่ความถี่ของพฤติกรรมที่แสดงออกมา ซึ่งเก็บรวบรวมได้โดยการสังเกต ถ้าต้องการทราบเจตคติของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อโปรแกรมวิชา ข้อมูลที่สำคัญก็คือคะแนนจากการสอบวัดเจตคติในเรื่องดังกล่าวของอาจารย์และนักศึกษา

สิ่งที่ต้องประเมิน

สิ่งสำคัญที่ควรจะได้รับในการประเมินอาจจำแนกออกเป็นส่วนๆ ได้ดังนี้

1. ปัจจัยการผลิต (inputs) ได้แก่ สิ่งที่ต้องมีในการให้การศึกษา เช่น อาจารย์ นักศึกษา งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ห้องทดลอง เนื้อหาหลักสูตร ฯลฯ

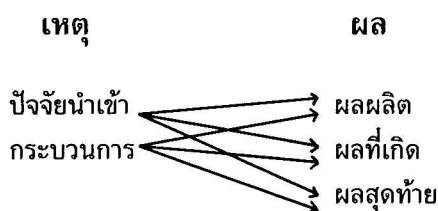
2. กระบวนการ (process) ได้แก่ การดำเนินการหรือการทํากิจกรรมต่างๆ ในอันที่จะช่วยให้การจัดการศึกษารับผลตามจุดมุ่งหมายของโปรแกรมวิชาที่ตั้งไว้ เช่น การบริหารโปรแกรม การจัดการเรียนการสอน การประสานงานโปรแกรม การนิเทศงาน ฯลฯ

3. ผลผลิต (products) ได้แก่ ผลงานต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรม เช่น ผลงานวิจัย ตำรา บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสาร สิ่งประดิษฐ์สำเร็จตามหลักสูตร ฯลฯ

4. ผลที่เกิด (outputs) ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาการทางด้านต่างๆ ของนักศึกษาเมื่อตอนแรกเข้า กับเมื่อตอนเรียนสำเร็จ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางด้านสติปัญญา จิตใจ ความประพฤติ และความสามารถในการปฏิบัติงานของนักศึกษา

5. ผลสุดท้าย (outcomes) ได้แก่ผลที่เกิดขึ้นกับบัณฑิตหลังจากที่ได้สำเร็จการศึกษาและพ้นไปจากระบบหรือสถาบันแล้ว เช่น ความสามารถที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา ความสามารถที่จะหางานทำได้หลังจากจบการศึกษาไปไม่นานนัก สมรรถภาพในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ฯลฯ

ขอบเขตของการประเมินจะกว้างขวางเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับคำถามที่ต้องการทราบและทรัพยากร โดยเฉพาะกำลังคนที่มีความสามารถทำการประเมินได้ บางโปรแกรมวิชาอาจจะต้องการประเมินเฉพาะกระบวนการ บางโปรแกรมอาจจะประเมินในส่วนที่เป็นปัจจัยการผลิต และบางโปรแกรมอาจจะประเมินทั้งหมดทุกส่วนก็ได้ แต่ถ้าจะประเมินเพื่อนำผลมาวางแผนปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาโปรแกรมให้มีคุณภาพขึ้นแล้วควรประเมินในส่วนที่เป็นผลผลิต ผลที่เกิด และผลสุดท้ายก่อน ถ้าพบว่าส่วนใดมีปัญหาจึงค่อยมาประเมินตัวปัจจัยการผลิตและกระบวนการเพื่อพิจารณาว่าตัวแปรใดในสองส่วนนี้น่าจะเป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นมาทั้งนี้เพราะว่าถ้ามองในเชิงสาเหตุจะเห็นว่า ปัจจัยการผลิตและกระบวนการเป็นตัวเหตุ ส่วนผลผลิต ผลที่เกิด และผลสุดท้ายนั้นเป็นตัวผล (ดูภาพประกอบ 1)

ภาพประกอบ 1 ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างปัจจัยนำเข้า กระบวนการผลผลิต ผลที่เกิด และผลสุดท้าย

กระบวนการประเมินโปรแกรม

โดยทั่วไปแล้ว การประเมินโปรแกรมวิชาจะประกอบด้วยขั้นตอนพื้นฐานดังต่อไปนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์และเกณฑ์การประเมินเอาไว้ให้แน่นอนชัดเจน (สภาพที่พึงประสงค์ของโปรแกรมวิชาคืออะไร)
2. เก็บรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามสภาพที่เป็นอยู่จริง ๆ (สภาพที่เป็นจริงของโปรแกรมคืออะไร)

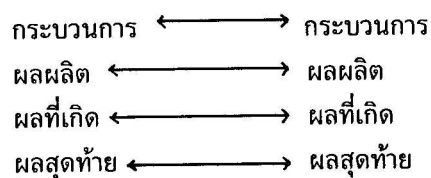
3. นำข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ระหว่างสภาพที่พึงประสงค์กับสภาพที่เป็นจริงของโปรแกรมวิชา มีช่องว่างอยู่หรือไม่)

4. ตัดสินคุณค่าของโปรแกรมวิชา โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการเปรียบเทียบเป็นพื้นฐาน (โปรแกรมวิชาที่เปิดมีประสิทธิภาพ และได้ประสิทธิผล สมควรจะได้รับส่งเสริมให้เปิดต่อไปหรือไม่) การประเมินโปรแกรมวิชาอาจสรุปเป็นภาพประกอบได้ดังนี้

สภาพที่พึงประสงค์ เปรียบเทียบแล้วตัดสิน **สภาพที่เป็นจริง**

ปัจจัยการผลิต

ปัจจัยการผลิต

ภาพประกอบ 2 การประเมินโปรแกรมวิชา

การรายงานผลการประเมิน

ขั้นสุดท้ายของการประเมินโปรแกรมวิชา ก็คือการรายงานผล ซึ่งควรประกอบด้วยสาระสำคัญสองส่วน คือ

1. บทสรุปการประเมิน ควรจะให้ครอบคลุมถึงเรื่องคำถามเชิงประเมิน (คือสิ่งที่ต้องการทราบนั่นเอง) ประเภทของข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน ผลการประเมิน และแนวทางการแก้ไข ปรับปรุง

2. การวิเคราะห์กระบวนการประเมิน ควรจะให้ครอบคลุมถึงปริมาณเวลาที่ใช้ในการประเมิน ทรัพยากรและงบประมาณที่ใช้ ปฏิกริยาตอบโต้ของอาจารย์ที่มีส่วนร่วมในโปรแกรมวิชาต่อกระบวนการประเมินที่ใช้ (เขาเห็นว่าผลการประเมินเชื่อถือได้หรือไม่ มีข้อมูลอะไรอีกบ้างที่ยังหาคำตอบให้ไม่ได้ ฯลฯ) อาจารย์เหล่านั้นมีความรู้สึกว่าการประเมินมีคุณค่าหรือไม่ และบุคคลเหล่านั้นได้วิพากษ์วิจารณ์ และ/หรือให้ข้อเสนอแนะอะไรไว้บ้าง

สรุป

การประเมินโปรแกรมทางวิชาการ นับว่าเป็นกระบวนการที่ค่อนข้างจะซับซ้อนอยู่พอสมควร โดยเฉพาะการประเมินในส่วนที่เป็นผลผลิต ผลที่เกิด และผลสุดท้าย การนำเอาหลักการวิจัยเชิงทดลองมาประยุกต์ใช้กับการ

ประเมินผลโปรแกรมทางวิชาการ ก็เป็นสิ่งที่ไม่อาจจะทำกันได้ง่ายๆ ทั้งนี้เพราะว่ามีตัวแปรแทรกซ้อนอยู่มากมายที่เข้ามา มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม (คือผลของการศึกษาที่ต้องการให้เกิด) และตัวแปรต่างๆ เหล่านั้นก็ยากต่อการควบคุมอิทธิพลของมัน อย่างไรก็ตามความยากลำบากมิได้หมายความว่า เป็นไปไม่ได้ สำหรับสถาบันระดับอุดมศึกษาที่เปิดโปรแกรมวิชาขึ้นมาท่ามกลางความสงสัยเชิงดูแคลนของคนทั่วไปว่า **จะไปไหนหรือ** ต้องถือว่าการประเมินโปรแกรมเพื่อปรับปรุงและพัฒนาเป็นสิ่งจำเป็นและท้าทายให้ต้องริบเร่งช่วยกันคิดและดำเนินการโดยพลัน หาไม่แล้วคุณภาพของการศึกษาตามโปรแกรมในสถาบันดังกล่าว ก็อาจเป็นจริงตามที่หลายคนได้**ตราหน้า**เอาไว้ ใครจะรู้?

หนังสืออ้างอิง

Scriven, M. "The Methodology of Evaluation". In R.E. Stake (Ed.) **Curriculum Evaluation. American Educational Research Association monograph series on evaluation**, no. 1, Chicago : Rand McNally, 1967.

การพัฒนาครูประจำการ ที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน และมุ่งผลให้เกิดการเรียนรู้ ของผู้เรียนโดยตรง

ดร.พลศักดิ์ โพธิ์ศรีทอง

1. สภาพปัจจุบันปัญหาของการพัฒนาครูประจำการ

ครูประจำการหมายถึงครูผู้ทำหน้าที่สอนนักเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ ของโรงเรียนทุกประเภททั้งของรัฐและของเอกชน รวมถึงการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งมีอยู่ประมาณห้าแสนกว่าคน ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไปการพัฒนาโดยการศึกษาฝึกอบรมมีน้อยเนื่องจากข้อจำกัดของงบประมาณและเวลาของการปฏิบัติงานการพัฒนาฝึกอบรมเท่าที่ดำเนินการอยู่ โดยกรมเจ้าสังกัดมีน้อยมาก กิจกรรมพัฒนาฝึกอบรมครูประจำการที่กรมเจ้าสังกัดดำเนินการอยู่ คือการให้ครูเข้ามาฝึกอบรมหรือมาร่วมสัมมนา ประชุมปฏิบัติการ หลักสูตรตั้งแต่ 3-5 วันหรือ 1 เดือน ครูประจำการก็ได้รับวิธีการใหม่ ๆ ทางการศึกษา ได้พบเพื่อนครูและเปลี่ยนบรรยากาศจากงานประจำได้บ้าง แต่ปัญหาที่พบจากการฝึกอบรมครูโดยให้ครูมาเข้าชั้นเรียนดังกล่าวนี้ ก็คือครูต้องทิ้งการสอนในชั้นเรียน มาเข้ารับการฝึกอบรม ทำให้นักเรียนไม่ได้รับการสอนจากครูเต็มตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในระดับชั้นนั้น ๆ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหารูปแบบของการพัฒนาครูประจำการที่สามารถพัฒนาครูไปพร้อม ๆ กับครูได้ปฏิบัติหน้าที่ครูคือการสอนนักเรียนของตนไปด้วย

อนึ่งมีการพบว่ากระบวนการพัฒนาครูประจำการที่ทำกันอยู่ เป็นการดึงเอาครูประจำการนั้น ๆ ออกมาจากวิถีชีวิตการทำงานครู มาเข้าสู่ระบบใหม่ กระบวนการใหม่

ที่ผู้ฝึกอบรมกำหนดขึ้น โดยระบบใหม่ที่กำหนดขึ้นมาฝึกอบรมนั้น ไม่เชื่อมโยงหรือสัมพันธ์กับชีวิตจริงในการปฏิบัติงานของครูแต่ประการใด ทำให้ครูประจำเกิดความรู้สึกไม่เป็นอิสระ ไม่เป็นสุข และไม่เห็นคุณค่าและความจำเป็นของการฝึกอบรมทำให้การพัฒนาครูประจำการไม่ได้ผลตามที่คาดหวัง

2. แนวทางการพัฒนาครูประจำการที่สามารถพัฒนาครูไปพร้อม ๆ กับครูได้ปฏิบัติหน้าที่ครูในการสอนนักเรียนของตนไปด้วย และผลของการพัฒนายังผลให้เกิดต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรง และประการสำคัญการพัฒนาและฝึกอบรมครูประจำการนั้น ไม่ได้ดึงครูประจำการออกจากวิถีชีวิตการทำงานของครู มีแนวทางดังจะกล่าวต่อไปนี้คือ

2.1 รูปแบบของการพัฒนา เรียกว่า “การพัฒนาครูประจำการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน และมุ่งผลให้เกิดต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรง”

2.2.1 พัฒนาครูประจำการโดยยึดภารกิจของครูที่ปฏิบัติในโรงเรียนเป็นฐานของพัฒนา(พัฒนาสิ่งที่เป็นวิถีชีวิตการทำงานของครู)

2.2.2 นำเอาภารกิจ วิธีการทำงานกระบวนการทำงาน ตลอดจนเป้าหมายการปฏิบัติงานของครูมาเป็นเนื้อหาสาระกระบวนการและกิจกรรมในการพัฒนาครูประจำการด้วยการนำเอาเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในกระบวนการพัฒนา

2.2.3 เป้าหมายของการพัฒนาครูประจำการ

นอกจากจะให้ ครูได้พัฒนาอย่างสัมฤทธิ์ผลแล้วการพัฒนาจะต้องส่งผลให้เกิดต่อการ เรียนรู้ของนักเรียนโดยตรง และพร้อมกันนั้นการพัฒนานี้จะต้องเกิดผลกระทบในทางบวกต่อโรงเรียน และชุมชนด้วย

2.2.4 การพัฒนาครูประจำการต้องไม่นำครูออกมาจากวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมการปฏิบัติงานประจำของครู เพื่อให้นักเรียนได้รับการเรียนเต็มตามหลักสูตรไปพร้อม ๆ กับตัวครู ได้รับการพัฒนา

2.2.5 การพัฒนาครูประจำการยุคใหม่ ต้องทำให้ครูรู้สึกศรัทธา มีความสุข มีส่วนร่วมได้ ใช้ความคิดวิเคราะห์ เป็นศูนย์กลางเป็นคนสำคัญ ได้ลงมือปฏิบัติจริง และเห็นคุณค่า ของการทำกิจกรรม

2.3 เป้าหมายของการพัฒนาครูประจำการคือมุ่งผลให้เกิดต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรง ด้วยการ “พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เรียนสิ่งที่สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริง (Authentic Learning) และประเมินผลตามสภาพที่เป็นจริง (Authentic Assessment) โดยครูประจำการต้องมีความเชื่อดังนี้

2.3.1 แก่นแท้ของการเรียนการสอนคือการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.3.2 การเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียน แต่การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่งตลอดเวลาต่อเนื่องยาวนานตลอดชีวิต

2.3.3 ศรัทธาคือ จุดเริ่มต้นที่ดีที่สุดของ

การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ซึ่งครูจำเป็นจะต้องหาทางให้ผู้เรียนเกิดศรัทธาให้ได้

2.3.4 ผู้เรียนเรียนรู้ได้จากการสัมผัสสัมพันธ์และผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหา

2.3.5 การเรียนรู้ที่มีคุณค่า เสริมสร้างสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยคือการเรียนรู้จากสาระที่สมดุลระหว่างความรู้ ความจริง ความดี ความงาม

2.4 กระบวนการพัฒนาครูประจำการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน และมุ่งผลให้เกิดต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรงคือ การพัฒนาครูประจำการด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 กระบวนการ และหวังผลให้ครูนำเอากระบวนการเหล่านี้ไปใช้ในการเรียนการสอนของตนเอง ได้แก่

2.4.1 กระบวนการเรียนรู้อย่างมีความสุขประกอบด้วย การสร้างศรัทธา และฉันทะ การเรียนรู้จากธรรมชาติ และกลมกลืนกันกับวิถีชีวิต การเรียนรู้ตามแนววอลดอร์ฟ และปัญหาท้าทายการเรียนรู้ตามแนววินไอฮิวแมนนิสึม

2.4.2 กระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมประกอบด้วยกระบวนการกลุ่มการสอนแบบ นิรมิตนิยม (Constructivism) การสอนแบบร่วมมือประสานใจ(Cooperative Learning)

2.4.3 กระบวนการเรียนรู้ด้วยการฝึกคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย โยนิโสมนสิการ การคิดจำแนกเชื่อมโยง การคิดแก้ปัญหาและทักษะเผชิญสถานการณ์เป็นต้น

2.4.4 กระบวนการเรียนรู้ด้วยการพัฒนาสุนทรียภาพ ประกอบด้วย การเรียนรู้อย่าง สมดุลระหว่างความรู้ ความจริง ความงาม ความดีผสมผสานการฝึกฝนกาย วาจา ใจ

2.4.5 กระบวนการเรียนรู้ด้วยการพัฒนาลักษณะนิสัย ประกอบด้วยการเรียนรู้อย่าง สมดุลระหว่างความรู้ ความจริง ความดี ผสมผสานด้วยการฝึกฝน กาย วาจา ใจ

2.5 องค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอนที่ต้องพัฒนาครูประจำการให้เกิดจิตสำนึก และนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของครูในโรงเรียนในชั้นเรียนที่ครูรับผิดชอบ ได้แก่

2.5.1 ปฏิรูปวิธีเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเปลี่ยนจากครูเป็นศูนย์กลางมาเป็นการใช้ผู้เรียน เป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง(Self-Learning) หรือเรียนรู้จาก

สื่อนวัตกรรม เครื่องช่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มากขึ้น

2.5.2 ปรับพฤติกรรมกรรมการสอนของครู สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้แบบใหม่ของผู้เรียน

2.5.3 พัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เครื่องมือ ตลอดจนเครื่องช่วย การเรียนรู้ให้ส่งเสริมวิธีการ เรียนรู้ของผู้เรียน

2.5.4 สร้างสรรบรรยากาศการเรียนการสอน ที่เป็นอิสระ เป็นสุขทั้งผู้เรียนและผู้สอน

2.5.5 ปรับรื้อกระบวนการบริหารจัดการให้ เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง และประเมินผลตามสภาพที่สอดคล้องกับ ชีวิตจริงของผู้เรียน

2.6 ยุทธศาสตร์การพัฒนาครูประจำการที่โรงเรียน เป็นฐาน และมุ่งผลให้เกิดต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรงได้แก่

2.6.1 ครูประจำการพัฒนาตนเอง ด้วยกระบวนการวิจัยชั้นเรียน (Classroom Action Research) ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง วัดและประเมินผล สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริง (Authentic Assessment)

2.6.2 ครูประจำการเรียนรู้ และร่วมทำงาน กับครูผู้เชี่ยวชาญ (Master teacher) เน้นครูผู้เชี่ยวชาญ ในโรงเรียนเดียวกันกลุ่มโรงเรียนเดียวกัน ตำบล อำเภอ และจังหวัดเดียวกัน

2.6.3 จัดบทบาทและภาระหน้าที่ใหม่ ๆ ให้ กับครูประจำการได้ปฏิบัติและรับผิดชอบ โดยอาศัย กิจกรรมครูพี่เลี้ยง ครูที่ปรึกษา ครูที่ทำหน้าที่ประเมินผล งานนักเรียน (Student Port Folio) และการประเมิน เพื่อน ครูด้วยกัน (Peer Evaluation) เป็นต้น

2.6.4 การนำครูประจำการมาเข้ารับการ ฝึกอบรมในรูปแบบครูกลายเป็นนักเรียนโดย เน้นกิจกรรม และกระบวนการ 5 กระบวนการ ที่กล่าวมาแล้วในข้อ 2.4 และต้องเน้นการให้ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางปฏิบัติจริง วัดและประเมินผลที่ สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงเสมอ

2.6.5 ครูประจำการพัฒนาตนเองด้วย เครื่องช่วยบุคคล เครื่องช่วยที่เป็นองค์กรหรือสถานที่ และเครื่องช่วยระบบที่กำหนดขึ้น เป็นยุทธศาสตร์ที่นิยมมาก ในระบบการพัฒนาครูยุคใหม่ ทำได้สะดวก ประหยัด และมีประสิทธิภาพดี

3. ดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาครูประจำการ

ที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน และมุ่งผลให้เกิดต่อการเรียนรู้ของ ผู้เรียน โดยตรง ได้แก่

3.1 ครูประจำการได้รับการพัฒนา ให้สามารถ ปฏิบัติหน้าที่ครูได้อย่างดีโดยเฉพาะในการจัดการเรียนการสอน

3.2 การเรียนรู้ของผู้เรียนสัมฤทธิ์ผล และพัฒนา ก้าวหน้าอย่างเห็นได้ชัด

3.3 โรงเรียนได้รับการพัฒนาโดยภาพรวม และเห็น ได้ชัดในเรื่องการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของ ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม

ยุทธศาสตร์การพัฒนาครูประจำการที่ยึดโรงเรียนเป็นฐาน และมุ่งผลให้เกิดต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรง

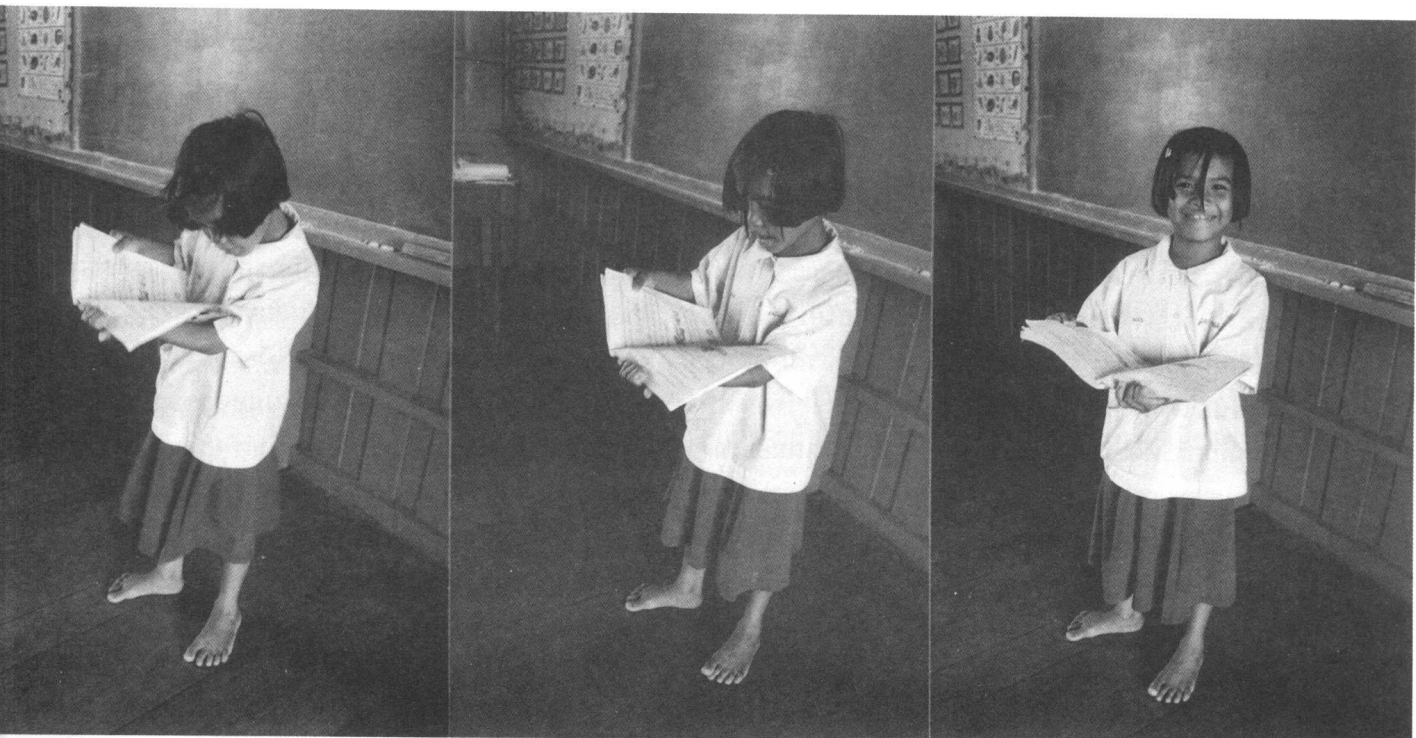
(พัฒนาโดย ดร.พลสันต์ โพธิ์ศรีทอง สรภ.ศธ.)

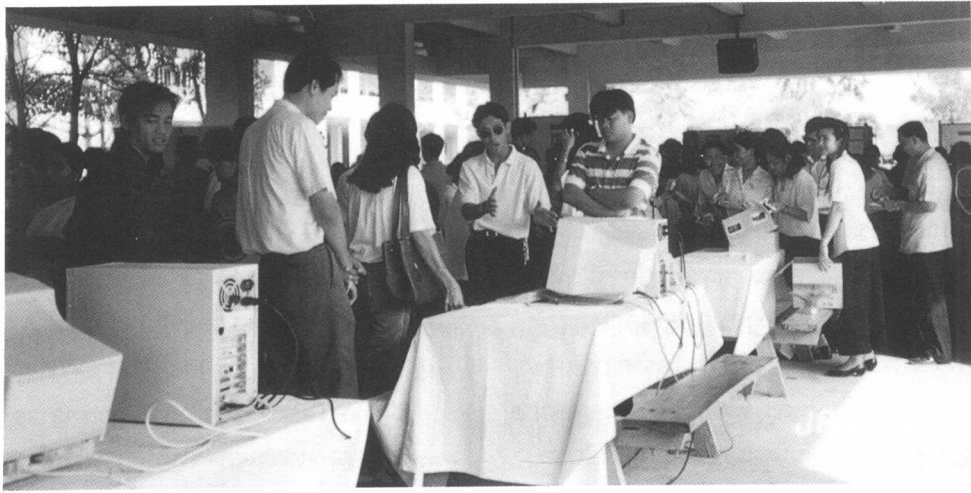
เอกสารประกอบการเรียนเรียง

รศ.ดร.ประกอบ คูปรรัตน์ และคณะ การปฏิรูปการฝึกหัดครู
ในต่างประเทศ: ปัจจุบัน และอนาคต. เอกสาร
ประกอบการบรรยาย ณ สำนักงานโครงการพิเศษ
เพื่อการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครู และบุคลากร
ทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ. สำนักนายกรัฐมนตรี, พฤศจิกายน 2539.
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. หลักการและ
วิธีการ การปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครูและ
บุคลากรทางการศึกษา. เอกสารประกอบการประชุม
สัมมนา, ธันวาคม 2536.

.....ครูในทศวรรษที่ 21 เพื่อการเตรียมพร้อมของชาติ.
สรุปถอดความและเรียบเรียงจาก A Nation Prepared
: Teachers for the 21st Century. The Report of
the Task Force on Teaching as a Profession ;
เอกสารแปลชุดครูในทศวรรษหน้าของสหรัฐอเมริกา,
2540.

.....หลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติของกระบวนการเรียนรู้ 5
ทฤษฎี. เอกสารประกอบการนำเสนอแนวคิดและ
แนวทางปฏิบัติเพื่อการพัฒนา. ศูนย์พัฒนาคุณภาพ
การเรียนการสอนโครงการพัฒนาคุณภาพการเรียน

สรุปคณาเป็นขาและสาระสำคัญ ของแผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และการบริหารจัดการโครงการ

ความเป็นมา

คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมปรึกษา เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2536 ได้ลงมติเห็นชอบในหลักการและวิธีการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาและให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติรับไปพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อจัดทำรายละเอียดของการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้เสนอคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการประสานการปฏิรูป การฝึกหัดครูฯ และเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการ 4 คณะ เพื่อจัดทำแผนหลักการพัฒนาครูประจำการ รวมทั้งการเสนอแต่งตั้งคณะอนุกรรมการจัดทำการรณรงค์และการสื่อสารสาธารณะเพื่อการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยการระดมบุคลากรในวงการศึกษาที่เกี่ยวข้องมาร่วมกันจัดทำแผนหลักดังกล่าว

การดำเนินงาน

คณะอนุกรรมการจัดทำแผนหลักของการปฏิรูปการฝึกหัดครูด้านต่าง ๆ และคณะอนุกรรมการจัดทำการรณรงค์และการสื่อสารสาธารณะเพื่อการปฏิรูปการฝึกหัดครูฯ ได้ประชุมทำงานร่วมกัน ทั้งในรูปคณะอนุกรรมการและคณะทำงาน เพื่อพิจารณาสาระ และขอบข่ายของงานในความรับผิดชอบกำหนดประเด็นที่จะต้องศึกษาในแต่ละด้าน พร้อมทั้งจัดสรรงานให้คณะทำงานแต่ละท่าน รับผิดชอบ เร่งดำเนินการ ในขณะเดียวกัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติก็ได้จัดให้มีการประชุม/สัมมนาคณะอนุกรรมการทุกคณะและบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นระยะ ๆ เพื่อประสานการดำเนินงานจัดทำแผนหลักของการปฏิรูปการฝึกหัดครูฯ และรับฟังข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้แผนหลักของการปฏิรูปการฝึกหัดครูฯ มีความชัดเจนและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติโดยได้จัดทำแผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ใน 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ การสรรหาคน

เข้าเรียนวิชาชีพครู การพัฒนาคณาจารย์ทางครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์การปฏิบัติการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครู และการพัฒนาครูประจำการ พร้อมทั้งได้นำเสนอแนวคิดของการจัดตั้งราชวิทยาลัยครุศาสตร์ ซึ่งแผนหลักของแต่ละประเด็นได้จัดทำรายละเอียดในส่วนที่พิจารณาเห็นว่าจะสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และการดำเนินงาน พร้อมทั้งตัวอย่างของกิจกรรม เพื่อให้หน่วยปฏิบัติใช้เป็นกรอบและแนวทางของการจัดทำแผนงาน งาน/โครงการต่อไป

เมื่อคณะอนุกรรมการจัดทำแผนหลักของการปฏิบัติการฝึกหัดครูด้านต่าง ๆ ได้ดำเนินงานในความรับผิดชอบเสร็จสิ้นลงแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้นำแผนหลักของการปฏิบัติการฝึกหัดครูทุกด้านมาหลอมรวมกัน แล้วนำเสนอคณะอนุกรรมการประสานการปฏิบัติการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งคณะอนุกรรมการชุดดังกล่าวก็ได้มีมติให้ความเห็นชอบและให้นำเสนอคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรีต่อไป

สรุปสาระสำคัญของแผนหลักการปฏิบัติการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และการบริหารจัดการโครงการ

แผนหลักของการปฏิบัติการฝึกหัดครู พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. การสรรหาคณะเข้าเรียนวิชาชีพครู

การสรรหาคณะเข้าเรียนวิชาชีพครูมีวัตถุประสงค์ที่จะสรรหาผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีศักยภาพ มีความประพฤติเหมาะสม เข้ามาสู่วิชาชีพครูให้มากขึ้น โดยให้แรงจูงใจด้วยสิทธิประโยชน์และทุนการศึกษาอย่างเพียงพอ พร้อมทั้งการยกย่องและการยอมรับนับถือแก่วิชาชีพครูโดยรวม โดยมุ่งปรับปรุงระบบการคัดเลือกนิสิต นักศึกษาครู พัฒนาระบบการศึกษาอบรมผู้เข้ามาเรียนวิชาชีพครู ส่งเสริมและขยายผลโครงการสร้างครูที่ดำเนินการอยู่แล้ว เช่น โครงการครูทายาท โครงการเพชรในตม เป็นต้น พร้อมทั้งแสวงหาผู้รู้ ผู้ชำนาญเฉพาะทาง โดยเฉพาะในชุมชนและท้องถิ่น มาเสริม การให้ความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน

กลุ่มบุคคลที่จะสรรหามาเข้าเรียนวิชาชีพครู จำแนกได้เป็น 4 กลุ่มเป้าหมาย คือ

1. กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาสายอาชีวศึกษา
3. กลุ่มผู้สำเร็จปริญญาตรีสาขาอื่นที่ไม่ใช่สาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์
4. กลุ่มผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษเฉพาะทาง หรือผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ

ในการปรับปรุงระบบการสรรหานี้ จำเป็นจะต้องมียุทธศาสตร์ของการดำเนินงานอันได้แก่ จัดสร้างกลไกเพื่อประสานการดำเนินงานระหว่างผู้ผลิตและผู้ใช้ครู โดยจัดตั้งคณะกรรมการกลางอย่างถาวรเพื่อประสานประโยชน์ ตลอดจนให้มีมาตรการเสริม โดยเฉพาะการปรับปรุงระบบตำแหน่งและการประเมินบุคคลเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งครูให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในอาชีพนี้รวมทั้งการสร้างหอพักที่มีคุณภาพ เพื่อสร้างสรรควัฒนธรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อดึงดูดเยาวชนให้เข้ามาสู่วิชาชีพนี้

2. การพัฒนาคณาจารย์ทางครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมคณาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูให้เข้มแข็งทางวิชาการสามารถพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาชีพครูให้ก้าวหน้า สร้างเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูในคณาจารย์ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ พัฒนาเครือข่ายวงการวิชาชีพครูและวิชาการ จึงกำหนดเป้าหมายไว้ 6 ประการดังนี้

1. สร้างองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาวิชาชีพครู
2. สร้างความเข้มแข็งทางวิชาการให้แก่คณาจารย์ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์
3. ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคณาจารย์
4. สร้างระบบการสนับสนุน การตรวจสอบและแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่
5. ปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคณาจารย์
6. จัดตั้งกองทุนพัฒนาคณาจารย์

ยุทธศาสตร์ของการพัฒนาคณาจารย์ทางครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ได้แก่ สร้างความเข้าใจและสร้างแรงจูงใจในหมู่คณาจารย์ทางครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ เกี่ยวกับแนวคิดการปฏิบัติการฝึกหัดครู รัฐจะต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้คณาจารย์ได้พัฒนาตนเองอย่างจริงจังและต่อเนื่องพร้อมทั้งให้มีการติดตามประเมินผล

3. การปฏิบัติการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครู

การปรับเปลี่ยนหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครู มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตร

และกระบวนการเรียนการสอนให้สามารถสร้างสรรค์คุณลักษณะบัณฑิตครูที่เป็นคนดี มองกว้าง คิดไกลและใฝ่รู้ โดยกำหนดเป้าหมายไว้ 7 ประการ ดังนี้

- 1) ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการฝึกหัดครูให้มีความหลากหลาย
- 2) ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้จากครูที่เป็นแบบอย่างที่ดีใน โรงเรียนและชุมชน
- 3) ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อมุ่งเน้นให้นิสิตนักศึกษาครูมีคุณสมบัติที่มองไกล คิดไกล ใฝ่รู้
- 4) ให้มีการจัดการ พัฒนาและผลิตรายการการเรียนการสอน และนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนให้มากขึ้น
- 5) ปรับปรุงและพัฒนาวิธีการวัดและประเมินผล
- 6) ปรับปรุงและส่งเสริมปัจจัยพื้นฐานของการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 7) สร้างและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการฝึกหัดครูขึ้นโดยเฉพาะ

ยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปการเรียนการสอน ควรเริ่มต้นด้วยกิจกรรมสร้างความสำนึกและศรัทธาในวิชาชีพ ส่งเสริมความร่วมมือทุกด้านระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย และควรมุ่งองค์กรวิชาชีพที่สามารถส่งเสริมและตรวจสอบคุณภาพของอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูทั้งนี้ การเสนอความคิดทางการปฏิรูป ต้องเป็นไปในทางสร้างสรรค์โดยมีสถาบันฝึกหัดครูเป็นผู้นำในเรื่องของการกระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

4. การพัฒนาครูประจำการ

การพัฒนาครูประจำการนั้น มีวัตถุประสงค์ที่จะมุ่งพัฒนาระบบและวางแผนการพัฒนาครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษาของประเทศให้เกิดประสิทธิผล โดยให้เกิดการประสานระหว่างหน่วยผลิตและหน่วยใช้ครูสร้างแรงจูงใจให้ครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษาเข้าร่วมการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเต็มศักยภาพ และนำผลการพัฒนาไปใช้เพิ่มประสิทธิภาพแก่งานในหน้าที่ จัดตั้งศูนย์พัฒนาครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษาที่มีขีดความสามารถสูงขึ้นในหน่วยงานผลิตครู หรือหน่วยงานทางการศึกษาที่ทำหน้าที่ลักษณะนี้อยู่แล้ว ศูนย์ดังกล่าวจะต้องมีความพร้อมที่จะเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า

ส่งเสริมงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและแสวงหานวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อการพัฒนาครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาครูประจำการได้กำหนดเป้าหมายไว้ 7 ประการ ดังนี้

- 1) ให้มีองค์กรกำกับนโยบาย มีระบบหลัก ระบบย่อย และรูปแบบการพัฒนาครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษา
- 2) ให้มีศูนย์ที่มีศักยภาพทำหน้าที่พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
- 3) ครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษา ได้เข้ารับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอด ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานอยู่ในอาชีพครู
- 4) ให้มีระบบเสริมสร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจที่เอื้อ ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพครู
- 5) ให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินการพัฒนาครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ
- 6) ให้มีการพัฒนาผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเพิ่มความสามารถในการจัดการและบริการการศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 7) ให้มีการพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีและสื่อสารทางการศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษา

ยุทธศาสตร์ของการพัฒนาครูประจำการ คือ การจัดทำมีระบบ และองค์กรพัฒนาครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษา ที่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องครอบคลุมทั่วประเทศจัดให้มีศูนย์พัฒนาครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษา โดยใช้สถาบันฝึกหัดครูและองค์กรทางวิชาชีพและวิชาการที่มีอยู่แล้วเพื่อทำหน้าที่หลักในการพัฒนาครูฯ ในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนใช้ผลการพัฒนาเป็นตัวกำหนดความก้าวหน้า การเลื่อนระดับ และการเข้าสู่ตำแหน่งของครู พร้อมทั้งจัดให้มีกองทุนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาครูประจำการตามกระบวนการพัฒนาทั้งระบบ

5. การจัดตั้งราชวิทยาลัยครูศาสตร์

เพื่อเป็นการผดุงเกียรติคุณ และศักดิ์ศรีของวิชาชีพครู ตลอดจนรักษาลิทธิประโยชน์อันสมควรแก่การดำรงสถานะของความเป็นครู ได้มีการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งราชวิทยาลัยครูศาสตร์ (Royal Academy of teachers)

เพื่อให้เป็นองค์กรทางวิชาชีพครู มีกฎหมายรองรับและเป็นนิติบุคคลที่ไม่เป็นส่วนราชการ ได้รับงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนจากรัฐบาล องค์กรนี้ทำหน้าที่ส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการให้แก่ครู/อาจารย์ กำหนดมาตรฐานทางวิชาชีพที่ทุกคนยอมรับควบคุมหน้าที่มาตรฐานและความประพฤติของครู สนับสนุนและส่งเสริมความก้าวหน้าของครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นกลไกในการรักษามาตรฐานของวิชาชีพครู และเพื่อเป็นชุมชนทางวิชาการที่สร้างคุณค่าวางมาตรฐานส่งเสริมองค์ความรู้ทางการศึกษา ตลอดจนศักดิ์ศรีและศรัทธาของวิชาชีพครู

การบริหารจัดการโครงการ

หลักการบริหารจัดการโครงการปฏิรูปการฝึกหัดครูฯ ให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์จำเป็นต้องมีการจัดตั้ง **โครงการพิเศษ** ที่มีระบบบริหารงานที่แตกต่างจากระบบราชการเพื่อให้เกิดความคล่องตัว โดยมีสำนักงานโครงการซึ่งบริหารงานในรูปคณะกรรมการ และกำกับดูแลโดยคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ใช้งบประมาณเป็นเงินอุดหนุนทั่วไปร้อยละ 5 ของงบประมาณหมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำของบุคลากรทางการศึกษาในแต่ละปี มีผู้อำนวยการโครงการที่มีความสามารถในการจัดการสูง ทำงานเต็มเวลา พร้อมทั้งมีระบบการติดตามและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพและทันกาล

ความเห็นของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในการประชุม ครั้งที่ 3/2538 วันศุกร์ที่ 25 สิงหาคม 2538 และครั้งที่ 4/2538 วันอังคารที่ 26 กันยายน 2538 ได้พิจารณาข้อเสนอของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเกี่ยวกับแผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งการบริหารจัดการโครงการดังกล่าวให้บรรลุผลสำเร็จ แล้วมีมติสรุปได้ดังนี้

1. ให้ความเห็นชอบแผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครูพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเสนอ

2. ให้ความเห็นชอบและอนุมัติการจัดตั้งโครงการพิเศษที่มีระบบการบริหารงานแตกต่างจากระบบราชการ และมีความคล่องตัว เพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการโครงการปฏิรูปการฝึกหัดครูพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้บรรลุผลสำเร็จ ทั้งนี้การดำเนินงาน จัดตั้งโครงการพิเศษ

ดังกล่าว จำเป็นจะต้องออกเป็นพระราชบัญญัติ ซึ่งจะต้องใช้ระยะเวลา แต่เนื่องจากการปฏิรูปการฝึกหัดครูฯ เป็นงานเร่งด่วน และเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภาอันจะส่งผลกระทบและแรงผลักดันต่อการยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพของครูโดยรวม คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงเห็นว่าควรเริ่มดำเนินการในเรื่องนี้ทันทีหลังจากที่คณะรัฐมนตรี ให้ความเห็นชอบโดยในระยะแรกให้สำนักงานโครงการพิเศษดำเนินการในรูปของคณะกรรมการร่วมระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานงบประมาณ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์แผนงานงาน/โครงการที่เกี่ยวกับครูและบุคลากร ทางการศึกษาตามกรอบของแผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา พร้อมทั้งการจัดสรรงบประมาณ ทั้งนี้โดยก่อนการมีพระราชบัญญัติจัดตั้งสำนักงานโครงการพิเศษ ขอให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนทั่วไป เพื่อดำเนินงานของสำนักงานโครงการพิเศษผ่านสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำหรับวงเงินงบประมาณที่ใช้นั้นให้ทำการตกลงกับสำนักงานงบประมาณ

3. ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาตินำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา

3.1 ให้ความเห็นชอบแผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.2 ให้ความเห็นชอบและอนุมัติการจัดตั้งโครงการพิเศษเพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการโครงการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จ ตามแนวทางที่คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเสนอ

แนวทาง การนำคอมพิวเตอร์ มาช่วยในการเรียน การสอน

[AN OVERVIEW OF COMPUTER
BASED EDUCATION]

รวบรวมโดย อ.ศิริพร เหล่าเมือง / อนุรักษ์ บรรรพต / สิงหา จำปาถิ่น / สันติ จันทรผ่อง

การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดการศึกษาหรือการเรียนการสอน นั้นมีหลากหลายรูปแบบตามลักษณะความสำคัญตามความต้องการของผู้เรียนที่ต้องการเรียนรู้ ซึ่งอาจแบ่งได้ ดังนี้

1. COMPUTER ASSISTED LEARNING (CAL)

CAL หมายถึงการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนการสอนโดยเน้นการสอนเนื้อหาหรือ ฎกณเฑณฑ์ (Concept) เฉพาะเรื่อง หรือเฉพาะด้านให้กับผู้เรียน ซึ่งเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการศึกษาตัวเอง หรืออาจศึกษาเป็นกลุ่มย่อยด้วยหลักการของ CAL คือการพยายามที่จะนำเทคนิคจำลองต่างๆ และความง่ายในการเรียนรู้รวมทั้งการรวบรวมแบบฝึกหัดและสถานการณ์จำลองต่างๆ ให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามรูปแบบที่ต้องการ

2. COMPUTER MANAGED LEARNING (CML)

CML หมายถึงการจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมในการเรียนด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ที่จะนำมาช่วยในการบริหารและจัดการเรียนการสอน (โดยการจัดการแบบง่ายๆ) และ

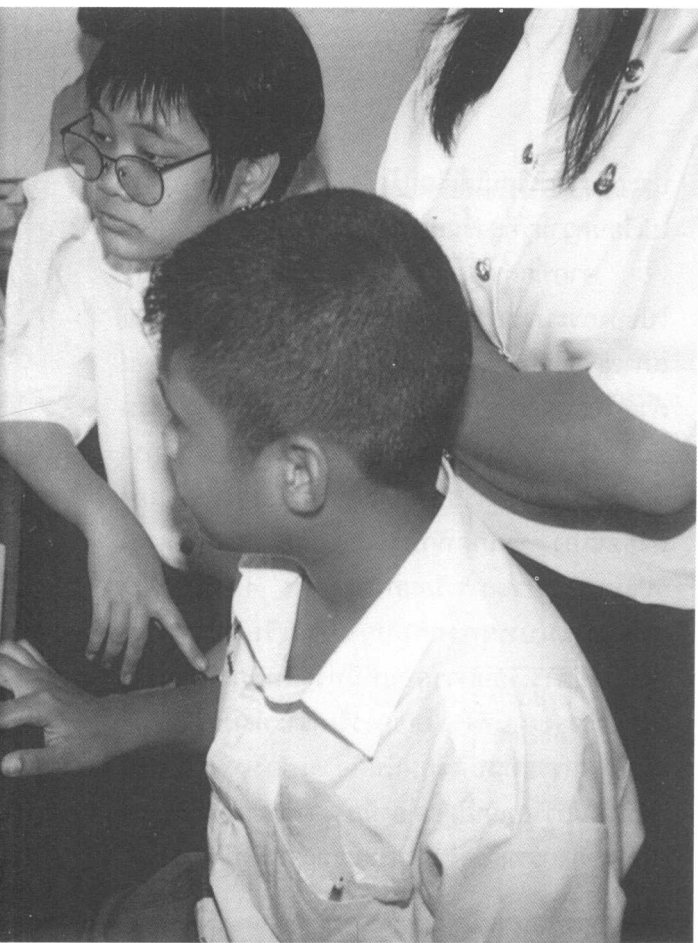
การวางแผนกำหนดการทดสอบที่จะตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียน หรือเตรียมพร้อมที่จะให้ผู้เรียนได้มีโอกาสที่จะย้อนกลับมาเรียนใหม่เมื่อประเมินผลแล้ว

3. INTERACTIVE MULTIMEDIA LEARNING RESOURCES (IMM)

ความหมายของ IMM คือ การจัดการเรียนการสอนโดยการเตรียมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการใช้สื่ออุปกรณ์ หลากๆอย่างผสมผสานกัน ไม่ว่าจะเป็นตัวอักษร รูปภาพ เสียง หรือ วิดีทัศน์ ข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเหมือนกับการเรียนการสอนจริง แต่ความอิสระที่ผู้เรียนจะได้เรียนหรือค้นคว้าตามความต้องการของตนเอง โดยไม่จำกัดสิ่งสำคัญคือการเตรียมเครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยเน้นการค้นพบได้ด้วยตนเอง

แนวทาง การนำคอมพิวเตอร์มาช่วยในการเรียนการสอน คอมพิวเตอร์ช่วยในการเรียนการสอน

การนำคอมพิวเตอร์มาช่วยในการเรียนการสอนได้เป็นที่สนใจในวงการศึกษามานานและปัจจุบันนี้ความสนใจก็มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั้งแนวลึก

และด้านกว้างอย่างไรก็ตามในกลุ่มผู้สนใจก็ยังมีอีกหลาย ๆ คนที่ยังไม่ทราบว่าจะเริ่มต้นกับการนำคอมพิวเตอร์มาช่วยในการเรียนการสอนอย่างไร ควรนำไปใช้ในช่วงใด กิจกรรมใดจึงจะเหมาะสม

บทความนี้จะพยายามเสนอรายละเอียดในเชิงวิเคราะห์ เพื่อให้เห็นแนวทางในการนำคอมพิวเตอร์ไปช่วยในการเรียนการสอนที่เหมาะสมหรือเพิ่มประสิทธิภาพในเรื่องการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม รวมทั้งแนวคิดในการพัฒนาโปรแกรมช่วยในการเรียนการสอนในเชิงการออกแบบและรูปแบบการพัฒนา

กระบวนการเรียนการสอน

กระบวนการเรียนการสอนสามารถแบ่งขั้นตอนใหญ่ๆรวมทั้งหมดก็มี 4 ขั้นตอนคือ

1. ผู้สอนเสนอเนื้อหารายละเอียดแก่ผู้เรียน
 2. ผู้สอนแนะแนวทางในขณะที่ผู้เรียนทดลองปฏิบัติ
 3. ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ
 4. ผู้สอนประเมินผลผู้เรียน
- การนำคอมพิวเตอร์มาช่วยเพิ่มประโยชน์และ

ประสิทธิภาพในการเรียนการสอน

การนำคอมพิวเตอร์มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนสามารถทำได้ในทุกขั้นตอนที่ได้กล่าวมา สิ่งที่สำคัญคือ โปรแกรมที่จะนำมาใช้ต้องเป็นโปรแกรมที่มีคุณภาพ นั่นคือโปรแกรมที่นำมาใช้นั้นควรมีคุณสมบัติหรือความสามารถในการจำลองพฤติกรรมของผู้กระทำหรือผู้แสดงได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน และมีการโต้ตอบระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน โปรแกรมใดที่พัฒนาขึ้นโดยสามารถจำลองพฤติกรรมได้เหมือนจริงมากเท่าไร โปรแกรมนั้นก็ยิ่งมีคุณภาพมากเท่านั้น ก่อนที่จะกล่าวถึงวิธีการนำคอมพิวเตอร์ไปช่วยในเรื่องการเรียนการสอนในแต่ละขั้นตอนขอวิเคราะห์พฤติกรรมในแต่ละขั้นตอน ซึ่งอาจสรุปได้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้สอนเสนอเนื้อหารายละเอียดแก่ผู้เรียน ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบใดแบบหนึ่ง เช่น โดยวาจาบอกเล่า หรือสื่อการสอนอื่นๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เช่น ทักษะการบวกจำนวน ทักษะการคูณจำนวน ทักษะการอ่านเขียน ทักษะการเขียนรูป ฯลฯ ในตอนเริ่มต้นผู้สอนอาจจะอธิบายหลังทดลอง ขั้นตอนการกระทำให้ผู้เรียนสังเกตและปฏิบัติตาม สิ่งสำคัญของการเสนอเนื้อหาในขั้นตอนนี้จึงควรใช้ตัวอย่างเช่นการบวกจำนวน ผู้สอนจะสอนขั้นตอนการบวกจำนวน โดยในการสอนนั้นมักเปลี่ยนจำนวนต่างๆ ในแต่ละครั้ง จำนวนครั้งที่ใช้ในการแสดงให้ผู้เรียนดูนั้นขึ้นอยู่กับความยากง่ายของทักษะจะเห็นว่าขั้นตอนนี้ ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง และผู้เรียนเป็นผู้สังเกต ซึ่งจะได้เห็นตัวอย่างจากผู้สอนก่อนที่นักเรียนจะปฏิบัติตาม

ขั้นตอนที่ 2 ผู้สอนแนะนำทางในขณะที่ผู้เรียนทดลองปฏิบัติ เมื่อผู้เรียนสังเกตขั้นตอนวิธีการสอนของผู้สอนที่ผู้สอนแสดงให้เห็นแล้วผู้เรียนปฏิบัติตามโดยผู้สอนคอยสังเกตและชี้แนะเมื่อใดที่ทำผิดหรือมีจุดบกพร่องจุดใด ขั้นนี้ เป็นขั้นการมีปฏิริยาโต้ตอบระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนทดลองการตอบคำถามที่อาศัยข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ หลักการในการจัดกิจกรรม การแก้ปัญหา หรือ ฝึกทักษะตามขั้นตอนกระบวนการต่างๆ ผู้สอนจึงเป็นผู้สังเกตเมื่อนักเรียนมีปัญหาผู้สอนจะคอยช่วยเหลือแนะนำแนะแนวขั้นนี้มีความสำคัญมากเพราะในขั้นเรียนย่อมมีผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกัน ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่จะ

สอนครั้งเดียวแล้วจะรู้เรื่องทุกคน ผู้สอนจึงควรตระหนักจุดนี้และควรดำเนินการแก้ไขโดยเร็ว เมื่อมองข้ามตรงนี้ไปการสอนนั้นก็ไม่มีสมบูรณ์และเกิดความสูญเปล่า ตรงกันข้ามถ้าผู้เรียนได้รับคำแนะนำที่ถูกต้องก็จะทำให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 3 การฝึกปฏิบัติของผู้เรียน ขั้นตอนนี้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แม้ว่าในขั้นตอนที่ 2 ผู้สอนได้สังเกตเห็นข้อบกพร่องของผู้เรียนในขณะที่ทดลองปฏิบัติและผู้สอนได้ช่วยเหลือแนะนำให้ผู้เรียนแก้ไขให้ถูกต้องแล้วก็ตาม ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ถูกต้องแต่ในระยะยาวผู้เรียนอาจจะจำไม่ได้หรือจำได้แต่นำไปใช้ได้ไม่คล่องแคล่วรวดเร็ว ดังนั้นในการปฏิบัติจึงมีความสำคัญเพื่อเสริมสร้างความจำ ความคล่องแคล่วรวดเร็วในการนำความรู้ไปใช้ และในการแก้ปัญหาตามที่กล่าวกันว่าใช้ได้โดยอัตโนมัติ นั่นคือใช้โดยเสมือนกับไม่ต้องคิดนั่นเอง ตัวอย่างของการฝึกปฏิบัติได้แก่ ทักษะต่างๆ เช่น การคิดคำนวณ การทดลองขับรถ การแก้ปัญหา ฯลฯ การฝึกทักษะเกี่ยวกับวิชาการโดยปกติมักใช้สมุดแบบฝึกหัด เพื่อให้ให้นักเรียนทุกคนสามารถปฏิบัติในเวลาอันเดียวกัน แต่ในด้านของการตรวจคำตอบผู้เรียนไม่อาจทราบผลได้ทันที ตรงกันข้ามถ้าฝึกโดยใช้บัตรคำ คือภายหลังการตอบผู้เรียนสามารถตรวจคำตอบโดยพลิกดูเฉลยอีกด้านหนึ่งของบัตรได้การฝึกปฏิบัติในรูปแบบใดก็ตาม การตรวจเฉลยเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนมากเท่านั้น

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการเรียนการสอน จากกระบวนการสอนทั้ง 3 ขั้นตอนที่ผ่านมาไม่สามารถสรุปได้ว่านักเรียนทุกคนประสบความสำเร็จจึงจำเป็นต้องมีการประเมินผลการเรียนรู้โดยการใช้การทดสอบ

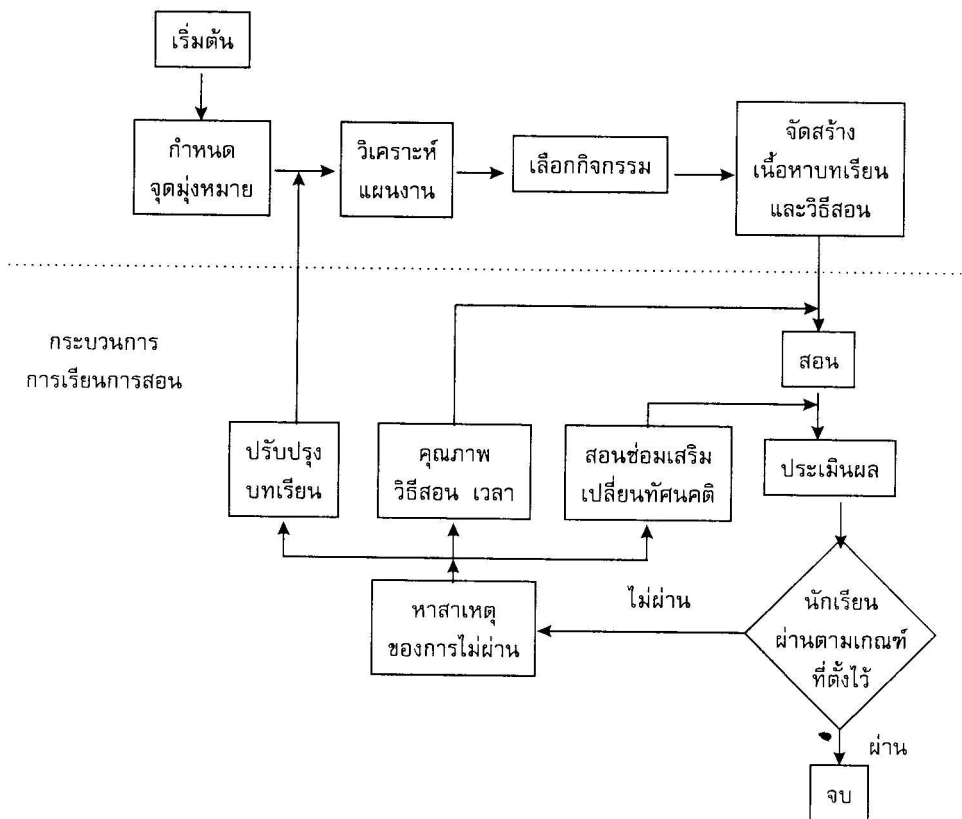
การประเมินผลโดยทั่วไปแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การประเมินผลย่อย มีจุดประสงค์เพื่อการปรับปรุงข้อบกพร่องของการเรียนการสอน การประเมินลักษณะนี้จึงจัดเป็นกิจกรรมในขั้นตอนของการเรียนการสอนใน 3 ชั้นแรก การประเมินในขั้นตอนที่ 4 หมายถึงการประเมินผลรวมซึ่งจะใช้เมื่อจบขั้นตอนการเรียนการสอนแล้ว เพื่อตัดสินว่าได้หรือตกหรือ

ประเมินว่าผู้เรียนได้เรียนรู้จริงและสามารถเลื่อนชั้นไปเรียนความรู้ที่สูงขึ้นยากขึ้นต่อไป

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นเพียงตัวอย่างทั่วไปของกระบวนการเรียนการสอน แต่อย่างไรก็ตามสภาพความเป็นจริง การสอนนั้นไม่จำเป็นต้องเริ่มต้นด้วยการเสนอเนื้อหารายละเอียดทุกครั้งไป อาจเริ่มต้นด้วยวิธีการอื่นๆ เช่น ให้ผู้เรียนค้นพบหลักการด้วยตนเองหรือผู้เรียนพัฒนาทักษะโดยการทดลองด้วยตนเอง จนเกิดทักษะ เป็นต้น อย่างไรก็ตามรูปแบบกระบวนการเรียนการสอนทั้ง 4 ชั้น เป็นรูปแบบแม่บทของกระบวนการเรียนการสอน กระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพย่อมมาจากการวางแผนที่ดี โดยการวิเคราะห์แผนงานและเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมนั้นคือ เบื้องหลังกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นจำเป็นต้องมีการวางแผน วิเคราะห์เนื้อหา กิจกรรมเบื้องต้น กระบวนการเรียนการสอน

การวางแผนกระบวนการเรียนการสอน

โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยในการเรียนการสอน

การนำคอมพิวเตอร์มาช่วยในการเรียนการสอนจำเป็นต้องเริ่มต้นด้วยการวางแผนวิเคราะห์เนื้อหาและความต้องการในการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ประโยชน์ นอกจากนี้การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญที่จำเป็นมากคือ โปรแกรมบทเรียน แม้ว่าโดยหลักการแล้วสามารถนำคอมพิวเตอร์มาช่วยในการเรียนการสอนได้ทุกขั้นตอน แต่ในทางปฏิบัติคอมพิวเตอร์ไม่สามารถทำหน้าที่แทนผู้สอนได้สมบูรณ์แบบเท่ามนุษย์ เพราะยังมีขอบเขตจำกัดการเขียนโปรแกรมและการใช้ ดังนั้นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่นำมาช่วยในการเรียนการสอนอาจแบ่งตามลักษณะของโปรแกรมได้ ดังนี้

1. โปรแกรมช่วยสอนเนื้อหารายละเอียด (Tutorial)
2. โปรแกรมฝึกทักษะ (Drill)

3. โปรแกรมการจำลองสถานการณ์ (Simulation)
4. โปรแกรมเกมการศึกษา (Educational Game)
5. โปรแกรมสาธิต (Demonstration)
6. โปรแกรมทดสอบ (Test)

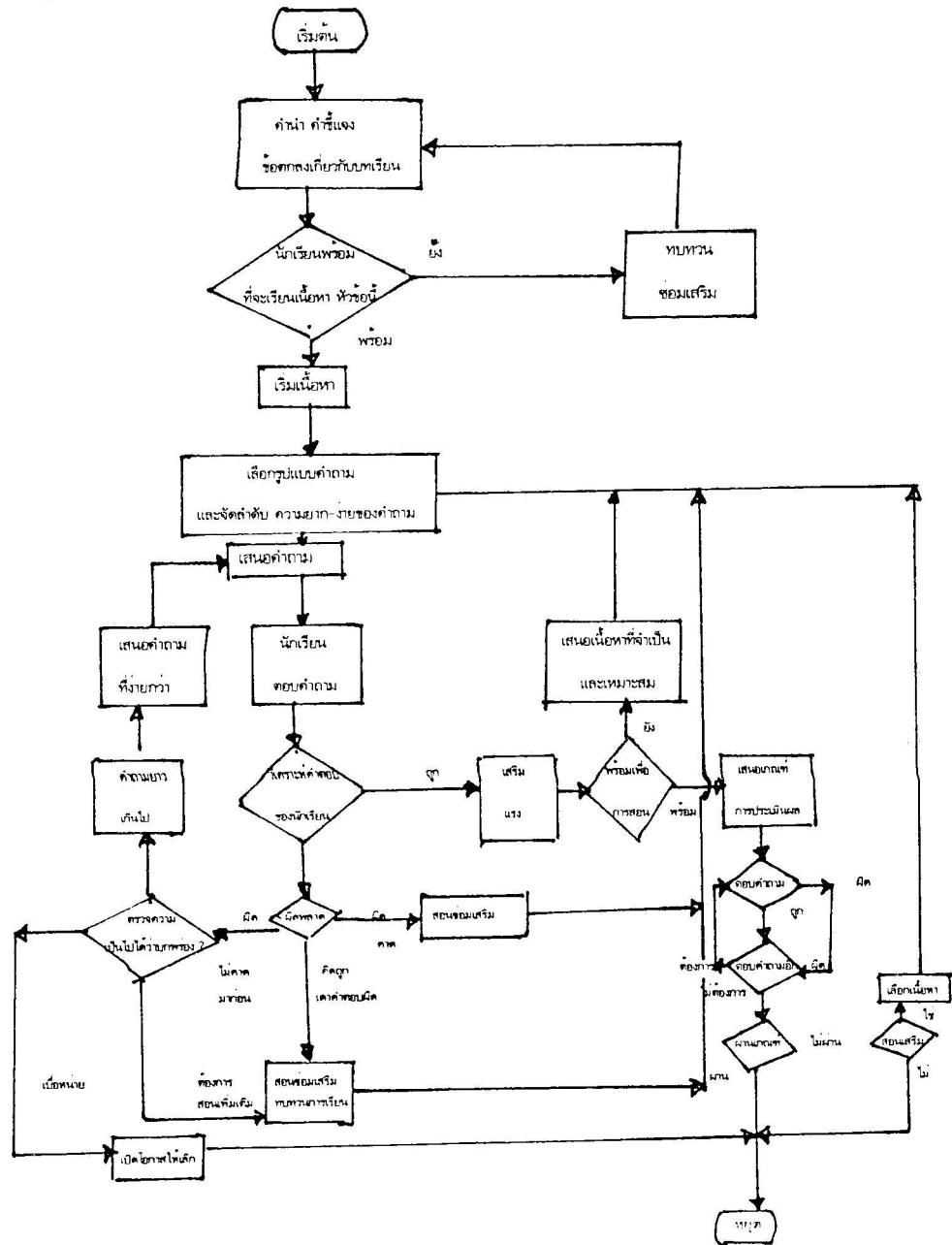
โปรแกรมการสอนเนื้อหารายละเอียด (Tutorial)

โปรแกรมช่วยสอนเนื้อหารายละเอียด หมายถึง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาใหม่ๆ ด้วยการเสนอเนื้อหา ถามคำถามและคำตอบระหว่างบทเรียนและผู้เรียน โปรแกรมจะแสดงเนื้อหาที่จะสอนแล้วตั้งคำถามให้ผู้เรียนต่อจากนั้นโปรแกรมจะวิเคราะห์คำตอบแล้วตัดสินใจว่าจะแสดงเนื้อหาต่อไปหรือให้ผู้เรียนตอบคำถามใหม่หรือแสดงคำอธิบายเนื้อหาเพิ่มเติมก็ได้ โปรแกรมช่วยสอนแบบนี้ยังรวมถึงวิธีการแนะนำให้ผู้เรียนตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งได้ด้วยการแนะนำแนวทางให้นักเรียนเลือก

คำตอบได้อย่างถูกต้อง การนำคอมพิวเตอร์มาช่วยสอนเนื้อหารายละเอียดแก่ผู้เรียนนั้นจำเป็นต้องมีโปรแกรมที่ทำหน้าที่คล้ายจำลองการทบทวนของผู้สอนในชั้นเรียน การสร้างโปรแกรมบทเรียนในลักษณะนี้เป็นสิ่งที่ยาก เพราะไม่สามารถจะเขียนโปรแกรมให้แสดงปฏิกิริยาโต้ตอบที่จะเกิดขึ้นได้โดยเฉพาะในสิ่งที่ไม่สามารถ คาดหมายได้ ดังนั้นโปรแกรมการสอนเนื้อหาที่ปรากฏโดยทั่วไปจึงมีรูปแบบของโปรแกรมที่แตกต่างกันค่อนข้างมากการสร้างโปรแกรมบทเรียนที่ต้นนั้นค่อนข้างจะยากและหายาก เป็นที่ท้าทายของนักเขียนโปรแกรมเป็นอย่างมาก โปรแกรมการสอน

เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นลักษณะการสอนเนื้อหาโดยมีข้อความ การลำดับเรื่องคล้ายการเปิดหนังสืออ่านหน้าต่อหน้าไปเรื่อย ๆ จนจบโปรแกรม บางโปรแกรมจะเริ่มต้นด้วยคำถามเพื่อตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียนว่าจำเป็นต้องทบทวนความรู้เดิมก่อนขึ้นเนื้อหาใหม่หรือไม่ นั่นคือการใช้คำถามเพื่อตรวจสอบความสามารถที่ต่างกันในการเรียนของผู้เรียนแต่ละคนว่ายังมีเนื้อหาใดที่ยังไม่เข้าใจ ข้อความใด คำนิยาม คำศัพท์ ที่ผู้เรียนไม่เข้าใจจำเป็นต้องอธิบายเพิ่มเติมหรือไม่

รูปแบบโปรแกรมการสอนเนื้อหารายละเอียด

จากแผนภาพ จะเห็นว่าจุดเด่นของโปรแกรม อยู่ทางแยกของการวิเคราะห์คำตอบของผู้เรียนซึ่งใน บางครั้งไม่สามารถจะคาดหมายได้ล่วงหน้าจุดนี้คือ ข้อจำกัดของคอมพิวเตอร์ที่ไม่สามารถทำหน้าที่แทน มนุษย์ได้ ดังนั้นในการเขียนโปรแกรมจำเป็นต้อง ใช้จินตนาการขั้นสูง คาดหมายแนวทางที่อาจเป็นไปได้ หากผู้พัฒนาโปรแกรมสามารถวิเคราะห์ความ คาดหมายได้มากเท่าไร โปรแกรมนั้นก็จะมีคุณค่ามาก เท่านั้น ดังนั้นความยากลำบากของการเขียนโปรแกรม บทเรียนที่ต้องการให้ผู้เรียนมีปฏิกริยาโต้ตอบระหว่าง เรียนกับคอมพิวเตอร์นั้นจึงอยู่ที่ความละเอียดอ่อนใน การวิเคราะห์ทางแยก หรือการแตกกิ่งของการเสนอ เนื้อหาจุดที่ก่อให้เกิดทางแยกมักใช้คำถามในการตอบ คำถามซึ่งมีจุดประสงค์ต้องการทราบที่ผู้เรียนเข้าใจ ในสิ่งที่เสนอไปแล้วหรือไม่ หากเข้าใจหมายถึงตอบถูก ก็จะไปยังเนื้อหาต่อไปแต่ก่อนผ่านอาจให้คำชม หรือเสริมพลัง หากไม่เข้าใจผลลัพธ์ที่ได้ก็คือตอบผิด แต่การตอบผิดนั้นหากวิเคราะห์ให้ดีแล้วมีสาเหตุที่ สามารถคาดหมายได้อย่างน้อย 2 ประการ คือ ผิด เพราะรู้ไม่จริง ผิดเพราะลื่นลือ (หมายถึงคิดถูกแต่ ตอบผิด) ซึ่งทั้ง 2 แบบนี้จำเป็นต้องเตรียมเนื้อหา ซ่อมเสริมให้นอกจากนี้ยังมีการตอบผิดแบบที่คาดหมาย ไม่ได้ ซึ่งอาจมาจากสาเหตุของการที่คำถามยาวเกินไป เนื้อหายากเกินไป ผู้เรียนอาจจะเกิดความเบื่อหน่าย เหนื่อย เป็นต้น

รูปโปรแกรมช่วยสอนเนื้อหารายละเอียด (Tutorial)

รูปแบบโปรแกรมบทเรียนเป็นเสมือนร่างแห ที่มาจาก การวิเคราะห์ความคาดหมายที่จะเกิดขึ้นเพื่อ ให้เกิดการไหลเวียนของความเหมาะสมกับผู้เรียน

ส่วนประกอบของโปรแกรมบทเรียนประกอบด้วย

1. คำนำ
2. เสนอเนื้อหารายละเอียด
3. คำถามและคำตอบ
4. การตรวจสอบคำถาม
5. การตอบสนองต่อคำถาม
6. การซ่อมเสริม
7. การลำดับเนื้อเรื่องในบทเรียน
8. การจบบทเรียน

1. คำนำประกอบด้วย

- ชื่อบทเรียน
- จุดประสงค์
- คำชี้แจง
- การจำลองพื้นความรู้ที่จำเป็น ความ ต้องการเรียนเนื้อหาในบทเรียนนี้
- เริ่มด้วยการให้นักเรียนควบคุมการลำดับเรื่อง
- ทดสอบก่อนเริ่มเรียน

2. เสนอเนื้อหารายละเอียด

- รูปแบบของการเสนอคือ จะเสนอเป็นข้อความ กราฟิก เสียงหรือผสมผสานกันข้อความเป็นวิธีการที่ นิยมมาก กราฟิกมีแนวโน้มที่จะนิยมต่อไปรวมทั้ง ปลายเส้น การ์ตูน รูปภาพ

- ความยาวของการเสนอข้อความ
- การจัดวางข้อความ
- กราฟิกและการเคลื่อนไหว
- สีและการใช้ประโยชน์ของสี

- จุดสนใจ

- ก. ขนาด
- ข. สลับดำ-ขาว
- ค. ตัวเอียง ตัวดำ ใหญ่ เล็ก
- ง. ลูกศร
- จ. กระพริบ

- คุณภาพของข้อความ

- ก. กระทัดรัด
- ข. จุดเปลี่ยนหน้าที่ของการกระทำ
- ค. ความชัดเจน
- ง. ระดับการอ่าน
- จ. การสะกด เว้นวรรค

- ชนิดของรายละเอียดและการจัดการกับข้อความ

- ก. ข้อเท็จจริง
- ข. แนวคิด (Concept) เช่น “แมว” “วงกลม” “เมือง”
- ค. กฎและหลักการ
- ง. ทักษะ
- ความพร้อมและจังหวะในการดำเนินเนื้อหา ต่อไปของการเรียนการสอน
- การขอคำอธิบายเพิ่มเติม

3. คำถามและคำตอบ

- หน้าที่ของคำถาม
- ความถี่ของคำถาม
- ชนิดของคำถาม
- การตรวจคำตอบให้คะแนน
- คำถามชนิดสร้างคำตอบ
- จบคำถาม
- คำตอบตอบสั้นๆ
- ประโยชน์ของคำถามลักษณะต่างๆ

- คุณภาพอื่น ๆ

- ก. ระดับการอ่าน
- ข. คำย่อ
- ค. คำปฏิเสธ

ง. การเลื่อนหน้าจอภาพ

- การใช้กราฟิกประกอบคำถามเพื่อแสดงตำแหน่งการรับข้อมูล
- คำถามที่เกี่ยวข้อง
- การจัดวางคำถาม
- รูปแบบคำถาม
- อุปกรณ์รับคำตอบ
- ความพร้อมของการรับคำตอบ

4. การตัดลिनคำตอบ

- ชนิดของการตัดลिन เช่น ถูกตามคาดหมาย ไม่ได้คาดหมาย

- ชนิดของคำตอบ เช่น เลือกคำตอบเดียว เลือกหลายคำตอบ ตัวเลือกตัวเดียว ตัวเลือกอักษรเดียว ตัวเลือกอักษรหลายตัว การพิจารณาตัดลินทั่วไป

- ก. ความยาก
- ข. เวลาจำกัด
- ค. คำอธิบายที่ช่วยเหลือและออกจากเหตุการณ์

5. การตอบสนองคำตอบ

- ก. ตอบสนองตามด้วยระบุข้อบกพร่อง
- ข. ตอบสนองตามด้วยคำตอบถูก
- ค. ตอบสนองตามด้วยคำพูดที่ใช้กันในชีวิตจริง เช่น “ขอบคุณ กต (R) ต่อไป”
- ง. ชนิดของการตอบสนอง เช่น ชม ให้คะแนน

6. การซ่อมเสริม

7. การลำดับบทเรียน

- แนวเส้น (Linear)
- การแตกกิ่ง (Branching)
 - ก. จำนวนการแตกกิ่ง
 - ข. เหตุการณ์ของการแตกกิ่ง
 - ค. ทิศทางของการแตกกิ่ง
- การประเมินระดับนักเรียนและปรับระดับ

ความยาก

- เริ่มใหม่

- นักเรียนควบคุม

- ก. เลื่อนไปข้างหน้า
- ข. ทบทวนพิมพ์โดยคำสั่งบนหน้าจอ
- ค. ทบทวนโดยใช้คำสั่งจากเมนู

- จบบทเรียนเพื่อไปบทต่อไป

8. การจบเรื่อง

- จบชั่วคราว
- จบถาวร
- ข้อความสุดท้ายก่อนจบ
- ออกจากโปรแกรม

2. โปรแกรมฝึกทักษะ (Drill and Practice)

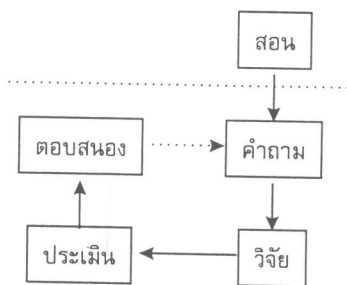
หลังจากผู้เรียนได้เรียนเนื้อหารายละเอียดแล้ว สิ่งจำเป็นคือ โอกาสการได้ฝึกทักษะหรือปฏิบัติซ้ำๆ เพื่อให้เกิดการนำความรู้ที่ได้เรียนไปใช้ได้คล่องแคล่วรวดเร็ว หรือที่เรียกกันว่า ใช้ได้อัตโนมัติการนำคอมพิวเตอร์มาช่วยในการฝึกทักษะได้เป็นที่นิยมกันมาก เนื่องจากมีความชัดเจนในการนำมาใช้เฉพาะจุดประสงค์ นอกจากนี้โปรแกรมการฝึกทักษะสร้างได้ง่ายกว่าการสร้างโปรแกรมการสอนเนื้อหาละเอียด โปรแกรมการฝึกทักษะอาจเป็นการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะเฉพาะด้านเฉพาะอย่าง เช่น ทักษะการบวกเลข ทักษะด้านคำศัพท์ ทักษะการอ่านแผนที่ เป็นต้น โปรแกรมประเภทนี้นิยมใช้กันมากในวิชาคณิตศาสตร์ การเรียนภาษาหรือภาษาต่างประเทศ การฝึกทักษะมักจะใช้คำถามเป็นจำนวนมากบางครั้ง เรียกว่าคลังข้อคำถาม (Item Pool) นอกจากนี้ คำถามที่ตีควรรผ่านการวิเคราะห์ค่าสถิติ เช่น ระดับความยาก-ง่าย ค่าอำนาจจำแนก โปรแกรมการฝึกทักษะที่ดีควรมีการประเมินข้อบกพร่องของผู้เรียนว่าจำเป็นต้อง

ฝึกหัดที่ระดับความรู้ระดับใด และบอกสาเหตุของความบกพร่องในการตอบผิด

ส่วนประกอบของโปรแกรมฝึกทักษะ มีดังนี้

1. ทบทวนความรู้
2. บอกจุดประสงค์และเกณฑ์การประเมินผล
3. ตัวอย่างคำถามและวิธีการตอบ
4. คลังคำถาม (Item Pool)
5. การจัดระดับความยาก-ง่ายของข้อคำถาม
6. การตอบสนอง (Feedback)
7. การหมุนเวียนของการตอบผิด (Error Recycling)
8. การหยุดโปรแกรม

รูปแบบโปรแกรมฝึกทักษะ

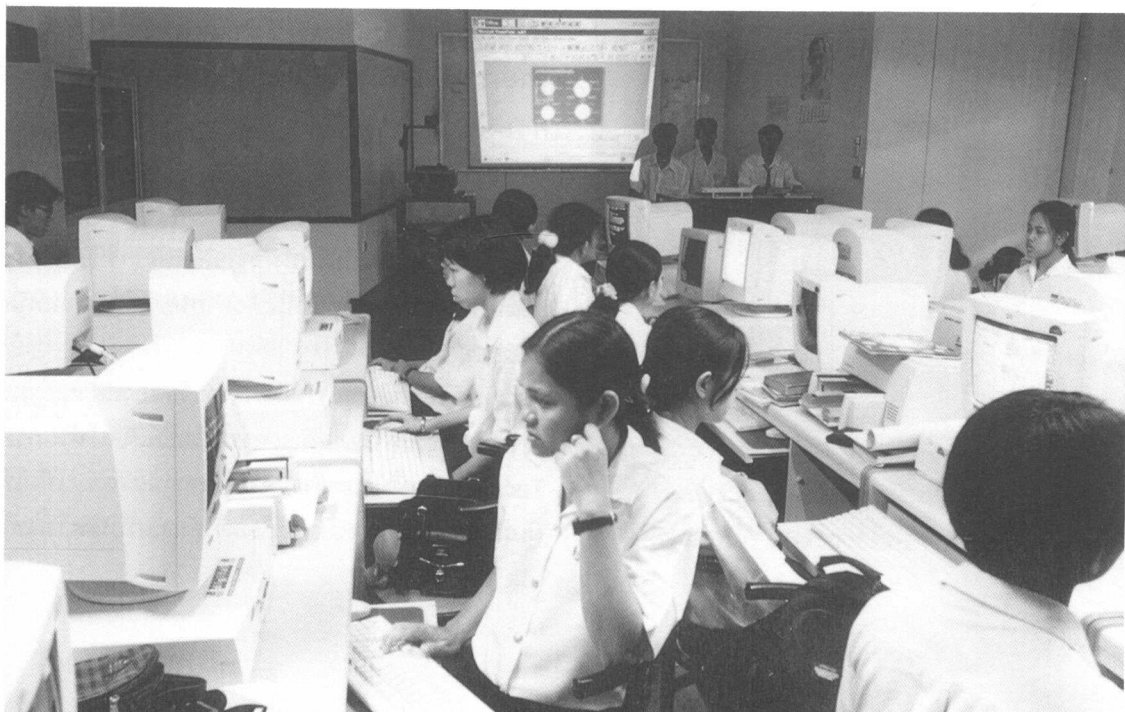
3. โปรแกรมจำลองสถานการณ์

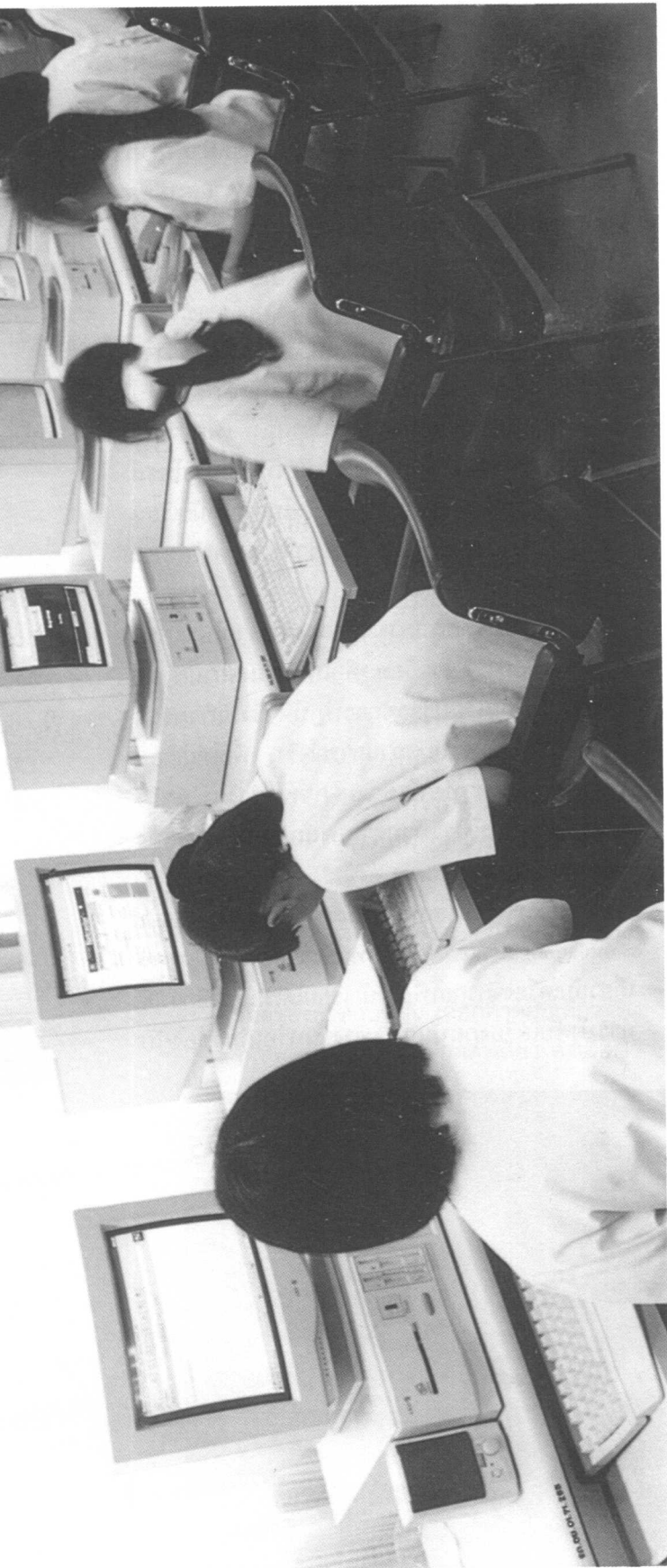
การจำลองสถานการณ์ในการเรียนการสอน เป็นวิธีการเสริมแบบหรือสร้างสถานการณ์ เพื่อทดแทนสภาพจริงในชีวิตประจำวัน เพื่อการเรียนรู้ใน

ชั้นเรียน เพื่อจูงใจผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ โดยมีส่วนร่วม เช่น การควบคุมเหตุการณ์ การตัดสินใจ การตอบโต้กับสิ่งที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จำลองได้ โดยในชีวิตจริงผู้เรียน อาจไม่สามารถแสดงปฏิกิริยาเหล่านี้ได้อย่างไรก็ตามในสถานการณ์จำลองย่อมมียุ่งยากซับซ้อนน้อยกว่าสถานการณ์จริง เช่น ลดรายละเอียดลดโอกาสที่จะเกิดขึ้น ผู้เรียนต้องแก้ปัญหาโดยการเรียนรู้ขั้นตอน กระบวนการด้วยตนเอง จนเกิดความเข้าใจคุณลักษณะต่าง ๆ ในที่สุด รวมทั้งการเรียนรู้วิธีการควบคุมเหตุการณ์เหล่านั้น หรือเรียนรู้ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไรในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน จุดมุ่งหมายของการใช้สถานการณ์จำลอง เพื่อช่วยให้นักเรียนได้สร้างรูปแบบการตอบสนองที่เป็นประโยชน์กับเหตุการณ์จริงของโลกและเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทดสอบเหตุการณ์ต่างๆ อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ

โปรแกรมสถานการณ์จำลองต่างจากโปรแกรมการสอนเนื้อหารายละเอียด คือโปรแกรมสถานการณ์จำลองเน้นให้ผู้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จำลองแบบสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนรู้เนื้อหาที่คล้ายกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในโลกโปรแกรมจำลองสถานการณ์จำลองแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

ก. การจำลองสถานการณ์ทางกายภาพ (Physical Simulation) โปรแกรมประเภทนี้จะจำลองสถานการณ์เกี่ยวกับเครื่องจักรกลเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการใช้การบังคับเครื่องกลนั้นๆ ทำงานหรือเกี่ยวข้องกับ

เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ในห้องปฏิบัติการที่จะต้องใช้ในการทดลอง ตัวอย่าง การจำลองสถานการณ์การขับเครื่องบิน ผู้เรียนจะเห็นภาพที่เกี่ยวกับเครื่องมือภายในเครื่องบินที่อยู่ยากซับซ้อนน้อยกว่าของจริง จุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการอ่านเครื่องมือ และการเดินทางของเครื่องบินในอวกาศ เช่น เครื่องวัดความสูง เครื่องแสดงความเร็ว ความกดตันอากาศ อุณหภูมิ การบังคับเครื่องบินอาจใช้แป้นพิมพ์ หรือคั่นโยกที่ต่อเชื่อมกับเครื่องคอมพิวเตอร์ในสถานการณ์จำลองจะใช้เครื่องมือที่จำเป็นเท่านั้น

ข. การจำลองสถานการณ์เชิงขั้นตอนการทำงาน (Procedural Simulation) โปรแกรมลักษณะนี้จะเป็นการเรียนรู้ขั้นตอนกระบวนการทำงานของเครื่องมือ โดยผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการทำงาน of เครื่องมือจำลอง เมื่อเน้นการฝึกทักษะและการกระทำเท่าที่จำเป็นต่อการควบคุมให้เครื่องมือเหล่านั้นทำงาน ตัวอย่าง เช่น โปรแกรมที่จำลองความสำคัญของอุปกรณ์การบินของเครื่องบินจะคล้ายกับการสอนขั้นตอนกระบวนการบินมากกว่าการสอนว่าแต่ละปุ่มทำงานอย่างไร นั่นคือจุดมุ่งหมายของการจำลองสถานการณ์เชิงขั้นตอนกระบวนการเพื่อสอนลำดับขั้นตอนของการกระทำ ตัวอย่าง เช่น การใช้เครื่องคิดเลข การใช้โทรศัพท์ การแยกสาร การวินิจฉัยสาเหตุที่เครื่องยนต์ขัดข้อง

ค. การจำลองสถานการณ์เชิงเหตุการณ์ (Situational Simulation) โปรแกรมลักษณะนี้จะเกี่ยวข้องกับทัศนคติความคิดเห็นและพฤติกรรมมนุษย์ในเหตุการณ์ต่างๆ มากกว่าเป็นการฝึกทักษะต่างจากโปรแกรมการจำลองสถานการณ์เชิงขั้นตอนกระบวนการซึ่งเป็นการสอนกฎเกณฑ์ นั่นคือโปรแกรมการจำลองสถานการณ์เชิงเหตุการณ์ โดยทั่วไปจะเน้นให้ผู้เรียนค้นหาผลลัพธ์เนื่องจากการใช้วิธีการที่แตกต่างกันในเหตุการณ์หนึ่ง หรืออาจให้ผู้เล่นบทบาทที่แตกต่างกัน ผู้เรียนอาจเป็นส่วนหนึ่งในสถานการณ์

ตัวอย่างของโปรแกรมการจำลองสถานการณ์เชิงเหตุการณ์ที่นิยมและแพร่หลายได้แก่ โปรแกรม Tenure ซึ่งเป็นโปรแกรมจำลองสถานการณ์ เพื่อให้ผู้เล่นสวมบทบาทเป็นครูใหม่ที่ต้องแก้ปัญหาทั้งตัว

นักเรียน ผู้ร่วมงาน และผู้อำนวยการ โดยโปรแกรม จะสุ่มให้ตัวละครในเรื่องมีบทบาทต่างๆ เมื่อจบ โปรแกรมจะได้รับการประเมินว่าครูใหม่คนนี้จะได้รับการว่าจ้างต่อไปหรือไม่

ง. การจำลองสถานการณ์เชิงกระบวนการ (Process Simulation) โปรแกรมนี้แตกต่างจาก โปรแกรมจำลองสถานการณ์ประเภทอื่นๆ คือ ผู้เรียน ไม่ได้ร่วมมีบทบาทในโปรแกรม ผู้เรียนจะสังเกตดู กระบวนการที่เกิดขึ้นโดยไม่เข้าไปขัดจังหวะ เพียงแต่ เลือกค่าของตัวแปรในการจำลองสถานการณ์จำลอง โดยสามารถเร่ง-ลดความเร็วของสถานการณ์จำลองนั้น เช่น โปรแกรมด้านเศรษฐศาสตร์ เกี่ยวกับการทำนาย สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต โปรแกรมด้านพันธุกรรมเกี่ยวกับแนวที่จะเกิดต่อไป โปรแกรมการคาดคะเนจำนวน ประชากรกลุ่มต่างๆ

ประโยชน์ของโปรแกรมจำลองสถานการณ์

- 1. ด้านแรงจูงใจ** โปรแกรมสร้างแรงจูงใจให้แก่ ผู้เรียนเนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการกระทำแทน การอ่าน ฟัง จากการบอกเล่า
- 2. ด้านการถ่ายโยงการเรียนรู้** โปรแกรม ประเภทนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติและทดลองใน เงื่อนไขต่างๆ ทำให้เกิดการถ่ายโยงทักษะ การแก้ปัญหาที่มีผลต่อการนำไปใช้ในชีวิตจริง
- 3. ด้านประสิทธิภาพ** โปรแกรมประเภทนี้ได้ เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ดีกว่าและโดยเฉพาะ นำไปเป็นประโยชน์ในอนาคตต่อไป

ส่วนประกอบของโปรแกรมจำลองสถานการณ์

ส่วนประกอบที่สำคัญมี 3 ส่วน คือ

1. ส่วนนำ
2. การเสนอเนื้อเรื่องปฏิกิริยาตอบโต้
3. ความสมบูรณ์ของการจำลองสถานการณ์

4. โปรแกรมเกมการศึกษา (Educational Game)

โปรแกรมเกมการศึกษานอกจากจะทำให้ผู้ เรียนมีความสนุกสนานแล้วยังเป็นสื่อกลางในการ เรียนรู้สิ่งต่างๆ เช่น ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กระบวนการ ทักษะ ทักษะคิด เป็นต้น นอกจากนี้ยังเกิดทักษะอื่น ๆ เช่น การแข่งขัน ความรู้สึกของการแพ้-ชนะ เหตุผล ที่ดีและไม่ดี ในสถานศึกษาผู้สอนบางคนมีความเห็น

ว่าเกมให้ประโยชน์ในการเรียนการสอนมากกว่าการ สอนแบบเดิม เพราะโปรแกรมเกมสามารถดึงดูดความ สนใจของนักเรียน ทำให้เกิดประสิทธิภาพกับการ เรียนรู้มากกว่าหากรู้จักเลือกโปรแกรมที่ดีให้เหมาะสม กับระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน นั่นคือควรเลือก โปรแกรมเกมที่มีประโยชน์และจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนใน การศึกษา

ส่วนประกอบของโปรแกรมเกมการศึกษา

โปรแกรมเกมการศึกษามีโครงสร้างพื้นฐาน คล้ายโปรแกรมการจำลองสถานการณ์ สิ่งที่แตกต่างคือ โปรแกรมเกมเป็นทำนายหรือแข่งขัน โดยเน้นความ บันเทิงเป็นสิ่งสำคัญ โปรแกรมเกมการศึกษามี องค์ประกอบที่ สำคัญ 3 ส่วน ได้แก่

1. คำนำ
2. เนื้อหาของเกม
3. ผลสรุป

ชนิดของโปรแกรมเกมการศึกษา

โปรแกรมเกมการศึกษาแบ่งออกเป็นชนิดต่างๆ ได้ดังนี้

1. เกมผจญภัย เช่น Snooper Troops เป็น โปรแกรมนักสืบหาคนร้าย โดยขับรถไปตามบ้านต่างๆ เพื่อหาคำตอบ
2. เกมที่เล่นตามศูนย์การค้า เช่น Pinball
3. เกมกระดาน เช่น หมากรุก เช่น Hurdle (สอนเกี่ยวกับ 2 มิติ)
4. เกมไพ่หรือเกมการพนัน เช่น Casino Reading
5. เกมการต่อสู้เช่น Moonwar (เป็นเกมที่รุนแรง)
6. เกมตรรก เช่น Baffles (คล้ายเกมยิงเรือ สอนเกี่ยวกับ Coordinate)
7. เกมฝึกทักษะ เช่น ฝึกการใช้ Joystick
8. เกมสวมบทบาท เช่น Diffusion (ให้ผู้เล่น เป็นพ่อค้านำของไปขายอาหารหมู่บ้านซึ่งต้องวางแผน เดินทาง)
9. เกมตอบคำถามทางโทรทัศน์ เช่น Meet the President
10. เกมคำ เช่น Hang man, Four-letter Words

5. โปรแกรมการสาธิต (Demonstration)

จุดประสงค์ของโปรแกรมประเภทนี้ เพื่อใช้ สาธิตประกอบการบรรยายเนื้อหาหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง

เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น เช่น การเขียนกราฟแสดงภาพรายละเอียดเป็นต้น การพัฒนาโปรแกรมนั้นนอกจากจะใช้วิธีเขียนโปรแกรมแล้วยังนำโปรแกรมสำเร็จมาใช้ โดยที่โปรแกรมสำเร็จนั้นต้องมีความสามารถในการเขียนกราฟหรือวาดรูปได้ เช่น Math Cad, Minitab

เนื่องจากโปรแกรมสาธิตเป็นโปรแกรมประกอบการบรรยายในตอนใดตอนหนึ่งจึงไม่มีโครงสร้างของโปรแกรมที่แน่นอนเช่นโปรแกรมอื่นๆ ที่กล่าวมาแล้ว

6. โปรแกรมการทดสอบ (Test)

การทดสอบมีบทบาทในการเป็นเครื่องมือการประเมินผลการเรียนของผู้เรียนทั้งก่อนเริ่มเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน ซึ่งบางครั้งเรียกว่าการประเมินผลย่อยเพื่อดูความพร้อมของผู้เรียน วัดระดับความสามารถของผู้เรียน เพื่อจัดสภาพการเรียนและการใช้สื่อที่เหมาะสมวินิจฉัยปัญหาและข้อบกพร่องของผู้เรียนว่ายังต้องการซ่อมเสริมความรู้หัวข้อใด การทดสอบในการประเมินผลรวม เพื่อสรุปผลการตัดสินใจ ผ่าน – ไม่ผ่าน การให้เกรดนอกจากการทดลองยังมีบทบาทสำคัญในการคัดเลือกเข้าเรียนมหาวิทยาลัย คัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน เป็นต้น สรุปแล้ว การทดสอบมีความสำคัญต่อการตัดสินใจอนาคตของผู้เรียนก็ว่าได้ ดังนั้นการพัฒนาแบบทดสอบจึงควรระมัดระวังและพิจารณาข้อสอบที่เหมาะสม เพื่อการบรรลุเป้าหมายของการนำแบบทดสอบไปใช้ นอกจากนี้การดำเนินการสอบก็ควรระมัดระวังข้อผิดพลาดและควรลดความวิตกกังวลของผู้สอบและควบคุมสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบอื่นเพื่อให้ผลการทดสอบของผู้เรียน เชื่อถือได้ การนำคอมพิวเตอร์มาช่วยในการทดสอบ แบ่งออกเป็นวิธีใหญ่ๆ 2 วิธี คือ

1. ช่วยในการจัดสร้างแบบทดสอบ
2. ช่วยในการดำเนินการสอบ

การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการจัดสร้างแบบทดสอบมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอน เพราะคอมพิวเตอร์สามารถช่วยสร้างข้อสอบ เลือกข้อสอบ พิมพ์ข้อสอบ และตรวจให้คะแนนผลการสอบ ในปัจจุบันมีการต่อเชื่อมเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การดำเนินการสอนยิ่งทำให้ระบบการทดสอบสะดวก

และทราบผลเร็วขึ้น ยิ่งกว่านั้นหากระบบการทดสอบได้รับการพัฒนาจนสามารถนำทั้งวิธีมาใช้ด้วยกันแล้ว จะทำให้ผลการทดสอบมีประสิทธิภาพและประหยัดเวลาด้วย

1. การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการจัดสร้างข้อสอบข้อดี

ก. ช่วยจัดสร้างข้อสอบให้มีหลายรูปแบบ

- เรียงลำดับข้อสอบโดยวิธีสุ่มคือ ค่าถามชุดเดียวกันแต่ลำดับต่างกัน
- สุ่มจากธนาคารข้อสอบผู้สอบได้คำถามที่ต่างกัน

ข. ช่วยจัดสร้างข้อคำถามที่มีเนื้อหาเดียวกัน แต่มีตัวเลขสำหรับการคำนวณที่ต่างกัน Terminal รูปแบบเหมือนกันแต่ตัวเลขคำนวณต่างกัน เช่น ทางด้านการคำนวณ

ค. สามารถแบ่งเป็นข้อสอบที่ช่วยกันสร้างขึ้น จากโปรแกรมต่างๆ ทำให้มีข้อสอบจำนวนมากและครอบคลุมเนื้อหาโดยการจัดตั้งศูนย์กลางรวมเป็นธนาคารข้อสอบและทุกโรงเรียนตั้งเครื่องฟวงเป็นสถานีทำงาน (Terminal) เรียกใช้ข้อสอบและพิมพ์ออกในโรงเรียนของตนได้

ข้อเสีย

ไม่ได้มาจากการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ แต่มาจากการใช้ผิดหรือใช้ไม่เป็นทำให้ได้ข้อสอบที่ขาดคุณภาพ (ข้อสอบที่ไม่ผ่านการวิเคราะห์) การเรียนโดยใช้ข้อสอบจากศูนย์กลางทั้งมีความอิสระและสะดวกนั้น อาจทำให้ข้อสอบรั่วได้

2. การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการดำเนินการสอบ

ข้อดี

- ก. สามารถจัดให้เหมาะสมกับรายบุคคล
- ข. ให้แต่ละคนสอบในเวลาต่างกันได้ เมื่อพร้อม(หรือจบหัวข้อนั้น) นั่นคือทุกคนไม่จำกัดเวลาในการเรียนจบพร้อมกัน
- ค. จัดให้แต่ละคนตอบแบบสอบถามที่ต่างกัน
- ง. มีประโยชน์ต่อผู้สอนในการวิเคราะห์คำถามถูกหรือผิดของผู้เรียนเพื่อใช้ปรับปรุงข้อสอบ (ในเนื้อหา เวลา รูปแบบ ทดสอบ) วิธีสอบและวิธีการเรียนของผู้เรียน

ข้อเสีย

- ก. รูปแบบของข้อสอบจำกัดให้ใช้แบบเลือก

ตอบหรือแบบเติมความสั้นๆ เพราะฉะนั้นข้อสอบแบบปลายเปิดหรือแสดงความคิดเห็นตรวจได้ยากโดยใช้คอมพิวเตอร์

ข. จำเป็นต้องมีสถานีทำงานมากและเตรียมแก้ปัญหาเวลาไฟดับ

ค. การที่ผู้เรียนสอบต่างเวลากัน อาจก่อให้เกิดการยุ่งยากแก่ผู้ดูแลห้องเครื่องคอมพิวเตอร์และยังอาจเกิดการโกง

ง. แบบทดสอบที่ไม่ดีหรือไม่เหมาะสมก่อให้เกิดความกังวลใจแก่ผู้เรียนได้ทำให้คะแนนที่ได้ไม่ใช่คะแนนที่แท้จริงในการวัดความรู้ของผู้เรียน

ส่วนประกอบในการทดสอบประกอบด้วย

1. แบบทดสอบ
2. การนำไปใช้

นอกจากนี้ยังมีโปรแกรมในส่วนที่ช่วยจัดการด้านการศึกษา เช่น เก็บข้อมูลนักเรียน คะแนน สถิติเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพดี

สรุป

กระบวนการเรียนการสอนแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนคือ

1. การสอนเนื้อหารายละเอียด
2. การแนะนำขณะที่ผู้เรียนทดลองปฏิบัติ
3. การฝึกทักษะ
4. การประเมิน

โปรแกรมบทเรียนคอมพิวเตอร์ที่นำมาช่วยในการเรียนการสอน สามารถนำมาใช้ในขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ดังนี้

1. โปรแกรมการสอนเนื้อหารายละเอียดช่วยในกระบวนการเรียนการสอนขั้นที่ 1 และ 2
2. โปรแกรมฝึกทักษะใช้ช่วยในกระบวนการเรียนการสอนขั้นที่ 3
3. โปรแกรมจำลองสถานการณ์ใช้ช่วยในกระบวนการที่ผสมผสานกันทั้ง 4 ขั้น
4. โปรแกรมเกมการศึกษาใช้ช่วยในกระบวนการเรียนการสอนขั้นที่ 3
5. โปรแกรมการสาธิตใช้ช่วยประกอบบรรยายโดยผู้สอนในขั้นที่ 1
6. โปรแกรมการทดสอบใช้ช่วยในกระบวนการเรียนการสอนขั้นที่ 4

เอกสารอ้างอิง

นางนุช วรรณวาทะ **แนวทางการนำคอมพิวเตอร์**

ช่วยในการเรียนการสอน.วารสารคอมพิวเตอร์ทูเดย์ ,ฉบับวันที่ 17 กันยายน 2535. น. 62-70.

นางนุช วรรณวาทะ **แนวทางการนำคอมพิวเตอร์**

ช่วยในการเรียนการสอน.วารสารคอมพิวเตอร์ทูเดย์ ,ฉบับวันที่ 17 กันยายน 2535. น. 77-82.

นางนุช วรรณวาทะ **แนวทางการนำคอมพิวเตอร์**

ช่วยในการเรียนการสอน.วารสารคอมพิวเตอร์ทูเดย์ ,ฉบับวันที่ 18 พฤศจิกายน 2535. น. 72- 77.

Technology for Flexible Teaching and

Learning. เอกสารโรเนียว Deakin University. P. 1-8.

แนวทางการจัดการศึกษา ชั้นพื้นฐานของปวงชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนท้องถิ่น ไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

สุรินทร์ กิจนิตยชีวี

1. บทนำ

เมื่อก้าวถึงการพัฒนาที่ยั่งยืน เรามักมองไปที่สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติเท่านั้น มองข้ามคนซึ่งเป็นศูนย์กลางการพัฒนา แท้จริงคนเป็นตัวการสำคัญที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์หรือทำลาย

ในสถานการณ์ปัจจุบันของโลกและสังคมไทย สติปัญญาของสังคมแบบเก่าไม่เพียงพอที่จะให้แก้ปัญหาแบบใหม่ได้ ฉะนั้น การพัฒนาคนต้องให้เข้าถึงสติปัญญาแบบใหม่ และมีความเข้มแข็งมากพอที่จะจัดระบบความสัมพันธ์ของคนกับสังคม ของคนกับสภาพแวดล้อมให้สมดุลด้วยความรับผิดชอบ

ให้มีความสามารถที่จะดำรงชีวิตร่วมกันอย่างสันติสุข ปรับชีวิตวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม แต่รักษาความเชื่อ คุณค่าและความหมายทางจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ไว้ได้

เครื่องมือในการสร้างคนต้องมีประสิทธิภาพ!

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการสร้างคน เรายังสร้างคนด้วยวิธีเก่าแก่ผู้เรียนที่จะต้องไปเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ๆ คุณภาพคนจึงไม่เพียงพอ ได้มีการเรียกร้องให้รัฐปฏิรูปการศึกษามานานปัจจุบันกระแสสูงชัน สถานการณ์สังคมคงมาถึงขั้นวิกฤติแล้ว หากไม่ปฏิรูปคงพัง

คนในแวดวงที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา คนที่ให้ความสำคัญและกลุ่มคนที่มองเห็นความตกต่ำทางศีลธรรมของคนในชาติ เริ่มต้นและขยับตัว จะทำอย่างไร เป็นที่ทราบทั่ว ถ้าระบบการเมือง ระบบราชการและระบบอื่นๆ ที่เป็นองค์ประกอบของสังคมไทยไม่ปฏิรูปไปพร้อมกัน จะปฏิรูปการศึกษาได้อย่างไร

นอกจากนั้นระบบการศึกษาเป็นเรื่องใหญ่ เป็นเรื่องที่มีขอบข่ายเชื่อมโยงกับทุกส่วนทุกพื้นที่ของสังคมไทย โดยเฉพาะวัฒนธรรมในชนบท ซึ่งหลากหลาย เฉพาะตัว เป็นเรื่องละเอียดอ่อน ทำยาก และหลงทางได้ง่าย

หากวิสัยทัศน์ทางการศึกษาขาดความชัดเจน การปฏิรูปจะเป็นเรื่องของความทันสมัยในสื่อการเรียนรู้นั้น เป็นเรื่องเทคนิคของการจัดการ พัฒนาอาคารสถานที่ สุดท้ายก็สร้างกำลังไปสนองตอบการจ้างงานของระบบเศรษฐกิจแผนใหม่ตามเดิม ยังไม่ได้ปฏิรูปการศึกษาที่แท้จริง

การปฏิรูปการศึกษาที่แท้จริงควรสนองตอบความต้องการและแก้ไขปัญหาในชนบท ในสภาพปัจจุบันชนบทอยู่ในอาการร่อแร่ล้มละลายทางเศรษฐกิจ อันเป็นผลพวงของการพัฒนาที่ผิดทาง รัฐเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจในภาคเมือง แต่ละเลยภาคเกษตรกรรมในชนบทให้ล้าหลังอยู่ เกิดความอดอยากยากจนไปทั่วต่างหนีดายมาแออัดกันอยู่ในเมือง เหลืออยู่แต่คนแก่กับเด็ก

หากรัฐปล่อยให้ชุมชนชนบทล่มสลาย สังคมเมืองจะอยู่ได้หรือ การปฏิรูปการศึกษาจึงควรปรับเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาคนด้วย เราจะจัดการศึกษาอย่างไรให้คนเกิดสติปัญญา หากเขายินดีใช้ชีวิตในชนบทก็ต้องจัดการศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมให้เขาที่จะอยู่อย่างพึ่งตนเองได้หากจะใช้ชีวิตในเมืองหรือเข้าสู่โลกของอาชีพหรือจะศึกษาต่อ ระบบโรงเรียนควรจัดการศึกษาทางเลือกรองรับให้สมดุลกัน

ในฐานะที่ผู้เขียนเป็นครู มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาในชนบทตลอดมาขอเสนอแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของปวงชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อฟื้นฟูศักยภาพของชนบทให้สามารถดำรงอยู่อย่างสมดุลกับสังคมเมืองสืบไป

จริงอยู่! การจัดการศึกษาดังกล่าวในระบบโรงเรียนของรัฐ มีอุปสรรคมากมายและมีข้อจำกัดรอบด้าน เพราะการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองกระแสหลักยังเข้มแข็งอยู่ อย่างไรก็ตาม ก็ขอเสนอแนวทางในกรอบที่จะพอจะทำได้บ้าง โดยเฉพาะการยึดหยุ่นของหลักสูตรในปัจจุบัน และความเป็นชุมชนของคณะครูในโรงเรียน และความเป็นชุมชน ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนดังต่อไปนี้

2. ทำไมจึงควรจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความ

เข้มแข็งของชุมชน

การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง

ของชุมชน โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นเข้าไปเสริมการจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนนั้น โรงเรียนทั่วไปยังขาดความสนใจ ยังไม่เห็นความสำคัญและขาดความชัดเจนในการจัดการ จึงเป็นกระแสรองอยู่

ส่วนใหญ่ยังเน้นการจัดการกระแสหลัก คือ ผลักดันให้ผู้เรียนเป็นเลิศทางวิชาการมีความรู้ความจำมากที่สุดเพื่อจะได้เป็นผู้ชนะในการแข่งขัน ฉะนั้น การจัดการศึกษาในขั้นพื้นฐานของปวงชนในระดับมัธยมศึกษา จึงถูกกำหนดทิศทางการระดับอุดมศึกษาอยู่

แต่ผู้เรียนยังคิดไม่เป็น ทำไม่เป็น และแก้ปัญหาไม่ได้ สติปัญญาของชาติจึงอ่อนแอ ปวงชนจึงขาดความพร้อมที่แนะนำชุมชนเข้าเผชิญกับโลกในยุคโลกาภิวัตน์อย่างสมศักดิ์ศรีได้ สุดท้ายก็สยบยอมและถูกครอบงำทางสติปัญญาของต่างชาติ จนสูญเสียการพึ่งตนเองอย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

ทุกวันนี้สังคมไทยพัฒนาประเทศด้วยการนำเข้าทางสติปัญญาและเทคโนโลยีจากต่างชาติส่งออกด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาของชาติ และท้องถิ่นขาดการพัฒนาและถูกทดแทนด้วยภูมิปัญญาจากภายนอก ชะตากรรมของชาติและชุมชนท้องถิ่นจึงถูกกำหนดโดยผู้อื่น

ฉะนั้น 30 ปีที่ผ่านมา หลังจากสังคมไทยถูกกำหนดด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงเกิดปัญหาหลายหลากขึ้นในชุมชนชนบท หรือชุมชนท้องถิ่น ซึ่งพอจะสรุปได้ 4 ประการ ดังนี้

2.1 ช่องว่างระหว่างคนจนคนรวยต่างกว้างออกไป กลุ่มคนส่วนน้อยที่มีโอกาสและมีความพร้อมทางการเงินร่ำรวยขึ้น แต่คนส่วนใหญ่ผู้ด้อยโอกาสยากจนลง เต็มไปด้วยหนี้สิน เกษตรกรสูญเสียที่ทำกินตลอดมา กลายเป็นกรรมกรขายแรงงานชายลูกสาวเป็นโสเภณี เพื่อความอยู่รอดของชีวิต

2.2 สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมจนถึงวิกฤติ จากเกษตรกรรมเพื่อการค้าจากการผลิตแบบอุตสาหกรรม และจากวัฒนธรรมบริโภค ทำให้สภาพดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ เสื่อมโทรมทรุดหนักและมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตสูงมาก

2.3 ความแตกสลายของครอบครัวและชุมชน เมื่อวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลง ทำให้ความสัมพันธ์ของ

คนในครอบครัวและชุมชนเปลี่ยนแปลงไปด้วย ครอบครัวในชุมชนชนบทอยู่ในสภาพพลัดถิ่นาคาที่อยู่เพราะเคลื่อนย้ายไปขายแรงงานในเมือง ปล่อยเด็กทิ้งไว้กับผู้เฒ่าผู้แก่ คนในเมืองอยู่แบบตัวใครตัวมัน มีความสัมพันธ์เชิงเอาเปรียบทางเศรษฐกิจ ขาดน้ำใจและความเอื้อเพื่อเกื้อกูลที่เคยมีต่อกัน

2.4 ความเสื่อมสลายทางด้านศีลธรรมและจิตวิญญาณ สังคมบริโภคบิบบิ้นให้ทุกชีวิตเอาเงินเป็นตัวตั้ง ความดีถูกทอดทิ้ง แม้จะสูญเสียคุณค่าของความเป็นคน แต่ถ้าทำให้ได้เงินมาก็ยอมแลกเปลี่ยนความเดือดร้อนนุญวายของสังคมจึงรุนแรงขึ้น และขาดสันติสุข

ชุมชนท้องถิ่นอยู่ในสภาพล่มสลาย !

สภาพของความล่มสลายมิได้เกิดขึ้นอย่างลอยตัว หากดำรงอยู่และเคลื่อนตัวไปด้วยปัจจัยที่หนุนเนื่องมาจากปัจจัยหลักก็เพราะโครงสร้างของสังคมขาดความสมดุล ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากแต่จำเป็นต้องกล่าวถึง

โครงสร้างของสังคมไทย มีอำนาจรัฐอำนาจธุรกิจและอำนาจทางสังคม เป็นองค์ประกอบ มีความเป็นมาดำรงและเป็นไปทางด้านประวัติศาสตร์ มาโดยลำดับ

ในอดีตกาล อำนาจสังคมหรืออำนาจชุมชนท้องถิ่นมีสูง ต่างปกครองดูแลตนเองให้อยู่ร่วมกันได้โดยสันติ มีปฏิสัมพันธ์กับชีวิต ครอบครัว ชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุล

ต่อมาอำนาจรัฐเข้มแข็งขึ้น สามารถเข้าไปควบคุมดูแลให้ชุมชนท้องถิ่นอยู่ในอาณัติตรากฎหมายต่างๆ เพื่อประโยชน์ของรัฐ เริ่มถ่ายเททรัพยากรและผลประโยชน์ออกมาสนองความต้องการของรัฐ

เมื่อรัฐเปิดประเทศค้าขายกับต่างชาติ อำนาจทางธุรกิจเข้มแข็งขึ้น มีกลยุทธ์ในการประกอบการที่มีประสิทธิภาพ ต่างเข้าไปดูดซับทรัพยากร และผลประโยชน์จากชุมชนท้องถิ่นอีกกระแสหนึ่ง ทำให้อำนาจชุมชนท้องถิ่นอ่อนแอลงตามลำดับ

ณ วันนี้อำนาจรัฐเป็นพันธมิตรกับอำนาจธุรกิจ เข้าไปกดทับอำนาจชุมชนท้องถิ่น หรืออำนาจสังคมให้สยบยอม เพื่อเป็นฐานรองรับให้อำนาจทั้งสองเข้มแข็งขึ้น โดยจะเป็นผู้กำหนดชะตากรรมของชุมชนท้องถิ่นสืบไป

โครงสร้างดังกล่าวจะเกิดและทวีความรุนแรงขึ้นอะไรกำลังรออยู่ในอนาคต

ถ้าสังคมไทยกำลังรอวันระเบิด เราจะนำเครื่องมืออะไรมาถอดสลัก ?

ก่อนจะถึงตรงนั้น ถ้ามองแล้วสภาพชุมชนท้องถิ่นที่พึงปรารถนาควรเป็นอย่างไร เพราะในแต่ละพื้นที่ แต่ละชุมชนมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะพัฒนาอย่างไรให้ไปถึงภาพที่พึงปรารถนาได้

มิได้เสนอกลับไปให้มีสภาพเหมือนอดีตกาล ในส่วนของแบบแผนการดำรงชีวิตควรจะต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกแต่คงรู้จักเลือกรับเลือกปฏิเสธเลือกอนุรักษ์เลือกคัดสรร นำมาปรับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ให้พึ่งตนเองได้

และสามารถจัดระบบความสัมพันธ์ให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ให้เกิดความสมดุลระหว่างชีวิตครอบครัว ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานของความยั่งยืนเป็นการปรับตัวทางวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน และรักษาความหลากหลายไว้ได้

นี่คือศักดิ์ศรีของชุมชนท้องถิ่น ! ที่มิได้ฝากไว้กับระบบเงินตราอย่างเดียว แต่เป็นการปลดปล่อยตนเองออกมาจากความบีบคั้นทางกายภาพ ทางสังคมทางจิตใจและสติปัญญา อันเป็นผลพวงที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ให้เป็นอิสระจากการตกอยู่ในอาณัติซึ่งมีฐานะเพียงชุมชนบริวารหรือเมืองบริวารของประเทศมั่งคั่ง และระบบการศึกษาในปัจจุบันเป็นปัจจัยซ้ำเติมให้ชุมชนท้องถิ่นล้มละลาย

การจัดการศึกษาหลักที่เป็นอยู่ นอกจากจะมีราคาแพงเกิดความจำเป็นของสังคมไทยแล้วยังเป็นระบบที่ดึงกำลังคนออกมาจากชุมชนเพื่อรองรับระบบเศรษฐกิจแผนใหม่ กวาดต้อนออกมาแล้วคัดเลือกเอาแต่หัวกะทิส่วนทางกะทิปล่อยให้คว้างคว้างเต็มประเทศชนบทเหลืออยู่แต่ความว่างเปล่า

การปฏิรูปการศึกษาที่กำลังคิดกำลังทำกันอยู่ มองประเด็นนี้กันบ้างหรือเปล่า ถ้าชนบทล่มสลาย สังคมเมืองจะอยู่ได้หรือ ทำอย่างไรการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานของปวงชนจะทำให้กำลังคนส่วนหนึ่งมีความพร้อมที่จะใช้ชีวิตอยู่กับบ้านเกิดเมืองนอนของเขา และสามารถจัดระบบการดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

ทำอย่างไรเราจึงสร้างกระแสความคิด การจัดการศึกษาเพื่อชุมชนท้องถิ่นจากกระแสรองให้ เป็นกระแสหลักให้ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้เข้มแข็ง เพื่อพัฒนาภูมิปัญญาให้เชื่อมต่อกับภูมิปัญญาสากล

เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ให้เป็นชุมชนโลกอย่างมีศักดิ์ศรี ในฐานะที่ผู้เขียนเป็น ครูทำงานการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในชุมชนท้องถิ่น ขอเสนอวิธีการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติ โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นในการพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งหรือนวัตกรรมหนึ่งที่เกิดภายใต้หรือ ขอบจำกัดต่างๆ ของโรงเรียนและเงื่อนไขในการบริหาร ของชุมชนภาคกลาง

เพื่อสนองตอบการแก้ปัญหา และความต้องการ ของชุมชนท้องถิ่น

3. จะมีวิธีดึงศักยภาพชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษาได้อย่างไร

ในการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้ม แข็งของชุมชนท้องถิ่นนั้น ไม่สามารถจะจัดการได้ด้วย วิธีให้การศึกษาที่เป็นอยู่ เพราะเป็นการจัดการศึกษา แบบอุตสาหกรรม เป็นการตัดเลื้อยโหล มีใช้การตัด เฉพาะตัว เป็นแบบซึ่งตั้งตายตัว

การจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชน ต้องมีวิธีการยืดหยุ่นได้ เป็นการจัดการ ศึกษาแบบเลื้อยตัด ให้สอดคล้องกับการแก้ปัญหา และ ความต้องการที่หลากหลายของชุมชนท้องถิ่น

นอกจากนั้นยังต้องยกเอาเด็กเป็นตัวตั้ง ให้ความสำคัญต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลยอมรับ ศักยภาพของเด็กแต่ละคนที่แตกต่างกันออกไป แล้วจัดการศึกษาแบบพื้นฐานของความถนัด ความสนใจของเด็ก

การจัดการศึกษาในลักษณะดังกล่าวนี้ ศักยภาพของโรงเรียนหรือทรัพยากรที่มีอยู่ไม่เพียงพอ และการของบประมาณจากรัฐก็เป็นเรื่องยากที่จะทำ ได้ทั่วถึง หรือหากสามารถทำได้ก็จะขาดการมีส่วนร่วม ของชุมชน โรงเรียนไม่สามารถใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มารองรับเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการศึกษาได้

ในการให้การศึกษาดังกล่าวนี้ จึงไม่อาจปฏิเสธ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนท้องถิ่นได้ เพื่อโรงเรียนจะได้นำศักยภาพของชุมชนด้านใด ด้านหนึ่งมาช่วยเกื้อหนุนในส่วนที่โรงเรียนขาดแคลน เช่น งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อต่างๆ ตัวบุคคล แหล่ง ความรู้ สถานประกอบการ โดยเฉพาะผู้ปกครอง นักเรียน

อยู่ๆ มิใช่ว่าจะไปขอความช่วยเหลือ หรือ ขอให้ชุมชนมาช่วยกิจกรรมการเรียนการสอนได้ทันที คงเป็นกระบวนการของการสร้างความเข้าใจร่วมกัน ก่อนว่า การสร้างเด็กให้มีคุณภาพ การสร้างความ เข้มแข็งของชุมชน เป็นภารกิจของทุกคน ทุกส่วนและ ของชุมชนด้วย นั่นคือ โรงเรียนควรสร้างความ สัมพันธ์ที่ดีต่อกันกับชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชนโรงเรียนต่างๆ มีพื้นฐานที่ทำกันมาอยู่แล้ว เช่น การประชุมผู้ปกครองนักเรียน การใช้อาคารสถานที่ ของโรงเรียน การเยี่ยมเยียนของครูที่บ้านนักเรียน ฯลฯ เป็นปกติวิสัยอยู่แล้ว

แต่ที่ผู้เขียนนำเสนอนี้ เป็นวิธีหนึ่งที่เน้น ในส่วนของการดึงชุมชนที่หลากหลายแตกต่างกัน ดังนี้

3.1 โรงเรียนหรือคณะครูควรทำความรู้จัก ชุมชนก่อนว่า เป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมแบบไหน มีประวัติความเป็นมาและเปลี่ยนแปลงมาอย่างไร มีแบบแผนการผลิตอะไร มีอะไรเป็นทรัพยากรของ ชุมชน ทิศทางการพัฒนาของชุมชนควรเป็นอย่างไร

อาจทำได้ด้วยการนำนักเรียนออกไปศึกษาชุมชน สสำรวจชุมชนแล้วบันทึกข้อมูลไว้ พูดคุยกับผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้นำชาวบ้าน และผู้ประกอบการ หรือหน่วยงานต่างๆ ในชุมชน เมื่อกลับมาแล้วครูกับนักเรียนควรอภิปราย ร่วมกัน

อีกส่วนหนึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่โรงเรียนควรทำ ความเข้าใจคือเครื่องมือการผลิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในรูปแบบต่างๆ วัฒนธรรม ประเพณี ครอบครั้ว นักเรียน

อัตราการศึกษาคือ ๗๗.๗% อย่างนี้เป็นต้น

3.2 โรงเรียนต้องไปมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนในด้านต่างๆ เท่าที่ศักยภาพจะพึงมี เช่น งานประเพณี งานวัด งานรณรงค์ประชาสัมพันธ์ งานรณรงค์กำจัดขยะ หรืออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ฯลฯ เพื่อสร้างความคุ้นเคย

3.3 โรงเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับองค์กรชุมชนที่ร่วมมือกันทำกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสหกรณ์ร้านค้า กลุ่มเกษตรทางเลือก กลุ่มธนาคารวิว ควาย ข้าว หรืออะไรต่างๆ ที่ครูอาจจะเข้าเป็นที่ปรึกษาได้ ซึ่งเป็นการสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน

3.4 โรงเรียนเชิญชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน ปรึกษาหารือร่วมกัน ดำเนินงานร่วมกันและแก้ปัญหาาร่วมกัน เช่น เชิญมาเป็นวิทยากรท้องถิ่น ส่งนักเรียนออกไปศึกษาแหล่งความรู้ ศูนย์ทางวิชาการ สถานประกอบการ ให้ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าความเป็นมาของชุมชน ฯลฯ

3.5 ในส่วนอื่นๆ อาจจะทำอะไรได้อีกมากมาย เช่น การเป็นผู้ปกครองนักเรียนหรือผู้นำชุมชน มาชมกิจกรรมของนักเรียน ผลผลิต ผลงานของนักเรียน ครูออกไปเยี่ยมบ้านนักเรียน พูดคุยกับผู้ปกครอง ฯลฯ

3.6 สิ่งที่ควรระมัดระวังในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

3.6.1 ไม่ควรเชิญผู้ปกครองนักเรียนหรือผู้นำชุมชนมาประชุมพร่ำเพรื่อ เพราะเขาต้องเสียเวลาทำกิน ถ้าเป็นไปได้ควรในเวลาว่างกลางคืน และอย่าออกปากเรียไรเงินจะทำให้เกิดทัศนคติไม่ดีต่อกัน

3.6.2 ผู้บริหารโรงเรียนและครูควรมีความจริงใจต่อชาวบ้าน ไม่ควรนำเขามาเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนฝ่ายเดียว โรงเรียนควรทำประโยชน์ให้เขาบ้างเป็นการถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน

3.6.3 ท่าทีของผู้บริหารโรงเรียน และครูที่มีต่อชาวบ้านเป็นเรื่องสำคัญไม่ควรใช้ท่าทีแบบราชการแต่ควรใช้ท่าทีแบบเครือญาติแทน เคารพต่อการแสดงความคิดเห็นของเขา มีความสุภาพอ่อนน้อม ครูควรจักเรียนรู้วัฒนธรรมชาวบ้าน ไม่ควรดูถูกเขา

3.6.4 โรงเรียนควรสร้างเกียรติประวัติของโรงเรียนให้เด่นและมีคุณค่าทางด้านใดด้านหนึ่ง

เพื่อให้ชุมชนศรัทธาเข้ามาช่วยเหลือเกื้อกูลโรงเรียนด้วยความเต็มใจหากทำได้โรงเรียนควรเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน หรือเป็นศูนย์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ให้ชุมชนเข้ามาแบบคุ้นเคยเป็นกันเอง

3.6.5 คณะครูควรวางตนให้สมกับที่เป็นครูเพราะชนบทมองครูเป็นปูชนียบุคคลเป็นบุคคลที่เป็นแม่แบบให้ตัวเขาและบุตรหลานของเขา ส่วนในด้านการสอนนั้น ครูควรสอนด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครู

3.6.6 โรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงชุมชนให้จงได้จะใช้หอกระจายข่าว เวลาทำบุญที่วัด งานประเพณีต่างๆหรือทำเป็นแผ่นพับ ฯลฯ เพื่อส่งทำความเข้าใจที่ดีต่อกันในรูปแบบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชนนั้น

ทั้งหลายทั้งปวงที่น่าเสนอนี้เป็นเพียงบางส่วนเท่านั้น ผู้ที่สนใจอาจนำวิธีการต่างๆ มาเสริมสร้างความสัมพันธ์แนวราบให้เข้มแข็ง เพื่อมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

4. การบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น

โรงเรียนจะจัดการศึกษาในส่วนของหลักสูตรท้องถิ่นให้กลมกลืนกับการจัดการศึกษากระแสหลักได้อย่างไร ซึ่งกล่าวแล้วว่าหลักสูตรท้องถิ่นเป็นกระแสรอง โรงเรียนควรทำความเข้าใจให้ชัดเจน

หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักชุมชนของตนเอง รู้จักวัฒนธรรมและการปรับตัว รวมทั้งเข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นรากฐานในบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งมีความหลากหลาย

เป็นการเรียนรู้เพื่อเตรียมตัวใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนของตนได้ หรือจะออกไปเผชิญชีวิตนอกชุมชน หรือจะศึกษาต่อก็สามารถทำได้ และไม่ว่าจะตัดสินใจเลือกทางชีวิตอย่างไรอย่างหนึ่งก็สามารถพึ่งตนเองได้

แต่ถ้านักเรียนจะเลือกดำรงชีวิตในชุมชน ก็จะเป็นกำลังสำคัญในการสร้างครอบครัว สร้างชุมชน สร้างสังคม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

โรงเรียนจะบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นอย่างไร ชุมชนท้องถิ่นมีความหลากหลายของอาชีพ ความหลากหลายของความต้องการและสภาพปัญหา ความหลากหลายของทรัพยากร และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ซึ่งไม่สามารถทำได้ด้วยวิธี ! เก่าคงไม่พ้นที่จะต้อง
ตั้งศักยภาพชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมสนนการจัดการ
ศึกษาดังกล่าวไว้ในบทที่ 3 แล้ว

การเลือกผู้ปกครองนักเรียนที่สนใจการศึกษา
ผู้นำชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
แต่งตั้งเป็น “คณะกรรมการศึกษา” แล้วเชิญเข้ามามี
ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตร หลาน จะเป็น
ประโยชน์แก่โรงเรียนและสามารถทำได้

คณะกรรมการศึกษา จะคอยช่วยเหลือ
กิจกรรมทุกด้านของโรงเรียนด้วยความเต็มใจ หาก
โรงเรียนจัดความสัมพันธ์ให้สมดุลและถูกต้อง และ
เขาจะแสดงความคิดเห็นในการจัดการศึกษาเพื่อให้
บุตรหลานของเขาเป็นคนมีคุณภาพ

โรงเรียนควรถามเขาว่า ต้องการให้โรงเรียน
สร้างบุตรหลานของเขาเป็นคนอย่างไรในช่วงที่ศึกษา
อยู่ในโรงเรียน และถ้าโรงเรียนมีอุปสรรค มีข้อจำกัด
อยู่บ้าง เขาจะมีส่วนช่วยเหลือเกื้อกูลได้อย่างไร

ผู้บริหารโรงเรียนเป็นตัวจักรสำคัญในการผลักดัน
ทิศทางการจัดการศึกษาและการบริหารจัดการหลัก
สูตรท้องถิ่น ควรตีบทให้แตกในเรื่องนโยบายของกรม
เจ้าสังกัด หลักการและจุดหมายของหลักสูตร รวมทั้ง
ความต้องการที่หลากหลายของชุมชน

ขอหยิบยกหลักการและจุดหมายของหลักสูตร
ซึ่งเชื่อมโยงกับหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเป็นข้อพิจารณา
ในการจัดการศึกษา ซึ่งต่างๆ ไป เพิกเฉยอยู่ เน้นแต่
การจัดการศึกษากระแสหลักทิศทางเดียวซึ่งมีดังต่อไปนี้

ข้อ 1 หลักการของหลักสูตรในการจัดการ
ศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบ
ความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเอง
2. เป็นการศึกษาทั่วไป เพื่อเป็นพื้นฐาน
สำหรับการประกอบสัมมาชีพหรือการศึกษาต่อ
3. เป็นการศึกษาที่สนองความต้องการของ
ท้องถิ่นและประเทศชาติ

ในส่วนของจุดหมายหลักสูตรมีทั้งหมด
8 ประการ ในจำนวนนี้ 4 ประการ เน้นถึงชุมชนท้องถิ่น
ที่โรงเรียนจะต้องจัดการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ดังนี้

ข้อ 2 สามารถปฏิบัติตนในการรักษา และ
เสริมสร้างสุขภาพอนามัยของตนเองและชุมชน

ข้อ 3 สามารถวิเคราะห์ปัญหาชุมชน และ
เลือกแนวทางแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับข้อจำกัดต่างๆ

ข้อ 4 มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างและ
ปรับปรุงแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้เกิดความเจริญ
แก่ตนเองและชุมชน

ข้อ 5 เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของ
สังคมในชุมชน สามารถเสนอแนวทางพัฒนาชุมชน
ภูมิใจในการปฏิบัติตนตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะ
สมาชิกที่ดีของชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์และส่งเสริม
สิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับ
ชุมชนตนเอง

จากจุดหมายดังกล่าว หากโรงเรียนยังจัดการ
เรียนการสอนอยู่ในห้องเรียน หรือในบริเวณโรงเรียน
จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่
ผู้เรียนจะเกิดคุณสมบัติตามที่หลักสูตรต้องการหรือไม่

โรงเรียนควรจะต้องจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่
ไม่ควรเน้นการท่องจำเนื้อหาหรือความรู้สำเร็จรูปในตำรา
ซึ่งมีความแห้งแล้งและมีใช้ความเป็นจริงของชีวิตนักเรียน

ทำ อย่างไร โรงเรียนจึงจะเน้นการเรียนรู้ด้วย
ตนเองของนักเรียน มีการศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด
ในชุมชน ในแหล่งวิทยาการ ศูนย์ความรู้ หรือจาก
สถานประกอบการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ในโรงเรียน
นำนักเรียนไปศึกษาสภาพภูมิศาสตร์และทรัพยากร
ชุมชนในท้องถิ่น ศึกษาความเป็นมา ความเปลี่ยนแปลง
ของชุมชน จากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ ฯลฯ

กิจกรรมต่างๆ จะบูรณาการองค์ความรู้ทุกแขนง
ไว้ในตัวของมันเอง ฉะนั้น จะเกิดความเข้าใจเอง
จะคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็นตัวของเขาเอง

ด้วยกรรมวิธีดังกล่าว นักเรียนจะเรียนรู้และ

ทำความเข้าใจกับชุมชนของตนเอง ความรู้สึกแปลกแยกที่มีต่อวัฒนธรรมชุมชนจะลดลง นักเรียนจะเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้าใจความเปลี่ยนแปลงและสภาพปัญหาของชุมชน ซึ่งเป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาของชุมชน และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นในอนาคต

นอกจากนั้นนักเรียนจะพัฒนาชีวิตเป็นองค์รวม ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนาทางกายภาพ การพัฒนาทางสังคม การพัฒนาทางจิตใจหรืออารมณ์ และการพัฒนาทางปัญญา มิได้เน้นการแข่งขันทางความรู้ ซึ่งจะมีแต่ความเห็นแก่ตัวและความทุกข์ แต่ด้วยวิธีดังกล่าว นักเรียนจะมีความสุข เกิดฉันทะในการเรียนรู้ และพัฒนาขีดความสามารถด้วยตัวของเขาเอง เท่าที่ควรจะไปถึง

โดยหลักการแล้ว โรงเรียนควรจัดการบริหารหลักสูตรให้สอดคล้องกับเงื่อนไขของชุมชนสอดคล้องกับแบบแผนการผลิต ลักษณะปัญหาและความเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่น

ซึ่งอาจจะทำได้ด้วยการจัดให้เรียนรู้ภาคทวิสมัยใหม่ในช่วงเช้า และเน้นหลักสูตรท้องถิ่นในช่วงบ่ายลงไปเรียนในภาคสนามด้วยการปฏิบัติการจริง นำจุดประสงค์การเรียนรู้มาบูรณาการในกิจกรรมภาคบ่าย ซึ่งจะได้คาบเรียนครบตามที่หลักสูตรกำหนด เช่น ภาควิชาท้องถิ่นของเรา การดูแลรักษาบ้าน พละนาถัย สังคมศึกษา วิชาชีพต่างๆ การแนะแนว ชมรม คาบอิสระ ฯลฯ ให้นำมาบูรณาการในภาคบ่ายเป็นกิจกรรมหรืองานต่างๆ

ถ้านักเรียนเลือกอาชีพหลากหลาย อัตรากำลังครูในโรงเรียนที่มีอยู่ไม่พอ ผู้บริหารควรนำวิทยากรชุมชนมาช่วยสอน และจัดหางบประมาณมาเป็นค่าตอบแทนให้เพียงพอ หากวัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียนมีจำกัดก็ควรขอความช่วยเหลือจากชุมชน

ผู้บริหารโรงเรียนควรทำความเข้าใจกับชุมชน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องถึงการจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่ ซึ่งเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอน โดยเฉพาะคณะครูและนักเรียน

การประชาสัมพันธ์มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนแบบนี้

5. แนวทางการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น

การจัดการเรียนการสอนวิชาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึงการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ได้แก่ วิชาสังคมศึกษา ท้องถิ่นของเรา การดูแลรักษาบ้าน พละนาถัย วิชาชีพต่างๆ ฯลฯ

โรงเรียนควรนำมาเป็นกิจกรรม เป็นงานต่าง ๆ เป็นการปฏิบัติการจริงใจภาคบ่ายทั้งหมด ครูผู้สอนจะต้องทำความเข้าใจในจุดหมายของหลักสูตรซึ่งกล่าวแล้วในบทที่ 3 แต่ขอเพิ่มเติมในส่วนของวิชาชีพ ซึ่งเป็นแกนหลักของหลักสูตรท้องถิ่นดังนี้

1. ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดี มีทักษะต่อวิชาชีพ

2. ให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และวิเคราะห์ได้

3. ให้ผู้เรียนมองเห็นช่องทางการประกอบอาชีพ สามารถจัดการได้ตามวุฒิภาวะ มีรายได้ระหว่างเรียน

4. ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น ความขยัน ความอดทน ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ การประหยัด รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม และมีความเป็นประชาธิปไตย รวมทั้งความสำนึกต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนท้องถิ่น และสภาพแวดล้อม

ประเด็นหลักที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนควรตระหนักถึงก็คือ สภาพความล่มสลายของสังคมชนบท จะจัดการเรียนการสอนอย่างไรจึงจะกอบกู้ชุมชนให้ฟื้นคืนมา และสามารถพึ่งตนเองได้ในสังคมยุคใหม่

การจัดกระบวนการเรียนการสอนในทุกรายวิชาของหลักสูตรท้องถิ่น ควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1. **การจัดทำแผนการสอน** คือการจัดทำแม่บทของการเรียนการสอน ตั้งแต่จุดหมายของหลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาของรายวิชาหรือคำอธิบายรายวิชานำมากำหนดคาบเรียนตามโครงสร้างของหลักสูตร

การจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบใหม่ โดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ผู้ทำแผนการเรียนการสอนต้องมีความชัดเจน ครูต้องจัดสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด ครูเป็นเพียงผู้จัดประสบการณ์

ในแผนการสอนควรกำหนดให้ชัดเจนว่า จะให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ด้วยการผ่านกิจกรรมอะไร เมื่อไร จะใช้สื่ออะไรบ้าง ใช้งบประมาณเท่าไร มีใครเป็นผู้ร่วมทีมงานบ้าง เช่น จะให้ผู้เรียนสำรวจชุมชนเมื่อไร ไปไหนบ้าง ใครเป็นผู้ควบคุมดูแล จะใช้ไปความรู้ในงานอะไรบ้าง ใช้งบประมาณเท่าใด กลับมาแล้วจะอภิปรายกันอย่างไร ครูจะคอยเกื้อหนุนให้การอภิปรายบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้อย่างไร หรือ

การจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ นักเรียนจะเลือกเรียนวิชาอะไรบ้าง เกษตรกรรมก็คนอุตสาหกรรมก็คน ธุรกิจและบริการก็คน จะสอนทฤษฎีที่คาบ ออกฝึกงานสถานประกอบการก็คาบ จะออกไปศึกษาดูงานเพื่อให้มองเห็นวงการและช่องทางการประกอบอาชีพก็คาบ ใช้งบประมาณเท่าไร จะให้นักเรียนรายงานอย่างไร หรือ การดูแลรักษาบ้าน จะสอนภาคทฤษฎีที่คาบฝึกงานที่บ้านของตนเองก็คาบ จะให้ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการสอนบุตรหลานของตนเองหรือไม่ จะให้มีส่วนประเมินผลแค่ไหน ครูจะออกไปเยี่ยมเยียนบ้านนักเรียนกี่ครั้ง จะพบปะพูดคุยกับผู้ปกครองในเรื่องอะไรบ้าง หรือ การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน การเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมและสภาพปัญหาต่างๆ จะให้นักเรียนผ่านการเรียนรู้ด้วยวิธีใดบ้าง เช่น การออกไปเรียนรู้จากสถาบันและหน่วยงานต่างๆ ศึกษาจากแหล่งความรู้จากผู้นำชุมชน จากผู้เฒ่าผู้แก่ ฯลฯ

กลับมาแล้วจะจัดการอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างไร จะให้นักเรียนรายงานในรูปแบบไหน อย่างนี้เป็นต้น

สุดท้ายคือ กระบวนการวัดผล ประเมินผล ไม่ควรประเมินผลจากความรู้ความจำอย่างเดียว ซึ่งเป็นส่วนแคบของพัฒนาการของชีวิต การประเมินผลควรวัดทุกด้าน เช่น พัฒนาการทางกาย ทางสังคม ทางอารมณ์หรือจิตใจ และทางสติปัญญา

ประเด็นต่างๆ เหล่านี้ การจัดทำแผนการสอนต้องชัดเจนและทำให้เสร็จก่อนเปิดภาคเรียน

2. การจัดการกระบวนการเรียนการสอน หมายถึง การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุดตามที่ได้วางแผนไว้ในแผนการสอน ครูผู้สอนต้องยึดหลักการให้มันคง นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

นักเรียนเป็นตัวตั้ง ครูควรยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งมีความถนัด ความสนใจแตกต่างกัน มีภูมิหลังไม่เหมือนกัน ไม่ควรเอาตนเองเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

ครูควรเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน มีปฏิสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร มีความรักความเข้าใจผู้เรียน ขณะเดียวกันก็สังเกตได้ว่านักเรียนคนใดมีแววทางไหน มีศักยภาพอะไรที่จะส่งเสริมให้เขาประสบความสำเร็จในแนวทางของเขา เพื่อความภาคภูมิใจ

การจัดการเรียนการสอนดังกล่าว จะไม่เน้นเนื้อหาวิชา แต่จะเน้นวิธีการเรียนรู้ของนักเรียน ให้นักเรียนรู้จักวิธีเรียนรู้ด้วยตนเอง ถ้าเขาต้องการคำตอบ คุณจะช่วยเขาหาคำตอบนั้นด้วยวิธีใดบ้าง

ประเด็นหลักของการจัดการเรียนการสอนก็คือ ให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถวิเคราะห์ได้ และเรียนอย่างมีความสุข

ผู้เรียนต้องผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ดังกล่าวแล้ว ในการจัดทำแผนการสอน เช่น การบรรยาย ในความรู้ ในงาน การสำรวจ กิจกรรม การฝึกงาน การค้นคว้า การรายงาน การอภิปราย วิทยากรท้องถิ่น ศึกษางานนอกชุมชน อย่างนี้เป็นต้น

การตั้งคำถามที่ชัดเจนและเข้าใจในการหาคำตอบ เป็นวิธีทางสติปัญญาที่ได้ผล ครูควรให้นักเรียนรู้จักตั้งคำถาม แล้วอภิปรายในส่วนของ การแสวงหาคำตอบเสร็จแล้วให้เขียนรายงานส่งครู เช่น ถามว่า

- ชุมชนของเรามีปัญหาอย่างไรบ้าง อะไรเป็นต้นเหตุของปัญหา เรามีวิธีแก้ไขอย่างไร

- ครอบครัวของเรามีหนี้สินหรือไม่ อะไรเป็นต้นเหตุ ทำอย่างไรจึงหลุดพ้นจากหนี้สิน

- อาชีพในชุมชนมีอะไรบ้าง อาชีพอะไรที่มามากแล้ว อะไรที่ยังมีน้อยอยู่ ถ้านักเรียนจะเลือกเรียนอาชีพ นักเรียนจะเลือกเรียนอาชีพอะไร

- ทำไมป่าไม้ของเราจึงลดพื้นที่ลง

- ทำไมปลาในแหล่งน้ำธรรมชาติจึงน้อยลง

- ทำไมดินในผืนนาจึงเสื่อมลงทุกปี

- ผักพื้นบ้านที่กินได้มีอะไรบ้าง ที่เป็นสมุนไพรมีอะไรบ้าง

ฯลฯ

หรือคำถามนอกเหนือจากนี้ที่มีสัมพันธ์กับสภาพของชุมชน เพื่อให้นักเรียนค้นคว้าหาคำตอบอภิปรายถกเถียง ฯลฯ ซึ่งจะฝึกให้นักเรียนคิดเป็นคิดถูกวิธี และนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง

3. การวัดผลประเมินผล เป็นกระบวนการสุดท้ายของการจัดการเรียนการสอนว่าบรรลุจุดหมายหรือไม่ มากน้อยเพียงไร

การวัดผลควรมีหลากหลาย เช่น วัดผลจากกิจกรรม จากการรายงาน จากกระดาษคำตอบจากการสังเกตพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจ ฯลฯ ว่านักเรียนมีพัฒนาการต่างๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนการสอนหรือไม่

โดยเฉพาะจุดประสงค์การเรียนรู้

อย่างไรก็ตาม การประเมินนักเรียน ควรเป็นสภาพสะท้อนกลับมาพิจารณาผู้สอนด้วยการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากน้อยแค่ไหน มีข้อบกพร่องอะไรบ้าง เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาในโอกาสต่อไป

6. ปัจจัยเกื้อหนุนให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ

ในฐานะที่ผู้เขียนเคยมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานสอนด้วยตนเอง ขอเสนอธรรมชาติของโรงเรียนต่างๆ ไปในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น และเสนอปัจจัยที่เกื้อหนุนให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ

6.1 ธรรมชาติของโรงเรียนต่างๆ ไปในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น

โรงเรียนต่างๆ ไปในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองกระแสหลัก สนับสนุนให้นักเรียนเป็นเลิศในวิชาสามัญ ครูเป็นมืออาชีพในการผลักดันให้นักเรียนเข้าสู่ระบบการแข่งขันสามารถเข้าสู่ระดับอุดมศึกษาได้

ส่วนการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองการดำรงอยู่ของชุมชนท้องถิ่นเป็นกระแสรอง จัดการเพื่อให้เห็นว่าทำอยู่ เป็นเพียงไม้ประดับ แต่ถึงจะจริง ๆ ก็คงจะทำยาก เพราะชาตบุคคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจ

การบริหารจัดการในด้านงบประมาณ บุคคลากร อุปกรณ์ สื่อการสอน อาคารสถานที่ การวัดผล จึงทุ่มเทให้กับกระแสหลัก และใช้บุคคลากรในโรงเรียนเพื่อรองรับงานธุรการความต้องการของกรมเจ้าสังกัดเต็มที่

ผู้บริหารโรงเรียนจึงไม่ค่อยมีเวลาอยู่ในโรงเรียนปล่อยให้ครูผู้สอนทำงานกันไปตามลำพังหรือตามประเพณี

ในส่วนของครูผู้สอน ก็ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของชุมชนท้องถิ่น ไม่รู้จักชาวบ้านไม่เข้าใจวัฒนธรรมของชุมชนเข้ามาเย็นกลับไปอยู่ในเมืองทำงานเป็นผู้นำทางด้านความทันสมัยแต่อ่อนแอความเป็นผู้นำทางด้านสติปัญญา

บางส่วนสนใจอาชีพรื่อง บางส่วนสนใจทำผลงานทางวิชาการ บางส่วนสนใจจะเลื่อนตำแหน่งเป็นผู้บริหาร บางส่วนหมดเวลาไปกับงานธุรการ ห้างเหินนักเรียนมากขึ้น มากขึ้น และอยู่แบบตัวใครตัวมันทำงานร่วมกันยาก ลำบากของความเป็นครูลดลง

ส่วนใหญ่ขาดความชัดเจนทางการศึกษา การเรียนรู้และความไม่เข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในขณะที่นักเรียนจะต้องไปเผชิญชีวิตในสถานการณ์ใหม่ แต่ครูยังสอนแบบวิธีแก่นักเรียน จึงยังคิดไม่เป็น เพราะผู้สอนเองก็คิดไม่เป็น

ผู้ปกครองนักเรียนมีค่านิยมที่จะให้บุตรหลานของตนเป็นข้าราชการ หรือทำงานเบาแต่ได้ค่าตอบแทนสูง ไม่ต้องการให้โรงเรียนเน้นการสอนหลักสูตรท้องถิ่น กลัวจะสู้เขาไม่ได้ ให้โรงเรียนกวาดขันด้านวิชาสามัญ บางคนก็เน้นการกวาดวิชา

เมื่อส่งมาเรียนในโรงเรียนแล้วก็ถนอมแบบไขในหิน ไม่ต้องทำงานอะไร กลัวจะเสียเวลาเรียนบุตรหลานจึงใจเสาะเปราะบาง ทำงานไม่เป็น มีแต่ความเห็นแก่ตัวใจแตกมีความแปลกแยกกับวิถีในชุมชน

ครอบครัวในชนบทส่วนใหญ่เป็นครอบครัวแตกขาดความอบอุ่น ผู้ใหญ่ไปทาง เด็กไปทาง เมื่อมีปัญหาที่แก้ไขไม่ได้ นักเรียนจึงเอาแต่คบเพื่อนฝูงเกิดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ตามมา

ในอดีตโรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับพื้นฐานยังมีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเมื่อมีปัญหาอะไรชุมชนก็เข้ามามีส่วนร่วมแก้ไข ความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน ส่งผลให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพพอสมควร

นับแต่รัฐจัดการศึกษารวมศูนย์กลางสู่ส่วนกลาง การบริหารจัดการศึกษาเป็นไปในแนวตั้งเข้าสู่กรมเจ้าสังกัด ชุมชนกับโรงเรียนจึงห่างเหินกัน ต่างคนต่างอยู่

พอใจก็ส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนไม่พอใจก็ไปเรียนที่อื่นหรือในโรงเรียนเอกชน

ขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชนล้นเชิง

ทั้งหลายทั้งปวงที่กล่าวมาเป็นเพียงประเด็นที่หยิบยกมาบางเรื่อง เพื่อเป็นข้อพิจารณาว่าเหล่านี้เป็นธรรมชาติของโรงเรียนในสังคมปัจจุบัน เป็นข้อจำกัดในการเรียนการสอนในส่วนของหลักสูตรท้องถิ่น

6.2 ปัจจัยที่เกื้อหนุนให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ มีปัจจัยหลักอยู่ 4 ประการคือ

6.2.1 การทำงานเป็นทีมของคณะครูในโรงเรียน หมายถึง ความเป็นชุมชนในส่วนของโรงเรียนตั้งแต่ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร คณะครูผู้สอนต้องเข้าใจกัน และทำงานไปในทิศทางเดียวกัน คณะทำงานควรมีความสัมพันธ์แนบแน่น มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะเรื่องของการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร ท้องถิ่น เพราะต้องทำงานเป็นทีมจึงจะสำเร็จผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทเป็นผู้นำ ให้คณะครูมาร่วมระดมความคิด ความเห็นในการทำงานทางการศึกษาว่าในสภาพปัจจุบันครูจะต้องปรับตัวในการจัดการเรียนการสอนอย่างไรให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของชุมชน การเชิญผู้รู้มาแนะนำการพูดคุยก็จะมีประโยชน์ เพราะครูผู้สอนขาดวิสัยทัศน์ ในการทำงานทางการศึกษา อีกประการหนึ่งก็จำใจอยู่กับการสอนเด็ก ไม่ทราบว่าจะสถานการณ์ของบ้านเมืองเป็นอย่างไรประชุมแบบ AIC ก็จะเป็นประโยชน์เพราะทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดงานมีความคิดพอใจร่วมกัน มองเห็นจุดหมายและทิศทางการทำงานร่วมกัน ต่างคนต่างก็จะช่วยเหลือเกื้อกูลกันทำให้งานประสบความสำเร็จไปได้โดยง่ายผู้บริหารโรงเรียนไม่ควรบริหารแบบสั่งการซึ่งให้ผลน้อย

6.2.2 หลักสูตรท้องถิ่นตามรายวิชาต่างๆ ควรสอดคล้องกับแบบแผนการผลิตหรือสอดคล้องกับวิถีชีวิต ในชุมชน เช่น รายวิชาท้องถิ่นของเรา ควรให้นักเรียนรู้เนื้อหาวิชาในชุมชนของสถานภาพของภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น ในส่วนของหลักสูตรวิชาอาชีพ ควรจัดสอนให้สอดคล้องกับแบบแผน การผลิตของชุมชน เช่น เกษตรกรรม อุตสาหกรรม ธุรกิจบริการ เพื่อที่โรงเรียน

จะได้อาศัยทรัพยากรในชุมชนมาช่วยการจัดการศึกษา นอกจากนั้นการที่นักเรียนได้มองเห็นการประกอบอาชีพต่างๆในชุมชน จะเป็นแรงชุมชน จะเป็นแรงจูงใจให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ ได้เรียนรู้จากของจริงได้ วิเคราะห์ว่าเขาควรจะตัดสินใจ เลือกอาชีพอะไรที่เหมาะสมกับชุมชนและตนเอง การให้นักเรียนออกไปศึกษาชุมชน ทำความเข้าใจกับสถาบันหลักต่าง ๆ ในชุมชน เช่น สถาบันการผลิต สถาบันการปกครอง สถาบันวัด อำเภอ จังหวัด สมาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล สถานีอนามัยโรงพยาบาล ฯลฯ ความเปลี่ยนแปลงในชุมชนใน ด้านต่าง ๆ สภาพปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงครูควรเน้นให้นักเรียนมองเห็นสาเหตุของสภาพปัญหานักเรียนควรวิเคราะห์เป็นว่าอะไรควรจะรับอะไรควรอนุรักษ์ อะไรควรปรับปรุง เป็นต้นการเรียนรู้สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะทำให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจชุมชนของตนเอง ในอนาคตหากเขาเลือกที่จะใช้ชีวิตในชุมชน เขาจะสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุขรู้จักจัดระบบความสัมพันธ์ของชีวิตกับสิ่งแวดล้อมไปสู่ความยั่งยืนได้

6.2.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ดังกล่าวแล้วถ้าหากผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการศึกษาและผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาหากไม่เข้าใจว่าการศึกษาคืออะไร หลักสูตรท้องถิ่นคืออะไรโรงเรียนคงทำงานได้ยากลำบาก ผู้บริการโรงเรียน ควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน มีกิจกรรมต่างๆ อันเป็นเงื่อนไขที่นำไปสู่ความเข้าใจอันดีต่อกันแล้วค่อยๆ ทำความเข้าใจในกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายว่าการศึกษาคือต้องมีส่วนร่วมพัฒนา ผู้เรียนในทุกมิติของชีวิต มิใช่พัฒนาแต่เพียงความรู้ ความจำเพื่อเอาไปสอบเท่านั้น หลักสูตรท้องถิ่นที่ดี หลักสูตรวิชาชีพที่ดี เป็นกระบวนการสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ ให้รู้จักตัวเองรู้จักครอบครัว รู้จักชุมชน และ จะสร้างลำนีความรับผิดชอบของผู้เรียนให้เกิดขึ้นกับบ้านเกิดเมืองนอนของตน มิได้ทำให้อ้อยหวานด้านวิชาการแต่อย่างใดการดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จะทำให้การจัดการเรียนการสอนคล่องตัวเพราะชุมชนจะเข้ามาช่วยเกื้อหนุนทางทรัพยากรงบประมาณ ตัวบุคคล ฯลฯ และมีส่วนฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ และพัฒนาไปได้

6.2.4 การประชาสัมพันธ์ ในสภาพ

ปัจจุบันการประชาสัมพันธ์ การจัดการศึกษาในส่วนของหลักสูตรท้องถิ่นมีความจำเป็นเพราะเป็นนวัตกรรมกระบวนการที่ชุมชนอาจจะไม่เข้าใจ จะทำให้เกิดปัญหา โรงเรียนควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าใจตั้งแต่ต้นนักเรียนผู้ปกครองผู้นำชุมชน สถานประกอบการ หน่วยงานต่างๆ ด้วยรูปแบบต่างๆ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนนั้น ก็จะทำให้โรงเรียนได้รับแรงสนับสนุนและการทำงานคล่องตัว บรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้

7. บทสรุป

ถึงเวลาหรือยังที่เราควรจะได้หันกลับมาทบทวนในเรื่องทิศทางการศึกษาไทย การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคนให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยมากน้อยแค่ไหน

ในขณะที่สังคมชนบท ชุมชนท้องถิ่นเป็นฝ่ายถูกระงับและถูกกำหนดชะตากรรมจากภายนอกมาตลอด ทั้งทางด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม จนอ่อนแอไปทั่ว และจะล่มสลายในที่สุด

ระบบการศึกษาก็ซ้ำเติม ให้ล่มสลายเร็วยิ่งขึ้น ด้วยการจัดการศึกษาเพื่อส่งออกผู้คนจากชุมชนท้องถิ่น มารับใช้สังคมเมือง รับใช้โครงสร้างทางสังคมที่เข้าไปเอารัดเอาเปรียบชนบท โครงสร้างที่เป็นอยู่จึงเข้มแข็งยิ่งขึ้น ลูกหลานชนบทจึงเป็นเครื่องมือรับใช้โครงสร้างนี้และทำลายชนบทต่อไป

เราจะไม่คิดกลับลำในการจัดการศึกษากันใหม่หรือไม่ถึงกับว่าต้องให้ลูกหลานชนบททุกคนอยู่ในท้องถิ่น แต่ส่วนหนึ่งควรเป็นการเตรียมความพร้อมให้เขามีความพร้อมในการใช้ชีวิตอยู่ในชนบทหากเขาเลือกเส้นทางนี้

หรือจะยังไม่เลือก ต้องการจะออกไปเผชิญชีวิตในโลกภายนอกดูก่อน ก็ไม่เป็นไร แต่เมื่อเขาไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ก็อาจจะหวนคืนกลับบ้านเกิดเมืองนอน เขาก็จะใช้สิ่งที่โรงเรียนเคยปลูกฝังให้ออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในชุมชนของตน

การศึกษาก็มีส่วนในยุคโลกาภิวัตน์ แนวคิดการปฏิรูปการศึกษาควรพิจารณาการคงอยู่อย่างยั่งยืน

ของชนบทด้วยหรือไม่

ถ้าเห็นตรงกัน ! ควรก่อกระแสการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ให้สังคมตระหนักถึงความสำคัญ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งให้สามารถจัดการตนเองได้อย่างมีศักดิ์ศรี โดยเฉพาะครู ซึ่งมีบทบาทโดยตรงในการสร้างคน คงจะต้องคิดทบทวนวิธีการสร้างคนกันใหม่ ทำอย่างไรจึงจะให้นักเรียนคิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาเป็น เพื่อให้เขาพึ่งตนเองได้ในสถานการณ์ใหม่ๆ

นั่นคือการสร้างสรรค์การเรียนรู้เพื่อกอบกู้ชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปกครอง โรงเรียน และครูยุคใหม่

ดร.จรวัยพร ธรนินทร์

ประธานาธิบดีโรนัลด์ เรแกน เป็นประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาอีกท่านหนึ่ง ซึ่งสนใจปรับปรุงประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา โดยได้แต่งตั้งคณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยมาระดมกันวิเคราะห์วิจัย เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาและการฝึกหัดครูอเมริกันให้ก้าวมาเป็นผู้ในระดับโลก

ต่อไปนี้เป็น ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปกครองโรงเรียน และครูในความร่วมมือกันช่วยเหลือสนับสนุนและดูแลบุตรหลานให้ได้รับการศึกษาที่ดีที่สุด

ตอนที่ 1 บ้าน : บทบาทของผู้ปกครอง

1. หลักสูตรในบ้าน/บ้านคือโรงเรียน

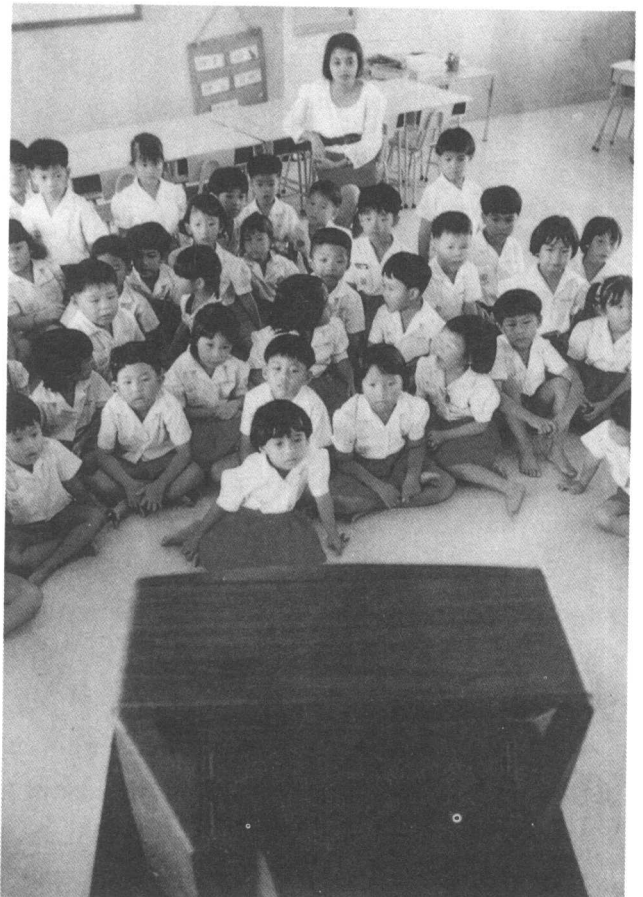
- พ่อแม่เป็นคนแรกของเด็ก
- ชวนพูดคุย , ฟังลูกคุย
- ช่วยกันทำงานบ้าน , ทำร่วมกันกับลูก
- ให้ความสนใจในการเรียนของลูก
- อ่านหนังสือให้ลูกฟัง
- เล่นนิทาน เล่นเกมกับลูก
- คุยเรื่องโทรทัศน์ , ข่าวสำคัญบ้านเมือง
- จัดหาหนังสือ , เครื่องเขียน , ที่พิเศษสำหรับ
- จัดหาหนังสือ , เครื่องเขียน , ที่พิเศษสำหรับลูก
- หมั่นสังเกตการกินอยู่หลับนอน ทำการบ้าน
- สอบถามคุยเรื่องในโรงเรียน
- ถามถึงผลงาน/ปัญหาในโรงเรียน
- พบว่า พ่อแม่ที่ช่วยเหลือลูกให้เรียนได้
ก้าวหน้าไม่จำเป็นต้องมาจากครอบครัวที่มั่งคั่ง

2. การอ่านให้เด็กฟัง

- ใช้วิธีส่งเสริมอย่างนุ่มนวล
- หาหนังสือง่าย สนุก สั้น เช่น นิทานอีสปดี

ที่สุด

- เริ่มอ่านให้ลูกฟังเมื่อยังเล็กมากๆ
- เปิดหนังสือนิทาน เล่าตามหนังสือ ชี้รูปภาพ
- ชี้อักษรตามป้าย กล่องภาชนะ
- คุยร่วมกับการอ่านให้เด็กฟัง เช่น อ่านไป
สอบถามไป ให้คิด ให้เด็กเชื่อมโยงเข้ากับชีวิต
ประจำวัน
- เด็กที่พ่อแม่อ่านให้ฟังมากๆ จะเรียนรู้ภาษา
เขียนได้มาก

3. การอ่านเสรี

- เด็กจะอ่านดีขึ้น ถ้าได้อ่านมาก ซึ่งต้องอ่านนอกโรงเรียน
- พ่อแม่ช่วยเสริมโดยให้ของขวัญด้วยหนังสือ/นิตยสาร
- ให้เด็กเข้าห้องสมุดในโรงเรียนที่ค้นอ่านง่าย
- มุมหนังสือเด็กที่บ้าน

4. การนับ

- การนับตัวเลขคือ พื้นฐานของคณิตศาสตร์
- สอนเลขวิธีง่ายคือ ใช้พื้นฐานความรู้เล็กๆ น้อยๆ ที่เด็กได้มาจากบ้าน เช่น นับสิ่งของ

5. การเริ่มเขียน

- ส่งเสริมให้วาดภาพ เขียนคำบรรยายเรื่องราวตั้งแต่อายุน้อยเป็นวิธีที่ดีเยี่ยม
- เด็กเล็กๆ ที่ยังเขียนไม่ถนัดให้ใช้ตัวอักษรพลาสติก
- เล่าเรื่องอัดเทปลง
- ให้เด็กตั้งใจเขียน ความหมายที่เขียน สนใจมากกว่าลายมือสวยงาม

6. การพูด และการฟัง

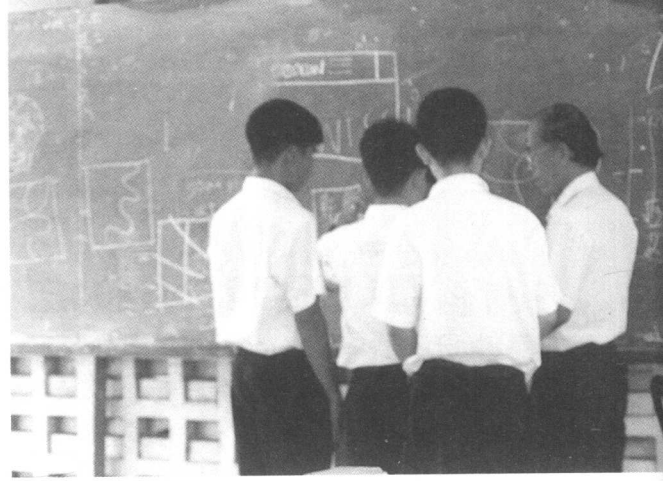
- ใช้การสนทนาโต้ตอบให้เด็กรู้จักศัพท์จำเป็นในชีวิตประจำวัน
- ให้เด็กเล่าเรื่องที่ได้อินมาจะทำให้ฟังเก่ง
- เด็กฟังเก่งจะอ่านเก่งเมื่อโตขึ้น
- ชวนพูดคุยแบบใช้ความคิดสั้นๆ ในเรื่องที่เด็กสนใจ

7. การพัฒนาพรสวรรค์

- ผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างสูงมักมีสติปัญญาดีกว่าเกณฑ์เฉลี่ย แต่ไม่สูงมาก
- ความสำเร็จขึ้นกับทำงานหนักและมีวินัยตนเองมากกว่าพรสวรรค์
- พ่อแม่จึงควรส่งเสริมให้มีความเพียรพัฒนาตนเอง
- ให้กำลังใจให้มุ่งมั่นเอาจริงเอาจัง

8. อุดมการณ์

- ความสำเร็จในโรงเรียนขึ้นกับความเชื่อในการทำงานหนัก ความรับผิดชอบตนเอง และการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- เด็กรับผิดชอบตนเองจะไม่หนีเรียน ใช้เวลาทำการบ้านมากกว่าเด็กที่ไม่รับผิดชอบ
- พ่อแม่และเพื่อนๆ ที่มีอุดมการณ์ยึดความความรับผิดชอบการทำงานหนักด้วยตนเองจะช่วยส่งเสริมเด็กได้มาก

ตอนที่ 2 ห้องเรียน : บทบาทของครู

1. การทำให้พ่อแม่ได้มีส่วนร่วม

- ครูเชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมชมโรงเรียน ห้องเรียน
- ครูขอให้พ่อแม่อ่านให้เด็กฟังดัง ๆ
- ครูขอให้พ่อแม่ช่วยแนะนำการบ้าน
- สนทนาถึงความสำเร็จ จุดดีที่ควรสนับสนุนเพื่อเป็นกำลังใจ

2. การอ่านแบบผสมคำ

- เด็กจะเริ่มอ่านได้ดีถ้าครูสอนให้อ่านแบบผสมคำ หรือผันคำให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตัวอักษรและเสียง แต่ใช้เฉพาะอนุบาล
- ฝึกให้เข้าใจคำชี้แจง หรือคำสั่งสั้นๆ ที่บรรยายภาพ
- ต้องฝึกสรุปประโยคให้สั้นๆ ก่อน
- เด็กโตขึ้นให้ฝึกอ่านนิทานโคลงกลอน

3. การอ่านเอาเรื่อง

- เด็กจะได้ประโยชน์จากการอ่านที่คร่อมอบ ถ้าครูเล่าภูมิหลังให้รู้ก่อนแล้วตามด้วยการสนทนากัน
- ผู้อ่านที่ยังเด็ก/ไม่เก่ง จะมองไม่เห็นความเกี่ยวข้องระหว่างสิ่งที่ตนอ่านกับสิ่งที่รู้อยู่ แล้วถ้าเด็กทราบภูมิหลังจะช่วยให้เข้าใจแจ่มแจ้งขึ้น
- ครูควรสอนคำใหม่ ข้อคิดใหม่ๆ แล้วจึงมอบให้อ่านจะเป็นเหมือนแผนที่ถนนช่วยได้ดี
- หลังอ่านไปแล้ว ต้องมาซักถาม กระตุ้นความคิดให้สายตาแหลมคม อ่านความคิดให้ทะลุ

4. การทดลองทางวิทยาศาสตร์

- เด็กจะเรียนวิทยาศาสตร์ได้ดี ถ้าได้ทดลองพิสูจน์เห็นกันชัดๆ
- การทดลองช่วยแยกให้เห็นว่า ความเป็นจริงกับความเชื่อต่างกันอย่างไร

5. การเล่านิยาย/นิทาน

- การเล่านิยายให้เด็กฟังเป็นการเร้าให้เด็กชอบอ่าน

- การเล่านิยายช่วยให้เด็กรู้จักวัฒนธรรมประเพณี รูปแบบการเขียนก่อนเด็กจะอ่าน จะเขียน จะเล่าเรื่องด้วยตนเองต่อไป

- การเล่าต้องให้สนุกและมีการซักถามจุดจินตนาการของเด็ก

- ต้องเล่าให้ตื่นเต้น แจ่มแจ้งให้ซึมรสหนังสือ

6. การสอนเขียน

- ฝึกเขียนบ่อยๆ ในเรื่องที่มีการกำหนดโครงสร้างเรื่องมีความหมาย เป้าหมายชัดเจน

- ฝึกเขียนเรื่องเกี่ยวกับตนเอง สิ่งที่ตนเองสนใจ

- ต้องระดมความคิดให้ได้ข้อมูลหลายๆ ก่อนเขียนครูต้องซักถามให้ทุกคนแสดงความคิด

- การเรียงความให้ร่างหลายๆ ครั้งจะทำได้ดีขึ้น

- ทำแล้วปรับปรุงแก้ไขที่เขียนมาให้เพื่อน หรือครูช่วยวิจารณ์ จะทำให้คิดกระจ่าง

- ครูช่วยตรวจแก้ และชมเชย

7. การสอนคณิตศาสตร์

- เด็กเล็กจะเรียนเลขได้ดีขึ้นเมื่อใช้วัสดุจับต้องได้ ประกอบการเรียน

- ให้เด็กเริ่มเรียนจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปสู่นามธรรม โดยใช้วัสดุจริง จะช่วยสร้างรากฐานความคิดรวบยอดอื่นๆ ตามมา

8. การคาดคะเน

- การฝึกทักษะคาดคะเนคำตอบจะช่วยให้เรียนคณิตศาสตร์ได้ดีขึ้น

- เริ่มจากเปลี่ยนตัวเลขที่คิดเป็นเลขล้นๆ ให้คิดในใจ

- ให้ลองเปลี่ยนโจทย์ซับซ้อนลดขั้นตอนให้ง่ายลง

- ต้องให้รู้ข้อเท็จจริงพื้นฐาน หลักหน่วย สิบบ ร้อย พันก่อน

9. ความคาดหวังของครู

- ครูตั้งความคาดหวังสูงใจตัวเด็กนักเรียนและบอกให้นักเรียนรับทราบจะช่วยให้เด็กทำได้ดีกว่าครูที่ตั้งความหวังต่ำ

- นักเรียนที่ครูตั้งความหวังไว้ต่ำจะประสบสิ่งเหล่านี้ ถูกจัดที่นั่งห่างจากครู

ได้รับการสอนโดยตอบซักถาม ซึ่งให้ตอบน้อยกว่ามีโอกาสได้เรียนสิ่งใหม่น้อยกว่าครูขอให้ทำงานน้อยกว่า

10. ความสามารถ/ความพยายามของนักเรียน

- ต้องให้เด็กเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นคน

เก่งกับการทำงานหนักไม่ใช่เรื่องเดียวกัน

- เด็กที่เชื่อว่าการทำงานหนักเป็นคนเก่ง เมื่อทำคะแนนไม่ได้มักคิดว่าตนเองทำงานไม่หนักพอ เพราะครูมักให้รางวัลในการทำงานหนัก แต่ไม่สนใจคุณภาพของงาน

- ถ้าเด็กเชื่อว่า สอบตกเพราะไม่มีความสามารถ เด็กจะสิ้นหวังในความสำเร็จในอนาคต

- ครูต้องเชื่อมั่นในตัวเด็กให้ทำงานตัดสินใจด้วยผลงาน ให้พัฒนาตนเองอย่างท้าทาย

11. การจัดการเรื่องเวลาเรียนในชั้นเรียน

- เด็กควรตั้งใจเรียนจะช่วยให้เรียนได้ดี

- ครูใช้เวลาที่มีให้เกิดประสิทธิภาพ โดยวางแผนงานล่วงหน้า เลือกเนื้อหา วิธีแบ่งกลุ่ม การจัดกิจกรรม

- การสอนที่ดีในห้องเรียน ครูจะบรรลุเป้าหมาย 3 อย่าง

1) ทำให้นักเรียนตั้งใจเรียน

2) ใช้เวลาได้ประโยชน์สูง

3) นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน

12. สอนโดยตรง

- นักเรียนรู้ได้มากหากครูบอกว่ามุ่งหวังจะให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้อะไร และสาธิตขั้นตอนการทำงานให้เสร็จ

- ตั้งเป้าหมายให้ชัดเจนชั่วโมงนี้จะทำอะไร

- มอบงานที่มีแผนล่วงหน้าให้ทำตามลำดับ

- ให้คำอธิบายชัดเจน สั้น

- ตั้งคำถามบ่อยๆ ดูว่าเด็กเข้าใจงานหรือไม่

- ให้โอกาสนักเรียนได้ฝึกได้ทำให้เรียนรู้จากง่าย ๆ ไปสู่ยากขึ้น

13. การทบทวน

- ให้นักเรียนทบทวนวิชาให้เพื่อน จะช่วยทั้งผู้ทบทวนและผู้รับทบทวน

- โปรแกรมทบทวนวิชาที่ดีต้องมีหลักสูตร วิธีสอนที่วางแผนไว้อย่างดี

- เป็นการสอนใช้เวลาสั้นๆ ไม่ก็สัปดาห์ ไม่ก็เดือน

- สอนเนื้อหาและทักษะพื้นฐานจริงๆ

14. การท่องจำ

- การท่องจำช่วยให้ดูดซับ จัดจำข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นพื้นฐานของความเข้าใจและการใช้วิจารณญาณ

- ใช้ท่องจำกับสูตรคูณ สะกดคำและประวัติศาสตร์

- สอนให้จำแบบสัมพันธ์โยงใยจำในสิ่งที่มีความหมาย

- เหมาะกับบางวิชา บางลักษณะแต่ไม่ใช่ท่องจำทุกเรื่อง

15. การตั้งคำถาม

- นักเรียนจะเรียนได้ดีถ้าครูตั้งคำถามให้นักเรียนฝึกคิด วิเคราะห์ จัดลำดับ
- การถามไม่ใช่เรียกความจำของเด็กออกมาตอบ
- ถามด้วยคำว่า อย่างไรดีกว่าที่ไหน เมื่อไร ถูก/ผิด

16. ทักษะการเรียนรู้

- วิธีเรียนที่ดีที่สุดคือ นักเรียนต้องปรับตัวให้เหมาะสมกับความยากง่ายของวิชา
- เวลาที่เรียน
- สิ่งที่เคยรู้มาก่อน
- จุดมุ่งหมายของงานที่ครูมอบ
- นักเรียนต้องฝึกทักษะการโยงความคิดจากสิ่งที่รู้
- นักเรียนต้องฝึกทักษะตรวจสอบความก้าวหน้าของตนเอง

17. การพัฒนาพรสวรรค์

- ผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างสูงมักมีสติปัญญาดีกว่าเกณฑ์เฉลี่ย แต่ไม่สูงมาก
- ความสำเร็จขึ้นกับทำงานหนักและมีวินัยตนเองมากกว่าพรสวรรค์
- พ่อแม่จึงควรส่งเสริมให้มีความเพียรพัฒนาตนเอง
- ให้กำลังใจให้มุ่งมั่นเอาจริงเอาจัง

18. อุดมการณ์

- ความสำเร็จในโรงเรียนขึ้นกับความเชื่อในการทำงานหนัก ความรับผิดชอบตนเอง และการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- เด็กที่รับผิดชอบตนเองจะไม่หนีเรียน ใช้เวลาทำการบ้านมากกว่าเด็กที่ไม่รับผิดชอบ
- พ่อแม่และเพื่อนๆ ที่มีอุดมการณ์ยึดความความรับผิดชอบการทำงานหนักด้วยตนเองจะช่วยส่งเสริมเด็กได้มาก

19. การวัดผล

- การวัดความก้าวหน้าเป็นระยะและทดสอบหลายอย่างตลอดภาคมิใช่ข้อเขียนอย่างเดียว
- การประเมินควรดูจากความสามารถในภาพรวมของบุคคล

ตอนที่ 3 โรงเรียน : บทบาทของผู้บริหาร

1. โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ

- เน้นในการเป็นผู้นำด้านการสอน
- มีบรรยากาศปลอดภัยเป็นระเบียบ
- ปูทักษะพื้นฐานทุกวิชาให้แน่น
- ครูมีความหวังในตัวนักเรียนทำงานสำเร็จ

- วัดความก้าวหน้านักเรียนอย่างเป็นระยะ
- ครูใหญ่ผู้ปกครองนักเรียน จะต้องหารือกันในเรื่องเป้าหมาย วิธีสอน เนื้อหาในการสอนนักเรียนภูมิใจในโรงเรียน

2. บรรยากาศในโรงเรียน

- โรงเรียนดีจะเสริมบรรยากาศการเรียนทางวิชาการและการรักษาวินัย
- นักเรียนเพิ่งเข้ามาจะรู้จักศัพท์ของโรงเรียนอยู่แล้ว
- โรงเรียนต้องรักษาคุณภาพ ประเพณีชื่อเสียง

3. วินัย

- โรงเรียนต้องมีนโยบายเรื่องวินัยโดยที่แจ้งให้เข้าใจตั้งแต่แรกและใช้วินัยอย่างยุติธรรมเสมอต้นเสมอปลาย
- วินัยสำคัญ ได้แก่
 - การมาโรงเรียนสม่ำเสมอ
 - การตรงต่อเวลา
 - การเคารพในตัวครู
 - การประพฤติดี

- ความประพฤติกับผลสำเร็จการเรียนมีความสัมพันธ์สูง

- วินัยต้องดัดแปลงให้เหมาะสมค่านิยมสังคม

- โรงเรียนควรมีคู่มือที่อ่านง่ายแจก

4. การขาดเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาต

- การขาดเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาตจะน้อยลงเมื่อพ่อแม่ได้รับแจ้งทันทีว่านักเรียนไม่มาโรงเรียน
- โรงเรียนอาจตรวจบัญชีขานชื่อการมาเรียนประจำวัน
- แจ้งทางโทรศัพท์/จดหมายทันทีว่าไม่มาโรงเรียน
- สถิติการมาเรียนเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการเรียน

5. ครูใหญ่ที่มีประสิทธิภาพ

- ครูใหญ่ที่ทำงานสำเร็จคือ ผู้วางนโยบายสร้างสภาพแวดล้อมเป็นระเบียบ สนับสนุนการสอนที่มีประสิทธิภาพ
- สร้างขวัญกำลังใจแก่ครูให้ครูมีความคิดใหม่ ๆ
- ช่วยกันพัฒนาครูให้ทำงานมีประโยชน์

6. ความเป็นพวกพ้องกัน

- นักเรียนจะมีผลการเรียนดีในโรงเรียนที่ครูมีขวัญกำลังใจดีรับผิดชอบร่วมกันเป็นทีม
- ครูต้องมีความเป็นพวกพ้องสามัคคี
- คณะครูต้องร่วมกันทำงานสำคัญ ได้แก่
 - 1) วางนโยบายโรงเรียน
 - 2) การปรับปรุงการสอน

3) การเลือกแบบเรียน

4) การกวดขันวินัยการเรียน

7. การนิเทศครู

- โรงเรียนมีระบบนิเทศภายในให้คำแนะนำการปรับปรุงวิธีสอนครู

- มีศึกษานิเทศก์มาช่วยสังเกตการสอน ประชุมชี้แจงเพื่อวางแผนปรับปรุง

8. ความรอบรู้ทางวัฒนธรรม

- โรงเรียนต้องเสริมความรู้วัฒนธรรมให้นักเรียนได้รู้ภูมิหลังของอดีต อนาคต วิถีชีวิต

- ความเชื่อ จะช่วยให้เข้าใจมรดกชาติภูมิใจในสิ่งที่ผ่านไป

9. ประวัติศาสตร์

- เด็กสมัยใหม่รู้และเข้าใจประวัติศาสตร์น้อยลงเพราะไกลตัว

- ต้องปรับวิธีสอนให้เข้าใจแก่นของประวัติศาสตร์ ซึ่โยงกับปัจจุบันและอนาคต

10. ภาษาต่างประเทศ

- วิธีเรียนภาษาต่างประเทศที่ดีคือ เรียนตั้งแต่เด็กเรียนจริงจังติดต่อหลายปี

- จ้างครูที่เก่งมาช่วยสอน

- เลือกวัสดุการสอนที่เหมาะสม

- จัดสอนตามโปรแกรมต่อเนื่องและเป้าหมายสอดคล้อง

11. วิชาที่เข้มข้น

- วิชาวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์เป็นวิชายากเข้มข้นโรงเรียนต้องพัฒนาวิชาอื่นๆ ด้วยครูเก่ง+ครูมีประสบการณ์ให้เด็กใช้ความพยายามให้มาก

- พัฒนาวิธีสอนของครู

13. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

- กิจกรรมเสริมหลักสูตรจำเป็น เพราะช่วยให้ประสบการณ์กว้าง

- ได้พัฒนาหลายด้าน

- ขยายเขตออกนอกห้องเรียน แต่อย่าให้เกินพอดีหลงผิดละเลยการเรียน

14. การเตรียมตัวทำงาน

- นักเรียนที่มีทักษะพื้นฐานแน่นจะมีเจตคติในการทำงานดี มักหางานได้ง่ายกว่านักเรียนที่มีทักษะอาชีพอย่างเดียว

- โรงเรียนควรฝึกคุณสมบัติส่วนตัวของนักเรียนในเรื่อง

การมีวินัยตนเอง

การพึ่งพาเชื่อถือได้

ความอดสาหพยายาม

การทำงานเป็นหมู่คณะ

ความรับผิดชอบ

การเคารพในสิทธิของผู้อื่น ซึ่งคุณสมบัติ

เหล่านี้จะทำให้เด็กเรียนต่อมหาวิทยาลัย/ทำงานได้ดี

ถ้าจะต้องปฏิรูป การฝึกหัดครู

รศ. บุศกา วัณณะ

ท่ามกลางการกล่าวขวัญถึงจากมวลชนหลายสาขา อาชีพ มาเป็นระยะเวลาพอสมควรแล้ว ถึงปัญหาต่าง ๆ ในวงการวิชาชีพครู ซึ่งบางครั้งเราจะได้ยินได้ฟังคำพูดที่ค่อนข้างรุนแรง หรือค่อนข้างจะเห็นความตกต่ำของวิชาชีพครูได้ชัดเจน เป็นต้นว่า ได้เกิดวิกฤตศรัทธาต่อวิชาชีพครูแล้ว หรือครูปัจจุบันนี้หาใช่ปวงชนียบุคคลตั้งแต่โบราณกาลไม่ ซึ่งจากข้อมูลทั้งที่ได้มีการสำรวจอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการก็ต่างก็ได้ข้อสรุปที่จะนำไปสู่ที่ว่าเห็นที่จะถึงวาระที่จะต้องมีการปฏิรูปการฝึกหัดครูกันได้แล้วกระมัง ซึ่งก็เป็นที่น่ายินดีที่ได้มีบางหน่วยงานที่ได้ขานรับความคิดเห็นและได้ริเริ่มดำเนินการในบางออกไปบ้างแล้ว แม้จะมองยังไม่เห็นเป็นรูปธรรมนักก็ตาม

สำหรับผู้เขียนเอง เนื่องจากเป็นอาจารย์ที่ศึกษามาทางด้าน “ครุศาสตร์” โดยตรง และมาทำงานสังกัดอยู่คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเป็นเวลาที่ยาวนานพอสมควร ในฐานะที่สถาบันราชภัฏได้ขึ้นชื่อว่าเป็นสถาบันผลิตครูที่มีอายุยาวนานมากกว่ามหาวิทยาลัยหลาย ๆ แห่ง ราชภัฏบางแห่งก็ยาวนานที่สุดคือ ก่อนมหาวิทยาลัยทุกแห่ง ได้มีข้อคิดและข้อสังเกตที่ใคร่เสนอข้อคิด และข้อสังเกตนี้เป็นการแลกเปลี่ยนกัน ท่านผู้อื่น ในโอกาสนี้ด้วย

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้กล่าวถึงในส่วนของการพัฒนาการศึกษาแห่งชาติโดยมีแผนพัฒนาการผลิตครูและการฝึกอบรมและพัฒนาครูประจำการ

ซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ว่า “เพื่อพัฒนาระบบการผลิตครูเพื่อให้ได้ครูที่เก่ง ดี มีประสิทธิภาพ และมีครูในปริมาณและคุณภาพที่เพียงพอ พัฒนาคูประจำการให้มีศักยภาพในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และอบรมสั่งสอนผู้เรียน รวมทั้งสร้างขวัญกำลังใจความภาคภูมิใจในอาชีพครู และจากวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ ได้มีการกำหนดเป้าหมายไว้ 6 ประการด้วยกันคือ

1. เพิ่มทุนการศึกษาในโครงการพิเศษต่าง ๆ ให้มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 50 ของจำนวนครูอาจารย์ที่เกษียณอายุในแต่ละปี

2. เพิ่มปริมาณการผลิตครูอาจารย์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้เพียงพอกับความต้องการ และมีการรับผู้สำเร็จอาชีวศึกษาเข้ามาเรียนวิชาชีพครูให้มากขึ้น

3. มีการพัฒนาคูประจำการอย่างต่อเนื่อง โดยครูทุกคนต้องได้รับการพัฒนาตลอดระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ครู อย่างน้อยในทุก ๆ 5 ปี

4. สนับสนุนและให้ทุนการศึกษาดูงานแก่ครูช่าง เพื่อเพิ่มความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

5. มีการปรับปรุงระบบการสรรหาคนเข้าเรียนวิชาชีพครู ระบบตำแหน่ง และการประเมินผลบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งครู

6. มีการจัดสวัสดิการให้ครูในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ครูสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

ถ้าจะวิเคราะห์จากวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เกี่ยวกับการพัฒนาครู ดังที่ได้ยกมาข้างบนนั้น จะพบว่า “ไม่มีอะไรใหม่” หรือ ไม่มีอะไรที่เป็นแนวคิดที่จะนำไปสู่การปฏิรูปการฝึกหัดครูที่เป็นรูปธรรมได้เลย ถ้าจะมีอยู่บ้างก็คงเป็นเป้าหมายข้อที่ 5 ที่สามารถจะนำไปสู่การปฏิรูปการฝึกหัดครู เป็นเบื้องต้นได้ คือ “การได้มีโอกาสปรับปรุงระบบการสรรหาคนเข้าเรียนวิชาชีพครู ระบบตำแหน่ง และการประเมินผลบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งครู” ฉะนั้น จึงขอนำแนวคิดของต่างชาติที่ผู้เขียนมีโอกาสได้ศึกษามานำเสนอเพื่อเป็นการปูทางก่อน

ในโอกาสแรก ผู้เขียนขอเสนอบทสรุปของ รอย อีเดลเฟลท (Roy A. Edelfelt) จากมหาวิทยาลัยพอร์ท

ดาโรไลนา สหรัฐอเมริกา ซึ่งได้เขียนบทสรุปผลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย 20 กลุ่ม ในการประชุมใหญ่ การฝึกหัดครูทั่วประเทศ (National Congress on Teacher Education) เมื่อเร็ว ๆ นี้ โดยตั้งหัวข้อการประชุมครั้งนี้ว่า “หัวข้อสำหรับวันพรุ่งนี้” (Agenda for Tomorrow) โดยที่การประชุมได้มีการกำหนดหัวข้อในการประชุมไว้ 4 รายการคือ

1. เชื่อมโยงการพัฒนาครูกับสภาพการสอนในโรงเรียน วิทยาลัย และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

2. การสรรหา การคัดเลือก การเตรียม และการสนับสนุนครูในโรงเรียนศตวรรษที่ 21

3. การเปลี่ยนแปลงในด้านนโยบาย การปฏิบัติตามนโยบายการวิจัย และความร่วมมือกัน มีความจำเป็นต่อการฝึกหัดครู และอบรมครูประจำการให้มีความคงอยู่ และได้คุณภาพสูง

4. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านนโยบาย การปฏิบัติ การวิจัย และความร่วมมือกัน

จากหัวข้อทั้ง 4 รายการดังกล่าว มีข้อเสนอแนะ จากที่ประชุม ที่ผู้เขียนเห็นว่าสามารถจะนำมาเป็นหลักการ และหรือประยุกต์ใช้ในการปฏิรูปการฝึกหัดครูของไทยได้หลายประการ ดังนี้

1. ด้านแนวคิดในการจัดการฝึกหัดครูนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยคิดว่า

1.1 การฝึกหัดครูเป็นกิจกรรมต่อเนื่อง เริ่มต้นจากการหานักเรียน ครู การคัดเลือก การเรียน การสอน ประสบการณ์แบบคลินิค การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การฝึกครูใหม่ การฝึกอบรมครูประจำการ ประสบการณ์การสอน และการพัฒนาตลอดชีวิต ความเป็นครู หรือพูดอีกอย่างก็คือ การเรียนวิธีสอน เป็นงานตลอดชีวิตของครู

1.2 การฝึกหัดครูควรมาจากฐานวิชาการ ดังนั้น การประเมินผลก็ต้องมาจากฐานวิชาการนี้ด้วย

1.3 ทุกขั้นตอนของการฝึกหัดครู ควรจะนำวิธีการวิจัยมาใช้เพื่อชี้ชัดปัญหาดำเนินการแก้ปัญหา การเผยแพร่ความรู้ การนำความรู้ไปใช้ และการตรวจสอบความเชื่อมั่นของความรู้ นั้น ๆ

2. ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการฝึกหัดครูในอนาคต ควรมีแผนในการดำเนินการไว้ 8 แนวทางดังต่อไปนี้

2.1 กระบวนการและกิจกรรม ให้มีการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกหัดครู ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ

2.2 ผู้เข้าร่วมประชุม ควรจะมีประชาชนทั่วไป นักธุรกิจ นักกฎหมาย บุคลากรด้านสาธารณสุข และนักสังคมสงเคราะห์ ตลอดจนนักศึกษา และการฝึกหัดครูเข้าร่วมด้วย

2.3 ขั้นตอนต่าง ๆ ของการฝึกหัดครูควรให้ความสำคัญเท่าเทียมกันตั้งแต่การสรรหานักศึกษา การคัดเลือก การสอน ประสบการณ์แบบคลินิก การอบรมครูใหม่ การฝึกอบรมครูประจำการ การรับประกาศนียบัตรวิชาชีพครู และการพัฒนาครูตลอดชีวิต ความเป็นครู

2.4 เนื้อหาสาระทางวิชาการควรได้รับการค้นคว้า และรักษาไว้ ได้แก่ (1) ฐานทางวิชาการของวิชาชีพครู และประสบการณ์แบบคลินิก (2) ความรู้ด้านวิชาการที่แข็ง (3) ขอบเขตและความพอเพียงของจำนวนครูในแต่ละสาขาวิชา

2.5 การบริหาร ควรมีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในการฝึกหัดครูระหว่างสถาบันการผลิตครู โรงเรียน สมาคมวิชาชีพ สมาคมวิชาการต่าง ๆ กลุ่มบริการชุมชน ประชาชน นักกฎหมาย ผู้ออกกฎหมาย องค์กรด้านการประกันและรับรองคุณภาพ กลุ่มวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับเด็ก และอื่น ๆ

2.6 ทรัพยากร และเวลา ควรจะมีงบประมาณเพียงพอได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร มีเจ้าหน้าที่เพียงพอ และควรมีการปรับโครงสร้างของงานครูใหม่

2.7 การประชาสัมพันธ์ และการพัฒนานโยบาย ควรมีการประชาสัมพันธ์แนวคิดและนโยบายที่ได้จากการประชุมใหญ่ครั้งนี้ และนำแนวคิด และนโยบายนั้นลงไปสู่สถาบันการฝึกหัดครูเพื่อการปฏิบัติ

2.8 ให้แต่ละท้องถิ่น จัดการประชุมสัมมนา และดำเนินการตามนโยบายโดยตนเอง เพื่อจะได้มีแนวคิดและข้อมูลหลากหลายเพิ่มขึ้น

3. การวิเคราะห์แบบปฏิบัติ ในบทสรุปนี้ อีเทลเฟลท ได้วิเคราะห์แผนการปฏิรูปการฝึกหัดครู โดยนำข้อเสนอจากที่ประชุมมาสรุปในเชิงกิจกรรมที่พึงกระทำในแต่ละเรื่อง ซึ่งผู้เขียนคิดว่า จะมีประโยชน์

ในการปฏิรูปการฝึกหัดครูไทยเช่นกันแม้ว่าข้อเสนอแนะบางข้อจะใช้ได้เหมาะสมสำหรับสังคมอเมริกันมากกว่าก็ตาม ก็ขอแนะนำแยกเป็นทีละประเด็นดังนี้

3.1 การสรรหานักศึกษาคู

(1) ควรจะสรรหานักศึกษาเพิ่มมากขึ้นจากชนกลุ่มน้อย จากนักเรียนที่เรียนเก่ง ร่วมดำเนินงานกับโรงเรียนมัธยม วิทยาลัยชุมชน และให้มีตำแหน่งงานสำหรับบุคลากรช่วยสอนด้วย

(2) ให้มีการสร้างเครื่องมือและเทคนิคสำหรับการคัดเลือกนักศึกษาคู เช่น การวัดเจตคติต่อนักเรียน ศักยภาพการสอน อุดมการณ์ความเป็นครู และความสามารถในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับเด็ก

(3) ปัญหาอุปสงค์และอุปทานครูที่มีน้อยมาก แต่ก็ไม่ควรจะเพิกเฉย

(4) ควรศึกษาความต้องการคุณลักษณะของครูในทัศนะของนายจ้าง

(5) ควรเสนอให้ทุนมาเรียนครูแก่นักเรียนในชนบท และบริเวณในเมืองที่มีครูขาดแคลน เช่น ชุมชนแออัด

3.2 ความเกี่ยวพันของรัฐและท้องถิ่น

(1) ควรมีการทบทวนหลักสูตรการฝึกหัดครู กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับครู เพื่อให้เกิดความแน่ใจว่าคนที่จะมาเป็นครูได้รับการฝึกอบรมมาอย่างดีเลิศแล้ว

(2) ควรมีการตรวจการฝึกหัดครูตลอดถึงความร่วมมือระหว่างคณะในมหาวิทยาลัย โรงเรียนประถมและมัธยม เพื่อให้แน่ใจว่า การฝึกหัดครูสนองความต้องการของชุมชนในเมืองและชนบท

(3) ควรมีการตรวจสอบว่ามีครูใช้ครูตัวแบบ มีเนื้อหาด้านค่านิยม และมีความร่วมมือกับหน่วยงานด้านบริการชุมชนอื่น ๆ หรือไม่ เพื่อช่วยแก้ปัญหาของเด็ก และครอบครัว

3.3 การฝึกแบบคลินิก

(1) ให้มีการเริ่มฝึกประสบการณ์วิชาชีพตั้งแต่เนิ่น ๆ มีการฝึกแบบคลินิก และการฝึกครูใหม่เพิ่มเติมเข้ามาอีก โดยเน้นทุกลักษณะของการเรียนการสอนและกิจกรรมของโรงเรียน

(2) ให้มีการฝึกการทำงานร่วมกัน

เพื่อช่วยเหลือเด็กร่วมกับวิชาชีพอื่น ๆ เช่น พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น โดยให้มีการฝึกให้ครบ และต่อเนื่องจนจบหลักสูตรและปฏิบัติงานได้

(3) ส่งเสริมให้นักศึกษาครูและครูใหม่ศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ รวมทั้งการวิจัยแบบเดิม และตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาด้วย

(4) ควรให้มีมาตรฐานในการออกใบประกอบอาชีพครูเป็นแบบเดียวกัน ทั้งนี้ให้รวมถึงให้มีเกณฑ์ในการฝึกอบรมครูใหม่ การออกใบประกาศนียบัตรครูระดับท้องถิ่น หรือประเทศ การรับรองคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

3.4 การฝึกอบรมครูใหม่

(1) ให้มีการฝึกอบรมครูตัวแบบไว้ทำหน้าที่ฝึกอบรมครูใหม่

(2) การฝึกอบรมครูใหม่ในขณะทำงานให้รวมถึงการศึกษาศาหตุกรรมชาติ ความสำเร็จ และความล้มเหลวของกระบวนการฝึกอบรมครูใหม่ด้วย รวมทั้งศึกษาวิธีการเป็นครูต้นแบบที่ดีด้วย

(3) ทั้งครูใหม่และครูเก่งควรมีเวลาพอจะคิดไตร่ตรอง การพัฒนาตนเอง การบันทึกงาน การวางแผน การสร้างทีมงาน การเตรียมการสอน การวิจัย เฉพาะกิจ และการสร้างความเกี่ยวพันระหว่าง คณะศึกษาศาสตร์และโรงเรียน

3.5 ครูประจำการ

(1) ส่งเสริมความคิดริเริ่มในการปรับปรุงงานของครูทุกคน

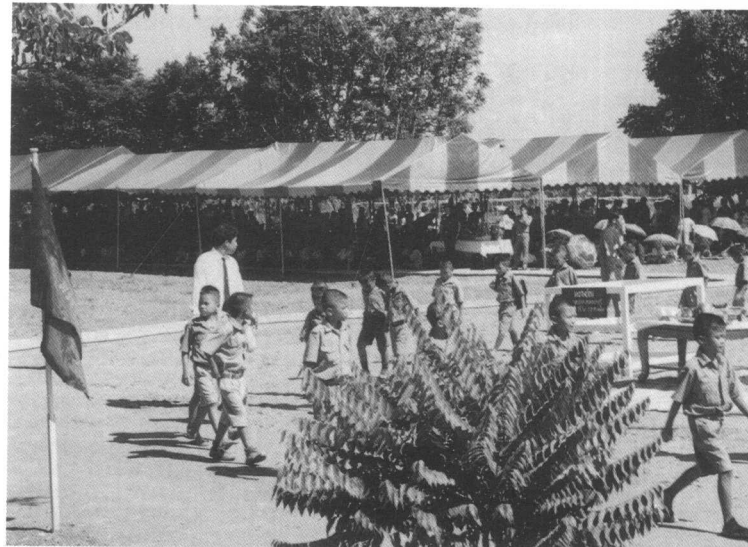
(2) ส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์กับบุคลากรในอาชีพอื่น ๆ ที่ทำงานเกี่ยวกับเด็ก

(3) สนับสนุนความร่วมมือระหว่าง อาจารย์สอนคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ในมหาวิทยาลัย กับครูเพื่อพัฒนาคุณภาพทางวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

(4) สร้างศูนย์การฝึกอบรมครูให้เป็นแบบสหวิทยาการ

(5) ส่งเสริมให้มีวิสัยทัศน์และมีการประเมินว่าการดำเนินงานเป็นไปตามวิสัยทัศน์หรือไม่

(6) ส่งเสริมให้มีสถาบันพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาการฝึกหัดครู

(7) ควรมีการพิจารณาขยายขอบเขตของการฝึกหัดครู และสถาบันพัฒนาวิชาชีพครู โดยวิธีการวิจัยแบบสังเคราะห์ผลงานวิจัยเพื่อพิจารณาว่าอะไรตรงไหน ใช้ได้ผลและไม่ได้ผล

3.6 การสร้างเสริมฐานะการฝึกหัดครู

(1) ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้เห็นคุณค่าของครูของวิชาชีพครูและการศึกษาคือการเรียนรู้ตลอดชีวิต

(2) สร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานทางการเมือง เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีของวิชาชีพครู

(3) นักการฝึกหัดครูทำงานร่วมกับประชาชน เพื่อส่งเสริมความสำคัญของการศึกษา ในฐานะเป็นเรื่องจำเป็นของการพัฒนาสังคมประชาธิปไตยให้ก้าวหน้า

ท่ามกลางข้อเสนอแนะดังกล่าวนี้ ก็มีคำถามบางคำถามที่น่าสนใจรออยู่ว่า แท้ที่จริงแล้ว ใครควรจะทำหน้าที่ผลิตครู (รุ่นใหม่) ที่จะทำให้สังคมได้ครูด

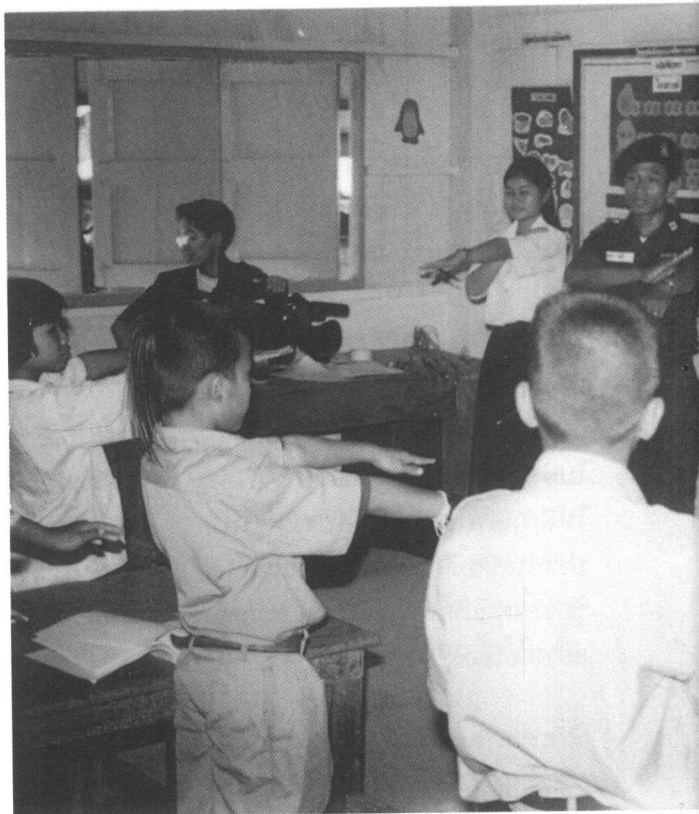
มีคุณภาพที่พึงปรารถนา คำถามนี้มีทั้งในสังคมอเมริกัน และในเมืองไทย สำหรับเมืองไทยนั้นในขณะที่หน่วยงานของรัฐ ที่รับผิดชอบต่อการผลิตโดยตรงขณะนี้ไม่ว่าจะเป็นคณะศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ กิติ หรือคณะครุศาสตร์ในสถาบันราชภัฏทั้ง 36 แห่งกิติ ถ้าเรายอมรับความจริงกันก็ต้องสรุปว่าเรา(ทั้งหมด) ไม่ว่าจะสังกัตใด ก็ยังไม่สามารถจะผลิตครูให้ได้ดีสมใจได้ แน่نون เราอาจจะมีเหตุอ้างกันมากมาย และยิ่งในอนาคตตาม(ร่าง) พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ นั้นจะเปิดโอกาสให้หน่วยงานเอกชนได้เข้ามามีบทบาทในเรื่องนี้ด้วย ซึ่งก็คงเป็นเรื่องของอนาคต หรือหัวข้อของวันพรุ่งนี้ได้อีกเรื่องหนึ่ง แต่ไม่ว่าใครควรจะทำหน้าที่ผลิตครูก็ตาม ควรจะได้ยึดเกณฑ์ต่อไปนี้ไปพิจารณาด้วย คือ

1. เข้าใจบทบาทของครูในสังคม และเข้าใจความสามารถของครูที่จะทำการสอนเด็กทุกคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการศึกษาอย่างถ่องแท้ เข้าใจบทบาทของโรงเรียนในสังคม และมีเจตจำนงค์แน่วแน่ที่จะดัดสรรและเตรียมครูเป็นอย่างดี เพื่อให้มีความมั่นใจว่าครูสามารถทำหน้าที่ของตนได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยตามที่ต้องการ

2. การเตรียมครูต้องวางพื้นฐานอยู่บนกรอบแนวความคิดทางวิชาการ และวิชาครู อันมีเด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน วิชาชีพครูต้องการการพัฒนาและสร้างความเชี่ยวชาญในวิชาการแห่งการสอน

3. เสริมสร้างประสบการณ์และกระบวนการพัฒนา ซึ่งวางแผนไว้เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางวิชาการ วุฒิภาวะ และการปฏิบัติงานอันจำเป็นต่อการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือ การสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน สร้างโอกาสและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาความสามารถอันซับซ้อนในการเป็นครูให้เกิดขึ้นในผู้เรียนครู

4. สร้างประสบการณ์ซึ่งจะเป็นตัวแบบและสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ที่ผู้กำหนดนโยบายและผู้ผลิตครูต้องการให้ครูรุ่นใหม่ สร้างให้แก่นักเรียนของตน นั่นคือ การสร้างสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ในปัจจุบันที่ครูในอนาคตจะสร้างให้แก่ห้องเรียน

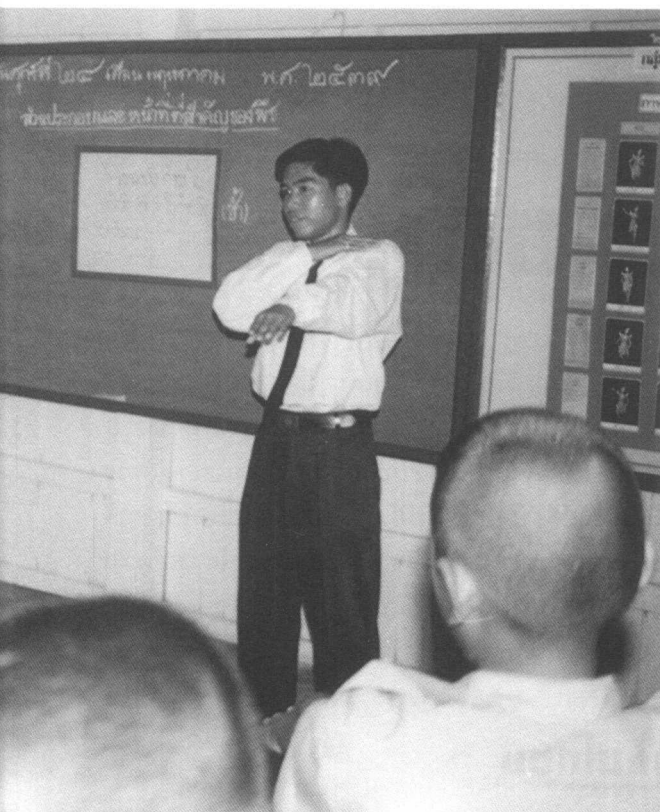

และโรงเรียนของตนเองในวันที่เข้าไปประกอบอาชีพครูแล้ว

5. สร้างประสบการณ์ในวงกว้างภายในโรงเรียน อันเป็นรูปแบบของการสอนที่มีประสิทธิภาพกับนักเรียนหลากหลายวัฒนธรรม นั่นคือ ผู้ผลิตครูต้องแสวงหาครูและโรงเรียนที่ทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีนักเรียนหลากหลายเชื้อชาติ วัฒนธรรม ฐานะทางสังคม ความต้องการ และสไตล์การเรียนรู้ สถาบันและมหาวิทยาลัยก็ต้องสนับสนุนความหลากหลายนี้ด้วย

6. ใช้การประเมินผลเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ข้อมูลป้อนกลับ และพัฒนานิสัยของการคิด ไตร่ตรองในงานของตนจนตลอดชีพ การใช้การประเมินผลเป็นเครื่องมือในการพัฒนานี้ควรจะมีตั้งแต่ระดับอนุบาลจนกระทั่งมัธยมปลาย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของผู้เรียนและของครูไปพร้อมกัน โดยมุ่งผลเพื่อการพัฒนาเป็นหลัก

จากเกณฑ์ทั้ง 6 ประการนี้ก็จะต้องเน้นเรื่องความต่อเนื่องของการผลิตครูจากสถาบัน การเริ่มงานของครูใหม่ และการฝึกอบรมครูประจำการตลอดชีวิต คำถามที่ต้องพยายามตอบตอนนี้จึงมีใช่ใครจะผลิตครูในอนาคต? แต่เป็นคำถามว่า ใครจะผลิตครูได้ดีที่สุดในอนาคต? หรือพูดอีกทีหนึ่ง ก็จะเป็นว่า เราจะทำอย่างไรจะให้ผู้เกี่ยวข้องกับการผลิตครูทั้งหมดมาทำงาน

ร่วมกันตั้งแต่ครูผู้สอนอนุบาลถึงมัธยมปลาย อาจารย์ผู้สอนในระดับปริญญาตรีและอาจารย์ผู้สอนวิชาครูมา ร่วมกันสร้างสรรค์การฝึกหัดครู โดยยึดความต้องการของผู้เรียนมาเป็นอันดับแรก และไม่ว่าใครก็ตามที่จะเป็นผู้ผลิตครูยุคต่อไป ก็ควรจะผลิตครูให้ได้มาตรฐานตามที่ INTASC (Interstate New Teacher Assessment and Support Consortium) กำหนดไว้ คือ ผลิตครูให้มีความรู้ มีวุฒิภาวะ และมีผลงานพอที่จะทำให้โรงเรียนบรรลุเป้าหมายของโรงเรียนในสังคมประชาธิปไตย อันประกอบด้วยผู้คนหลากหลายวัฒนธรรมได้ โดยที่ผู้กำหนดนโยบายการผลิตครูไม่ควรจะกำหนดรูปแบบการผลิตครูรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง แต่ควรจะกำหนดเกณฑ์ที่สามารถทำให้ถึงเกณฑ์ได้หลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพของท้องถิ่นที่ผลิตและใช้ครูนั้น

สรุป

นักการศึกษาที่มีทางเลือกของการเปลี่ยนแปลงของโลก 2 ทาง คือตกเป็นเหยื่อของการเปลี่ยนแปลงหรือเป็นตัวกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเสียเอง ถ้าไม่อยากจะตกเป็นเหยื่อของการเปลี่ยนแปลงนักศึกษาก็จะต้องตรวจสอบความคิดของตนเกี่ยวกับอดีตและปัจจุบัน และสลัดความคิดต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อ

ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมต่าง ๆ ออกไป ถ้าหากทำเช่นนั้นไม่ได้ นักการศึกษาก็จะเสียสถานภาพในฐานะที่เป็นตัวนำของการเปลี่ยนแปลงมาทุกยุคทุกสมัย

เนื่องจากการฝึกหัดครูเป็นฐานของกระบวนการศึกษา การฝึกหัดครูจึงมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการเข้าใจวิถีชีวิตในแบบประชาธิปไตยดังนั้นทุกคนทุกหน่วยงานควรมีส่วนร่วมในการผลิตครู แม้ว่าในช่วงศตวรรษที่ 21 จะเป็นช่วงเวลาของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จะมีการแข่งขันกันทั่วโลกก็ตาม แต่ควรมีความเอาใจใส่ต่อสวัสดิการของคนธรรมดาสามัญให้มากขึ้นเท่าเทียมไม่ใช่ลดลงเพราะสิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการฝึกหัดครูมาก เพราะจะมีส่วนในการทำให้การศึกษาได้เป็นเสาหลักของสังคมได้อย่างแท้จริง อันจะนำไปสู่ความมีโอกาส ความเสมอภาค และการมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตยของเด็กได้มากยิ่งขึ้น และสำหรับนักการฝึกหัดครูเอง นักการฝึกหัดครูควรมองว่าการฝึกหัดครูเป็นความต่อเนื่องตั้งแต่การคัดเลือกนักศึกษาครู การเรียนการสอนในคณะครุศาสตร์ และคณะอื่น ๆ ตลอดถึงการฝึกอบรมครูประจำการให้ก้าวไปตามสายอาชีพของตน เรื่องนี้ควรจะกำหนดเป็นนโยบายในการบริหารการศึกษาด้วย ครูที่ดีย่อมสามารถช่วยลูกศิษย์ของตนให้มีความรู้ และมีเจตคติที่จำเป็นต่อการมีชีวิตอย่างมีผลงานและมีความสุข ผู้บริหารก็ควรจะหยุดคิดว่า คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์เป็นลูกเมียน้อยหรือลูกบุญธรรมและควรเพิ่มการสนับสนุนให้ด้วย นักการฝึกหัดครูไม่สามารถจะผลิตครูออกไปปฏิรูปโรงเรียนได้ ถ้าหากพวกเขาไม่มีความกล้าพอ ฉะนั้นท่านต้องเป็นตัวกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเสียเอง

ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.สุศักดิ์ หลาบมาลา ผู้เชี่ยวชาญ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติที่ได้กรุณามอบ
เอกสารเกี่ยวกับการฝึกหัดครูให้เป็นจำนวนมากทั้งที่เป็นภาษาอังกฤษ และภาษาไทย ทำให้นามมาใช้ประโยชน์ในการเขียนบทความนี้ได้เป็นอย่างดี

สถาบันราชภัฏ

กับ

การปฏิรูปการศึกษา

ดร.สวัสดิ์ อุบลโกษณ์

แนวคิด

สถาบันราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เปรียบเสมือนมหาวิทยาลัยสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งถึงเวลาแล้วที่จะต้องยกเครื่อง (reengineering) หรือได้รับการเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษจากรัฐบาล ทั้งนี้เพื่อช่วยให้สถาบันราชภัฏมีความแข็งแกร่งในการให้การศึกษาแก่ประชาชนได้อย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสังคมภายในประเทศสังคมในภาคพื้นตลอดจนถึงสังคมโลก การสร้างความพร้อม ความสามารถ ประสบการณ์ให้แก่สถาบันราชภัฏยังต้องอาศัยกำลังงบประมาณจากภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ อีกส่วนหนึ่งจากสถาบันจะต้องหาทางช่วยเหลือตนเองในรูปแบบต่างๆ จึงจะทำให้สถาบันมีสมรรถนะในระดับสูงจนสามารถดำเนินการกิจของตนเองได้ การมีสถาบันอุดมศึกษาเกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นนับว่าเป็นสิ่งที่ดี แต่การมีสถาบันอุดมศึกษาที่มีความสมบูรณ์และพร้อมที่จะให้บริการการศึกษาอย่างมีคุณภาพ มีมาตรฐานที่ประชาชนยอมรับสามารถแก้ปัญหาของชุมชนสังคมและนำชุมชนได้อย่างแท้จริงเป็นสิ่งที่ดีกว่าประชากรของชาติซึ่งมีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ย่อมมีคุณค่ามหาศาลต่อการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติโดยส่วนรวม ตัวอย่างจาก

ประเทศตะวันตกหลายประเทศ เช่น ฟินแลนด์ สวีเดน นอร์เวย์ ฯลฯ แม้จะมีพบบเมืองน้อยแต่ก็เปี่ยมไปด้วยคุณภาพจึงทำให้ประเทศของเขาสามารถพัฒนาได้อย่างดีเยี่ยม ตรงข้ามกับประเทศที่มีพลเมืองมากแต่ด้วยคุณภาพ ย่อมไม่สามารถนำประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้าได้ คุณภาพของคนในชาติจึงเป็นกุญแจสำคัญที่บ่งชี้ถึงความอยู่รอดของประเทศในโลกที่ไร้พรมแดนในยุคปัจจุบัน

แนวทางปฏิรูปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

1. ปฏิรูปสถานศึกษา

1.1 ทำแผนเต็มรูปแบบสถาบัน (school mapping) เช่น กำหนดว่าจะให้สถาบันมีสมรรถนะในการจัดการศึกษาระดับต่างๆ สาขาต่างๆ ได้ทำได จะมีห้องเรียน ห้องทดลอง เครื่องมืออุปกรณ์ หรืออาคารเรียน อาคารประกอบประเภทใด เรื่องใด ทำไร ในช่วงเวลาใด

1.2 กำหนดการปฏิรูปบริเวณ อาคาร สถานที่ บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา เพื่อให้ทุกจุดทุกมุมเกิดความสวยงาม สะอาด ร่มรื่น เป็นระเบียบ ก่อให้ผู้เรียนมีบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี

มีความสุข ขจัดมลภาวะที่เป็นอุปสรรคต่อบรรยากาศการเรียนรู้อ

2. ปฏิรูปอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

มุ่งเน้นที่จะปลูกจิตสำนึก ความรับผิดชอบของผู้บริหาร ครู อาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาให้มุ่งมั่นต่อการปฏิบัติงาน หรือภารกิจที่ได้รับมอบหมายอย่างจริงจังมุ่งเน้นที่จะยกระดับความรู้ความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาให้สูงขึ้น ทนสม้ยขึ้น ให้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลขึ้น สร้างจิตสำนึกในการใฝ่รู้และการแสวงหาความรู้ รวมถึงการปฏิรูประบบการประเมินความก้าวหน้าของครู โดยมุ่งเน้นที่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน รวมทั้ง คุณภาพการเรียนการสอน การวิจัย และการพัฒนา

สำหรับการปฏิรูปครูอาจารย์นี้ กระทรวงศึกษาธิการมีแผนปรับรื้อระบบการกำหนดตำแหน่งเพื่อจำแนก Career Ladder ระหว่างครูกับผู้บริหารให้ชัดเจน แต่ยืดหยุ่น พัฒนาระบบกลไกการเลือกสรรบุคคลเข้าเรียนในสถาบันผลิตครู พร้อมทั้งพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนในการผลิตครู เพื่อให้ได้ครูที่มีความรู้ความสามารถในเชิงวิเคราะห์ มีคุณธรรม จริยธรรม ปรับปรุงวิธีสอบคัดเลือกและการบรรจุครูประจำการโดยให้สถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์เงื่อนไขของกระทรวงศึกษาธิการ เร่งรัดการพัฒนาผู้บริหารการศึกษาโดยเพิ่มพูนแนวคิด ความรู้ ทักษะการบริหารและการจัดการ การพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดคุณภาพ เป็นต้น

3. ปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งหมายให้หลักสูตร

3.1 สามารถสนองวัตถุประสงค์ปลายทางของประเภท และระดับการศึกษา นั้นๆ อย่างแท้จริง นั่นคือหลักสูตรต้องสนองตอบความต้องการทางการศึกษาหรือการประกอบอาชีพ หลักสูตรต้องสัมพันธ์กับชีวิต ท้องถิ่น ใหม่และทันสมัย

3.2 หลักสูตรวิชาชีพครูต้องมีเนื้อหาวิชาชีพครูกว้างขวาง เพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพ

3.3 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งเสริมให้สถานศึกษาและชุมชนพัฒนา

เพิ่มเติมตามความต้องการได้ องค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมกำหนดมาตรฐานวิชาชีพด้วย

3.4 ให้ประชาชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร แบบเรียน

3.5 ด้านกระบวนการเรียนการสอน มุ่งสร้างสิ่งต่อไปนี้ให้แก่ผู้เรียน คือ

3.5.1 บรรยากาศการเรียนรู้

ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน

3.5.2 กระบวนการเรียนรู้ ให้

ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (self learning) ฝึกการคิดอย่าง

เป็นระบบ (systematic thinking) และการคิดในเชิงวิเคราะห์วิจารณ์

(critical thinking) เน้นการปฏิบัติมากกว่าการท่องจำ

3.5.3 ให้เรียนรู้จากธรรมชาติ

(natural learning) มากขึ้น

3.5.4 ให้สามารถนำความรู้และ

ประสบการณ์ที่ได้จากครอบครัว ชุมชน มาปรับใช้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียน

การสอนตามหลักสูตร

3.5.5 ให้มีความรู้และทักษะ

ทางด้านภาษาต่างประเทศตั้งแต่ชั้น ป.1

3.5.6 ให้นำเทคโนโลยี

นวัตกรรม ห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้

เครือข่ายการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบ มาสนองตอบผู้เรียนอย่างกว้างขวาง

3.5.7 จัดการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย

ให้ยืดหยุ่น ทั้งรูปแบบเนื้อหา เวลา ให้ผู้เรียนหารายได้ ทำงาน

ระหว่างเรียนได้

3.5.8 กระบวนการวัดและ

ประเมินผล ให้สามารถวัดและประเมิน

ได้ และมีมาตรฐานเชื่อถือได้

4. ปฏิรูประบบบริหารการศึกษา

มุ่งกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาลงสู่สถานศึกษา เอื้อให้สถานศึกษามีอำนาจตัดสินใจ ในด้านการบริหารได้สอดคล้องกับสภาพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในท้องถิ่นมากที่สุด กระทรวง

ศึกษาธิการจะพัฒนาองค์กรรองรับการกระจายอำนาจในระดับจังหวัดให้เข้มแข็ง พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และเอกชนมากขึ้น

- มุ่งนำเทคโนโลยีมาช่วยการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพ
- ปรับระบบโครงสร้างกลไกการบริหารให้เอื้อต่อการจัดการในภารกิจ ความรับผิดชอบอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ
- ส่งเสริมให้ชุมชนเอกชนมีส่วนร่วมในการบริหารการจัดการศึกษา
- ให้ภาคเอกชนมีโอกาสเข้าร่วมลงทุนดำเนินกิจการโรงเรียน ด้วยระบบบริหารที่ยืดหยุ่น มีประสิทธิภาพภายใต้ข้อตกลงร่วมกันระหว่างภาครัฐกับเอกชน เพื่อแบ่งเบาภาระด้านงบประมาณของรัฐบาล
- ผ่อนคลายกฎระเบียบที่ควบคุมสถานศึกษา กำหนดมาตรการจูงใจที่เหมาะสมอื่นๆ เพื่อให้ท้องถิ่นหรือชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบการบริหารจัดการศึกษาอย่างน้อย 40% ขึ้นไป
- พัฒนาระบบการติดตามผลและการประเมินผลให้เข้มแข็ง ให้ประสานสอดคล้องกับระดับอื่นๆ

กระทรวงศึกษาธิการมีความปรารถนาแรงกล้าที่จะให้รัฐเพิ่มค่าใช้จ่ายทางการศึกษาขึ้นถึงร้อยละ 6-7 ของGNP เพื่อให้ทัดเทียมกับระดับมาตรฐานสากล และมุ่งไปสู่ความเป็นเลิศทางการศึกษาในปี 2550

นอกจากแนวทางปฏิรูปการศึกษา 4 ด้าน ดังกล่าวแล้ว กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบัญญัติ 10 ประการ เพื่อเสริมการปฏิรูปให้ชัดเจนขึ้น เรียกว่า **โรงเรียนในฝัน** หรือ **โรงเรียนในอุดมคติ** หรือ **โรงเรียนที่ได้มาตรฐาน** ซึ่งประกอบด้วย

1. ผู้บริหารโรงเรียนมีจิตสำนึกในการที่จะพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ผู้บริหารควรมีเวลาอยู่ประจำสถานศึกษา เพื่อดูแลการปฏิบัติงานภายในให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย
2. มีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุข มุ่งเน้นการเรียนการสอนตามธรรมชาติ โดยให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง และปลูก

ฝังเรื่องความสะอาด ความมีวินัย เอื้อเพื่อพ่อแม่ มีความรักสามัคคี รวมทั้งมีการจัดให้โรงเรียนมีความร่มรื่น มีต้นไม้ แหล่งน้ำ บ่อน้ำ ไร่นา ไร่ผลไม้

3. เป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมมีแผนผังเต็มรูปแบบ มีห้องเรียน ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ ตลอดจนสนามกีฬา ครุภัณฑ์ โดยให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น

4. มีอุปกรณ์การเรียนการสอนครบครัน โดยจัดซื้อในราคาท้องตลาดที่เป็นธรรมทั้งให้เหมาะสมกับการใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

5. มีบุคลากรครูผู้สอนครบตามเกณฑ์ หากขาดแคลนครูให้ครูที่เกษียณอายุ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิมาช่วยสอน และหรือให้มีระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

6. องค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ หรือด้านบริหาร เช่น กำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ได้แก่ การสอนภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับประถมศึกษา การสอนวิชาชีพการเกษตร การก่อสร้างไฟฟ้า เป็นต้น

7. มีการเก็บค่าเล่าเรียน และค่าธรรมเนียมการศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาและจัดอุปกรณ์การเรียนการสอนให้ครบครัน ทั้งนี้ให้ยกเว้นค่าเล่าเรียนสำหรับเด็กยากจนและจ่ายค่าตอบแทนให้นักเรียนในการพัฒนา หรือฝึกปฏิบัติที่เกิดรายได้และเป็นประโยชน์แก่โรงเรียน เช่น การปลูกพืชผักสวนครัว การเลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา ฯลฯ

8. มีการส่งเสริมให้กลุ่มบุคคลหรือชุมชนมีส่วนร่วมในการแสวงหาทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการของสถานศึกษา การจัดสวัสดิการให้กับครู เช่น การจัดที่พัก ค่าตอบแทน ค่าล่วงเวลา ค่าสอนพิเศษ ค่าฝึกอบรม ตลอดจนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครู

9. มีการวัดและประเมินผลทางการศึกษาที่มุ่งเน้นผลผลิต **คือคุณภาพของนักเรียน** ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

10. เป็นโรงเรียนที่ผู้นำท้องถิ่น และผู้ปกครองทุกระดับ ทุกประเภท ยอมรับว่าเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพและมาตรฐาน

แนวความคิดการปฏิรูปการศึกษา แม้จะมองดู เหมือนงานปกติที่ทำอยู่แล้ว แต่กระทรวงศึกษาธิการ เห็นว่าไม่ใช่ปกติในสถานการณ์ปัจจุบัน เพราะปัญหา ใหญ่ๆ ที่ยกมาปฏิรูปนี้ จำเป็นต้องปรับใหม่ให้มีระบบ มีกลไกที่สามารถปฏิบัติได้จริง มีประสิทธิภาพกว่าเดิม สิ่งใดที่ไม่ครอบคลุม สิ่งใดที่ไม่เข้มข้นก็ต้องทำใหม่ หรือปฏิรูปใหม่ จึงพอคาดหวังได้ว่าจะแก้ปัญหาการศึกษาที่ค้างค้ำงสะสมกันมาหลายปีได้ ดังนั้น หากศึกษาแนวทางการปฏิรูปที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอ แนะนำขั้นตอนอย่างถ่องแท้ จะเห็นภาพชัดว่า มีทั้งเสนอ ปรับปรุงของเก่า จัดระบบใหม่ ทำสิ่งเก่าที่ยังไม่ได้ ปฏิรูปข้างต้น มีผลต่อการยกระดับมาตรฐานคุณภาพ การศึกษาได้ และแก้ไขปัญหาทางการศึกษาบางอย่าง ได้พอสมควร สิ่งดังกล่าวนี้จะทำหายนต่อผู้บริหาร การศึกษาและนักการศึกษาผู้เกี่ยวข้องอย่างมาก

สำหรับสถาบันราชภัฏซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ถือเป็นหัวใจของวงจรรการศึกษา อยู่ด้านบนของวงจรมีการประถมศึกษาอยู่ด้านล่าง ด้านขวา และซ้าย เป็นการมัธยมศึกษา กับการศึกษาก่อนวัยเรียน ถ้าผลผลิตตั้งแต่ก่อนประถมถึงขั้นสุดท้ายของมัธยมศึกษา มีคุณภาพต่ำ ผลผลิตของราชภัฏก็ย่อมได้คุณภาพต่ำด้วย ถ้าการปฏิรูปครั้งนี้แม้จะมีผล (อย่างช้า 12 ปี คือ ปีพ.ศ. 2550)ทำให้ผลผลิตในวงจรระดับมัธยมศึกษาเกิดคุณภาพสูงขึ้น แต่ภายในวงจรของราชภัฏเองไม่ได้ปฏิรูปให้ไกล และกระบวนการของตนเองสามารถนำคุณภาพประสิทธิภาพนั้นส่งต่อให้ผลผลิตมีคุณค่าสูงขึ้นบรรลุมตรฐานคุณภาพที่สูงขึ้นของตนเองได้ ก็เรียกว่า ยังมีวงจรอุบาทว์ทางการศึกษาเหลืออยู่ ดังนั้น วงจรหัวใจซึ่งหมายถึงวงจรราชภัฏ จึงถึงเวลาแล้วที่จะต้องปฏิรูป และสมควรปฏิรูปเพิ่มเติมให้เป็นจุดเด่น ให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว สมดังที่เป็นหัวใจของวงจรร คือ ไม่สร้างครูคุณภาพต่ำกลับไปวนเวียนสวนในวงจร ดังข้อเสนออยู่ๆ ดังนี้

1. นอกเหนือจากการปฏิรูปตามปกติตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการใน 4 ข้อข้างต้นแล้ว สถาบันราชภัฏและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรใช้โอกาสนี้ยกเครื่องสถาบันราชภัฏเพื่อดึงชื่อเสียงและความเลื่อมใสศรัทธาให้กลับคืนมา โดยตั้งความหวังว่าภายในปี 2550 นี้ สถาบันราชภัฏทั้ง 36 แห่ง จะ

เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีคุณภาพ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่นในชุมชน เป็นสถาบันที่เพียบพร้อมสมบูรณ์ มีสมรรถนะทางวิชาการ สามารถพัฒนามนุษย์ให้เกิดคุณค่า คุณประโยชน์และคุณภาพต่อสังคมไทย รวมทั้งสังคมโลกด้วย ราชภัฏจะต้องเป็นสถาบันอุดมศึกษาซึ่งแม้ว่าจะมีวิชาการหลากหลาย แต่วิชาชีพครูจะต้องเป็นสาขาหลักที่สามารถจัดการศึกษาแก่ปวงชนได้ถึงระดับปริญญาเอก โดยเฉพาะคณะครุศาสตร์ของราชภัฏจะต้องเป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็งที่สุด และเป็นจุดเด่นที่สุดของสถาบันที่สามารถแข่งขันกับองค์กรที่ผลิตครูอื่นๆ ได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

การยกเครื่องคณะครุศาสตร์ของสถาบันราชภัฏ อาจดำเนินการในลักษณะของโครงการใหญ่ 12 สถาบันต่อระยะเวลา 4 ปี ดังนั้น ภายใน 12 ปี(ถึง 2550) ก็จะพัฒนาคณะครุศาสตร์ได้ทั้ง 36 แห่ง สำหรับคณะอื่นๆ ก็พัฒนาหรือปฏิรูปไปตามปกติคือตามแนวทางปฏิรูปของกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวแล้ว

ทางเลือกอีกอย่างหนึ่ง หากคิดว่าจะยกเครื่องคณะครุศาสตร์ทั้ง 36 แห่ง ให้เป็นสถาบันวิชาชีพครูอย่างแท้จริงไม่ได้ก็อาจเลือกพัฒนาให้เป็นสถาบันวิชาชีพครูเพียง 8 แห่ง (ตามสหวิทยาลัยเดิม) ทั่วประเทศ ทั้งนี้ เพื่อจะได้นำงบประมาณไปพัฒนาการศึกษาสาขาอื่นในสถาบันให้เกิดคุณภาพได้

2. สิ่งที่ต้องยกเครื่องในคณะครุศาสตร์ให้เป็นสถาบันวิชาชีพครู น่าจะได้แก่

2.1 หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน หลักสูตรในสาขาวิชาการศึกษาคควรจัดอย่างน้อย 5 ปี ถ้าเรียน 6 ปีได้ยิ่งดี ปีสุดท้ายเป็นปีของการฝึกงาน ต้องออกไปฝึกสอนตลอดปีการศึกษา และต้องผ่านอย่างดีจึงจะบรรจุเข้าทำงานได้ ระหว่างปีแรกๆ ควรอยู่ประจำในหอพักซึ่งสถาบันสามารถสร้างคุณลักษณะสร้างคุณลักษณะนิสัยครู บุคลิกภาพหล่อหลอมความรู้สึก นึกคิด หรือเจตคติที่ครูพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับครูให้ได้ เนื้อหาในหลักสูตรต้องมากพอที่จะปลูกฝังให้นักเรียนครูเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดศรัทธาในวิชาชีพครู และสามารถพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถในเชิงวิชาการ

มีความรู้สัมพันธ์อื่นๆ เช่น กฎหมายครู องค์กรวิชาชีพครู ฯลฯ มีทักษะในด้านต่างๆ เช่น ทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะความเป็นผู้นำ ทักษะการจัดการและการแก้ปัญหา เป็นต้น

2.2 ครูอาจารย์ การคัดเลือกครูเพื่อสอนนักศึกษาครู จะต้องคัดเลือกก้นกรองจากบุคคลที่สามารถเป็นต้นแบบในการสอนได้ (master teacher) เป็นครูที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชา หรือเป็นครูที่มีประสบการณ์ในการสอน (experienced teacher) ครูที่เพิ่งบรรจุใหม่ (beginning instructor) ต้องผ่านการฝึกอบรมเพิ่มเติม ครูที่ได้รับการคัดเลือกเหล่านี้จะต้องได้รับสวัสดิการพิเศษจากการอยู่ประจำ การทำงานล่วงเวลา จากการเป็นอาจารย์ของครูซึ่งงบประมาณดังกล่าว บางส่วนอาจได้มาจากภารกิจของสถาบันในการฝึกอบรมครูประจำการในพื้นที่ที่รับผิดชอบของราชภัฏไม่ว่าจะเป็นการ update, upgrade, upskilling ครูเหล่านั้น และบางส่วนอาจเป็นงบประมาณจากกรมเจ้าสังกัดของครูประจำการ จากครูโรงเรียนเอกชน หรือถ้าโครงการยกเครื่องนี้ทำเพียง 8 ราชภัฏ ก็สามารถดึงทรัพยากรครูของครูจากราชภัฏอื่นมารวมกันไว้ในศูนย์ที่ทำการยกเครื่องใน 8 แห่งนี้ได้ สำหรับนักศึกษาที่สมัครเข้าเรียนครูก็ต้องคัดสรรจากผู้ที่มีความถนัดด้านครูหรือผู้รับทุนครูทายาท การคัดสรรบุคคลเหล่านี้ แม้จะเป็นกลุ่มที่เหลือจาก

10-15% ที่ไปอยู่ในมหาวิทยาลัยสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยแล้ว ก็เชื่อมั่นว่าจะสามารถทำได้ดี โดยเฉพาะการผลิตครูในปัจจุบันและอนาคตก็คงไม่คำนึงถึงปริมาณอีกแล้ว ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้ก็ยิ่งเป็นผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพระดับสูงของการฝึกหัดครู ขณะเดียวกันทรัพยากรที่มีความรู้ความสามารถสูงๆ ในคณะครุศาสตร์นี้ จะต้องมีเวลาเหลือสำหรับการพัฒนาครูประจำการให้เกิดคุณภาพได้ทั่วถึง

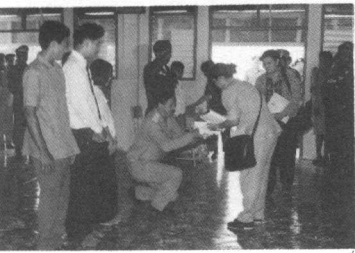
2.3 พัฒนาด้านอาคารสถานที่ ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ รวมทั้ง Lab ทางวิชาครู เช่น โรงเรียนสาธิต สำนักวิทยบริการ ศูนย์วิทยาศาสตร์ ศูนย์ศึกษาค้นคว้าวิจัยทางการศึกษา พฤติกรรมศาสตร์ เป็นต้น

2.4 พัฒนาระบบการฝึกหัดครูในรูปแบบใหม่ ให้มีความหลากหลาย และผสมผสาน เช่น แนวคิดในการบริหารแบบหุ้นส่วน (partnership) แนวคิดในการดึงภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (privatization) หรืออื่นๆ เช่น เลือกแนวทางหรือกระบวนการอื่นจากข้อเสนอในหลักการ และวิธีการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาของ สกศ. เป็นต้น

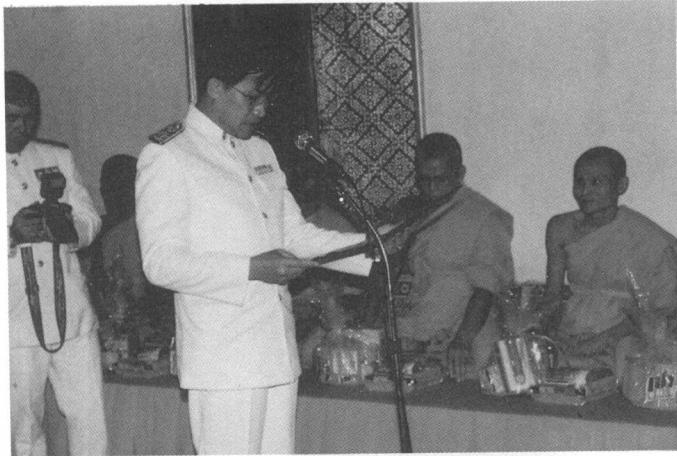
***ZOOM IN
RAJABHAT***

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมโรงเรียน ต.ช.ด. พิระยานุเคราะห์ฯ 1 (บ้านคลองชล) จังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นโรงเรียนที่สถาบันราชภัฏพระนครครีอยุธยาให้การสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาเป็นโรงเรียนที่ 4 เมื่อ 28 ตุลาคม 2540

กฐินพระราชทาน สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ และสถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัยเกษตร ณ วัดบรมวงศโคตรวราราม พระนครศรีอยุธยา 13 พฤศจิกายน 2540 ดร.ทองอยู่ แก้วไทรชะ เลขานุการสภาสถาบันราชภัฏมาเป็นประธาน

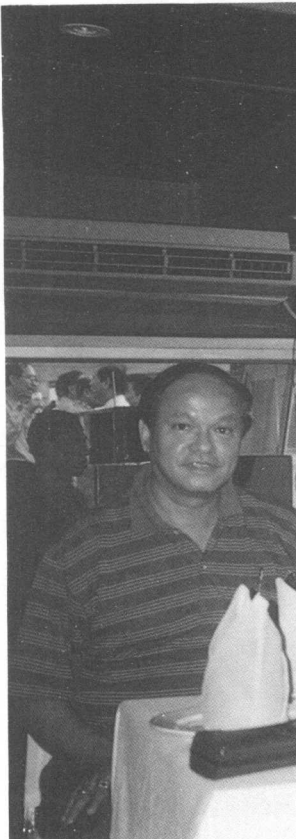
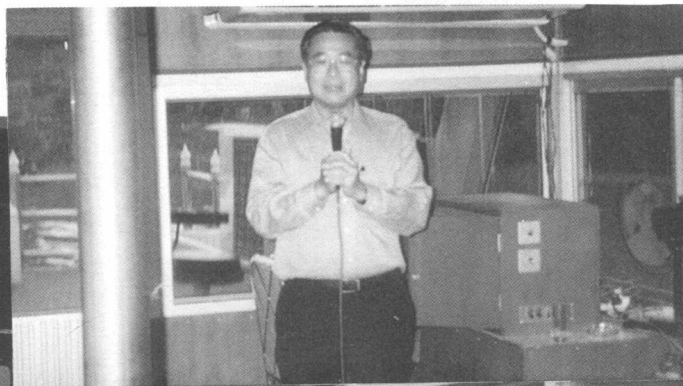

อธิการบดีและคณาจารย์ร่วมงานพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 5 ธันวาคม 2540 ณ อาคารเรียนรับรอง
จังหวัด โดยมี ศ.ดร.ยุวัฒน์ วุฒิเมธี ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรี
อยุธยาเป็นประธาน

สถาบันเป็นเจ้าภาพจัดประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์จากสถาบัน
ราชภัฏทั่วประเทศ เมื่อ 27-28 พฤศจิกายน 2540 ณ ห้องประชุม
อาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา มีท่านดร.ทองอยู่ แก้วไทรชะ
มาเป็นประธานในพิธีเปิด

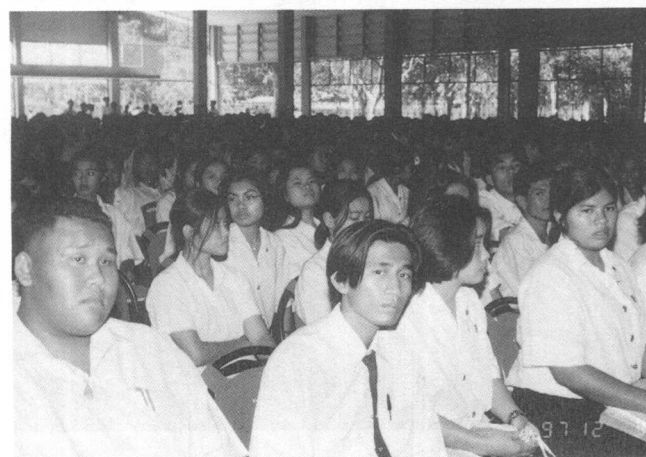

สถาบันจัดตลาดนัดของถูก ทุกวันเสาร์ต้นเดือน จำหน่าย
เครื่องอุปโภค-บริโภคทั้งนี้โดยความร่วมมือของสำนักงานเกษตรจังหวัด
สภกรณ์จังหวัด สำนักงานการค้าภายในจังหวัด และทัณทสถาน
บำบัดพิเศษ พระนครศรีอยุธยา เริ่ม เสาร์ที่ 6 ธันวาคม 2540

รองฯ สุเทพ ปรีเปรมใจ เป็นประธานงานวันพ่อแห่งชาติ
ที่หอประชุมของสถาบันฯ 3 ธันวาคม 2540

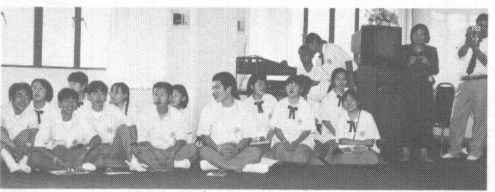

อธิการบดี และหัวหน้าภาควิชาปรัชญาและศาสนาไปกราบถวายมุทิตาจิตท่านเจ้าคณะจังหวัด วัดพนัญเชิง เนื่องในโอกาสที่ได้เลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระธรรมญาณมุนี 8 ธันวาคม 2540

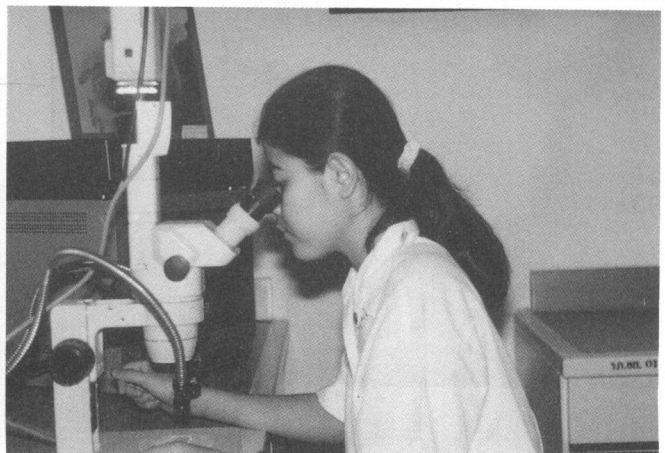
กิจกรรมตามโครงการแลกเปลี่ยนการศึกษาดูงานระหว่างนักเรียนโรงเรียน สาธิตสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา กับโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย เกียวโตทางการศึกษา ช่วงระหว่าง 22-27 ธันวาคม 2540

ชุมพล ศิลปอาชา ฯพณฯ รมต.ว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
มาเป็นประธานในพิธีเปิดอาคารเฉลิมพระเกียรติ (ศูนย์วิทยาศาสตร์และ
วิทยาศาสตร์ประยุกต์) ของสถาบัน เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2541

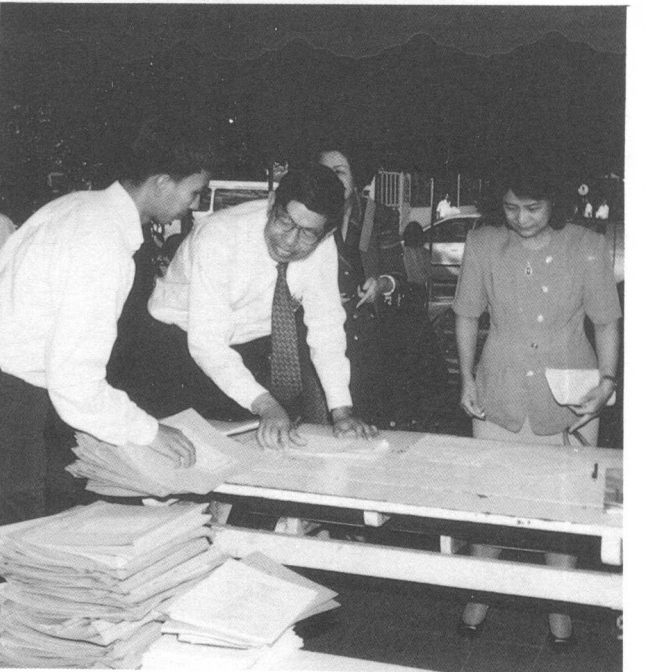
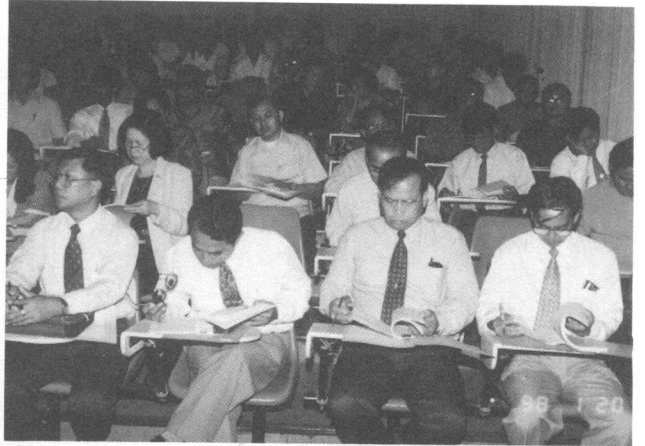

รศ.ดร.บุหงา วัฒนะ อธิการบดี และคณาจารย์ร่วมกิจกรรม
งานวันครู 16 มกราคม 2541 ณ โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา นายประเสริฐ
โยธีพิทักษ์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดมาเป็นประธาน

สถาบันเป็นเจ้าภาพจัดประชุมประชาพิจารณ์ สำระสำคัญในร่าง พ.ร.บ. ร่าง พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ เมื่อ 20 มกราคม 2541 ผู้เข้าร่วมประชุมเป็นผู้แทนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในเขตภาคกลาง

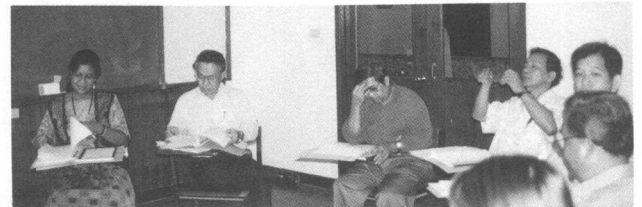
ประกันคุณภาพ เพื่อคุณภาพของทุกคนในสถาบันฯ
2 - 3 มีนาคม 2541

สถาบันจัดประชุมปฏิบัติการ เพื่อให้ผู้บริหารตั้งแต่ระดับ
หัวหน้าภาควิชาขึ้นไป ได้ร่วมกันทำแผนงานประกันคุณภาพ ที่เป็น
รูปธรรม สำหรับนักศึกษา และคณาจารย์ในแต่ละโปรแกรม เพื่อเริ่มต้น
ใช้กันในปีการศึกษา 2541 เป็นต้นไป

มี รศ.ดร.บุหงา วัฒนะ อธิการบดี เป็นประธานเปิดประชุม

แม้จะเป็นเรื่องวิชาการ แต่...โปรดสังเกตบรรยากาศการประชุม
ไม่มีการเคร่งเครียด ไม่ว่าจะเป็นช่วงประชุมใหญ่ หรือแบ่งกลุ่มย่อย

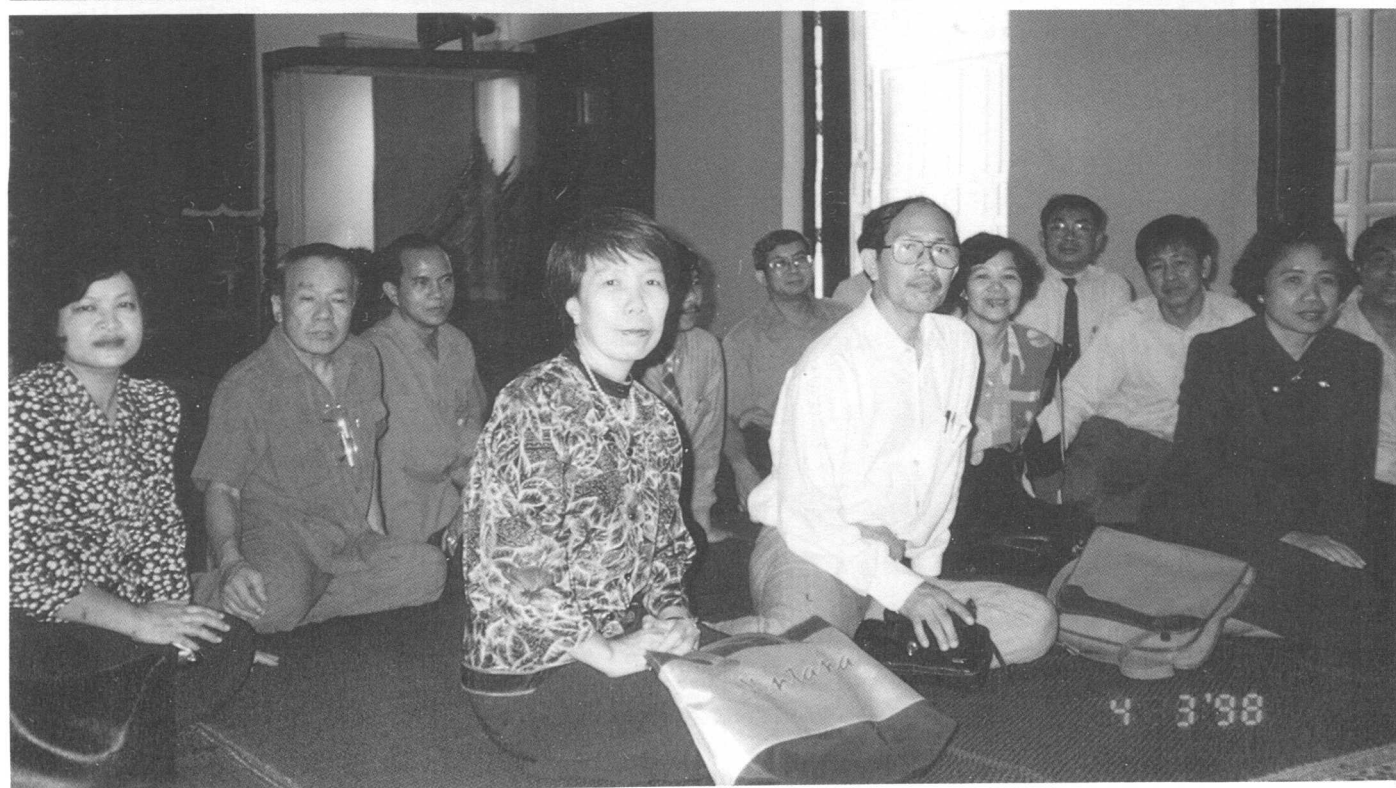
....ยังต่อนำผลการคิดโครงการ / กิจกรรม มาเสนอ พร้อมทั้ง
ขอตั้งงบประมาณเพื่อให้สถาบันฯช่วย ยิ่งครึกครื้น รื่นเริง ทั้งฝ่าย
ผู้พูดและผู้ฟัง มีทั้งรายการ เกทับ บลิบ (แผลก) ขอลด ขอเพิ่ม
ต่อว่า เข้าแหงกันตลอดเวลา (โปรดดูพฤติกรรมผู้พูด แต่ละท่าน)

ดูพฤติกรรมผู้ฟังบ้าง..มีผู้สังเกตเห็นอิการบติ นั่งอมยิ้มอยู่ตลอด
เวลา ขณะที่ฟังการเสนอโครงการและการของบประมาณ (ทุกคนเขา
เอาว่า คงเป็นเพราะท่านกำลังคิดในใจ ไร้...แค่นั้นเอง ตั้งใจจะอนุมัติ
งบพิเศษให้สัก 5 ล้าน แต่...เห็นขอเกินโครงการละบาท สองบาท...แค่นั้น)
อย่างไรก็ตามการประชุมครั้งนี้จบลงอย่างที่เรียกว่า แอบปี เอนดิง
เมื่อท่านอธิการได้กล่าวปิดประชุมตอนหนึ่งว่า ยินดีจะสนับสนุนงบ-
ประมาณช่วยในทุกโครงการ โดยเฉพาะทุกภาควิชา ทุกโปรแกรมวิชา
จะได้รับการอนุมัติงบประมาณช่วยเหลือให้ อย่างน้อยไม่ต่ำกว่า หนึ่ง
โครงการ

ก่อนปิดภาคเรียนเพื่อระลึกถึงผู้บริหารที่ร่วมทำงานกันมา และจากไป

คณะกรรมการบริหารสถาบันทั้งหมด อันประกอบด้วยอธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี และผู้อำนวยการสำนัก ได้ชวนกันไปทำสังฆทานที่วัดประสาธน์ เมื่อ 4 มีนาคม 2541 แต่อาจารย์สุเทพ ปรีเปรมใจ อดีตรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา ซึ่งถึงแก่กรรมเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ ด้วยโรคหัวใจขาดเลือด

แนะนำผู้เขียน

1. รศ.ดร.สุรศักดิ์ หลาบมาลา อดีตหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ
2. นายสุทัศน์ ปทะวินิช อดีตศึกษาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. อาจารย์ศิริรัตน์ แอดสกุล อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. ดร.นवलจิตต์ เซาว์กิริติ ดุษฎีบัณฑิตสาขาหลักสูตรและการสอน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. ดร.ทองอยู่ แก้วไทรชะ เลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏ
6. ผศ.อรุณวรรณ เกตุอ่วม อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
7. ผศ.พิทยา รุ่งราตรี รองคณบดีคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
8. ผศ.เจริญ แสนภักดี คณบดีคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
9. ดร.พลสันต์ โพธิ์ศรีทอง ผู้อำนวยการกองส่งเสริมวิทยฐานะครู สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ
10. อาจารย์ศิริพร เหล่าเหมือง อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
11. นายณัฐพล บรรพต นักศึกษาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
12. นายสิงหา จำปาถิ่น นักศึกษาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
13. นายสันติ จันทร์ม่วง นักศึกษาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
14. อาจารย์สุรินทร์ กิจนิตยชัย อาจารย์ประจำโรงเรียนสาครสิวิทยา อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา
15. ดร.จรวัยพร ธรรมนิทร์ รองเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
16. รศ.ดร.บุหงา วัฒนะ อธิการบดีสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
17. ดร.สวัสดิ์ อุดมโภชน์ เลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
15. ดร.กิติ ศรีวิเชียร รองอธิการบดี สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

มาตรฐานของสิ่งพิมพ์ เพื่อก้าวสู่ความเป็นสากล
ด้วยระบบพิมพ์ที่ทันสมัย ประณีตและละเอียดอ่อน
การออกแบบที่เน้นคุณค่าทางศิลปะ
ยุติธรรมด้วยราคาและความซื่อตรง

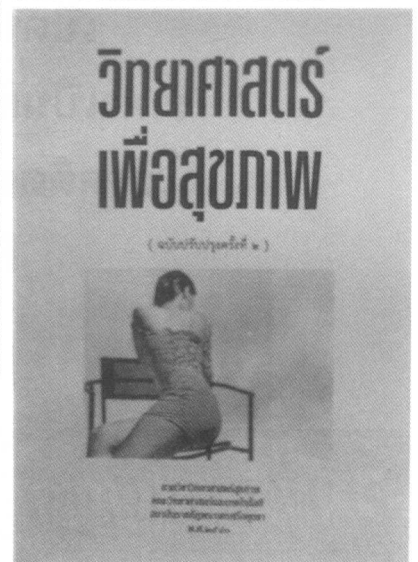
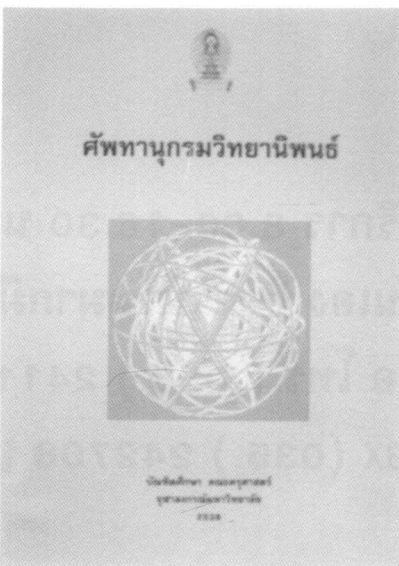
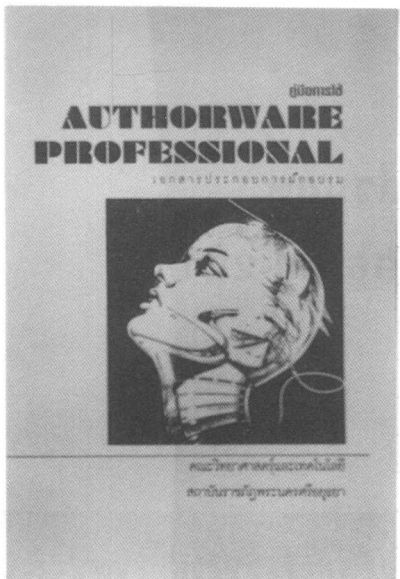
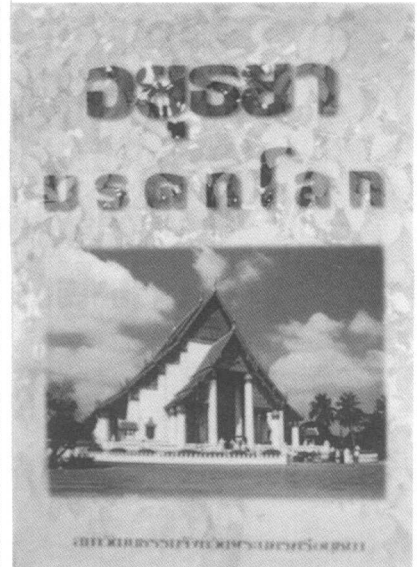
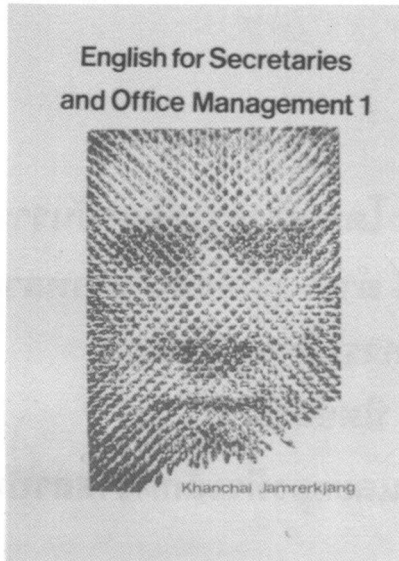
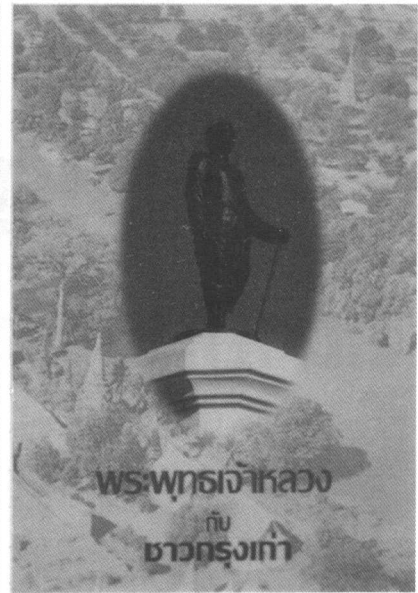
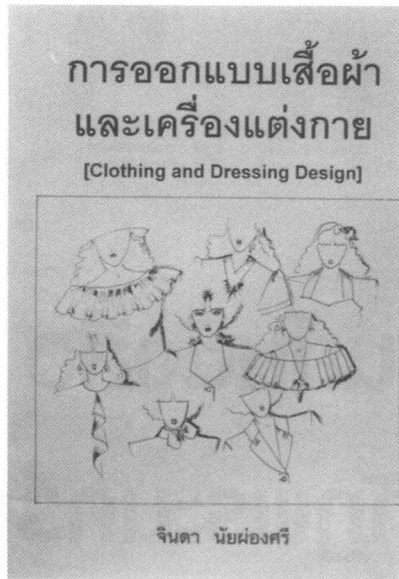
**หนังสือ นิตยสาร จุลสาร
แผ่นพับ โปสเตอร์ การ์ด
และสิ่งพิมพ์ทุกชนิด**

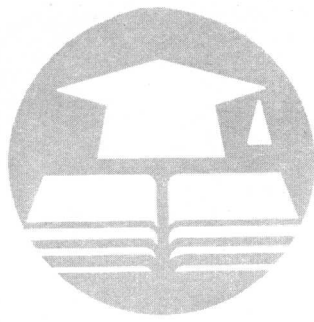
ผู้อำนวยการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิพนธ์ ทวีกาญจน์
ผู้จัดการ
นางสาวรัตนา รักสกุลพานิชย์
และทีมงานมืออาชีพ

RAJABHAT INSTITUTE PHRANAKHON SI AYUTTHAYA PUBLISHER
สำนักพิมพ์สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
โทร. 035-241196,241407 ต่อ 111 โทรสาร 035 - 242708

ศูนย์หนังสือ

สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

- จำหน่าย ● เอกสารตำรา โดยคณาจารย์สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- หนังสือทั่วไป ตำรา คู่มือสอบ จากหลายสำนักพิมพ์
 - หนังสือคู่มือการใช้คอมพิวเตอร์
 - หนังสือพิมพ์ นิตยสาร
 - เครื่องเขียน และของที่ระลึกตราสถาบัน

เปิดบริการ 8.00-16.30 น.

ราคาเป็นกันเอง ซื้อจำนวนมากมีส่วนลด

สนใจโปรดติดต่อ โทร.(035) 241196 ต่อ 201

Fax (035) 242708

เสริมสร้างปัญญา ราคายุติธรรม ตรงไปที่ศูนย์หนังสือ

ปก หน้า/หลัง
ครูและนักเรียนโรงเรียนมาบพระจันทร์ (รัฐบำรุงประชาวิทยา)
อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ผศ.โอภาส ศรีสะอาด - ผศ.นิพนธ์ ทวีกาญจน์ ถ่ายภาพ